

**BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARLIK TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**KADIN VE MİMARLIK: TÜRKİYE’DE KADIN MİMARLARIN
GÖRÜNÜRLÜĞÜ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME**

HAZIRLAYAN

TUBA BÜYÜKBAYRAM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANKARA – 2023

**BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARLIK TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**KADIN VE MİMARLIK: TÜRKİYE’DE KADIN MİMARLARIN
GÖRÜNÜRLÜĞÜ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME**

HAZIRLAYAN

TUBA BÜYÜKBAYRAM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. ADİLE NURAY BAYRAKTAR

ANKARA – 2023

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Mimarlık Anabilim Dalı Mimarlık Tezli Yüksek Lisans Programı çerçevesinde Tuba Büyükbayram tarafından hazırlanan bu çalışma, aşağıdaki jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 20.06.2023

Tez Adı: Kadın ve Mimarlık: Türkiye’de Kadın Mimarların Görünürlüğü Üzerine Bir Değerlendirme

Tez Jüri Üyeleri

İmza

Prof. Dr. Adile Nuray Bayraktar, Başkent Üniversitesi (Danışman)

.....

Prof. Dr. Tomris Elvan Altan Altuğ, Orta Doğu Teknik Üniversitesi

.....

Prof. Dr. Nazan Kırıcı, Gazi Üniversitesi

.....

ONAY

Prof. Dr. Faruk Elaldı

Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Tarih: .../.../.....

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 20/06/2023

Öğrencinin Adı, Soyadı: Tuba Büyükbayram

Öğrencinin Numarası: 22110178

Anabilim Dalı: Mimarlık Ana Bilim Dalı

Programı: Mimarlık

Danışmanın Unvanı, / Adı, Soyadı: Prof. Dr. Adile Nuray Bayraktar

Tez Başlığı: Kadın ve Mimarlık: Türkiye’de Kadın Mimarların Görünürlüğü Üzerine Bir Değerlendirme

Yukarıda başlığı belirtilen Yüksek Lisans tez çalışmamın; Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç Bölümünden oluşan, toplam 202 sayfalık kısmına ilişkin, 30.05.2023 tarihinde şahsım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı yüzde 16’ dır. Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynaklar hariç
2. Alıntılar hariç
3. Beş (5) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariçtir.

“Başkent Üniversitesi Enstitüleri Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Usul ve Esaslarını” inceledim. Bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Öğrenci İmzası

ONAY

Tarih: / /

Prof. Dr. Adile Nuray BAYRAKTAR

TEŞEKKÜR

Tez sürecim boyunca bilgi, birikim ve tecrübelerini benimle paylaşarak değerli katkıları ile destek olan tez danışmanım Prof. Dr. Adile Nuray Bayraktar'a; Seminer Jürime katılarak değerli fikirleri ile yol gösterici olan çok kıymetli hocalarımız Prof. Dr. Neslihan Türkün Dostoğlu'na, Prof. Dr. Özlem Erdoğan Erkarlan'a, Prof. Dr. Şengül Öymen Gür'e ve gerek seminer jürimde gerek final jürimde yer alarak değerli fikirleri ile teze büyük katkı veren değerli hocalarımız Prof. Dr. Tomris Elvan Altan Altuğ'a ve Prof. Dr. Nazan Kırıcı'ya çok teşekkür ediyorum. Ayrıca her zaman yanımda olan babam Mustafa Çetin'e, kıymetli annem Mualla Çetin'e ve eşim Bilal Büyükbayram'a teşekkürü bir borç bilirim.

ÖZET

Tuba BÜYÜKBAYRAM

KADIN VE MİMARLIK: TÜRKİYE’DE KADIN MİMARLARIN GÖRÜNÜRLÜĞÜ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Başkent Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü

Mimarlık Anabilim Dalı

2023

Mimarlık ortamında kadın mimarların, mesleki, akademik ve örgütlenme alanlarındaki öncülükleri, deneyimleri, başarıları ve katkıları bu tezin konusunu oluşturmaktadır. Tez kapsamında Dünyadaki ve Türkiye'deki kadın mimarların, kadın hareketlerinin yarattığı etkilerle birlikte, mimarlık ortamındaki konumları incelenmiştir. Tezin amacı, kadın mimarların tüm çabalarına rağmen ataerkil algılanan mimarlık mesleğinde, yeterli görünürlüğe neden ulaşamadıklarına ve meslekte ikincil kalma hallerine ilişkin bir tartışma açmak ve bu konuda bir farkındalık yaratmaya çalışmaktır. Çalışmada, kadın mimarların; mimari tasarım sürecindeki ve uygulamadaki rolleri, mimarlık eğitim sürecine ve mesleki örgütlenme alanına katılımları, mimarlık ortamında farklı şekillerde kendilerini var etme durumları üzerinden tarihsel bir okuma yapılacaktır. Tez kapsamında önce Dünyadaki ilk ve öncü kadın mimarların, sonrasında Cumhuriyet'in ilk ve öncü kadın mimarlarının üzerinde durulacak; kadınların zorlu mimarlık serüvenleri ortaya konulmaya çalışılacaktır. Türkiye'deki ve Dünyadaki kadın hareketleriyle, bu hareketlerin mimarlık ortamında kadın mimarların görünürlüğü üzerindeki yansımaları değerlendirilecektir. Öte yandan güncel duruma ilişkin bir değerlendirme yapılarak bu konuda yapılmış yayınlar, tezler, akademik çalışmalar, araştırmalar ve etkinlikler üzerinde durulacaktır. Tezde tüm bu alanlardaki çalışmalara bakılarak, kadın mimarların mimarlık ortamındaki görünürlükleri değerlendirilmiş, kronolojik dizinlerle tarihsel süreçte görünür olma halleri üzerinde durulmuştur. Tez çalışması ile mesleki, akademik ve örgütlenme alanlarındaki deneyimlerine, başarılarına ve katkılarına rağmen kadın mimarların mimarlık ortamında yeterince görünür olmadıkları, 2000'lerden başlayarak gündem olan çalışmalarla bu sorunun aşılmasına çalışıldığı ortaya konulmuştur.

ANAHTAR KELİMELE: Kadın Mimarlar, Kadın Mimarların Mesleki Üretimleri, Kadın Akademisyenler, Örgütlenmede Kadın Mimarlar, Cinsiyet ve Mimarlık.

ABSTRACT

Tuba BÜYÜKBAYRAM

WOMEN AND ARCHITECTURE: AN EVALUATION ON THE VISIBILITY OF WOMEN ARCHITECTS IN TURKEY

Başkent University Institute of Science

Department of Architecture

2023

The pioneering, experiences, achievements and contributions of women architects in professional, academic and organizational fields constitute the subject of the thesis. Within the scope of the thesis, the changes in the position of women architects in the world and in Turkey, together with the effects of women's movements, are analyzed. The aim of the thesis is to open a discussion on why women architects, despite all their efforts, cannot achieve sufficient visibility in the architectural profession, which is perceived as patriarchal, and why they remain subordinate in the profession, and to try to raise awareness on this issue. In the study, a historical reading will be made through the roles of women architects in the architectural design process and practice, their participation and contributions to the architectural education process and professional organization, and their different ways of making themselves present in the architectural environment. Within the scope of the thesis, first the first and pioneering women architects in the world, then the first and pioneering women architects of the Republic will be emphasized; the difficult architectural journeys of women will be tried to be revealed. The women's movements in Turkey and the world and their reflections on the visibility of women architects in the architectural environment will be evaluated. On the other hand, an evaluation of the current situation will be made and the publications, theses, academic studies, research and activities on this subject will be emphasized. In the thesis, the visibility of women architects in the architectural environment is evaluated by looking at the studies in all these fields, and their visibility in the historical process is tried to be revealed with chronological indexes. The thesis reveals that despite their experiences, achievements and contributions in professional, academic and organizational fields, women architects are not visible enough in the architectural environment, and that this problem has been tried to be overcome with the studies that have been on the agenda since the 2000s.

KEY WORDS: Women Architects, Professional Production of Women Architects, Women Academics, Visibility of Women Architects in Organization, Gender and Architecture.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar LİSTESİ	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı.....	2
1.2. Çalışmanın Kapsamı	3
1.3. Çalışmanın Yöntemi	5
2. DÜNYADA KADIN VE MİMARLIK	6
2.1. Kronolojik Dizin: Kadın Hareketleri ve Yarattığı Etki	9
2.2. Kronolojik Dizin: Mimarlık Ortamında Kadınlar Açısından Değişim	16
2.3. Öncü Kadın Mimarlar	19
3. TÜRKİYE’DE KADIN VE MİMARLIK.....	59
3.1. Kronolojik Dizin: Kadın Hareketleri ve Yarattığı Etki	62
3.2. Kronolojik Dizin: Mimarlık Ortamında Kadınlar Açısından Değişim... ..	69
3.3. Kadın Mimarların Mimarlık Ortamında Yer Alışı: Tarihsel Süreç	73
3.3.1. Osmanlı Dönemi’nde Kadın ve Mimarlık	77
3.3.2. Cumhuriyet Sonrasında Kadın ve Mimarlık	79
3.3.2.1. Öncü Kadın Mimarlar.....	81
4. TÜRKİYE’DE KADIN VE MİMARLIK KONULU ÇALIŞMALAR	99
4.1. Yayınlar: Makaleler/Bildiriler/ Kitaplar	100
4.2. Tezler.....	101

4.3. Akademik Çalışmalar	104
4.4. Araştırmalar	108
4.5. Etkinlikler: Toplantılar/ Sempozyumlar /Paneller/ / Sergiler	110
5. TÜRKİYE’DE MİMARLIK ORTAMINDA KADIN MİMARLARIN GÖRÜNÜRLÜĞÜ	117
5.1. Mimarlık Süreli Yayınlarında Kadın Mimarlar: Mimar/Arkitekt/ Yapı/ Arredemento/ Mimarlık Dergilerinden Okumalar	117
5.2. Mimarlık Ortamında Görünür Olan Kadın Mimarlar	159
5.2.1. Mesleki Alanda Kadın Mimarlar	159
5.2.1.1. Ödüllü Kadın Mimarlar	160
5.2.1.2. Uluslararası Alanda Ofis Sahibi/ OfisYöneticisi Kadın Mimarlar	168
5.2.1.3. Uygulama Alanında Yetkin Kadın Mimarlar	170
5.2.2. Akademik Alanda Kadın Mimarlar	172
5.2.3. Meslek Örgütlerinde Kadın Mimarlar	175
6. SONUÇ	178
KAYNAKLAR	181
EKLER	
EK 1: Dünya’da Kadın Hareketleri ve Mimarlık Alanındaki Karşılıkları	
EK 2: Türkiye’de Kadın Hareketleri ve Mimarlık Alanındaki Karşılıkları	
EK 3: Özgeçmiş: Neslihan Türkün Dostoğlu	
EK 4: Özgeçmiş: Özlem Erdoğan Erkarıslan	
EK 5: Özgeçmiş: Şengül Öymen Gür	
EK 6: Özgeçmiş: Tomris Elvan Altan Altuğ	
EK 7: Özgeçmiş: Gülsüm Baydar	
EK 8: Özgeçmiş: Havva Meltem Gürel	
EK 9: Özgeçmiş: Ayşe Belgin Turan Özkaya	
EK 10: Özgeçmiş: Meral Ekincioglu	
EK 11: Özgeçmiş: Şengül Yalçınkaya Erol	
EK 12: Özgeçmiş: Yekta Özgüven	

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1. Mehtap Doğan tarafından 8 Mart 2016’da yayınlanan mesajın afişi.....	9
Şekil 2.2. E. Cady Stanton’un 1848’de Seneca Falls Konferansı’nda yayınladığı “Duygusal Bildiri” adlı bildiriye imza atan kadın ve erkekler (a) ve Paris’te 1889’da “Uluslararası İşçiler Kongresi’nde Clara Zetkin “Kadının Kurtuluşu İçin!” başlığını taşıyan raporu sunarken (b).	15
Şekil 2.3. 8 Mart 1857, New York tekstil işçilerinin grevi (a) ve Petrogradlı tekstil işçisi kadınların eski Rus takvimiyle 23 Şubat’ta yani 8 Mart 1917’de tüm işyerlerinde birden greve çıkması (b)	15
Şekil 2.4. Mary L. Page	20
Şekil 2.5. Louise Bethune	21
Şekil 2.6. Bethune & Bethune Architects, Devlet Okulu No 8, Buffalo, NY perspective sketch, 1884.	21
Şekil 2.7. Louise Blanchard Bethune, Bethune, Bethune & Fuchs, Lockport Lisesi, Buffalo, NY, 1890.	22
Şekil 2.8. Signe Hornborg.....	23
Şekil 2.9. Signe Hornborg (a) ve Signe Hornborg: Pori'deki Signelinna, 1892 (b).....	23
Şekil 2.10. Sophia Hayden (a) ve Sophia Hayden, Museum of Fine Arts, MIT tezi, 1890. Technology Architectural Review, 3, no. 5, 1890. Rotch Kütüphanesi, MIT (b).....	24
Şekil 2.11. MIT'nin 24 kız öğrencisini (ve enstitünün erken mezunu ve ardından ilk kadın eğitmeni olan Ellen Swallow Richards) gösteren 1888 tarihli fotoğraf.	24
Şekil 2.12. Theodate Pope Riddle, 1888, Avon Eski Çiftlikler Okulu.	25

Şekil 2.13. Theodate Pope Riddle ve arkadaşları, 1915 (a) ve Avon Eski Çiftlikler Okulu, 1925 (b).....	25
Şekil 2.14. Hill-Stead Müzesi	25
Şekil 2.15. Signe Lagerborg.....	26
Şekil 2.16. Signe Lagerborg tarafından tasarlanan Kulüp Binası	26
Şekil 2.17. Signe Lagerborg'un tasarladığı, 1910 yılında inşa edilen Çocuk Rehabilitasyon Merkezi	27
Şekil 2.18. Wivi Lönn.....	28
Şekil 2.19. Ağır hasar görmeden önceki orijinal Estonya Tiyatrosu, 1913	28
Şekil 2.20. Ida Annah Ryan, 1913.	29
Şekil 2.21. Ida Annah Ryan, 1892 Waltham Lisesi sınıfı ile orta sıra, sağdan üçüncü.	29
Şekil 2.22. 1896'da mimarlık öğrencileri, sağdan ikinci Albertina Östman.	30
Şekil 2.23. 1890'ların sonunda mimarlık öğrencileri, sağdan ikinci Albertina Östman.....	30
Şekil 2. 24. Eleanor Raymond.	30
Şekil 2. 25. Eleanor Raymond tarafından tasarlanan bir evin görünüşü ve planları	31
Şekil 2.26. Floransa Luscomb, The Woman's Journal'ı satarken, Floransa Luscomb.	32
Şekil 2.27. Florence Luscomb, Brighton'daki evinde bir açık hava konuşması için pratik yaparken.	33
Şekil 2.28. Michigan Üniveristesi'nde mimarlık öğrencileri,1914.	33
Şekil 2.29. Amerikalı iç mimar Elsie de Wolfe	34
Şekil 2.30. De Wolfe'un soluk renk şemalı tasarımları	34
Şekil 2.31. De Wolfe'un soluk renk şemalı tasarımları	35
Şekil 2.32. Amerikalı mimar Julia Morgan.	36
Şekil 2 33. Julia Morgan (a) ve Julia Morgan Notre Dame'ın önünde, Paris, 1901 (b).....	36

Şekil 2.34. Julia Morgan, Mitchell-Williams House, birinci kat planı ve cepheler, Berkeley, California, 1915.	37
Şekil 2.35. Julia Morgan, Merrill Hall, YWCA için Asilomar Konferans Alanı, Pacific Grove, Kaliforniya, 1928.	37
Şekil 2.36. Julia Morgan, St. John's Presbiteryen Kilisesi, Berkeley, Kaliforniya, 1908–16. Julia Morgan koleksiyonu.	37
Şekil 2.37. Julia Morgan, El Campanil için eskiz çalışması, Mills College, Oakland, California, 1903 (a) ve Julia Morgan, El Campanil, Mills College, Oakland, California, 1903–04, James Edelen'in fotoğrafı (b).	38
Şekil 2.38. Julia Morgan, “Rampe d'escalier pour un palais,” Godebouef Yarışması, 1901.	38
Şekil 2.39. Mesiç, Berkeley Kadınlar Şehir Kulübü için Julia Morgan'ın havuzunun sulu boyası (1933) ve Julia Morgan, yüzme havuzu, Berkeley Kadınlar Şehri Kulübü, 1929–31, Trevor Johnson'ın fotoğrafı.	39
Şekil 2.40. İrlandalı mimar Eileen Gray.	39
Şekil 2.41. Eileen Gray'in Seperatör Tasarımı (a), Mimari Eileen Gray'in Sehpa Tasarımı (b) ve Eileen Gray'in Modern Koltuk Tasarımı (c).	40
Şekil 2.42. Margarete Schütte-Lihotzky.	41
Şekil 2.43. Frankfurt Mutfağı uygulaması ve Frankfurt Mutfağı planı.	41
Şekil 2.44. Zwofa apartman örneği.	42
Şekil 2.45. Fransız mimar Charlott Perriand.	43
Şekil 2.46. Charlotte Perriand tarafından tasarlanan 'Tunus' kütüphanesi.	43
Şekil 2.47. 1930'da Le Corbusier ve Pierre Jeanneret ile tasarladığı 'Chaise Lounge Basculante' lake ve krom kaplı metal, şilte ve leopar derisi.	44
Şekil 2.48. Gaston Derys makalesi, 1926.	44
Şekil 2.49. Charlotte Perriand sandalye Eskizi (a) ve sandalye tasarımı (b).	44

Şekil 2.50. Le Corbusier, Perriand'ın ilk eşi, Charlotte Perriand ve iş arkadaşları (a) ve Charlotte Perriand, Le Corbusier ve Pierre Jeanneret (b).	45
Şekil 2.51. Charlotte Perriand, Tokyo, 1955.	45
Şekil 2.52. Eva Zeisel	46
Şekil 2.53. Zeisel'in "Town and Country" yemek servisi için tasarladığı (1947) seramik parçalarından bazıları (a) ve Zeisel'in 1942'de MoMA tarafından yaptırılan Castleton "Museum" yemek takımı serisi (b).....	46
Şekil 2.54. Amerikalı mimar Ray Kaiser Eames	47
Şekil 2.55. Eames'in ikonik tasarımı Shell Sandalye (a) ve Shell Sandalyeler (b).	48
Şekil 2.56. Eames'in eskiz çalışmaları.....	48
Şekil 2.57. Brezilyalı modernist mimar Lina Bo Bardi	48
Şekil 2.58. Bardi'nin tasarladığı Sao Paulo'daki evi Glass House.....	49
Şekil 2.59. Amerikalı mimar Florence Knoll Bassett.....	49
Şekil 2.60. Cowles Publication'ın içi, Knoll Arşivinden görüntü.	50
Şekil 2.61. Cowles Publication'ın içi, Knoll Arşivinden görüntü.	50
Şekil 2.62. Grete Jalk.	51
Şekil 2.63. Jalk tasarımı kontrplak GJ Sandalye (a) ve Grete Jalk tasarımı kontrplak GJ Sehpalar (b).	51
Şekil 2.64. Nanna Ditzel	52
Şekil 2.65. Ditzel'in en ikonik tasarımı olan yumurta şeklindeki sandalye-salıncak.	52
Şekil 2.66. Cini Boeri	53
Şekil 2.67. Boeri'nin tek bir cam levhadan oluşan hayalet sandalye tasarımı	53
Şekil 2.68. Sardinya'da kayalık bir uçurumun üzerinde yer alan konut tasarımı 'Casa Bunker'	53
Şekil 2.69. Gae Aulenti.....	54

Şekil 2.70. Aulenti'nin 'Tavolo con Ruote' sehpası	55
Şekil 2.71. Gare d'Orsay Paris Tren İstasyonu Müzesi.....	55
Şekil 2.72. Denise Scott Brown, Las Vegas, 1960'lar.	56
Şekil 2.73. Denise Scott Brown 1978 (a) ve Denise Scott Brown 2009 (b).	56
Şekil 2.74. Zaha Hadid.	57
Şekil 2.75. Zaha Hadid'in Haydar Aliyev Kültür Merkezi.....	57
Şekil 2.76. Hollandalı mimar Francine Houben.	58
Şekil 2.77. Houben'in TU Delft Kütüphanesi.....	58
Şekil 3.1. Mimarlar Odası 20 Mart 2023 Verilerine Göre Aktif Üye Sayısı (a) ve 20 Mart 2023 Verilerine Göre Erkek Üye ve Kadın Üye Dağılım Grafiği (b).....	60
Şekil 3.2. 2022 Yılı Mimarlar Odası Üye Dağılım Grafiği	61
Şekil 3.3. 2022 Yılında Büro Tescil Belgesi Yenileyen Erkek ve Kadın Üye Dağılım Grafiği	61
Şekil 3.4. İTÜ Mimarlık Fakültesi – Taşkışla.....	74
Şekil 3.5. İTÜ Mimarlık öğrencileri, Taşkışla 1958.....	74
Şekil 3.6. Mimarlar Derneği 1927'nin ilk kadın üyeleri.....	80
Şekil 3.7. Leman Cevat Tomsu.....	82
Şekil 3.8. Arkitekt Dergisi'nde yayımlanan Leman Cevat Tomsu'ya ait öğrenci projesi ..	82
Şekil 3.9. Leman Cevat Tomsu'nun tasarladığı Gerede C. H. Partisi Evleri kat planları ve görüşleri.....	83
Şekil 3.10. Münevver Belen (a) ve Leman Cevat Tomsu ile Münevver Belen tarafından tasarlanan Gerede Halk Evi dış perspektif, plan ve görüşler (b).....	84
Şekil 3.11. Şekure Niltuna	85
Şekil 3.12. Şekure Niltuna ve Eşi Lütfi Niltuna'nın Galata Yolcu Salonu Proje Yarışması'na katıldıkları projenin maketi	85

Şekil 3.13. Leyla Asım Turgut.....	86
Şekil 3.14. Leyla Asım Turgut, Akpınar-Ladik Köy Enstitüleri, Ladik, Türkiye, 1940.	86
Şekil 3.15. Leyla Asım Turgut, Berkok İlkünsal, İETT Sitesi, Okmeydanı, Türkiye, 1957-1962.....	87
Şekil 3.16. Cahide Tamer Aksel	88
Şekil 3.17. Cahide Tamer Aksel Ayasofya'nın kubbesi üzerinde, 1956.	88
Şekil 3.18. Celile Berk Butka	89
Şekil 3.19. Mualla Eyüboğlu.	90
Şekil 3.20. Köy Enstitülü bir öğrenciye Eyüboğlu'nun tasarlattığı üç hayvanlık ahır ve kümes projesinin ön görünüşü ve kat planı.....	90
Şekil 3.21. Selma Emler (a) ve (b).....	91
Şekil 3.22. Perran Doğancı (a) ve (b), Bülent Çetinor tarafından çizilen Perran Doğancı profili (c).	92
Şekil 3.23. Perran Doğancı, Prof. Hess ve sınıf arkadaşları ile İTÜ Mimarlık Fakültesi Gümüşsuyu ek binası dersliğinde, 1949.	92
Şekil 3.24. Perran Doğancı'nın tasarımı Türkiye İş Bankası A.Ş. Kadıköy Şubesi ve Lojman Binası projesi.....	93
Şekil 3.25. Hande Suher'in 1951'de İTÜ Mimarlık Fakültesi Diploma Fotoğrafı (a) ve 1977, İTÜ Mimarlık Fakültesi Dekanı olarak masasında Hande Suher (b).	94
Şekil 3.26. Suher, 1971, Torino-İtalya, WES (Women Engineers and Scientists) toplantısında bildiri sunarken (a), Suher, 2 Ağustos 1975, AHE Mimarlık ve Şehircilik Atölyesi, İstanbul Sheraton Oteli'nde açılış konuşması yaparken (b) ve Suher'in 2 Haziran 1996 emeklilik gününde cübbesiyle son fotoğrafı (c).	94
Şekil 3.27. AHE Mimarlık ve Şehircilik Atölyesi, İstanbul Sheraton Oteli, yapım aşamasında (a) e 2 Ağustos 1975, AHE Mimarlık ve Şehircilik Atölyesi, İstanbul Sheraton Oteli, tamamlanmış hali (b).	96

Şekil 3.28. Suher, 1977, İTÜ Mimarlık Fakültesi Dekanı seçildiği gün, bir önceki dekan Prof. Doğan Kuban geleneksel anahtarı verirken.....	96
Şekil 3.29. Dekan olarak ilk konuşmasını yaparken Suher.....	97
Şekil 3.30. Neriman Birce'nin 1927 Mimarlar Derneği kayıt defterindeki bilgileri.....	98
Şekil 3.31. Birce'nin Yüksek İhtisas Hastanesi, Ankara, 1953.	98
Şekil 4.1. Tezlerin anahtar kelimelerinden oluşturulan kelime bulutu.	104
Şekil 4.2. 2005-2008 Yılları Arasında Mimarlık Bölümünden Mezun Olan Kadın Mimar Oranları	109
Şekil 4.3. Ofis Sahipliği (Özel Sektör) Açısından Kadınların Temsiliyet Oranı.....	109
Şekil 4.4. Mimarlık Mesleğindeki Cinsiyet Farklılığı Endeksleri	110
Şekil 4.5. "Kadın Mimar" isimli çevrimiçi serginin afişi	112
Şekil 4.6. "Türkiye ve Almanya'da Mimarlık Mesleğinde Kadınlar" sergi afişi	113
Şekil 4.7. 'Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Mimarca Bakmak' başlıklı söyleşinin afişi	114
Şekil 4.8. 'Öncü Kadın Mimarlar: Kendine Bir Oda Tasarlamak' sergisi.....	115
Şekil 4.9. '5 Kadın – 5 Mimar – 5 Bakış, 5 Kadın – 5 Tasarımcı – 1 Sergi' başlıklı panelden fotoğraf.	116
Şekil 5.1. Güzel Sanatlar Akademisi'nden 1944 yılında haziran ayı mezunu kadın mimarlar.....	120
Şekil 5.2. Leman Cevat Tomsu'nun mansiyon kazandığı Ankara Otomatik Telefon Santrali Proje Müsabakası projesi	121
Şekil 5.3. Makbule Yalkıday.	122
Şekil 5.4. Yalkıday'ın Çanakkale Zafer ve Meçhul Asker Abidesi projesi.....	122
Şekil 5.5. Nezahat Sugüder'in 3.lük ödülü aldığı projesi	123
Şekil 5.6. Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Mimari Şubesinden ders yılı sonunda mezun olan 19 yüksek mimar içinde üç kadın mimar ve sondaki kendi dönemi içinde mezun olan tek kadın Selma Demren.....	124

Şekil 5.7. Leman Cevat Tomsu ve H. Kemali Söylemezoğlu'nun mansiyon kazandığı Erzurum D. D. Yolları Mahallesi Proje Yarışması Otel ve Toplantı Binası	124
Şekil 5.8. Celile Berk'in 3.lük ödülü aldığı İstanbul Radyoevi Proje Yarışması zemin Kat Planı	125
Şekil 5.9. Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Mimarî şubesi son mezunlarından tek kadın İffet Demirören ve İstanbul Teknik Üniversitesi'nin 1945 mezunları Yıldız Tolun ve Güner Gören	126
Şekil 5.10. İrfan Karapazar tarafından çizilen karikatürler.	126
Şekil 5.11. Yüksek Mimar Leyla Taylan'ın Yüksek Mimar Ferzan Baydar ile Birincilik Ödülü Aldığı Eskişehir Gar Binası Projesi	127
Şekil 5.12. Yüksek Mimar Nezihe Taner ve Pertev Taner'in tasarımı Tavşanlı Kati İmar Planı	128
Şekil 5.13. Leman Cevat Tomsu ile Enver Tokay'ın mansiyon aldığı proje.....	128
Şekil 5.14. Nezihe Taner'in Pertev Taner ile hazırladığı 'Karabük İmar Planı'.....	130
Şekil 5.15. İstanbul Adalet Sarayı Proje Müsabakası'nda Harika Söylemezoğlu ve ekibinin mansiyon ödülü aldığı proje.....	131
Şekil 5.16. Harika Söylemezoğlu'nun İzmir Şehri Milletlerarası İmar Planı Müsabakası'nda üçüncülük ödülü aldığı proje	132
Şekil 5.17. Eskişehir İmar Planı Müsabakasında ikinci ödülü alan Melahat Topaloğlu ve beraberindeki ekibin projesi.....	132
Şekil 5.18. Leyla Baydar ve Ferzan Baydar'ın 'General Ekrem Baydar Evi' konut projeleri	133
Şekil 5.19. Harika Söylemezoğlu'nun olduğu ekibin İstanbul Belediye Sarayı Proje Müsabakasında ikincilik ödülü alan projesi	133
Şekil 5.20. Ayla Ödekan	162
Şekil 5.21. İnci Aslanoğlu.....	163

Şekil 5.22. Sibel Bozdoğan.....	164
Şekil 5.23. Sevinç Hadi (a) ve Sevinç Hadi, kızıyla birlikte Milli Reasürans Kompleksi şantiyesinde 1986 (b).....	165
Şekil 5.24. Sevinç ve Şandor Hadi'nin projesi Milli Reasürans Kompleksi, 1988-1992.....	165
Şekil 5.25. 12 Kasım 2002 tarihinde TRT2'de yayınlanan Nevzat Sayın'ın Sevinç Hadi ile röportajından bir fotoğraf.....	166
Şekil 5.26. Zeynep Ahunbay.....	167
Şekil 5.27. Altuğ Çinici (a), Şaziment Sayılğan Arolat (b) ve Ayşe Hayzuran Hasol (c).169	
Şekil 5.28. Meral Işkır 2019 Joseph Miller Ödülü'nü alırken.	170
Şekil 5.29. Meral Işkır (a) ve Nuray Anahtar (b).....	170
Şekil 5.30. Semra Uygur (a) ve Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konser Salonu, Ankara, 1992-2020 (b).	171
Şekil 5.31. Melike Altınışık (a) ve İstanbul TV-Radyo Kulesi (b).....	172
Şekil 5.32. Ayla Karacabey (a), Reyhan Tansal Larimer (b) ve Aliye Pekin Çelik (c).....	174
Şekil 5.33. Ayten Çetiner (a), Latife Kübra Gürer (b) ve Esra Akcan (c).	175
Şekil 5.34. Afife Batur (a), Aydan Bulca Erim (b) ve Deniz İncedayı (c).....	177

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

AA	Architectural Association
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ADMMA	Ankara Devlet Mimarlık Mühendislik Akademisi
AIA	American Institute of Architects
ASPB	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
AWA	Association of Women Architects
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
DAC	Design Architecture Communication
DGSA	Devlet Güzel Sanatlar Akademisi
İTÜ	İstanbul Teknik Üniversitesi
KHF	Kadınlar Halk Fırkası
KTÜ	Karadeniz Teknik Üniversitesi
MIT	Massachusetts Institute of Technology
MOMOWO	Women's Creativity Since The Modern Movement
MSGSÜ	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
MÜKAD	Mühendis ve Mimar Kadınlar Derneği
ODTÜ	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
RIBA	Royal Institute of British Architects
STK	Sivil Toplum Kuruluşları
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TMMOB	Türk Mühendis ve Mimarlar Odası Birliği
YTÜ	Yıldız Teknik Üniversitesi

1. GİRİŞ

Kadınların yüzyıllardır süren ‘ikincil konumda algılanma’ durumunu yıkmaya çabaları, her alanda olduğu gibi mimarlıkta da sürmektedir. Toplumların inanç biçimleri, refah düzeyleri, aile dinamikleri, cinsiyetçi tutumlar, geçmişten gelen kültürel kodlar bu algıyı etkileyen başlıca nedenler arasında sayılabilir.

Kadın ve mimarlık dediğimizde mimarlık tarihi, aile tarihi, kadın tarihi konularının bir arakesitinden söz etmek gerekmektedir. Kadın mimarlar üzerine yapılan araştırmalarda çok yetenekli isimlerin, çok kıymetli eserlerinin olduğu görülmektedir. Türkiye’nin ilk kadın mimarları Leman Cevat Tomsu ve Münevver Belen, Köy Enstitülerinin mimari tasarımlarında önemli rol oynayan Mualla Eyüboğlu Anhegger, restorasyon alanında ‘şövalye’ unvanı alan Cahide Tamer, Türkiye’nin ilk kadın mimar akademisyeni Leyla Turgut, yurtdışında restorasyon eğitimi alıp, Türkiye’de ilk kez restorasyon yapan kadın mimar Selma Emler bu isimlerden bazılarıdır.

Günümüzde kadının toplumsal hayatın her alanında daha etkin olmaya başlaması önemlidir. Ancak mimarlık sektöründe kadın mimarların yeterince görünür olduğunu söylemek mümkün değildir. Bu durumun pek çok nedeni vardır. Bu nedenlerden birisi ‘kadın ve mimarlık’ konusunda yapılan akademik çalışmaların sınırlı olmasıdır. Mimarlık alanında 2000’li yıllara kadar kadın ve mimarlık konusunda yapılan akademik çalışmaların çok fazla olmadığı görülmektedir. Öte yandan yapılan çalışmaların çoğunlukla kadın mimarların ürettikleri işlere değil, mimarların ‘kadın’ olma durumuna odaklanmaları sorunun bir başka yanını oluşturmaktadır.

Mimarlık alanında kadın mimarların mesleki ve akademik başarıları, deneyimleri, katkıları, örgütlenme becerileri üzerinden bir başarı hikayesinin yazılmasının ancak son on yıllarda gündeme gelmiş olması önemli bir sorun alanıdır. Türkiye’de önemli üretimler yapmış kadın mimarların mimarlık ortamında fark edilir olmaları gecikmiş durumdadır. Haklarında araştırma yapılmış, yayın yapılmış, çeşitli bilimsel toplantılara konu olmuş kadın mimar sayısı oldukça sınırlıdır. Mimarlık alanında kadın ve mimarlık konusunda yapılmış tez çalışmalarının sadece mimarlığın özgün yanı ile ele alınmış olması, yani kadın

mimarların mimar olma rolleri yerine kadın olma halleri üzerinden çeşitli tezlerin yazılmış olması önemli bir başka sorun alanıdır.

Bu çalışmada Dünyadaki kadın mimarlara ilişkin bir değerlendirme yapılmasının ardından, Cumhuriyet'ten bu yana Türkiye'de 'kadın ve mimarlık' konularını birlikte ele alan yayınlar; makaleler, bildiriler, kitaplar, tezler, akademik çalışmalar, araştırmalar, etkinlikler; toplantılar, sempozyumlar, paneller, sergiler incelenerek bir değerlendirme yapılması amaçlanmıştır. Bu değerlendirme ile mimarlık alanında kadın mimarların mimari tasarım ve uygulama alanlarına getirdikleri yenilikler, öncü rolleri, akademik alandaki katkıları ve başarıları, örgütlenme alanındaki deneyimleri ortaya konulmaya, Cumhuriyet'in ilk kadın mimarlarının ve alanında öncü kadın mimarların görünür kılınması sağlanmaya çalışılmıştır.

Kadın mimarların mimarlık ortamında görünür olma durumlarının, Türkiye'de ve Dünyadaki kadın hareketleriyle birlikte değerlendirildiğinde daha anlaşılabilir olduğu görülmektedir. Tarihsel süreç içerisinde kadın hareketleriyle birlikte kadınların ev dışındaki hayata dahil olmaları ve iş ortamında yer bulmaları, mimarlık ortamındaki görünür olma durumlarına da olumlu bir etki yaratmıştır.

1.1. Çalışmanın Amacı

Tez çalışması kapsamında tarihsel süreç içerisinde, Dünyada ve Türkiye'de kadın hareketlerine paralel olarak, kadın mimarların mimarlık ortamındaki görünür olma durumlarının ortaya konulması amaçlanmıştır. Kadın mimarların mesleki, akademik ve örgütlenme alanlarındaki deneyimlerine, başarılarına ve katkılarına odaklanılarak mimarlık ortamında görünür olma durumlarının tartışmaya açılması hedeflenmektedir. Bunun yanı sıra mimarlık ortamında yeterince yer alamayan kadın mimarları; yaşamlarını, mimarlık ortamına etkilerini, üretimlerini, öncü rollerini ortaya koyarak belgelemek tezin bir diğer amacıdır. Tez çalışması ile bu konuda farkındalık yaratılması ve daha fazla araştırma yapılmasını teşvik edecek bir altlık oluşturulması hedeflenmiştir.

1.2. Çalışmanın Kapsamı

Tezin konusunu kadın ve mimarlık alanında Türkiye'deki kadın mimarların üretimleri ve öncü rolleri, bu konuda yapılmış yayınlar; makaleler, bildiriler, kitaplar, tezler, akademik çalışmalar, araştırmalar, etkinlikler; toplantılar, sempozyumlar, paneller, sergiler ile akademik, mesleki ve örgütlenme alanındaki kadın mimarlar oluşturmaktadır. Tezde değinilen kadın mimarlar, ilgili alanlarda ilk olma durumları ve o tarihlerde toplumda kırılma yaratacak girişimleri ve öncü rolleri nedeniyle seçilmişlerdir. Dünyadaki kadın mimarlarla ilgili herhangi bir yıl kısıtlaması yapılmamıştır. Tamamen alanlarında ilk olmaları ve öncü rol oynamaları referans alınarak hareket edilmiştir. Türkiye'de de benzer biçimde, ancak farklı başlıklar altında Cumhuriyet'ten günümüze kadar alanında öncülük etmiş olan önemli kadın mimarlara detaylı yer verilmiştir. Değerlendirmeye alınan kimi kadın mimarların, birden fazla alt başlıkta yer alabilme potansiyeline sahip olduklarını belirtmek gerekmektedir.

Tez altı ana bölümden oluşmaktadır.

İlk bölüm çalışmanın amacını, kapsamını ve yöntemini açıklayan bölümdür.

İkinci bölüm, Dünyada kadın ve mimarlık konusunu, Dünyadaki kadın hareketlerini ve bu hareketlerin mimarlık alanında yarattığı etkiyi ele alan, bu bağlamda kadın mimarların tarihsel süreç içinde mimarlık ortamındaki konumlarını inceleyen bölümdür. Dünyada feminizm kavramının ortaya çıkmasıyla güçlenen kadın hareketleri sonucunda, kadınların eğitim alanındaki görünürlüklerinin ve buna paralel olarak mimarlık okullarındaki sayılarının da arttığı bu bölümde ortaya konulmuştur. Ayrıca bu bölümde Dünyadaki ilk ve alanında öncü kadın mimarlara değinilmiş, sayıları arttıkça kadın mimarların toplumda daha kolay kabul gördükleri anlaşılmıştır.

Üçüncü bölümde kadın ve mimarlık konusu, Türkiye'deki ve Dünyadaki kadın hareketleri ve bu hareketlerin mimarlık alanında yarattığı etki çerçevesinde ele alınmıştır. Bu bağlamda kadın mimarların zaman içerisinde toplumdaki değişen konumlarını incelenmiş, tarihsel süreç içerisinde mimarlık alanında görünürlüklerinin arttığı görülmüştür. Osmanlı Dönemi'nden başlayarak, Cumhuriyet sonrasında Cumhuriyetin yarattığı toplumsal kazanımlar paralelinde açılan eğitim kurumlarında yetişen kadın mimarlara ve üretimlerine değinilmiştir. Cumhuriyet sonrasında ilk ve öncü kadın mimarların hayatları ve tek ve ilk olma durumları bu bölümde ortaya konulmuştur.

Yaşadıkları dönemde sayılarının az olmasına karşın Dünyadaki kadın mimarlara göre yaşadıkları zorlukların daha kabul edilebilir olduğu, meslek ortamında kabulleri zaman alsa da akademik alanda ve kamu kuruluşlarında yer almalarının daha hızlı ve kolay olduğu görülmüştür.

Dördüncü bölümde Türkiye'de kadın ve mimarlık konusunda yapılan çalışmalar üzerinde durulmuştur. Bu çalışmalar; yayınlar, tezler, akademik çalışmalar, araştırmalar ve etkinlikler olarak beş alt başlıkta incelenmiştir. Genel anlamda 2000 yılından önce kadın ve mimarlık konularıyla ilgili yeterli çalışma olmadığı, bu konuda yapılan ilk tezin 1998 yılına tarihlendiği, 2000 yılından sonra konuyla ilgili yapılan tezlerin sayısının giderek arttığı görülmüştür. Öte yandan konu ile ilgili yayınlarda, akademik çalışmalarda, araştırmalarda ve yapılan etkinliklerde de gözle görülür bir artış olduğu anlaşılmıştır.

Beşinci bölümde Türkiye'de mimarlık ortamında kadın mimarların görünürlüğü incelenmiş, mimarlık süreli yayınlarından Mimarlık Dergisi taranarak, dergilerde yer alan yazılar üzerinden bir değerlendirme yapılmıştır. Mimar/Arkitekt, Yapı, Arredemento dergilerinden okumalar ise Narin Temel'in 2018 yılında yazdığı "Türkiye Mimarlık Dergilerinde Kadın Toplumsal Kimliğinin İnşası" isimli yüksek lisans tezinden aktarılmıştır. Tez kapsamında Mimarlık Dergisinin 1944-2000 yılları arasındaki tüm sayıları detaylı olarak taranmış ve kadın görünürlüğü incelenmiştir. İlk yıllarda oldukça az olan görünürlük oranlarının, 2000'li yıllardan itibaren giderek arttığı; özellikle makale ve çeviri yazılar açısından büyük bir artış olduğu anlaşılmıştır. Bu bölümde ayrıca günümüzde mimarlık ortamında üretimleri ve öncü ve ilk olma halleri ile görünür olan kadın mimarlar üzerinde durulmuş, bu kadın mimarların; mesleki alanda, akademik alanda ve örgütlenme alanındaki başarıları ortaya konulmuştur. Konu mesleki alanda kadın mimarlar; ödüllü kadın mimarlar, uluslararası alanda ofis sahibi/ofis yöneticisi kadın mimarlar ve uygulama alanında yetkin kadın mimarlar olarak üç alt başlıkta ele alınmıştır. Bu alt başlıklarda ele alınan kadın mimarlar; alanlarında ilk ve öncü olan, ikonik yapı projeleri hayata geçen, yurtdışında kendi isimleriyle ofis açıp uluslararası alanda iş yapan kadın mimarlardır.

Altıncı bölüm tezin tüm bölümlerinin genel bir değerlendirilmesini ve bulgularını içeren sonuç bölümüdür.

1.3. Çalışmanın Yöntemi

Tez çalışması kapsamında kadın ve mimarlık konuları ve kadın mimarların üretimleri konusunda yapılmış akademik çalışmalar taranmış ve Arkiv, Mimdap, Arkitera gibi platformlar üzerinden literatür araştırmaları yapılmıştır.

Çalışma kapsamında incelenen tezler, ‘Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’ taranarak belirlenmiştir.

Tez çalışması kapsamında Türkiye dışında konu ile ilgili süreli yayınlara ve makalelere ulaşılmaya çalışılmış, bu yayınlarda yer alan kadın mimarların çalışmaları incelenmiş, elde edilen veriler değerlendirilerek durum analizleri yapılmıştır.

Çalışma kapsamında TMMOB Mimarlar Odası Genel Merkezi’yle iletişime geçilmiş, güncel verilere elektronik posta yardımıyla ulaşılmıştır. Mimarlar Derneği 1927 yetkilileri ile yüz yüze görüşme sağlanmış, arşiv belgelerinden gerekli veriler temin edilmiştir.

Tez seminer sunumunda alanında uzman akademisyenlerin görüşleri alınarak tez geliştirilmeye çalışılmıştır. Neslihan Türkün Dostoğlu, Özlem Erdoğan Erkarıslan, Şengül Öymen Gür, T. Elvan Altan Altuğ ve Nazan Kırıcı’nın çok değerli yorumları, tezin son halini almasında büyük rol oynamıştır.

2. DÜNYADA KADIN VE MİMARLIK

Ataerkil toplumlarda bile kendisine yakıştırılan ‘evin kadını’ ifadesi, kadının dünyasını ve ilkelerde evin sahibinin kadın olduğunu belirlemekten de öte anlamlar içermektedir; ilkel kadın yalnızca evinin sahibi değil, onu bizzat kendi elleriyle tasarlayan, düzenleyen ve içinde yaşayan kişidir. Kadınların yaptığı “yurt”lar; yani daire planlı ve kubbeli taşınabilir evler, daha sonra kalıcı yapılara örnek teşkil etmektedir. Avustralyalıların, Patagonyalıların, Andaman Adaları’nda yaşayan yerlilerin, Botocudaların kulübeleri, Kızılderililerinin kaba korunakları, Amerikan Kızılderililerinin deriden yapılmış barınakları, Bedevilerin siyah deve postundan yapılmış çadırları ve Orta Asyalı göçebelerin yurtları da kadınların eseridir. Yine Diyarbakır Ergani yakınındaki Çayönü’nde kazılardan çıkarılan, kadınların dallardan, kamışlardan ördüğü ve içine birkaç kişinin girebileceği büyüklükteki sepet evler, ağzı yere çevrilmiş küfe şeklinde olup, üstleri toprakla sıvanmıştır. Kadınların yaptıkları barınaklar arasında, içinde oda gibi bölmeleri barındıran çadırları da sayabiliriz. Çadırlar, kadınların genellikle keçi kılından dokuyarak veya derileri yama yaparak yaptıkları barınaklardır. Bu şekilde içine yağmuru ve sıcaklığı geçirmezler [1]. Kadınların sorumlulukları ailelerinin esenliğiyle ilgilenmek olduğundan, Edginton Adams kadınların bedensel deneyimlerinin mahrem detaylarının evlerin işleyişini nasıl şekillendirdiğini araştırmakta, erkeklerin olduğu gibi kadınların da ayrı odalarının olması nedeniyle ev içi alanın cinsiyetçi doğasına işaret etmektedir [2].

"Hobbes’a göre, kadın ve erkek doğada eşit olduğu gibi, kadın, erkeğin karşısında ikincil bir durumda da değildir. Doğada kadın, erkeğin sahip olduğu tüm özgürlüklere sahiptir. Ancak toplum düzeniyle birlikte evlilik ve aile kurumu daha siyasi bir görünüm kazanır. Aile içi ilişkiler sivil toplum kurallarına göre düzenlenir. Erkekler kamusal alanda sivil topluma geçerken, kadınlar özel alanda (ev içerisinde) evlilik yoluyla erkekle sözleşme yaparak onun hakimiyetine girerler” [3].

Toplumsal cinsiyet terimini Marshall [4] şu şekilde açıklamaktadır.

“Toplumsal cinsiyet terimi, kadınlar ile erkekler arasındaki farklılıkların toplumsal düzlemde kurulmuş yönlerine dikkat çekmektedir. Fakat bu terimin kapsamı, ilk ortaya çıkışından beri, yalnızca bireysel kimliği ve kişiliği değil, ayrıca sembolik düzeyde erkekliğin ve kadınlığın kültürel idealleri ile stereotiplerini, yapısal düzeyde ise kurumlar ve örgütlerdeki cinsel iş bölümünü içine alacak kadar genişlemiştir” [4].

Erkeklerin hiçbir çaba sarfetmeden sahip oldukları pek çok haktan mahrum bırakılan ve antik çağdan sanayi devrimine kadar toplumda var olma mücadelesi veren kadınlar, tarihin belli bir döneminde erkeklerle eşit haklara sahip olmuş ve aynı statüyü paylaşmışlardır. Tanrıça ile özdeşleştirilen ve yaşamın kaynağı olarak görülen kadınların hükümranlılığı çok tanrılı dinlerden tek tanrılı dinlere geçişle birlikte sonlanmış, kutsal tanrıça kavramının yerini Tanrı almıştır. Zaman içerisinde erkek krallar Tanrı rolünü üstlenmişlerdir. Kadınların doğurganlığı mucizevi olmaktan çıkmış, kadın erkeğin soyunu devam ettiren ve onun emanetini bedeninde taşıyan bir canlıya dönüşmüştür. İktisadi hayattaki değişim ve inanç sisteminin değişmesinin yanında, toplum da kadın ve erkeğin rollerini yeniden tanımlamıştır [5].

Uygarlık tarihindeki önemlerine karşın kadınlar kimi özel dönemler dışında kadın, anne, eş olarak tanımlanmış, her alanda kendilerini var edebilmek için çok büyük mücadeleler vermiş ve bedel ödemek zorunda kalmışlardır. Mimarlık ortamında da kadın mimarlar erkek mimarlardan ayrılmaktadırlar. Oysa varlıkları farklı estetik tutumlarıyla birleştiğinde kadınların ilham kaynakları da özelleşir. Mimarlar arasında geçmişten beri gelen cinsiyet ayrımıyla ilgili sorun Jane Rendell'in "Gender, Space and Architecture" adlı kitaptaki giriş yazısında şöyle sorgulanmıştır:

"Kadınlar mimariyi farklı mı uyguluyorlar? Bu farklılıklar nasıl kendini gösterir? Kadınların estetik değerleri, mekâna ve zamana dair algı biçimleri farklı mıdır? Kadınlar malzemeleri farklı mı görüyor, pratik uygulamalarını farklı mı düzenliyor, farklı tasarım metodolojilerini mi tercih ediyor? Dahası bu farklılıkları nasıl açıklarız? Kaynağı biyoloji ya da toplum mu? Eğer kadınların tasarıma yaklaşımlarının özel olduğuna inanıyorsak, bunun sebebi kadınların erkeklerden farklı bir fiziksel yapıya sahip olması yaratımsal süreçlere, objelerin üretimine, mekâna, kelimelere ve nesnelere karşı farklı duyarlılıklara sahip olması olabilir mi?" [6].

Kant'ın ünlü "özne-nesne" tartışmasında kadının mimarideki yeri tanımlandığında, doğrudan tasarımın öznesi ve nesnesi olarak kadın, feminist hareketlerle betimlenmeye çalışılmıştır. Mimaride kadın; üreten veya tüketen kadın olarak ele alınabilir. Öymen Gür ve Aşık [7] bu konuyu şu şekilde ifade etmektedir:

"Mimariyi üreten kadın varoldukça özneleşir, özneleştikçe varolur. Mimariyi tüketen kadın tasarım süreci içinde çoklukla nesnedir. Ne zaman ki birçok kentsel ve mimari tasarım konularına kadın kullanıcının katılımı sağlanır o zaman kadın işin belli ölçüde öznesi olma durumuna yükselir. Özne kadın bugün belki birçok ülkeden ziyade ülkemizde bir varoluştur. Sadece devletin ve özel girişimin tasarım masalarında, göreceli olarak pasif görevlerde istihdam edilmemekte, proje uygulama, tespit, denetim, araştırma ve eğitim gibi, bir zamanlar erkeğe yakıştırılan çok çeşitli roller üstlenmektedir" [7].

Kadının mimari tasarım sürecinde bir metafor olarak ele alınmasıyla ilgili ise yine Öymen Gür ve Aşık [7] şunları söylemektedirler.

“Kadının mimari tasarım sürecinde bir metafor olarak ele alınması, özgün ve ilginç tasarımlar ortaya koyabilir; kadının annelik özellikleri ve koruma içgüdüsü birçok bina türü için yararlı kavramlar olabilir, ama metaforik yaklaşımlar kadın-erkek düalitesini ortadan kaldırmak için yapıcı yollar değildir. Tersine bazen alaycı ve abartılı olabilmekte ve dikkati olgunun özünden gereksiz ayrıntılara kaydırabilmektedir. Diğer yandan, kadının mekân kullanım özelliklerinin ve erkekten olan farklarının bilinmesi binanın yaşanabilirlik düzeyini doğal olarak artıracaktır. Ancak bunlar feministlerin üzerinde durduğu ‘kadının konut edinme hakkı, kadının sosyal mekânda temsil özgürlüğü...’ gibi birincil öneme sahip olgulara bir çözüm olamayacaktır. Toplumun derin katmanlarında yerleşmiş inançlar, yerlerini modernitenin bilgisine ve postmodernitenin bilgeliğine terk etmedikçe, kısacası kültürel ketler kırılmadıkça kadın özgürleşişine mimari yollarla katkıda bulunmak, toplumsal cinsiyeti evirmek zor gibi görünmektedir” [7].

Erkekler tarafından yönetilen mimari uygulama alanı, inşaat süreçlerinden, bir şirketin sahibi olmaya kadar akademik hayatın da payını aldığı erkek egemen bir anlayışla sürdürülmektedir. "Women and Architecture" adlı makalesinde Lynne Waller kadınların 17.asırdan 19. asra kadar amatör gelenekler içinde çalıştığını belirtmektedir [2]. Erkekler tarafından yönetilen mimari büro ve şirketlerin yoğunluğu, kadınların konumunu açıkça ortaya koymaktadır. Charlotte Perriand, Zaha Hadid, Eileen Gray, Truus Schröder, gibi mimarlar kendi şirketlerinin sahibi olan kadın mimarlar olsalar da, bu mimarlık alanında çok alışılmış bir durum değildir. Kadınların bireysel olarak kendini gösteremediği durumlardan birisi de eş olarak ya da başka bir nedenden dolayı şirket ortağı olmalarıdır. Bu durum, kadınların mesleki tutum ve becerilerini ortaya koyma şanslarını azaltmaktadır [8].

Association of Collegiate Schools of Architecture-ACSA (Mimarlık Kolej Okulları Birliği) tarafından 2020 yılında yayınlanan bir rapora göre, mimarlık programlarındaki kız öğrenci ve başvuru sayısı, erkek sayısı ile eşitliğe doğru istikrarlı bir şekilde sürmektedir [9].

2016 yılı 8 Mart Dünya Kadınlar Günü’nde toplumsal cinsiyet eşitliğine dikkat çekmeyi amaçlayan ‘Kar İnşaat’ firması adına Mehtap Doğan’ın yayınladığı mesaj bu konuda dikkat çekicidir.

Şekil 2. 1. Mehtap Doğan tarafından 8 Mart 2016'da yayınlanan mesajın afişi [10]

2.1. Kronolojik Dizin: Kadın Hareketleri ve Yarattığı Etki

Kadın hareketleri, kadın ve erkeğin her alanda eşit muamele görmesini savunan, kadının cinsiyetinden kaynaklı sorunlarına çözüm üretmeyi arayan ve çözüm yolları bulmak için, dil, din, ırk vb. farklı özelliklere sahip kadınların bir araya gelerek aynı çıkar doğrultusunda örgütlenerek ayaklandığı bir özgürlük ve sivil toplum hareketidir [11]. Feminizm ise, birçok akım ve durum için bir üst kavramdır. Feminizmin kökeni Latince' de kadın anlamına gelen "femine" sözcüğüdür. Feminizm; sırf kadın oldukları için karşılaştıkları problemleri, din, dil vs. alanlarda yaşadıkları sorunları bir bilim alanı olarak değerlendiren, kadın ve erkek arasında eşitliğin sağlanmasını esas alan siyasi bir akımdır. 20. yüzyılın en önemli olgularından biri olan feminizm, kadınların kendi hayatlarını kendilerinin şekillendirmesini; dünyaya, olaylara kendi kadınlık pencerelerinden bakmasını isteyen bir harekettir [12]. Feminizm ve feminist kavramları ilk kez Fransa ve Hollanda'da ortaya çıkmış; İngiltere bu kavramı Fransa'dan almıştır. Amerika'da ise terim ilk olarak kadın hakları olarak kullanılmış ve daha sonra 1910 yılında feminizm kavramı kullanılmıştır [13]. Kadınların bilinçli bir şekilde kendi haklarını aramaları ve bunun için mücadele

etmeleri 1789 Fransız İhtilali ile gerçekleşmiştir. Fransız İhtilali ile öne çıkan özgürlük, eşitlik terimleri kadın hareketlerini çok etkilemiştir. Fransa’da kadınların mücadele ettiği alanlar daha çok “eşit işe eşit ücret” politikası, kadınların iş hakkı gibi alanlar iken; İngiltere’de daha çok kadınların oy kullanmaları, kadın haklarının savunulması gibi talepler üzerinde yoğunluk göstermiştir. 18. yüzyılın sonu ve 19. yüzyılın başlarında İngiltere’de sanayileşme ile makinelerle üretime geçilmiştir. Makineleşmeyle gelen Sanayi Devrimi ile iş gücüne ihtiyaç duyulmuştur. Bu sayede, kadınlar evinden ayrılıp toplumsal hayata karışmıştır. Sanayi Devrimi sonrasında kadının özgür olması gerektiği fikri ön plana çıkmış, kadınlar birçok dernek ve gazete kurmuşlardır. Özgür ve bağımsız olma düşüncesi kadın hareketlerini başlatmış ve kadınları ayaklandırmıştır. Kadınlar evinden ayrılıp fabrikada yeniden üretime geçmiştir ancak, erkeklerle aynı ücreti alamamıştır. Amerika’da, Almanya’da, Fransa’da çalışan kadınlara verilen ücret, erkeklere nazaran hep düşük kalmıştır. İngiltere’de kadın hareketlerinin 19. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıktığı görülür. İngiltere’de kadın haklarını savunan ve feminist alanda öncü olan kişi yazar Mary Wollstonecraft’ tır. “Kadın Haklarının Gerekçelendirilmesi” adlı kitabında kadınların haklarını savunmuştur [12].

Birinci Dünya Savaşı olduğunda erkekler savaşa gittikleri için kadınlara çok fazla sorumluluk düşmüştür. Kadınlar evi geçindirme durumunda kalmış ve iş hayatına girmişlerdir. Kadınlar bu sebeple birçok yeni alet ve teknoloji ile tanışmış; birçok meslek kapısını aralamışlardır [12]. İkinci Dünya Savaşı’nda da durum bu şekilde sürmüştür. Kadınların en fazla hak kazandıkları dönem bu dönemdir. Fransa başta olmak üzere, 19. ve 20. yüzyıllar Avrupa’da köklü bir kadın hareketinin olduğu dönemlerdir. Toplu şekilde ilk kadın eylemleri Fransa’da gerçekleşmiştir. Feminizm hareketi İngiltere ve Almanya’da Avrupa’nın diğer ülkelerine göre daha az yenilikçi ve daha az siyasi olmuştur [14].

Aşağıda yer alan kronolojik dizin , Serdar Örnek’in ‘ABD’de Kadın Haklarının Gelişimi’ başlıklı makalesinden [13], Mustafa Kemal Coşkun’un ‘Süreklilik ve Kopuş Teorileri Bağlamında Türkiye’de Eski ve Yeni Toplumsal Hareketler’ başlıklı makalesinden [15], Zafer Toprak’ın ‘Türkiye’de Siyaset ve Kadın: Kadınlar Halk Fırkası’ndan ‘Arşulusal Kadınlar Birliği Kongresi’ne (1923-1935)’ başlıklı makalesinden [16], Yusuf Nazım’ın 6 Mart 2017 tarihinde yayımlanan ‘Dünyada Kadın Mücadelesi ve Bir Tarihçe’ başlıklı yazısından [98], ve Gülşah Bilen’in ‘Türkiye’de Kadın Hareketleri ve İslami Düşünceye Mensup Kadınların Feminizme Yaklaşımı’ başlıklı yüksek lisans tezinden [12] elde edilen

bilgiler ile oluşturulmuştur . Kronolojik dizinin oluşturulmasında temel amaç kadın hareketleri ile ortaya çıkan kimi kırılmaların mimarlık ortamına ve dolayısıyla kadın mimarların durumuna bir etkisinin olup olmadığının anlaşılmasıdır.

1405.. Christine de Pizan tarafından yazılan ve kadınlarla ilgili ilk kitap (mitolojik eser) olarak geçen The City of Ladies (Hanımlar Şehri) yayınlanmıştır.

1789.. Fransız İhtilali gerçekleşmiştir. Paris'te kadınlar Versailles Sarayı'na yürümüştür.

1791.. Olympos de Gouges, Kadın ve Kadın Yurttaş Hakları Bildirgesi'ni yazmıştır.

1792..Birinci dalga feminizm hareketi başlamıştır. Mary Wollstonecraft tarafından yazılan A Vindication Of The Rights Of Woman: With Strictures On Political And Moral Subjects (Kadın Haklarının Savunulması: Siyasi ve Ahlaki Konulara İlişkin Uyarılarla Birlikte) adlı kitap yayınlanmıştır.

1793.. Rose Lacombe 1793'te kadın hakları bildirgesini savunmuş ve bu savunma onun ölümü ile sonuçlanmıştır

1813.. Lowell Şirketi, 1813 yılında Massachusetts'teki Lowell kasabasında kurulmuştur.

1826.. American Temperance Society kurulmuştur.

1834.. 1 Mart'tan geçerli olmak üzere, Lowell Şirketinin patronları işçilerini ücretlerde yüzde 15'lik bir indirime zorlamıştır.

1836.. Lowell fabrikaları, pansiyon kiralalarının yükseltmek istenmesi nedeniyle kadın işçilerin yeni protesto ve grevlerine sahne olmuştur.

1845.. ABD'de çalışan kadınların ilk birliği olan Lowell Kadın İş Reform Örgütü (The Lowell Female Labor Reform Association- LFLRA) kurulmuştur. Woman in the Nineteenth Century (19.yy.'da Kadın) adlı kitap ABD'deki ilk büyük feminist çalışma olarak kabul edilmektedir.

1848.. ABD kadın hakları mücadelesinin ilk kongresi Sceneca Falls, New York'ta düzenlenmiştir. Kapitalist sistemin içinde yeni ücretlilik sistemlerinin gelişmesiyle birlikte, çeşitli ayaklanmalar başlamıştır.

1850.. ABD'de ilk Ulusal Kadın Hakları Kongresi gerçekleşmiştir.

- 1857.. 8 Mart 1957’de tekstil fabrikası yangınında 129 kadın işçi ölmüştür.**
- 1869.. ABD’de Wyoming ve Utah eyaletlerinde kadınlara oy kullanma hakkı verilmiştir.**
- 1872.. Feminist ve feminizm kavramları Hollanda ve Fransa’da ortaya çıkmıştır.**
- 1889.. Paris’te Uluslararası İşçiler Kongresi’nde 2. Enternasyonal kurulmuştur. Clara Zetkin bu kongreye Kadının Kurtuluşu İçin! başlıklı bir rapor sunmuştur.**
- 1890.. The National American Women Suffrage Association (NAWSA) (Ulusal Amerikan Kadınlara Oy Hakkı Derneği) kurulmuştur.**
- 1902.. Uluslararası Kadınlar Birliği ilk kez Washington’da toplanmıştır.**
- 1907.. Stuttgart’ta 1. Uluslararası Sosyalist Kadın Konferansı düzenlenmiştir.**
- 1910.. Kopenhag’da 2. Uluslararası Sosyalist Kadınlar Konferansı’nda Clara Zetkin (1857-1933) tarafından 8 Mart’ın Dünya Kadınlar Günü olarak kutlanması önerisi getirilmiş, öneri oybirliğiyle kabul edilmiştir.**
- 1911.. Almanya, Avusturya, Danimarka ve İsviçre’de Uluslararası Kadınlar Günü 1 milyondan fazla kadının katılımıyla gerçekleşmiştir (Triangle Gömlek Fabrikası Yangınından altı gün önce). Triangle Gömlek Fabrikası yangınında 123 kadın işçi ölmüştür. Amerika’da ilk kez feminizm kavramı kullanılmıştır.**
- 1912.. Lawrence Tekstil Fabrikasındaki Polonyalı işçilerin iş bırakıp, yürüyüş yapmasıyla Bread and Rose; Ekmek ve Gül grevi başlamıştır. California’da kadınlar oy hakkı kazanmıştır.**
- 1913.. Kadınlara oy hakkı sağlamak için, Alice Paul ve Lucy Burns yeni bir birlik kurmuşlardır.**
- 1914.. Amerika ve Avrupa kıtasında işçi hareketleri hızlanmış, Rusya’da da kadın hareketleri başlamıştır.**
- 1915.. ABD’de kadın haklarını savunan Anayasa değişikliği önerisi 500.000 imzayla Woodrow Wilson’a sunulmuştur.**
- 1917.. Rusya’da Petrogradlı tekstil işçisi kadınlar tüm işyerlerinde greve çıkmışlardır.**

1919.. Susan Brownell Anthony tarafından 1878’de hazırlanan Anayasa değişikliği, ABD’deki feministler tarafından kongrede kabul ettirilmiştir.

1920.. Clara Zetkin ile Lenin arasında Kadın Sorunu üzerine bir görüşme gerçekleşmiştir. Cenevre Kongresi’nde 20’den fazla ülkede kadınlara seçme seçilme hakkı verilmiştir.

1922.. 8 Mart Emekçi Kadınlar Günü olarak resmileştir.

1929.. Virginia Woolf ‘un A Room of One’s Own (Kendine Ait Bir Oda) kitabı yayınlanmıştır.

1935.. Mary Mcleod Bethune National Council of Negro Women’i (Ulusal Zenci Kadınlar Konseyi) kurmuş ve Afrikalı- Amerikalı kadınlara yönelik olarak iş yerlerinde ırkçılık ve cinsiyet ayrımcılığı ile ilgili haksızlıklara karşı mücadele başlamıştır.

1949.. Simon de Beauvoir’in The Second Sex (İkinci Cins) adlı kitabı yayınlanmıştır.

1954.. Birleşmiş Milletler tarafından Kadınların Siyasal Hakları Sözleşmesi yürürlüğe konulmuştur.

1960.. Modern feminizmin doğuşu, ikinci feminist dalganın başlangıcı sinyalidir.

1963.. İkinci dalga feminizm hareketi başlamıştır. Betty Friedan’ın tarafından yazılan The Feminine Mystique (Dişil Gizem) kitabı ile feminizmin ikinci dalgasının doğuşu ilan edilmiştir.

Eşit Ücret Yasası yürürlüğe girmiştir.

1964.. Sivil Haklar Yasasıyla işverenlerin, iş bulma kurumu ve sendikalar tarafından ırk, cinsiyet ve diğer herhangi bir konuda ayrımcılık yapmaları yasaklanmıştır.

1966.. ABD’de National Organization for Women-NOW (Ulusal Kadın Örgütü) kurulmuştur.

1968.. ABD’de Feminizmin ikinci dalgası Miss America yarışmalarına yapılan itirazla sembolik olarak başlamıştır.

National Welfare Rights Organization (Ulusal Refah Hakları Örgütü) Johnnie Tillmon ve Etta Horm tarafından kurulmuştur.

1970.. Robin Morgan'ın editörlüğünde yayınlanan Sisterhood is Powerful (Kız Kardeşlik Güçlüdür) kitabı, ikinci feminizm dalgasının ilk eseri olarak kabul edilmektedir.

1973.. İlk kadın sığınma evleri ABD'de Arizona'da açılmıştır.

1974.. ABD'de Amerikalı Hindu kadınlar Women of All Red Nations-WARN (Tüm Kızıl Ulusların Kadınları) hareketini organize etmişlerdir.

1975.. ABD 'de New York'ta, kadınların ilk bankası kurulmuştur.

1977.. ABD'de Houston National Woman's Conference kapsamında bir ulusal eylem planı hazırlanmıştır.

Birleşmiş Milletler tarafından 8 Mart günü emekçi sıfatından ayrılarak, Dünya Kadınlar Günü olarak ilan edilmiştir.

1979.. Beverly Lahaye tarafından Concerned Women for America (Amerika için Endişeli Kadınlar) kurulmuştur.

1981.. Zillah Eisenstein'in The Radical Future of Liberal Feminism (Liberal Feminizmin Radikal Geleceği) adlı kitabı yayınlanmıştır.

National Women's History Week (Ulusal Kadın Tarihi Haftası) ilan edilmiştir.

1989.. Denise Scott Brown'un ünlü makalesi Room at the Top? Sexism and the Star System in Architecture (Üstteki Oda? Mimarlıkta Cinsiyetçilik ve Yıldız Sistemi) yayımlanmıştır.

1990.. Üçüncü dalga feminizm hareketi başlamıştır. Bikini Kill ve Brat Mobile gibi feminist hareketleri ortaya çıkmıştır.

1991.. Robert Venturi'ye mimarlık alanında en saygın ödül kabul edilen Pritzker Mimarlık Ödülü verilmiş, ortağı Denise Scott Brown'a ödül verilmemiştir.

1994.. ABD'de Violence Against Women Act (Kadına Karşı Şiddet Yasası) onaylanmıştır.

2000.. ABD'de senatoya seçilen ilk kadın Hillary Rodham Clinton olmuştur.

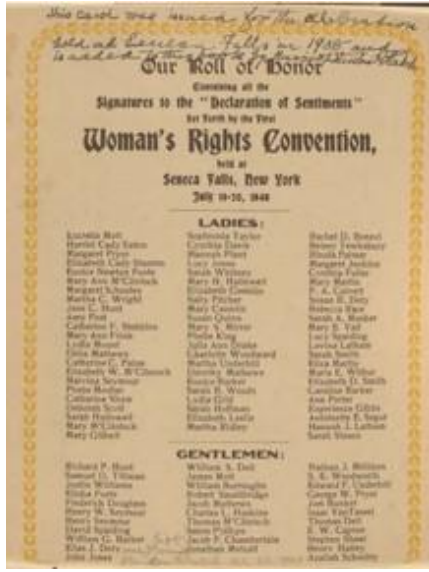
2006.. Özellikle genç ve savunmasız kadınlar olmak üzere kadınları empati yoluyla güçlendirmeyi amaçlayan Me Too hareketi, Tarana Burke tarafından başlatılmıştır. Bu hareketin feminizmin dördüncü dalgasını işaret ettiği varsayılmaktadır.

2008.. Dördüncü dalga feminizm hareketi başlamıştır.

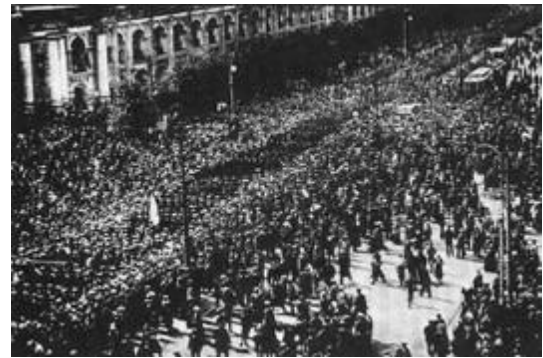
2009.. Hillary Rodham Clinton ABD’de 67.dönem dışişleri bakanı seçilmiştir. Bu seçim, Amerikalı birçok kadın için cesaret verici bir kırılma noktası olarak kabul edilmektedir.

2013.. Harvard Tasarım Okulu bünyesindeki öğrenci topluluğu olan Women in Design, Denise Scott Brown'a da ödülün verilmesi talebiyle bir imza kampanyası başlatmıştır.

EK 1’de yer alan tablo, Dünya’daki kadın hareketlerinin, mimarlık alanındaki karşılıklarını ortaya koymaktadır (EK 1).

Şekil 2. 2. (a) E. Cady Stanton’un 1848’de Seneca Falls Konferansı’nda yayınladığı “Duygusal Bildiri” adlı bildiriye imza atan kadın ve erkekler [17], (b) Paris’te 1889’da ‘Uluslararası İşçiler Kongresi’nde Clara Zetkin “Kadının Kurtuluşu İçin!” başlığını taşıyan bir raporu sunarken [18]

Şekil 2.3. (a) 8 Mart 1857, New York tekstil işçilerinin grevi [18], (b) Petrogradlı tekstil işçisi kadınların, eski Rus takvimiyle 23 Şubat’ta yani 8 Mart 1917’de tüm işyerlerinde birden greve çıkması [18]

Tabloda yer aldığı üzere 19. yüzyılın sonlarına kadar kadın haklarıyla ilgili somut girişimlerde bulunulmadığı, öncesinde yapılan mücadelelerde ise kadınların büyük bedeller ödediği ve bu mücadelelerinin engellendiği görülmektedir. 19. yüzyılın sonlarında, dünyadaki kadın hareketleriyle ilgili ilk girişimler ABD’de başlamış, sonrasında Avrupa ülkeleri ve Rusya’yla birlikte tüm dünyaya yayılmıştır. Tarihte kadın hareketlerinin, feminizm dalgasından beslenerek büyümeye devam ettiği, kadınların her geçen gün toplumda cinsiyet ayrımına uğramadan eşit haklara sahip olmak için mücadelelerinin sürdüğü anlaşılmaktadır.

2.2. Kronolojik Dizin: Mimarlık Ortamında Kadınlar Açısından Değişim

Kadınların mimarlık eğitimi almak için verdikleri mücadele, aşağı yukarı tüm dünyada kadın hareketlerinin ivmelendiği 19.yüzyıl sonlarında başlamıştır. 1860'larda, kadınlara yüksek öğrenime erişim hakkı verilmiş ve ardından 1887'den itibaren mimarlık programlarına "ek öğrenci" olarak kabul edilmeye başlamışlardır [19]. Alanında eğitim alma veya meslek birliğine kaydolma yoluyla ehliyet sahibi olmaya cesaret etmeleri ise en erken 1890'lara denk gelmektedir. Tüm Avrupa’da mimar olarak mezun olan ilk kadın Signe Hornborg’dur. Signe Hornborg, 1890’da mezun olmuştur. Ancak Avrupa’da mimarlık eğitimi almak için her ülkenin durumu farklı şekilde ilerlemiştir. 1890 yılından itibaren, Finlandiya’da kadın mimarlar Helsinki Politeknik Enstitüsü’nden mezun olmaya başlamışlardır. Signe Hornborg, Signe Lagerborg, Wivi Lönn, Albertina Östman, Ines Holming ve Bertha Enwald, Avrupa’da tüm hakları ile mimarlık yapabilecek, diploma alan ilk kadınlar olmuşlardır [20].

Fransa’da 1797’de açılan Beaux-Art’a Okulu’ndaki yöneticiler, pek çok başvuru olmasına rağmen, kadın öğrencileri kabul etmemiştir. Uzun mücadeleler sonucu Beaux-Arts’ın Mimarlık Bölümü’ne kabul edilen ilk kadın mimar Julia Morgan’dır. Ecole des Beaux-Arts’da mimarlık eğitimi almak istediği halde başvurusu iki kez reddedilmiş, en sonunda 1898’de kabul edilmiştir. 1901’de ‘mimarlık yüksek lisans derecesi’ ile mezun olmuştur. Ecole des Beaux-Arts’a kadınların kabul edilmesi yüz yıldan fazla bir zaman almıştır. Amerika’daki ilk kadın mimarlar ise usta çırak ilişkisi içinde yetişmiş, formel eğitim almamışlardır. Louise Bethune, 1888’de mimarlık meslek birliği olan American Institue of Architects’e (AIA) üye olarak kabul edilmeyi başarmıştır. İngiltere’de ise

1850'lerde kadınların hastane ve kiliselerin dekorasyon işleri ile ücretsiz bir şekilde eğitilmelerine izin verilmiştir [20].

1917'de Architectural Association (AA) isimli mimarlık okulu kadın mimarları mimarlık programına kabul etmeye başlamıştır. Bunun gerekçesi savaş nedeniyle erkek öğrenci sayısının düşmüş olmasıdır. Royal Institute of British Architects'ın (RIBA) ilk kayıtlı kadın mimarı Ethel Charles'tir. Almanya'da kadınlar mimarlık eğitimi almak için çok uzun ve zorlu bir uğraş vermişler, 1900'lü yılların başına kadar sadece genel kültür derslerine dinleyici olarak girebilmişlerdir. Almanya'da mimarlık bölümüne başvurusu kabul edilen ilk kadın, Norveç vatandaşı Karen Platau'dur. İlk Alman kadın mimar ise Bavyera TH (Technische Hochschule)'ye 1905'te kabul edilen ve 1909'da mezun olan Agnes Mackensen'dir. Kadın mimarların mesleğe en zor kabul edildiği ülkelerden birisi de Kanada'dır. İlk Kanadalı kadın mimar Esther Marjorie Hill, University of Toronto'dan 1920'de mezun olmuştur. Avustralya'daki ilk kadın mimar İngiliz asıllı Florance Mary Taylor'dır. Taylor, Sydney Technical College'ın akşam bölümünden 1904'te mezun olmuştur [20].

Dostoğlu'nun 2019'da yazdığı "Kadın, Mimarlık ve Kent, Tarihte Kadınlar ve Yapılı Çevre" başlıklı yazısı [21], Türkün Dostoğlu ve Erdoğan Erkarlan'ın editörlüğünü yaptıkları 2013 yılında yayınlanan "Leman Cevat Tomsu: Türk Mimarlığında Bir Öncü, 1913-1988" isimli kitaptan [20], Tağmat'ın 2004 yılında yazdığı "Pritzker Ödülü'nün Sahibi Zaha Hadid: Kısıtlamalardan Uzak Mekan Temsili ve Üretimi" başlıklı makalesinden [22] ve Özgüven'in "Türkiye'de Kadın Mimar Kariyerinin Başlangıcı (1934-1960)" isimli yüksek lisans tezinden [23] ve yukarıdaki bilgilerin derlendiği diğer kaynaklardan edinilen verilere göre Dünyada mimarlık ortamının gelişimine ve bu süreçte kadın mimarların rolüne ilişkin bir kronolojik dizin oluşturulmuştur;

1797.. Ecole des Beaux-Arts, Paris'te kurulmuştur.

1849.. Helsinki Teknoloji Üniversitesi kurulmuştur.

1850.. İngiltere'de kadınların hastane ve kiliselerin dekorasyon işleri ile ücretsiz bir şekilde eğitilmelerine izin verilmiştir.

1872.. Helsinki Politeknik Enstitüsü kurulmuştur.

1888.. Louise Bethune, American Institute of Architects (AIA) isimli mimarlık meslek birliğine üye olarak kabul edilmiştir.

1890.. Finlandiya’da ilk kez bir kadına mimarlık diploması verilmiştir; Helsinki Politeknik Enstitüsü’nden mezun olan kadın Signe Hornborg’tur. Sophia Gregoria Hayden Bennett, Massachusetts Institute of Technology (MIT)’den mimarlık diploması alan ilk kadın mimar olarak mezun olmuştur.

1893.. Sophia Gregoria Hayden Bennett, Dünya Kolomb Sergisi’nde akademik eğitim alan kadın mimarlar grubuna dikkat çekerek öncü olmuştur.

1897.. Ecole des Beaux-Arts’a ilk kadın öğrenci kabul edilmiştir.

1898.. Julia Morgan, Beaux-Arts Mimarlık Bölümü’ne kabul edilen ilk kadın mimar olmuştur.

1901.. Julia Morgan Ecole des Beaux-Arts’dan ‘mimarlık yüksek lisans derecesi’ ile mezun olmuştur.

1904.. Avustralya’da ilk kadın mimar Florence Mary Taylor, Sydney Technical College akşam bölümünü bitirmiştir.

1905.. İlk Alman kadın mimar Agnes Mackensen, Bavyera TH (Technische Hochschule)’ye kabul edilmiştir.

1908.. Helsinki Teknoloji Üniversitesi üniversite statüsü kazanmıştır.

1909.. İlk Alman kadın mimar Agnes Mackensen Bavyera TH’den mezun olmuştur.

1913.. İç mekan tasarımının mucidi Elsie de Wolfe, 'ilk modern profesyonel dekoratör olarak Zevkli Ev adlı bir dekorasyon rehberi yayımlamıştır.

1915.. Kadınlara özel Cambridge of School of Architecture and Landscape kurulmuştur.

1917.. Architectural Association (AA) adlı mimarlık okulu kadın mimarları mimarlık programına kabul etmeye başlamıştır.

1919.. İngiltere’de kadınlar mimar olma hakkı kazanmıştır.

1920.. İlk Kanadalı kadın mimar olan Esther Marjorie Hill, University of Toronto’dan mezun olmuştur.

1946.. Grete Juel Jalk, Danimarka Tasarım Okulu'ndaki eğitimini tamamlamıştır. Nanna Ditzel Kopenhag'daki Danimarka Sanat ve El Sanatları Okulu ve Danimarka Güzel Sanatlar Akademisi'nden mezun olmuştur

1948.. Ray Kaiser Eames, Fiberglass Shell Sandalyeyi Museum of Modern Art'ın Uluslararası Düşük Maliyetli Mobilya Tasarımı Yarışması için tasarlamıştır.

1950.. Brezilyalı modernist mimar Lina Bo Bardi Habitat Dergisini çıkarmaya başlamıştır.

1951.. İtalyan Mimar Cini Boeri, 1951 yılında Politecnico di Milano Üniversitesi'nde mimar ünvanını almıştır.

1954.. Dünyaca ünlü mimar ve tasarımcı Gaetana (Gae) Aulenti Milano Politeknik Üniversitesi'nde mimarlık bölümünden 20 kişilik sınıftaki iki kız öğrenciden biri olarak mezun olmuştur.

1982.. Architecta, Kunsthalle Helsinki'de ilk Fin kadın mimarların yaşamlarını ve eserlerini tanıtan bir sergi düzenlemiştir.

1987.. İtalyan mimar ve tasarımcı Gaetana (Gae) Aulenti Fransa'da Legion of Honor Ödülü'nü almıştır.

1991.. İtalyan mimar ve tasarımcı Gaetana (Gae) Aulenti Japonya'da Praemium Imperiale Ödülü'nü almıştır.

2003..Hollandalı Mimar Francine Houben 1. Rotterdam Mimarlık Bienali'nin küratörlüğünü üstlenmiştir.

2004.. Pritzker Mimarlık Ödülü ilk kez bir kadın mimara, Zaha Hadid'e verilmiştir.

2014.. Julia Morgan onur ödülü almıştır.

2.3. Öncü Kadın Mimarlar

Tez kapsamında Neslihan Türkün Dostoğlu ve Özlem Erdoğan Erkarlan'ın [20] 'Leman Cevat Tomsu: Türk Mimarlığında Bir Öncü, 1913-1988' başlıklı kitabında yer alan isimler ve Ekincioglu'nun [24] 'Massachusetts Institute of Technology Tarihinde Bir Feminist Mimari Eşik' başlıklı makalesinde yer alan isimler hakkında kapsamlı bir araştırma

yapılmıştır. Yapılan araştırmada kronolojik bir sıralama oluşturulmuş; bu sıralama dikkate alınarak dünyadaki öncü kadın mimarlar hakkında, biyografik bir anlatım benimsenmiştir.

Mary Louisa Page (1849-1921); kadınların Illinois Üniversitesi'ndeki lisans öğrencilerinin sadece yüzde 24'ünü oluşturduğu bir zamanda, Mühendislik Fakültesi'nden mezun olan ilk kadın olmasının yanı sıra **Kuzey Amerika'da mimarlık alanında lisans derecesi alan ilk kadın olmuştur**. Page, eğitimine 1874'te, o zamanlar Illinois Endüstri Üniversitesi olarak adlandırılan Illinois Üniversitesi'nde başlamıştır. Tremont Academy ve Metamora High School'da okuduktan sonra College of Engineering'de mimarlık alanına katılmıştır. Sınıfındaki tek kadındır. Üniversite yıllarında, senatör olduğu öğrenci hükümetinde ve “Yedi Kızkardeşin Gizemi” olarak da bilinen Alethanai Edebiyat Derneği'nin bir üyesi olarak çeşitli öğrenci gruplarında aktif olmuştur. 1879'da mezun olduktan sonra 1887'de çizim, plan ve soyutlama hizmeti şirketi olan Whitman & Page şirketini kurmuştur. Şirket ortağı, sınıf arkadaşı Robert Farwell Whitman'dır. Bir erkek ortak seçmek, müşterilerin bir kadın mimarla uğraşırken rahat etmelerine yardımcı olmuştur. Bu, o zamanlar için bir kadın girişimcinin stratejik bir iş uygulamasıdır [25]. 1901'in başlarında, New York Daily Tribune'de "Kadın Meslekleri: Mimarlık Alanı İyi Eğitimli, Pratik Kadına Ne Sunar" başlıklı bir makalede, Mary Louisa mimarlık uzmanı olarak kabul edilmiştir [26].

Şekil 2. 4. Mary L. Page. [25]

Louise Blanchard Bethune (1856-1913); **ABD’de profesyonel olarak çalışan ilk kadın olarak kabul edilmektedir**. 1874'te Buffalo Lisesi'nden mezun olduktan sonra, Cornell Üniversitesi'nde yeni açılan mimarlık programına katılmak için iki yıl hazırlık yapmıştır. 1876'da Buffalo'nun en önde gelen mimarlık firmalarından biri olan Richard Waite'in ofisinde çırak olarak bir pozisyon teklifini kabul etmiştir. O dönem için, mimarlığı şirketlerde çalışarak öğrenmek yaygın bir durumdur. Ekim 1881'de kendi ofisini

açmıştır. Kısa süre sonra Richard Waite, Robert Bethune'un ofisine katılmış ve o yılın Aralık ayında evlenmişlerdir [27]. Bethune, 1885'te Louise Bethune, Western Association of Architects'e (WAA) üyelik başvurusunda bulunmuş ve kabul almıştır. 1886'da Amerikan Mimarlar Enstitüsü'nün (AIA) ilk kadın üyesi olmuştur [28].

Şekil 2. 5. Louise Bethune [29]

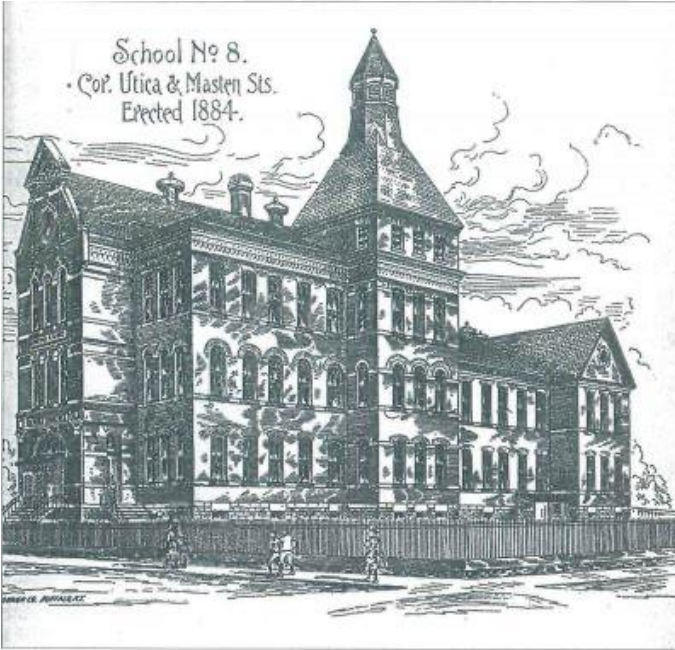

Plate 4: P. S. 8, 1884, *Superintendent's Annual Report 1883-1884*

Şekil 2. 6. Bethune & Bethune Architects, Devlet Okulu No 8, Buffalo, NY Perspective sketch, 1884 [27]

Şekil 2. 7. Louise Blanchard Bethune, Bethune, Bethune & Fuchs, Lockport Lisesi, Buffalo, NY, 1890 [27]

Signe Hornborg (1862-1916); **kadınların mimarlık mesleğine ilk resmi kabulünü sağlamıştır.** 1890'da Finlandiya'da Signe Hornborg'a mimarlık diploması verilmiştir [30]. Signe Hornborg, 1888 yılında Helsinki Politeknik Enstitüsü'ne başlamıştır. O dönemde okula kız öğrenci kabul edilmediği için, özel izinle mimar olarak mezun olmuştur. En bilinen eseri 1892'de Finlandiya'nın batı kıyısında bir şehir olan Pori'de tasarlamış olduğu Signelinnadır. Mimarlığın bir erkek mesleği olarak kabul edildiği o dönemde kadınların tüm binaları tasarlaması doğru görülmediğinden (1897), Helsinki'deki Sepänkatu Apartmanı'nın sadece dışını tasarlamıştır [31]. Rus etkilerini reddeden dönemin Fin mimarisinin kimlik arayışındaki Art Nouveau etkileriyle romantik milliyetçilikten ilham almıştır. Birçok kilise, tiyatro ve konut tasarımı vardır. Helsinki şehrinin kentsel gelişim tartışmalarına da müdahale etmiştir. Bir öncü olarak kendisinden sonra birçok kadının yolunu açmıştır. 1930'da Fin mimarların üçte biri kadındır [32].

Şekil 2. 8. Signe Hornborg [31]

(a)

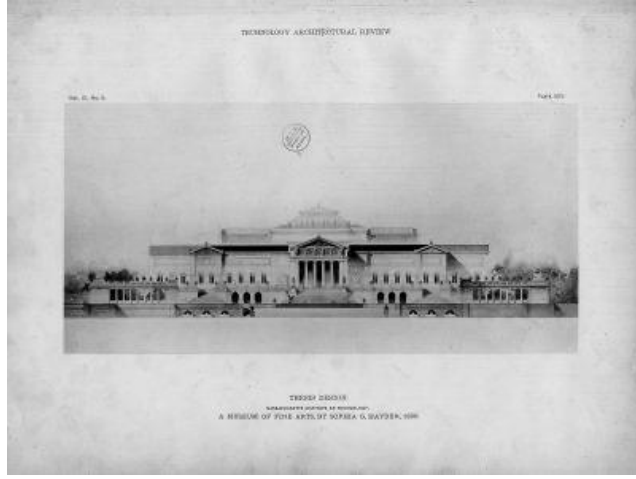
(b)

Şekil 2. 9.(a) Signe Hornborg [32], (b) Signe Hornborg: Pori'deki Sigelinna, 1892 [31]

Sophia Hayden Bennett (1868- 1953); **Massachusetts Institute of Technology'den (MIT) 1890 yılında lisans diploması alan ilk kadındır** [24]. 1893 Dünya Kolomb Sergisi kadın binasının da mimarı olarak Hayden, akademik eğitim alan küçük kadın mimarlar grubuna dikkat çekmesiyle de öncüdür [33].

(a)

(b)

Şekil 2. 10. (a) Sophia Hayden [33], (b) Sophia Hayden, Museum of Fine Arts, MIT tezi, 1890. Technology Architectural Review, 3, no. 5, 1890. Rotch Kütüphanesi, MIT [33]

Şekil 2. 11. MIT'nin 24 kız öğrencisini (ve enstitünün erken mezunu ve ardından ilk kadın eğitmeni olan Ellen Swallow Richards) gösteren 1888 tarihli bir fotoğraf. Sophia Hayden, ön sıranın en solunda, çalışma alanının bir sembolü olarak bir T-Kare tutuyor [33]

Theodate Pope Riddle (1867-1946); New York'ta lisanslı mimar olan ilk kadındır. 1918'de Amerikan Mimarlar Enstitüsü'ne kabul edilmiştir [34]. Connecticut'taki Miss Porter's School'dan mezun olduktan sonra, mimarlık alanında özel dersler almıştır. En bilinen eseri, 1898-1907 yılları arasında inşa edilen Farmington'daki aile malikanesi olarak tasarladığı, şu anda müzeye çevrilmiş olan Hill-Stead Müzesi ve Avon Eski Çiftlikler Okulu'dur.

Şekil 2. 12. Theodate Pope Riddle, 1888 [35], Avon Eski Çiftlikler Okulu [35]

(a)

(b)

Şekil 2. 13. (a) Theodate Pope Riddle ve arkadaşları, 1915 [34], (b) Avon Eski Çiftlikler Okulu, 1925 [36]

Şekil 2. 14. Hill-Stead Müzesi [35]

Signe Lagerborg Stenius (1870-1968); Helsinki Politeknik Enstitüsü'nde mimarlık okuyan ikinci kadındır. 1892 yılında enstitüden mimar olarak mezun olmuştur. Mimarlık eğitiminin yanında resim eğitimi de almıştır [37]. 1892-1905 yılları arasında **Norveç Kamu Binaları Kurulu'nda çalışmaya başlayan ilk kadın mimar olmuştur**. Mimar Gunnar Stenius ile evlendikten sonra onun ofisinde çalışmaya başlamış, Finlandiya'da Çocuk Esirgeme Derneği'nde bir mimar olarak dört bina tasarlamıştır [38].

Şekil 2. 15. Signe Lagerborg [37]

Şekil 2. 16. Signe Lagerborg tarafından tasarlanan kulüp binası [37]

Şekil 2. 17. Signe Lagerborg'un tasarladığı, 1910 yılında inşa edilen Çocuk Rehabilitasyon Merkezi [38]

Wivi Lönn (1872-1966); 1893- 1896 yılları arasında Helsinki Politeknik Üniversitesi'nde mimarlık okumuştur. Mezun olduktan sonra mimarlık ofisini kurmuştur. **Finlandiya'da bağımsız çalışan ve kendi ofisini kuran ilk kadın mimardır.** 1904 yılında Tampere Ticaret okulunun bir yarışmasında birincilik ödülü kazanmıştır. 1910'da ünlü mimar Alvar Alto'nun Jyväskylä'daki evini tasarlamıştır. 1920'lerde anaokulları, sağlık binaları, kilise ve kütüphane gibi birçok mimari projede Hanna Parviainen ile iş birliği yapmıştır. Helsinki'deki Young Women's Christian Association'ın genel merkezini tasarlamıştır. **1956'da Finlandiya Mimarlar Birliği tarafından onursal 'profesör' unvanını alan ilk kadın olmuştur.** Finlandiya Kadın Mimarlar Derneği Architecta, 1942'de, Wivi Lönn'ün 70. doğum günü olan 20 Mayıs'ta, 46 Finli kadın mimardan oluşan bir grubun bir araya gelmesiyle kurulmuştur. 29 Nisan 2022- 23 Nisan 2023 tarihleri arasında 'Yaşasın Wivi Lönn' adıyla Lönn'ün anısına gezici bir sergi düzenlenmiştir [39].

Şekil 2. 18. Wivi Lönn [39]

Şekil 2. 19. Ağır hasar görmeden önceki orijinal Estonya Tiyatrosu, 1913 [39]

Ida Annah Ryan (1873-1950); Massachusetts Institute of Technology'den (MIT) 1905 yılında yüksek lisans diploması alan ilk kadın mimardır [24]. Aynı zamanda Amerika Birleşik Devletleri'nde mimarlık alanında yüksek lisans derecesi alan ilk kadındır. MIT'den aldığı lisans ve yüksek lisans derecelerine ve prestijli MIT Rotch Seyahat Bursunu kazanmasına rağmen, Amerikan Mimarlar Enstitüsü'ne kabulü üç kez reddedilmiştir. Ida Ryan, Waltham'da çok sayıda evin inşasında, tarihi yapıların yenilenmesinde ve kentsel ve eğitim binalarının yapımında yer almıştır. Ryan, kendi firmasında "orta gelirli insanlar için küçük evler" tasarlamayı tercih etmiştir. Hikayesi

sadece yerel bir hikaye değil, aynı zamanda erkek statükosuna meydan okuyan, üniversite eğitilmiş profesyonel bir kadının hikayesidir [40].

Şekil 2. 20. Ida Annah Ryan, 1913 [40]

Şekil 2. 21. Ida Annah Ryan, 1892 Waltham Lisesi Sınıfı ile orta sıra, sağdan üçüncü [40]

Albertina Beutinger Östman (Stina Östman) (1873-1960); Finlandiyalı ilk kadın mimarlardandır. Wivi Lönn'ün Helsinki Politeknik Üniversitesi'nden sınıf arkadaşıdır¹ [41].

Şekil 2. 22. 1896'da mimarlık öğrencileri, sağdan ikinci Albertina Östman [19]

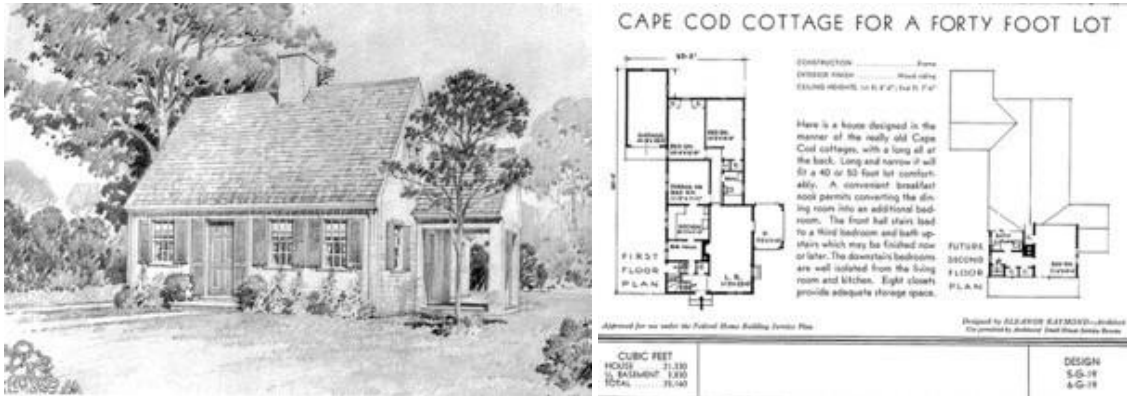
Şekil 2. 23. 1890'ların sonunda mimarlık öğrencileri, sağdan ikinci Albertina Östman [42]

¹ Hakkında detaylı bilgiye ulaşılamamıştır.

Eleanor Raymond (1887-1989); konut yapıları konusunda uzmanlaşmış ilk kadın mimardır. 1909 yılında Wellesley College'dan lisans derecesi ile mezun olmuştur. Mezun olduktan sonra Cambridge School of Architecture and Landscape Architecture' a kayıt yaptırıp, peyzaj mimarlığı eğitimi almıştır. 1915 yılında bu okulda eğitim alan beş kadın öğrenciden birisidir. 1919 yılında bu okuldan mezun olmuştur. Aynı yıl bir arkadaşıyla ortak bir ofis açmıştır. Sonrasında 1928 yılında da Boston, Massachusetts'te kendi ofisini kurmuştur. Bu ofislerde genelde konut tasarımı yapmıştır [43]. 1928'de Cambridge Mimarlık Okulu'nun tasarımına katkıda bulunmuş [46], 1948'de birkaç arkadaşıyla beraber Dover Sun House'u tasarlamıştır. Bu konut tamamen güneş enerjisiyle çalışan bir konut olma özelliğini taşımaktadır. 1961 yılında Amerikan Mimarlar Enstitüsü üyesi olmuştur. 1977'de projeleri Women in American Architecture'da Brooklyn Müzesi'nde sergilenmiştir [43].

Şekil 2. 24. Eleanor Raymond [43]

Şekil 2. 25. Eleanor Raymond tarafından tasarlanan bir evin görünüşü ve planları [43]

Floransa Luscomb (1887-1985); **mimar olmasının yansıra Massachusetts'te kadınların oy hakkı aktivistidir. Massachusetts Institute of Technology'den (MIT) mimarlık derecesinde mezun olan ilk on kadından biridir.** Mezuniyetinin ardından, Ida Annah Ryan tarafından işe alınmıştır. Sonrasında bu mimarlık firmasına ortak olmuştur. 1916'da yeni açılan Cambridge Mimarlık ve Peyzaj Mimarlığı Okulu'nda mimarlık eğitimine devam etmiştir. Ryan ile çalışmasına ek olarak, mimar Henry Atherton Frost ve peyzaj mimarı Bremer Whidden Pond ile çalışmaya başlamıştır [44]. Daha sonra ise tamamen kendini aktivizme adayıp, Massachusetts'te kadınların oy hakkı savunucularının lideri haline gelmiş, ilerleyen yaşlarında bile, barış hareketine ve kadın özgürlüğü hareketine katılmaya devam etmiştir. 1970 yılında Boston Common'da Vietnam Savaşı karşıtı bir konuşması sırasında kadınların toplumun tam ve eşit üyeleri olarak kabul görmesi gerektiğini ifade etmiştir [45].

(a)

(b)

Şekil 2. 26. Floransa Luscomb [45], The Woman's Journal'ı satarken Floransa Luscomb [44]

Şekil 2. 27. Florence Luscomb, Brighton'daki evinde bir açık hava konuşması için pratik yaparken [45]

Şekil 2. 28. Michigan Üniversitesi'nde mimarlık öğrencileri, 1914 [112]

Elsie de Wolfe (1865-1950); iç mekân tasarımının mucidi olarak anılmaktadır. Lady Mendl olarak da bilinen Elsie de Wolfe, 1865 yılında New York'ta doğmuştur. Göz alıcı bir hayat yaşamış ve “modern dekorasyonun büyük hanımı” unvanını kazanmıştır. İç mimarlık mesleğinin yaratıcısı olduğuna inanılmakta ve birçok kişi tarafından 'ilk modern profesyonel dekoratör' olarak kabul edilmektedir [47]. Döneminin popüler Viktorya tarzı mimarisinden hiç hoşlanmayarak kendi sade tarzını yaratmıştır. **1913'te 'Zevkli Ev' adlı bir dekorasyon rehberi yayınlamıştır.** Bu kitap hala tüm tasarım tutkunları için çok önemli bir kitap olarak kabul edilmektedir. De Wolfe, dünyaya soluk renk şemalarının, boyalı ahşap işçiliğinin ve havadar iç mekanların önemini ve doğru şekilde kullanıldığında çiçekli

basmlar ve leopar baskının gerçekten Őık olabileceğini gösteren 'dekoratör'd r. Aynı zamanda, büyük bir popülerlik kazanan ve yıllar boyunca birçok i mimar tarafından kullanılan boyalı kafesi iç mekan duvar kaplaması olarak kullanan ilk tasarımcıdır. Ayrıca, i tasarım dünyasında devrim yaratan hayvan desenli halıları ve aynalı duvarları da oldukça önemlidir [47].

Şekil 2. 29. Amerikalı İç Mimar Elsie de Wolfe [48]

Şekil 2. 30. De Wolfe'un soluk renk Şemalı tasarımları [47]

Şekil 2. 31. De Wolfe'un soluk renk şemalı tasarımları [47]

Julia Morgan (1872-1957); refah seviyesi yüksek bir ailede doğmuştur. Berkeley'deki California Üniversitesi'nden 1894'te mühendislik derecesi ile mezun olmuştur. Ardından, yerel mimar Bernard Maybeck'in yanında özel olarak mimarlık eğitimi almıştır. Morgan, 1896'da Paris'e gidip **1898'de Ecole des Beaux Arts'ın mimarlık bölümüne kabul edilen ilk kadın olmuştur**. Bölümden 1902'de mezun olmuştur. Sonrasında Kaliforniya'ya dönerek, eyalette hibe alan ilk kadın olmuştur [49]. **Kaliforniya'da ruhsatlı çalışan ilk kadın mimardır**. 700'den fazla bina tasarlamıştır. 2014 yılında ölümünden sonra **Amerikan Mimarlar Enstitüsü'nün AIA Altın Madalyası'nı alan ilk kadın olmuştur** [50]. Morgan, yerel dili tüm nitelikleriyle kullanmaktadır. Örneğin net çizgileri ve çağdaş havasıyla, Wadsworth Evi bir asır sonra tasarlanmış gibi görünmektedir. Morgan'ın çalışmalarındaki minimalizm yerel dilin temel niteliklerinden doğarak, onu belli bir asalet ve sıcaklıkla özümser ve onun 'modernist' duyarlılıklarını açığa çıkarır [51]. Morgan, bir yıllık mesleki tecrübesinden hemen sonra Oakland'deki kadın koleji olan Mills College tarafından, kampüste bir odak noktası sağlayacak bir çan kulesi tasarlaması için işe alınmıştır. 72 fit yüksekliğinde betonarme bir kule olan El Campanil, Amerika Birleşik Devletleri'nde türünün ilk bağımsız yapısı ve Mississippi'nin batısındaki

ilk çok katlı betonarme kulesi olma özelliğini taşımaktadır. Yapıda yeni patentli betonarme sistemler kullanılmıştır. Julia Morgan, kariyeri boyunca röportaj tekliflerini geri çevirmiş, işi hakkında da hiç yazı yazmamıştır.

Şekil 2. 32. Amerikalı mimar Julia Morgan [52]

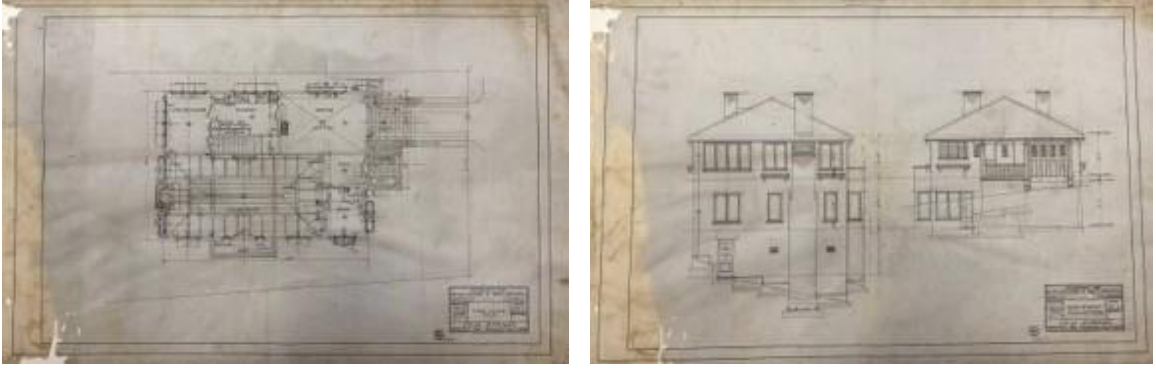

(a)

(b)

Şekil 2. 33. (a) Julia Morgan [51], Julia Morgan, (b) Notre Dame'ın önünde dururken, Paris, 1901 [53]

Şekil 2. 34. Julia Morgan, Mitchell-Williams House, birinci kat planı ve cepheler, Berkeley, California, 1915 [53]

Şekil 2. 35. Julia Morgan, Merrill Hall, YWCA için Asilomar Konferans Alanı, Pacific Grove, Kaliforniya, 1928 [53]

Şekil 2. 36. Julia Morgan, St. John's Presbiteryen Kilisesi, Berkeley, Kaliforniya, 1908–16. Julia Morgan Koleksiyonu [53]

(a)

(b)

Şekil 2. 37. Julia Morgan, El Campanil için eskiz çalışması, Mills College, Oakland, California, 1903. Julia Morgan Kağıtları, Özel Koleksiyonlar [53], (b) Julia Morgan, El Campanil, Mills College, Oakland, California, 1903–04. James Edelen'in fotoğrafı [53]

Şekil 2. 38. Julia Morgan, “Rampe d'escalier pour un palais,” Godebouef Yarışması, 1901 [53]

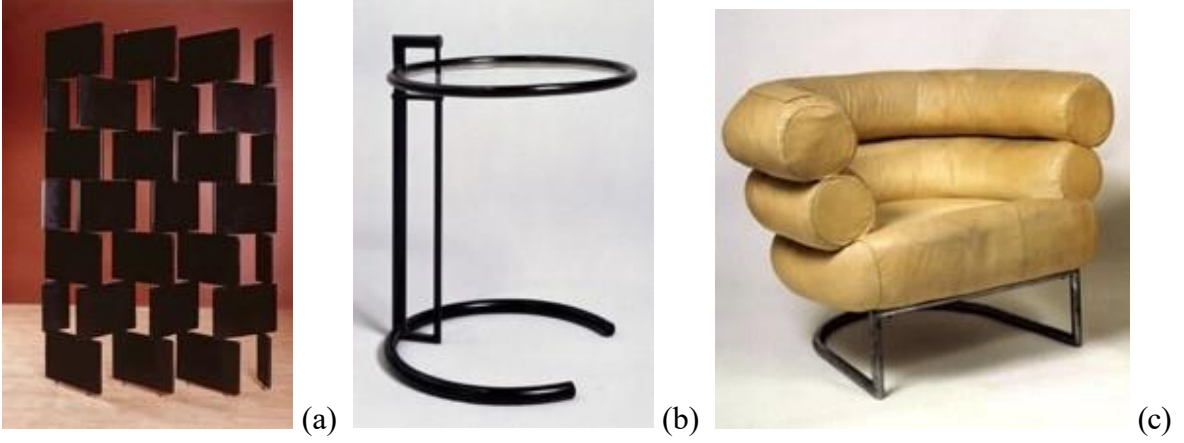

Şekil 2. 39. Mesiç, Berkeley Kadınlar Şehir Kulübü için Julia Morgan'ın havuzunun sulu boyası (1933) ve Julia Morgan, yüzme havuzu, Berkeley Kadınlar Şehri Kulübü, 1929–31, Trevor Johnson'ın fotoğrafı [53]

Eileen Gray (1878-1976); İrlandalı mimar ve mobilya tasarımcısıdır. **Mimarlıkta modern hareketin öncülerinden birisi olarak kabul edilmektedir.** Meslek yaşamı boyunca, Le Corbusier ve partneri Jean Badovici de dahil olmak üzere, Kathleen Scott, Adrienne Gorska gibi çağının birçok önemli Avrupalı sanatçısı ile çalışmıştır [54]. Modernist tasarım genellikle zenginlik ve lüks ile ilişkilendirilmez, ancak İrlandalı bir cila sanatçısı, iç mimar ve mimar olan Eileen Gray, Art Deco tasarımın savurganlığını uluslararası tarzın geometrik formlarıyla birleştirerek kendine ait bir tarz yaratmıştır. Ünlü lake paravanları, genişleyen yan sehpaları, endüstriyel lambaları ile benzersiz bir modernliği ileten iç mekanlar tasarlamış, sade formları ve geometrik süslemeleri lüks malzemeler ve geleneksel tekniklerle bütünleştirmiştir [55].

Şekil 2. 40. İrlandalı Mimar Eileen Gray [54]

Şekil 2. 41. (a) Mimar Eileen Gray'in Seperatör Tasarımı [56], (b) Mimar Eileen Gray'in Sehpa Tasarımı [56], (c) Mimar Eileen Gray'in Modern Koltuk Tasarımı [56]

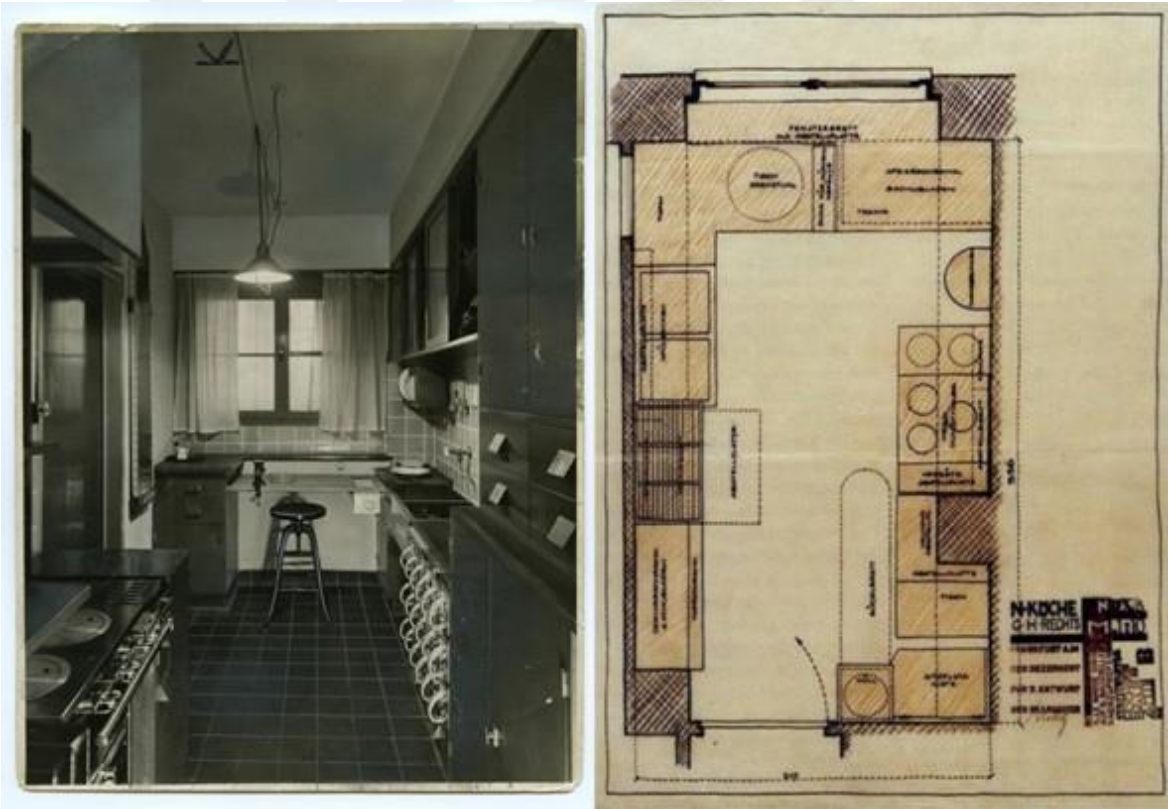
Margarate Schütte-Lihotzky (1897-2000), **Viyana Uygulamalı Sanatlar Üniversitesi'nin mimarlık bölümünden mezun olan ilk kadındır.** Mezun olduktan sonra sosyal konut projelerinde görev almıştır. Sonrasında, Ernst May'ın Frankfurt ekibinde çalışmıştır. **Büyük ölçekli bir sosyal konut projesi için, ünlü Frankfurt Mutfağı'nı tasarlamıştır.** Ev işlerinin en az zaman harcanarak, en az hareketle yapılabileceği, hijyen ve ergonomiyi temel alarak bir tasarım gerçekleştirmiştir. Bazı politik sebeplerden dolayı bir süre Avrupa dışında yaşamış, sonrasında Viyana'ya dönüp aktif olarak mimarlık yapmaya devam etmiştir. Lina Loos ile Avusturya Demokratik Kadınlar Birliği'ni kurmuşlardır. İlk iki CIAM toplantısında aktif rol almıştır [57].

Burcu Bilgiç, 4 Haziran 2019 tarihinde Arkitera'da yayınlanan 'Margarete Schütte-Lihotzky ve Sosyal Mimarlık Üreten Bir Kadın Olmak' isimli yazısında (57) Margarete Schütte-Lihotzky'i şu şekilde anlatmaktadır.

"Döneminin koşullarını yok saymayan, o koşullar içinde edindiği pozisyonu tasarım yoluyla sosyal fayda sağlamak için kullanan karmaşık bir kadın mimar figürü olarak görebiliriz. Erkek egemen düzen içinde aktif olarak fikir ve tasarım üreten kadın bir mimar olmanın karmaşıklığı değil midir bu?" [57].

Şekil 2. 42. Margarete Schütte-Lihotzky [57]

Şekil 2. 43. Frankfurt Mutfağı Uygulaması ve Frankfurt Mutfağı Planı [57]

Şekil 2. 44. Zwofa apartman örneği [57]

Charlotte Perriand (1903-1999); 1903 yılında Paris’te doğmuştur. 1920-25 yılları arasında École de l’Union Centrale des Arts Décoratifs’te tasarım okumuştur. 1927’den itibaren kendi tasarım firmasını yönetmeye başlamıştır. 1930’ların sonlarına kadar Le Corbusier ve Pierre Jeanneret ile çalışmıştır. **Corbusier ve Jeanneret ile ilk yıllarında tasarladığı çelik sandalyeler serisi en bilinen eseridir** [58]. Perriand, Le Corbusier ve Mies van der Rohe tarafından gölgede bırakılan Avrupa modern hareketinin isimsiz “kahramanlarından” biri olarak genellikle Eileen Gray ve Lilly Reich ile gruplandırılmaktadır. Le Corbusier ve Pierre Jeanneret ile tasarladığı sandalye dışında, Perriand’ın çalışmaları, Brezilya gibi çok çeşitli bölgelere yayılmasına rağmen çok az bilinmektedir [59].

Şekil 2. 45. Fransız mimar Charlott Perriand [60]

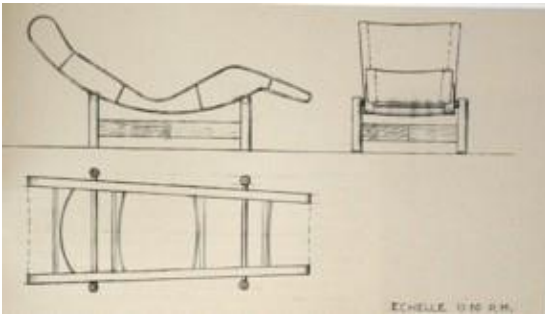
Şekil 2. 46. Charlotte Perriand tarafından tasarlanan 'Tunis' kütüphanesi, 1952'de Jean Prouvé atölyelerinde yapılmıştır [60]

Şekil 2. 47. 1930'da Le Corbusier ve Pierre Jeanneret ile tasarladığı 'Chaise Lounge Basculante' lake ve krom kaplı metal, şilte ve leopar derisi [60]

Şekil 2. 48. Gaston Derys makalesi, 1926 [59]

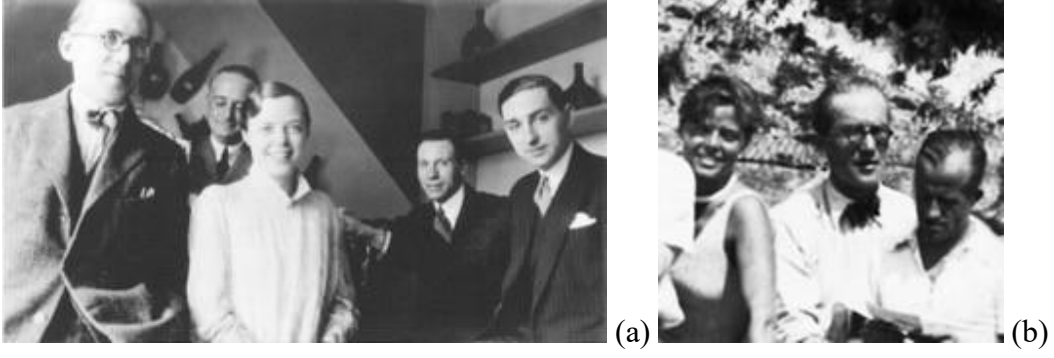

(a)

(b)

Şekil 2. 49. (a) Charlotte Perriand Sandalye Eskizi [59], (b) Charlotte Perriand Sandalye Tasarımı [59]

Şekil 2. 50. (a) Le Corbusier, Perriand'ın ilk eşi, Charlotte Perriand ve iş arkadaşları [59], (b) Charlotte Perriand, Le Corbusier ve Pierre Jeanneret [59]

Şekil 2. 51. Charlotte Perriand, Tokyo, 1955 [59]

Eva Zeisel (1906-2011); Kuzey Amerika'nın en önemli ürün tasarımcılarından biridir. Uzmanlığı seramik sofradır ama aynı zamanda mobilya, tekstil, cam ve aydınlatma ürünleri tasarlamıştır. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki olağanüstü başarılı kariyeri, 1938'de bir göçmen olarak gelişinden kısa bir süre sonra başlamıştır. 1950'lerin ortalarında, Jean Arp, Salvador Dalí, Henry Moore ve Fince'den esinlenerek seramikte zarif, heykelsi yeni bir görünüm yaratmıştır [61]. Resim okuduktan sonra, geleneksel olmayan bir adım atarak zanaatkar bir çömlekçinin yanında çıraklık yapmış, Brooklyn'deki Pratt Enstitüsü'nde ders vermiştir. Porselen ve cam endüstrisinde sanat direktörü olmuş ve hem kitlesel hem de lüks pazar için tasarımlar yapmıştır [61].

Şekil 2. 52. Eva Zeisel [61]

(a)

(b)

Şekil 2. 53. (a) "Town and Country" yemek servisi (1947) için tasarladığı seramik parçalarından bazıları. Bu set, organik, kıvrımlı formlarını örnekleyen bir "anne ve çocuk" tuzluk ve biberlik ve bir bebek yağı dökücü içerir. [62], (b) Zeisel'in 1942'de MoMA tarafından yaptırılan Castleton "Museum" yemek takımı serisi [62]

Ray Kaiser Eames (1912-1988); 1941'den 1978'e kadar çalışanlarıyla iş birliği içinde çok çeşitli mobilya ve oyuncaklar dahil olmak üzere ürünler tasarlamıştır. Ayrıca sergiler ve (bazıları mimari konularla ilgili olan) bir dizi kısa film, slayt gösterileri ve multimedya sunumları yönetmiştir. Yapıya duyduğu hayranlığı, mimarlıktaki modern hareketin bir ilkesi olan "en azdan en fazlasını elde etme" düsturuyla ifade etmektedir [63]. **Eames'in en ikonik tasarımı olan 'Shell Sandalye' 20.yüzyılın en popüler sandalye tasarımı olarak halen güncelliğini korumaktadır.** Eames Fiberglass Sandalye, 1948'de Museum of Modern Art'ın "Uluslararası Düşük Maliyetli Mobilya Tasarımı Yarışması" için tasarlandıktan sonra ilk olarak 1950'de satılmıştır. Sandalyenin tamamı plastikten olduğu için tamamen yeni bir yaratımdır ve farklı renklerde yapılmıştır. Eames'in ünlü sandalyesi, 1998 yılında, mukavemet ve esneklikle ilgili teknik talepleri karşılayan bir termoplastik polimer olan polipropilenden yapılmış kabuklarla yeniden piyasaya sürülmüştür [64]. Eames Fiberglass Sandalyeler ilk olarak ev için koltuk olarak kabul edilmiş, ancak birkaç yıl içinde

tasarım pazardaki konumunu değiştirmiş ve kamusal alanlarda daha popöler hale gelmiştir. Bu zamana kadar Charles ve Ray Kaiser Eames, kiriş oturma ve istifleme gibi bir dizi yeni taban icat etmiş ve ayrıca kabuklar için renk seçimini genişletmiştir [64].

şekil 2. 54. Amerikalı Mimar Ray Kaiser Eames [65]

(a)

(b)

şekil 2. 55. (a) İkonik Tasarımı Shell Sandalye [66], (b) Shell Sandalyeler [64]

Şekil 2. 56. Eskiz çalışmaları [64]

Lina Bo Bardi (1914-1992); 20. yüzyıl Brezilya mimarisinin en önemli ve etkileyici isimlerinden biridir. İtalya'da Roma Üniversitesi'nde mimarlık okumuştur ve mezun olduktan sonra Milano'ya taşınmıştır. Bo Bardi, Milano'da Gio Ponti ile iş birliği yapmış, sonrasında **Quiaderni di Domus dergisinin editörü olarak önemli bir etki yaratmıştır**. 1950'de Habitat dergisini çıkarmıştır. 1951'de Glass House'u tasarlamıştır. Ev, Brezilya'daki rasyonalist sanatın paradigmatic eserlerinden biri olarak kabul edilmektedir. 1957'de Sao Paulo Sanat Müzesi'nin (MASP) yeni evini inşa etmeye başlamıştır [67].

Şekil 2. 57. Brezilyalı modernist mimar Lina Bo Bardi [68]

Şekil 2. 58. Tasarladığı Sao Paulo'daki evi Glass House [68]

Florence Knoll Bassett (1917-2019), Knoll'u dünya devi bir mobilya markası haline getirmiştir. Ofis tasarımında devrim yaratan ve ofis iç mekânlarına modernist yaklaşım getiren Amerikalı mimar, iç mimar, mobilya tasarımcısı ve girişimcidir. Knoll ve kocası Hans Knoll, Knoll Associates'i mobilya ve iç tasarım alanlarında bir lider haline getirmiştir. **Modern mobilyalarla dolu ve ofis çalışanlarının ihtiyaçları için rasyonel bir şekilde organize edilmiş açık ofis tasarımlarıyla tanınmaktadır.** Modernist estetiği; dokular, organik şekiller ve renklerle özelleşmiş temiz çizgiler ve net geometrilerle elde etmiştir.

Şekil 2. 59. Amerikalı Mimar Florence Knoll Bassett [69]

Şekil 2. 60. Cowles Publication'ın içi, Florence Knoll tarafından tasarlandı. Knoll Arşivinden Görüntü [70]

Şekil 2. 61. Cowles Publication'ın içi, Florence Knoll tarafından tasarlandı. Knoll Arşivinden Görüntü [70]

Florence Knoll; devrim niteliğindeki Knoll Planlama Birimi'ni yaratırken, savaş sonrası **Amerika'nın modern kurumsal iç mekânları için standartlar tanımlamıştır.** Mimarlık geçmişinden yararlanarak ofis planlamasına modern verimlilik, alan planlaması ve kapsamlı tasarım kavramları getirmiştir. Planlama Birimi, modernizm ilkeleriyle kapsamlı bir tasarım sunmadan önce, ihtiyaçları değerlendirerek, kullanım modellerini tanımlayarak ve şirket hiyerarşilerini anlayarak her müşteriyi titizlikle araştırmakta ve incelemektedir. Florence ve Planlama Birimi, IBM, GM ve CBS dahil olmak üzere

Amerika'nın en büyük şirketlerinden bazılarının iç mekan tasarımlarından sorumlu olmuştur [70].

Grete Juel Jalk (1920–2006); Danimarkalı mobilya tasarımcısıdır. Kadınlar İçin Tasarım Okulu'nda (1940–43) okumuştur. Kraliyet Akademisi Mobilya Okulu'nda Kaare Klint'ten ek eğitim alırken, Danimarka Tasarım Okulu'ndaki eğitimini 1946'da tamamlamıştır. 1953'te kendi tasarım stüdyosunu açmış, **Aalto'nun lamine bükülmüş kontrplak mobilyalarından ve Eames'in kalıplanmış kontrplak tasarımlarından** esinlenerek, kendi cesur kıvrımlı modellerini geliştirmiştir [71].

Şekil 2. 62. Grete Jalk [72]

(a)

(b)

Şekil 2. 63. (a) Jalk tasarımı kontrplak GJ Sandalye [71], (b) Grete Jalk tasarımı kontrplak GJ Sehpalar [71]

Nanna Ditzel (1923-2005) [73]; 1923'te Danimarka'nın Kopenhag kentinde doğmuştur. Akademi eğitiminden önce marangozluk eğitimi almıştır [74]. Kopenhag'daki

Danimarka Sanat ve El Sanatları Okulu'ndan ve Danimarka Güzel Sanatlar Akademisi'nden 1946'da mezun olmuştur. **Cam elyafı, hasır, köpük, kauçuk malzemeleri kullandığı çeşitli ürün tasarımlarında öncüdür [75].** Danimarka'da mobilya tasarımının en önemli ismidir..

Şekil 2. 64. Nanna Ditzel [73]

Şekil 2. 65. Dizel'in En ikonik tasarımı olan yumurta şeklindeki sandalye-salıncak [73]

Cini Boeri (1924-2020); 1951 yılında Politecnico di Milano Üniversitesi'nden mezun olmuştur. 1951'den 1963'e kadar Marco Zanuso ile iş birliği yaptıktan sonra bağımsız çalışmaya başlamıştır. Mimaride odaklandığı konular, iç mimarlık ve sivil ve endüstriyel alanlar olmuştur. Boeri, 1970'lerde **Knoll için Avrupa ve Amerika'da showroomlar ve bazıları bugün hala üretimde olan, çeşitli koltuklar ve sandalyeler tasarlamıştır** [76].

Şekil 2. 66. Cini Boeri [76]

Şekil 2. 67.Boeri'nin tek bir cam levhadan oluşan hayalet sandalye tasarımı [76]

Şekil 2. 68. Sardinya'da kayalık bir uçurumun üzerinde yer alan konut tasarımı 'Casa Bunker' [76]

Gaetana "Gae" Aulenti (1927-2012); 1954'te Milano Politeknik Üniversitesi'nden mezun olmuştur. 20 kişilik sınıftaki iki kız öğrenciden biridir[77]. Casabella-Continuità (1955-1965) dergisi ile yaptığı 10 yıllık bir iş birliği tasarımcı olarak gelişiminde anahtar rol oynamıştır. İtalya'da ve yurtdışında showrooomlar, ofisler ve sergiler tasarlayarak Olivetti, Fiat, Max Mara ve Knoll ile verimli iş birlikleri yapmıştır. **Kazandığı birçok ödül arasında Fransa'da Legion of Honor (1987) ve Japonya'da Praemium Imperiale (1991) bulunmaktadır** [78]. Aulenti, 1960'tan 1962'ye kadar Venedik Mimarlık Okulu'nda mimari kompozisyon ve 1964'ten 1967'ye kadar Milan School of Architecture of the Polytechnic University'de yardımcı eğitmen olarak dersler vermiştir [77]. **Gare d'Orsay Paris tren istasyonunu restore ederek yeniden işlevlendirmiştir.** İlk kez bir endüstriyel binanın restore edilmesi, Gae Aulenti'nin en önemli deneysel projesi olması sebebiyle, çok özel bir çalışmadır [79].

Şekil 2. 69. Gae Aulenti [78]

Şekil 2. 70. Gae Aulenti'nin 'Tavolo con Ruote' sehpası [80]

Şekil 2. 71. Gare d'Orsay Paris tren istasyonunu Müzesi [80]

Denise Scott Brown (1928-1993); 200'den fazla yapı tasarlamıştır. Londra'daki prestijli Architectural Association School'da Alison ve Peter Smithson ile eğitim görmüştür. **Postmodern mimarinin savunucularındandır.** Eşi Robert Venturi ile kurduğu 'Venturi Scott Brown and Associates' mimarlık ofisinde uzun yıllar birlikte çalışmışlardır. **1972 tarihli 'Learning From Las Vegas'ın (Las Vegas'tan Öğrenmek) yazarlarından biridir** [81]. Pritzker Ödülü 1991 yılında eşi ve ortağı Robert Venturi'ye verilmiştir. Denise Scott Brown'ın Pritzker Ödülü'nün sahibi olarak tanınması için, Zaha Hadid, Farshid Moussavi ve Robert Venturi'nin de imzaladığı bir çevrimiçi imza kampanyası düzenlenmiştir. Ancak mevcut jürinin önceki jürilerin kararlarına müdahale edemeyeceği gerekçesiyle bir sonuç alınamamıştır [82]. **2016 yılında Amerikan Mimarlar Enstitüsü Altın Madalyası'nı**

olarak, bu madalyayı kazanan ilk kadın olmuştur. 2017 yılında ise Jane Drew Ödülü'nü kazanmıştır [83].

Şekil 2. 72. Denise Scott Brown, Las Vegas, 1960'lar [84]

(a)

(b)

Şekil 2. 73. (a) Denise Scott Brown, 1978 [83], (b) Denise Scott Brown, 2009 [83]

Zaha Hadid (1950-2016); önce Bağdat'ta matematik okumuş, sonrasında ise 1972'de Londra'daki Architectural Association Mimarlık Okulu'na girmiştir. Mezun olduktan sonra 1979 yılında Zaha Hadid Architects'i kurmuştur. **Hadid, ortağı Patrik Schumacher ile çalışmaya başladıktan sonra, dinamik mimari formlarla yenilikçi**

teknolojiyi profesyonelce bir araya getirdiği projeleriyle ön plana çıkmıştır [85]. Klasik üsluplara modern bir dille gönderme yaparak organik biçimleri terk etmeyen bir mimardır. Dikeylik algısına karşı duruşu ve tasarımlarındaki eğrisel formlardan dolayı ‘kırımın kraliçesi’ (‘queen of the curve’) olarak isimlendirilmiştir. ‘‘Kadın mimar’ olarak anılmak yerine ‘mimar’ olarak anılmayı tercih ederim.’ diyen Zaha Hadid, mimarlık yaparken cinsiyetçi bir mesaj verme kaygısı taşımamıştır. Cinsiyetler arası eşitliğe inandığını, birlikte çalıştığı tasarımcılara cinsiyet kökenli bir ayrımcılık yapmadan yaklaştığını ifade etmiştir. Cinsiyetsiz dekonstrüktivist yapıları, Zaha Hadid’in eşitlikçi yaklaşımını kapsayan mimari bir dildir. [5]. **2004 yılında Pritzker Mimarlık Ödülü’nü alarak, bu ödülü alan ilk kadın mimar olmuştur** [22].

Şekil 2. 74. Zaha Hadid [85]

Şekil 2. 75. Zaha Hadid Eseri Haydar Aliyev Kültür Merkezi [85]

Francine Houben (1955-...), Delft Teknoloji Üniversitesi'nde ilk kadın profesör ünvanını almıştır. 2003 yılında 1. Rotterdam Mimarlık Bienali'nin küratörlüğünü üstlenmiştir. "Mobility" kavramı üzerine çalışmalar yapmaktadır. Dünyanın farklı şehirlerinde birçok projeye imza atan ve çok sayıda yarışmanın jürisinde yer alan Houben; Delft Teknoloji Üniversitesi, Svizzera Italiana, Accademia di architettura ve Harvard Üniversitesi'nde dersler vermektedir [86]. En popüler tasarımları arasında bulunan TU Delft Kütüphanesi, Delft Teknoloji Üniversitesi'nin (TU Delft) ana kütüphanesi ve. Hollanda'daki en büyük teknik bilim kütüphanesidir [87].

Şekil 2. 76. Hollandalı mimar Francine Houben [88]

Şekil 2. 77. TU Delft Kütüphanesi [87]

3. TÜRKİYE’DE KADIN VE MİMARLIK

Kadınlar söz konusu olduğunda bilginin sınırlı olması bir rastlantı değildir. Cinsiyet konusunda çalışanlar ve feministler için bu durum oldukça alışılmıştır. Cinsiyet çalışmalarının en önemli sonuçlarından biri de kendileri aleyhine işleyen olumsuz şartlardan dolayı unutulmuş kadınları ortaya çıkarmak olmuştur [89]. Ülkemizde Güzel Sanatlar Akademisi’nden beri gelen mimarlık eğitimi geleneği içerisinde, İngilizce’de kullanılan ‘star architect’ terimi yerine ‘baba mimar’ terimi kullanılmıştır. Bu da mesleğin ataerkil olduğunu destekler niteliktedir [90]. Narin Temel [91] bu konuyla ilgili şunları söylemektedir:

“Kadınlar kimlik potansiyellerini ortaya koyma sürecinde sosyal ortamın sembolik araçlarının eril özelliklerinden dolayı daha çok zorlanmakta ve güçlüklerle karşılaşmaktadırlar. Temel uğraş alanlarından biri olan mekân/ mimarlık disiplini ile cinsiyet ilişkisi, farklı perspektifler barındıran geniş bir çalışma alanı tanımlamaktadır. Cinsiyet olgusu insanlar arasında kabul edilebilirliği en yüksek ve en temel ayrımı şekillendirmekte, bu durumdan ötürü tüm dünya nüfusunu, " kadın ve erkek " olarak iki gruba ayırmaktadır. Toplum, bu ayrıma dayanarak kadın ve erkeğe farklı özelliklerle beraber farklı davranışlar ve görevler yüklemekte aynı zamanda da farklı davranmaktadır. Yaşanan bu kadın-erkek cinsiyeti arasındaki ayrım, mimarlık disiplini de cinsiyet odaklı farklılaşmayı beraberinde getirmektedir” [91].

Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşuyla birlikte, Batı’da kabul edilen en son medeni yasa olması, akla ve bilime dayanması, kanunun laik ve çağdaş olması, anlaşılır bir dille yazılmış olması sebebiyle, İsviçre Medeni Kanunu’ndan yorumlanan ilk medeni yasa, 17 Şubat 1926’da TBMM’de görüşülmüş ve 743 sayılı ‘Türk Medeni Kanunu’ olarak kabul edilmiştir. Kanunun kabul edilmesiyle birlikte Türk aile yapısında önemli değişiklikler olmuş, yeni bir aile düzeni kurulmuştur. Kanun ile eğitimden yararlanma, çalışma hayatı, meslek seçimi gibi konularda kadın erkek eşitsizliği büyük oranda ortadan kaldırılmıştır [92]. Kadınların mimarlık eğitimi almalarının yolu da bu kanun ile açılmıştır.

Türkiye’de mimarlık ortamında kadın olma durumuna ilişkin araştırmaların son yıllarda artış gösterdiği görülmektedir. Bu artışa paralel olarak kadın mimar sayısında da yıllara bağlı olarak bir artış söz konusudur. Aralık 2017 verilerine göre, TMMOB Mimarlar Odası’na kayıtlı üyelerin yüzde 43,58’ini kadınlar oluşturmaktadır. Mimarlık fakültelerinde bu oran yüzde 50 civarındadır. Ancak aktif olarak mesleğini yapan mimar kadınların oranı tahmini yüzde 35 civarındadır. Odaya kayıtlı olması bir kadının mesleğini icra ettiği

alanına gelmemekte, ancak yine de bu rakamlar diğer mesleklere göre kadınların mimarlık alanında etkin olduğunu kanıtlamaktadır [93].

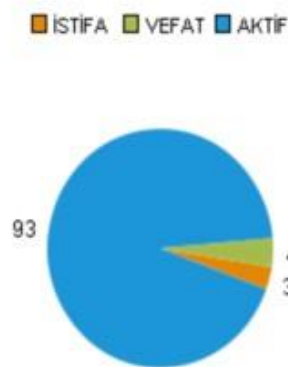
Dostoğlu'nun [21] "Kadın, Mimarlık ve Kent, Tarihte Kadınlar ve Yapılı Çevre" başlıklı yazısındaki araştırmasında konu ile ilgili veriler şu şekildedir:

“Mart 2019 Mimarlar Odası verilerine göre Oda’ya kayıtlı kadın mimarların toplam mezun sayısına oranı yüzde 45’tir. Son yıllarda yıl bazında Oda’ya kaydolun kadın mimar sayısı ise erkek mimarların sayısını aşmaya başlamıştır. Örneğin 2018 yılında Oda’ya kaydolun kadın mimarların oranı yüzde 51’e ulaşmıştır. Ancak, yine aynı yıl Mimarlar Odası’na büro tescili yaptıran mimarların sadece yüzde 32’sinin kadın olması, Mimarlar Odası üye profili incelendiğinde yapı denetiminde çalışanların sadece yüzde 36’sının, şantiye şefi olarak çalışanların yüzde 38’inin kadın olması Türkiye’de kadın mimarların erkek meslektaşlarına oranla iş hayatına daha az katılabildiklerini göstermektedir. Çeşitli araştırmaların ortaya çıkardığı bir başka gerçek de idari statüdeki kadın oranının oldukça düşük olmasıdır” [21].

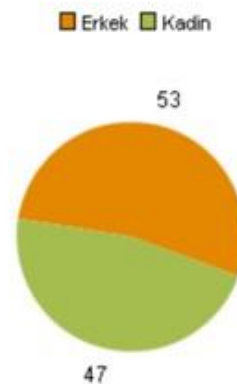
TMMOB Mimarlar Odası’nın Mart 2023’te güncellenen verilerine göre üye dağılımları incelendiğinde, toplam 77083 aktif üyeden 36025’inin kadın olduğu görülmektedir. Bu dağılıma göre oran yüzde 47’dir. Yine TMMOB Mimarlar Odası verilerine göre 2022 yılında büro tescil belgesini yenileyen 5355 kişiden sadece 1943’ü kadındır. Bu oran yüzdelik olarak hesaplandığında, 2022 yılında büro tescil belgesi yenileyen mimarların sadece yüzde 36,28’inin kadın olduğu görülmektedir.

İSTİFA EDEN ÜYE SAYISI :	2362
VEFAT EDEN ÜYE SAYISI :	3630
AKTİF ÜYE SAYISI :	77083

ERKEK ÜYE SAYISI :	41045
KADIN ÜYE SAYISI :	36038

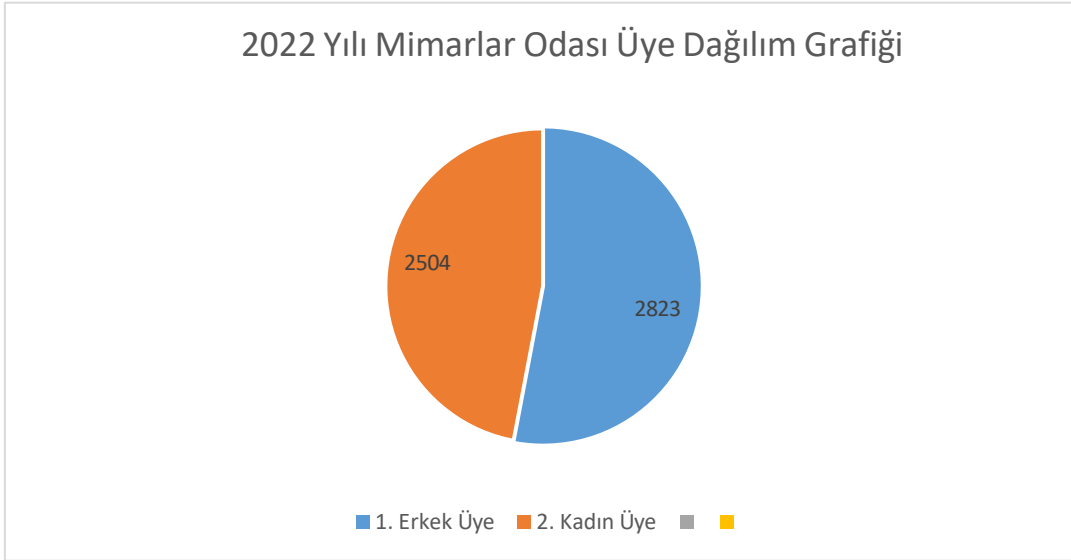

(a)

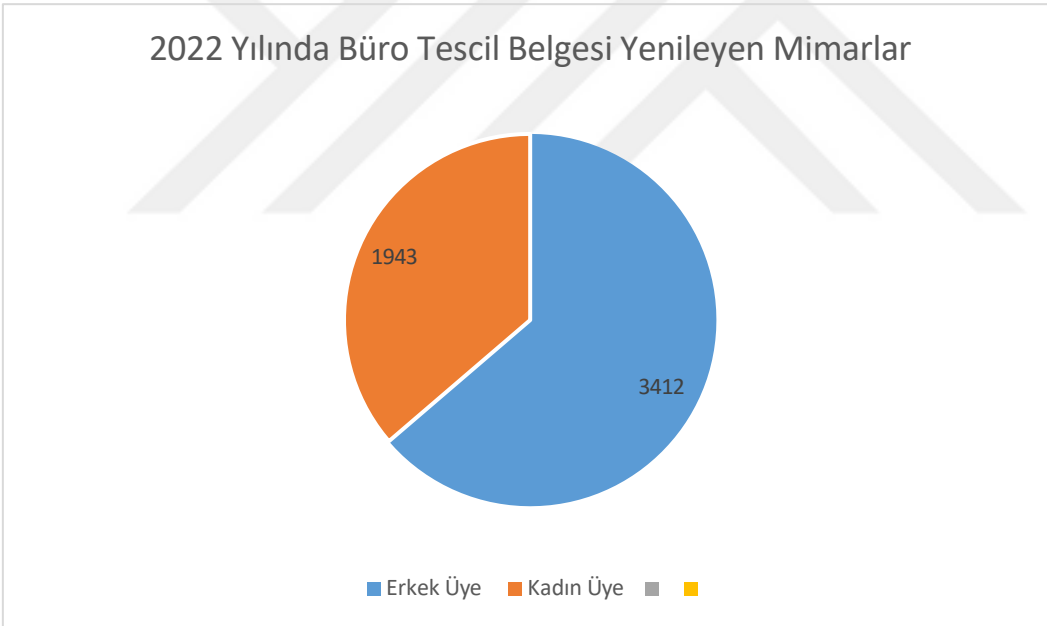

(b)

Şekil 3.1. (a) TMMOB Mimarlar Odası 20 Mart 2023 Verilerine Göre Aktif Üye Sayısı [94], (b) 20 Mart 2023 Verilerine Göre Erkek Üye ve Kadın Üye Dağılım Grafiği [94]

Şekil 3.2. 2022 Yılı TMMOB Mimarlar Odası Üye Dağılım Grafiği (TMMOB Mimarlar Odası’ndan alınan verilere göre hazırlanmıştır.)

Şekil 3.3. 2022 Yılında Büro Tescil Belgesi Yenileyen Erkek ve Kadın Üye Dağılım Grafiği (2022 Ocak- 2022 Aralık ayları aralığı kapsamındadır. TMMOB Mimarlar Odası’ndan alınan verilerle hazırlanmıştır.)

3.1. Kronolojik Dizin: Kadın Hareketleri ve Yarattığı Etki

Türkiye’deki kadın hareketleri, Osmanlı Dönemi’nde başlayıp, Cumhuriyet’in ilanıyla devam eden bir süreci kapsamaktadır. 1935 yılına kadar olan dönem birinci dalga

feminizm; 1980 ve 1990 yılları arasındaki dönem ikinci dalga feminizm ve 1990'lı yıllardan bugüne kadar olan dönem ise üçüncü dalga feminizm olarak değerlendirilmektedir [11].

1923 yılından 1935 yılına kadar olan dönemde, kadın dernekleri yeniden canlanmaya başlamıştır. Modern bir “Cumhuriyet Kadını” profili oluşturulmaya çalışılmış, kadın hakları yasalarla güvence altına alınmış; toplumda kadın varlığı görünür kılınmak istenmiştir. 7 Şubat 1924'te Türk Kadınlar Birliği kurulmuş, 17 Şubat 1926'da Medeni Kanun kabul edilmiş ve 5 Aralık 1934 tarihinde kadınlara seçme ve seçilme hakkı verilmiştir. 1935 yılında ise, İstanbul'da 'İstanbul Uluslararası Feminizm Kongresi' düzenlenmiştir. 1935 yılından 1980'e kadar siyasi partiler, dernekler ve örgütlerde kadınlar gündeme gelmeye başlamıştır. 1980'li yılların başları, kadın hareketleri için bilinç oluşturma yılları olmuş, bu dönemde Şirin Tekeli tarafından aktivist bir hareket oluşturulmuştur. 1990 yılı ve sonrasındaki dönemde ise, kadın hareketlerinin giderek kurumsallaşmaya başladığı görülmektedir. Kadın Eserleri Kütüphanesi, Mor Çatı ve üniversitelerde Kadın Araştırma Merkezleri başta olmak üzere çok fazla birim kurulmuş, kadın konulu akademik çalışmalar artmıştır [11].

Tez kapsamında Osmanlı döneminden başlayarak Türkiye'de kadın hareketleri üzerine yapılmış olan çalışmalar taranmış ve Figen Kanbir'in 'Türkiye Cumhuriyeti'nde Kadın Hareketleri' başlıklı makalesinden [95], Duygu Koç'un 'II. Meşrutiyet'ten İşgale: Osmanlı Kadın Dergilerinde Gayrimüslimlerin İzini Sürmek' başlıklı makalesinden [96], Erdinç Gülcü ve Samiye Tunç'un 'Osmanlı Basın Hayatında Kadınlar Dünyası Dergisi' başlıklı makalesinden [97], Mustafa Kemal Coşkun'un 'Süreklilik ve Kopuş Teorileri Bağlamında Türkiye'de Eski ve Yeni Toplumsal Hareketler' başlıklı makalesinden [15], Yusuf Nazım'ın 7 Mart 2017 tarihinde 'Evrensel' internet sitesinde yayınlanan 'Ekmek de İstiyoruz, Gül de!' başlıklı yazısından [98], Ece Yüksel'in 'II. Meşrutiyet Sonrası Osmanlı Toplumunda Kadın' başlıklı makalesinden [99], Melike Metintaş'ın 'Erken Cumhuriyet Döneminde Feminizm Hareketlerinin İlerleyen Dönemde Türk Sosyolojisine Yansımaları' başlıklı makalesinden [100], Zafer Toprak'ın 'Türkiye'de Siyaset ve Kadın: Kadınlar Halk Fırkası'ndan 'Arşıulusal Kadınlar Birliği Kongresi'ne (1923-1935)' başlıklı makalesinden [16], Muhammet Fatih Demirdağ'ın 'Küreselleşme ve Feminizm Üzerine Bir Araştırma' başlıklı makalesinden [101], Ayhan Abayhan'ın 9 Haziran 2021 tarihinde kaleme aldığı 'Fotoğraflarla Feminist Hareket' başlıklı yazısından [229], Şirin Tekeli'nin 18 Eylül 2004 tarihinde yayınlanan 'On Maddede Türkiyede Kadın Hareketi' başlıklı yazısından, Esra Sezer'in 2018 yılında yazdığı 'Türkiye'de Kadın Hareketinin Tarihsel Gelişimi ve Tekirdağ

Örneği' başlıklı yüksek lisans tezinden [11], Hamza Ateş'in ve Ömer Yavuz'un 'Adalet ve Kalkınma Partisi Döneminde Kadınlara Yönelik Dönüşümlerin Değerlendirilmesi' [102] başlıklı makalelerinden ve Feryat Bulut'un '68 Kuşağı Gençlik Olaylarının Uluslararası Boyutu ve Türkiye'de 68 Kuşağına Göre Atatürk ve Atatürkçülük Anlayışı' [103] başlıklı makalesinden aşağıda yer alan kronolojik dizin oluşturulmuştur..

1869.. Osmanlı Devleti'nde ilk kadın dergisi olan Terakki-i Muhadderat Dergisi yayınlanmıştır.

1875.. Mürebbi-i Muhadderat Dergisi yayınlanmaya başlamıştır.

1882.. Kadınları aydınlatmayı amaçlayan İnsaniyet Dergisi yayınlanmıştır.

1886.. Kadınların sorunlarını topluma duyurmayı amaçlayan Şükufezar Dergisi yayınlanmaya başlamıştır.

1886-1889 yılları arasında Osmanlı kadınlarını dünya kadınlarından haberdar etmeye yönelik Mürüvvet Dergisi yayınlanmaya başlamıştır. Dergi, Abdülhamit tarafından desteklenmektedir.

1889.. Hatice Semiha ve Rabia Kamile tarafından, ev işleri, aşçılık gibi konuları işleyen Parça Bohçası Dergisi yayınlanmaya başlamıştır.

1895.. Hanımlara Mahsus Gazete yayın hayatına başlamış ve uzun süre yayınlanmıştır. Bu gazetede birçok kadın ilk yazılarını yazmıştır.

1897.. Anadolu'da bulunan Ermeni kadınlarını eğitmek amacıyla ilk Ermeni kadın derneği, Üsküdar Matmazel Zebel Hancıyan ve arkadaşları tarafından kurulmuştur.

1908.. II.Meşrutiyet ilan edilmiştir. Kadın hareketlerinin sonuçları görülmeye başlanmıştır. Demet, Mehasin ve Kadın ve Kadın dergileri yayın hayatına başlamıştır. Fatma Aliye Hanım tarafından Rumeli sınırlarındaki askerlere kışlık giyecek temin etme amacıyla kurulan Cemiyet-i İmdadiye ve hakkında detaylı bilgi bulunmayan İttihat ve Terakki Kadınlar Şubesi bu yıla tarihlenmektedir. Aynı yıl kimsesiz kadınlara ve çocuklarına yardım amacıyla Osmanlı Kadınları Şefkat Cemiyet-i Hayriyesi ve Hizmet-i Nisvan cemiyeti kurulmuştur.

1909.. İttihat Terakki Partisi 1909 yılında çıkardığı kararnameyle kavmiyet ve cinsiyet esasına dayalı dernek kurmayı yasaklamıştır. Ancak bu yasak dikkate alınmamıştır. Halide Edip tarafından, Türk kadınının ekonomik özgürlüklerinin olması gerektiğini belirtmek,

bilgi ve kültürünü arttırmak amacıyla, Teali-i Nisvan Cemiyeti ve Süleyman Paşa'nın kızı tarafından 'Esirgeme Derneği kurulmuştur.

1910.. İnas Darülfünunu Mezunlar Cemiyeti kurulmuştur.

1911.. Balkan savaşı sonrası Rumeli'den gelen kadınlara iş evleri açmak suretiyle yardım etmeyi amaçlayan Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti Hanımlar Heyeti kurulmuştur.

1912..Donanma Cemiyeti Hanımlar Şubesi kurulmuştur.

1913.. Yerli malı kullanımına teşvik amaçlı Mamulat-ı Dahiliye Kadınlar Cemiyeti ve Balkan savaşı sonrasında Müdaafa –i Milliye Osmanlı Hanımlar Cemiyeti kurulmuştur. Kadınlar Dergisi yayınlanmaya başlamıştır.

1914.. Halide Edip Kırmızı Ay Derneği'ni kurmuştur.

1914-1918... Birinci Dünya Savaşı dönemidir.

1916.. Bir bölümü kadın memur, diğer bölümü yevmiyeli işçi olarak çalışacak uygun kadınları seçmek için Kadınları Çalıştırma Cemiyet-i İslamiyyesi kurulmuştur.

1917.. Aile kararnamesi ile evlilik yaş sınırı değiştirilmiştir. Muallim Halid tarafından Türk Kadını Dershanesi açılmıştır.

1918.. Türk Kadını Dergisi yayınlanmaya başlamıştır.

1921.. Rahime Selimova ve Cemile Nuşirvanova öncülüğünde, Komünist Kadınlar Konferansı yapılmış, Moskova Komünist Enternasyonel'le ilişki kurulmuştur.

8 Mart'ta ilk kez “Emekçi Kadınlar Günü” kutlanmıştır.

1923.. Cumhuriyet ilan edilmiştir.

Kadınlar Şurası'nda Kadınlar Halk Fırkası (KHF) kurulması istenmiştir.

1924.. Kadınlar Halk Fırkası'nın (KHF) kuruluşuna izin verilmediği için, Türk Kadınlar Birliği kurulmuştur.

1930.. Kadınlara yerel seçimlerde seçme ve seçilme hakkı verilmiştir.

1931.. Nezihe Muhittin'in Türk Kadını adlı kitabı yayımlanmıştır.

1934.. Kadınlara genel seçimlerde seçme ve seçilme hakkı verilmiştir.

1935.. 12. Dünya Kadınlar Birliği Kongresi Türkiye’de gerçekleşmiştir.

TBMM’de on sekiz kadın milletvekili yer almıştır.

Türkiye’de feminist hareketin ilk evresinin başlangıç yılı olarak kabul edilmektedir.

1960.. Askeri darbe gerçekleşmiştir.

1961.. Yeni Anayasa yürürlüğe girmiştir.

1968.. Öğrencilerin ve işçilerin muhalefet hareketleri başlamıştır. Türkiye’de 68 hareketi, Demokrat Parti iktidarının baskı politikalarına karşı başlatılan politik ve sosyal direnişlerle başlamıştır. Üniversitelerin demokrat ortamıyla, ülkenin asker ve sivil demokrat aydınlarının 1958’lerde başlatıp, 7 Mayıs 1960 Hareketiyle ülkeyi yeni bir döneme doğru taşıdığı 68 eylemleri, antiemperyalist bir karakter taşımaktadır.

1975.. İlerici Kadınlar Derneği (İKD) kurulmuştur. Kadınlar gününde ilk kez daha yaygın ve kitlesel bir kutlama yapılmıştır.

1980.. 12 Eylül askeri darbesi olmuştur.

Dört yıl süreyle herhangi bir kutlama yapılmamıştır. Türkiye’deki yeni tarihsel hareketlerin (feminizm dahil) başlangıç yılı kabul edilmektedir.

1982.. Yeni Anayasa kabul edilmiştir.

İstanbul’da Fransız feminist hukukçu ve siyasetçi Gisèle Halimi’nin katılımıyla Kadın ve Sorunları konulu sempozyum düzenlenmiştir.

1984.. 8 Mart Emekçi Kadınlar Günü ya da Kadınlar Günü olarak tekrar kutlanmaya başlamıştır.

Feminist ideolojiyi yaymak amacıyla Kadın Çevresi Yayıncılık küçük bir mimarlık ofisinde hayata geçirilmiştir.

1987.. Feminist Dergisi çıkarılmıştır.

Kariye Şenliği olarak anılan; kadınların bir araya gelip konuştukları, tartıştıkları ve ürettiklerini sattıkları bir etkinlik düzenlenmiştir.

1989.. 1.Feminist Kongre, Ankara’da gerçekleştirilmiştir. Ataerkil düzenin egemenliğine karşı Feminist Manifesto yayınlanmıştır.

1990.. Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı kurulmuştur.

1998.. Aileyi Koruma Yasası kabul edilmiştir. Böylelikle, şiddete maruz kalan kadınlar koruma altına alınmaya başlamıştır.

2001.. Medeni Kanun Reformu kadın hareketlerinin gündeminde öncelikli hale gelmiştir.

2002.. Yeni Türk Medeni Kanunu yürürlüğe girmiştir.

2003.. Kadın erkek arasındaki eşitsizliği gidermeye çalışmak amacıyla, İş Kanunu'nda eşit işe eşit ücret ilkesi getirilmiştir.

2004.. Anayasanın 41. maddesine; Aile Türk toplumunun temelidir ifadesinden sonra ve eşler arasında eşitliğe dayanır hükmü eklenmiştir. Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) ve İstanbul Sözleşmesi tereddüt halinde temel alınacak sözleşmeler olarak belirlenmiştir.

2006.. Tarana Burke tarafından 2006 yılında Me Too hareketi başlatılmıştır. Hareketin amacı, özellikle genç ve savunmasız kadınlar olmak üzere kadınları empati yoluyla güçlendirmektir.

2007.. Kadınların meclisteki oranı yüzde 9,1 olmuştur. Gelir Vergisi Kanunu'nda yapılan bir değişiklikle, kadınların evlerde ürettikleri ürünlerin işyeri açmaksızın geçici olarak belirlenen yerlerde satılması sonucu elde etmiş oldukları gelirleri vergiden muaf tutulmuştur.

2008.. Kadınların eğitimlerinde ve işe alınma sürecinde engel olan başörtüsü sorununa ilişkin yükseköğretimde başörtüsü serbestisi için anayasa değişikliği teklifi kabul edilmiştir.

2009.. TBMM'de Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu (KEFEK) kurulmuştur.

2010.. Ortaöğretimde Kız Çocuklarının Okullaşması genelgesi çıkartılarak kız çocuklarının ortaöğretim okullaşma oranının artırılması amaçlanmıştır.

2011.. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kurulmuştur. İstanbul Sözleşmesi imzalanmıştır.

2012.. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve Borusan Holding A.Ş. arasında imzalanan iş birliği protokolüyle, Annemin İşleri Benim Geleceğim projesi ile organize sanayi bölgelerinde kreş açılması öngörülmüştür. 0 – 6 yaş grubu çocuğu olan kadın hükümlülerden koşullu salıverilmesine, iki yıl veya daha az süresi

kalan kadın hükümlülere denetimli serbestlik getirilerek kalan cezalarını infaz kurumu dışında geçirmelerine izin verilmiştir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, STK'lar, üniversiteler ve uluslararası mali kuruluşlar iş birliği ile Kırsal Alanda Kadının Güçlendirilmesi Ulusal Eylem Planı hazırlanmıştır. Türkiye, Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ne öncülük etmiş; sözleşmeyi imzalayan ve onaylayan ilk ülke olmuştur.

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun yürürlüğe girmiştir.

2014.. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından başlatılan Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Teknik Destek Projesi ile cinsiyet ayrımcılığı ve eşitsizlik konuları hakkında farkındalık yaratılmaya çalışılmıştır.

2015.. 98 milletvekili ile en fazla kadın milletvekili olan TBMM dönemi. Kadınların meclisteki oranı yüzde 17,8 olarak tespit edilmiştir.

YÖK bünyesinde Akademide Kadın Çalışmaları ve Sorunları Birimi kurulmuştur.

Eşi doğum yapan işçiye beş gün babalık izni verilmeye başlanmıştır.

2016.. Kadın istihdamına destek veren 30 projeye yaklaşık 5 milyon avro hibe dağıtılmıştır.

Annelik izninin bitiminden itibaren, çocuk doğum sıraları ve sayıları dikkate alınarak yarı zamanlı çalışma imkânı getirilmiştir.

2017.. Kadınlara yönelik Finansal Okuryazarlık ve Kadınların Ekonomik Güçlenmesi Seminerleri başlatılmıştır. Erken yaşta ve zorla evliliklerin yüksek oranda görüldüğü illerde Erken Yaşta ve Zorla Evliliklerle Mücadeleye İlişkin Acil İl Eylem Planları yürürlüğe konulmuştur.

2018.. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine geçilmiştir.

Kadın Destek Uygulaması (KADES) geliştirilerek kadınların kullanımına açılmıştır.

2018-2023 yıllarını kapsayan 'Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı' yürürlüğe girmiştir. 18 yaşından büyük kadınların istihdam edilmesi halinde 18 ay süreli prim desteği uygulaması başlatılmıştır. İşverenlere; kadın çalışanlarının her bir çocuğu için

aylık brüt asgari ücretin yüzde 50'sini kreşlere ödemeleri şartıyla, bu tutarın gelir vergisinden düşürülmesi sağlanmıştır.

2019.. Türkiye'nin 81 ilinde Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) kurulmuştur.

11. Kalkınma planında kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığı önlemek temel amaç olarak belirlenmiştir. Evde üretilen ürünlerin yıl içinde internet veya benzeri elektronik ortamlardan gerçekleştirilen satış gelirleri (ilgili yıl için geçerli olan asgari ücretin yıllık brüt tutarından fazla olmamak üzere) gelir vergisinden muaf tutulmuştur.

2020.. 2010'da yüzde 34,2 olan kadın kamu çalışanı oranı 2020'ye gelindiğinde yüzde 40,33'e ulaşmıştır.

2021.. İstanbul Sözleşmesi 20 Mart 2021 tarihinde Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle iptal edilmiştir.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında teknik yöntemlerle takip hususu düzenlenmiştir. Ulusal Eylem Planı, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı Tanıtım Toplantısı ile yürürlüğe girmiştir.

2022.. Şiddet mağduru kadınlara eğer avukatları yoksa, istemeleri halinde, baro tarafından ücretsiz avukat gönderilmesi kabul edilmiştir. Kadına karşı işlenen kasten yaralama suçu, tutuklama nedeni sayılan suçlar arasına alınmıştır. Kadına karşı işlenen suçlarda indirim nedenlerinin kapsamı daraltılmıştır.

2023.. Kadınların kılık-kıyafet özgürlüğüne yönelik anayasa değişikliği teklifi, TBMM Anayasa Komisyonu'nda kabul edilmiştir.

Bu araştırmalar sonucunda, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde kadınların eğitimine katkı amaçlı birçok dergi yayınlandığı, kadınlar tarafından kurulup yönetilen sosyal yardım ve dayanışma amaçlı pek çok dernek kurulduğu görülmektedir. Cumhuriyet'in ilanı ile beraber, daha kurumsal bir örgütlenmeye geçilmiştir. Kadınlara verilen seçme ve seçilme hakkıyla beraber, kadınlar parlamentoda da görülmeye başlamıştır. 1935 sonrasında Türkiye'de feminizmin ilk dalgasıyla birlikte güçlenen kadın hareketleri, 2003 yılından itibaren yürürlüğe konan anayasadaki kanun düzenlemeleriyle birlikte

güvence altına alınmaya çalışılmıştır. Ancak son on yıllarda kadın konusunda yapılan düzenlemelerin şiddet konulu olmaya başlaması toplumsal bir problemi ve kadınlar açısından hayati bir problemi işaret etmektedir.

EK 2’de yer alan tablo, Türkiye’deki kadın hareketlerinin, mimarlık alanındaki karşılıklarını ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır (EK 2).

3.2. Kronolojik Dizin: Mimarlık Ortamında Kadınlar Açısından Değişim

Konu ile ilgili olarak Neslihan Türkün Dostoğlu ve Özlem Erdoğan Erkarıslan'ın yazdıkları "Leman Cevat Tomsu: Türk Mimarlığında Bir Öncü, 1913-1988" kitabından [20], Özlem Erdoğan Erkarıslan'ın yazdığı "Türkiye’de Kadın Mimarlar ve Cinsiyet Ayrımı Çevre Sorunu" başlıklı makaleden [90], Hande Suher'in "Kamu Yararı’nı Öncelikli Gören Bir Yaşam Öyküsü, İnsanlar Anıldıkça Yaşar" adlı kitabından[104], H. Bülend Tuna'nın editörlüğünü yaptığı "Mimarlar Odası Tarihinden Portreler- Afife Batur" kitabından [105], Ahmet Yılmaz'ın "Osmanlı’dan Cumhuriyet’e: Kadın Kimliğinin Biçimlendirilmesi" başlıklı makalesinden [106], Narin Temel'in Türkiye Mimarlık Dergilerinde Kadın Toplumsal Kimliğinin İnşası” başlıklı yüksek lisans tezinden [91], Doğan Hasol'un "Önce İTÜ Vardı... " başlıklı makalesinden[107] ve ‘Mimarlar Derneği 1927’nin web sitesinden yararlanılarak aşağıdaki kronolojik dizin oluşturulmuştur. Bu dizin oluşturulurken, kadın başlığı esas alınarak bir değerlendirme yapılmış, kadınların süreçte ne şekilde yer aldıkları öncelenmiştir.

1773.. Mühendishane-i Bahri-i Hümayun kurulmuştur.

1843.. İlk defa kız öğrenciler Tıbbiye’de ebelik dersleri görmeye başlamışlardır.

1845.. Tıbbiye’de ebelik dersi alan 10 Müslüman kız öğrenci mezun olmuştur.

1846.. Mühendishane-i Bahri-i Hümayun, Mekteb-i Hayriye-i Şahane adını almıştır.

1858.. İlk kez Kız Lisesi açılmıştır.

1864.. İlk Kız Sanat Okulu, Rusçuk’ta, Mithat Paşa tarafından açılmıştır.

1869.. İstanbul’da dikimhane niteliğindeki Kız Sanayi Mektebi açılmıştır.

1870.. Kadın öğretmen yetiştirmeye yönelik Kız Öğretmen Okulu ve kızlar için İlköğretim Okulu açılmıştır.

1873.. Orman ve Maadin Mektebi açılmıştır.

1874.. 1877’de kapatılan Mülkiye Mühendis Mektebi yeniden açılmıştır.

1880.. Kızların lise eğitimleri için İdadi açılmıştır. Kızların eğitim seviyelerinin yükseltilmesi açısından bir ilk olma özelliği taşımaktadır.

1882.. Sanayi-i Nefise Mekteb-i Âlisi (MSGSÜ’nin kökeni) açılmıştır.

1883.. Mühendishane-i Berri-i Hümayûn’a bağlı olarak, kamu yapıları için gerekli teknik elemanları yetiştirmek üzere Hendese-i Mülkiye Mektebi açılmıştır

1884.. Gerçekleştirilen düzenlemelerle beş yıl eğitim vermek üzere, Kız Sanayi Mektepleri yeniden yapılandırılmış, Savaş Bakanlığı yerine Eğitim Bakanlığı’na bağlanmıştır.

1909.. Hendese-i Mülkiye Mektebi, Mühendis Mekteb-i Alisi sivil bir mühendislik okuluna dönüşmüştür.

1910.. Robert Kolej Mühendislik Bölümü kurulmuştur.

1911.. İnas Nümune Mektebi ismiyle Erenköy Kız Lisesi açılmıştır.

1914..Kız öğrencilere sanat eğitimi vermek için İnas Sanayi-i Nefise Mektebi kurulmuştur.

1915.. Erenköy Kız Lisesi yatılı liseye dönüşmüştür.

1923.. Cumhuriyet ilan edilmiştir.

1924.. Türk Kadınlar Birliği kurulmuştur.

1925.. Kıyafet Kanunu çıkarılmıştır.

1926.. Güzel Sanatlar Birliği kurulmuştur.

1927.. Yüksek Mühendis Mektebi ilk kez kız öğrencileri kabul etmeye başlamıştır. **Mimarlar Derneği 1927 kurulmuştur.** Ortaokullarda karma eğitime başlanmıştır.

1928.. 1882’de Mekteb-i Sanayi-i Nefise-i Şahane adıyla kurulan ve ülkedeki ilk sanat ve mimarlık yüksek okulu olan eğitim kurumu **Güzel Sanatlar Akademisi** adını almıştır.

Latin Alfabesi kabul edilmiştir.

1929.. İlk kız öğrenciler olarak Leman Cevat Tomsu ve Münevver Belen Akademinin mimarlık şubesine kabul edilmişlerdir.

1930.. Türk kadını yerel seçimlerde tanınmıştır.

1931.. Arkitekt Dergisi yayınlanmaya başlamıştır.

1933.. Yüksek Mühendis Mektebi ilk kadın mezunlarını vermiştir. Üniversite Reformu ile Darülfünun İstanbul Üniversitesi'ne dönüştürülmüştür.

1934.. Münevver Belen ve Leman Cevat Tomsu ilk Türk kadın mimarlar olarak mezun olmuşlardır. Türk kadını genel seçimlerde tanınmıştır.

1935.. 18 kadın milletvekili parlamentoya girmiştir. İstanbul'da Uluslararası Kadınlar Kongresi'ne Türk Kadınlar Birliği ev sahipliği yapmıştır.

Leman Cevat Tomsu ilk kez bir kadın mimar olarak Arkitekt Dergisi'nde projesiyle gündeme gelmiştir. Ahsen Kemalettin, Tomsu'dan sonra bir dergide görünürlük kazanan ikinci kadın mimardır.

1936.. Akademiden mezun olan 10 mimar içinden tek kadın Şekure Niltuna olmuştur. Münevver Belen'in projeleri Arkitekt Dergisi'nde yayınlanmıştır.

1937.. Akademinin mimarlık bölümü sınavlarını kazanan 48 öğrenciden dördü kız öğrencidir.

1938.. İlk kez bir kadın mimar olarak Leman Cevat Tomsu yarışma projesine katılmıştır.

1939.. Akademiden mezun olan yedi mimar içinde tek kadın Leyla Asım Turgut'tur.

1940.. Akademiden mezun olan 10 mimar içinde tek kadın Neriman Birce'dir.

Köy Enstitüleri Kanunu kabul edilmiştir.

1941.. Akademiden mezun olan 13 mimar içinde tek kadın Fehamet Demirel'dir. Leman Cevat Tomsu Türk Yüksek Mimarlar Birliği üyesi ve akademide asistan olmuştur.

1942.. Akademiden mezun olan 30 mimardan sadece ikisi kadındır. Bunlar Mualla Eyüboğlu (Anhegger) ve Harika Alpar (Söylemezoğlu) dır.

1944.. Yüksek Mühendis Mektebi İstanbul Teknik Üniversitesi'ne dönüştürülmüştür.

1947.. Cahide Tamer, Türkiye'de restorasyon alanında bir ilki gerçekleştirmiştir.

1948.. Nezihe Taner Arkitekt Dergisi'nde yayınlanan haber, rapor veya değerlendirme yazıları içinde ilk defa proje müellifi bir kadın olarak yer almıştır.

1954.. TMMOB Mimarlar Odası kurulmuştur.

1960.. Mimarlık eğitimi açısından bir eşik olarak Leman Cevat Tomsu profesör ünvanını almıştır.

1963.. Mimarlık Dergisi yayınlanmaya başlamıştır.

1973.. Yapı Dergisi yayınlanmaya başlamıştır.

1977.. Hande Suher İTÜ Mimarlık Fakültesi dekanı olmuştur.

1979.. Betül Sipahioğlu ve Sevil Bilen erkeklerin çoğunlukta olduğu bir mimarlık ofisi içinde ilk kez takım lideri olarak çalışmaya başlamışlardır.

1984.. Kadın bir mimarın ilk kez ödül kazandığına dair haber yayımlanmıştır.

1989.. Arredamento Mimarlık Dergisi yayınlanmaya başlamıştır.

1990.. Yapı Dergisi 105. sayısında bir yarışma projesinde iki kadın mimara yer verilmiştir.

1998.. Afife Batur, TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi'nin ilk kadın başkanı olmuştur.

2000.. Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri programında Mimarlığa Katkı Dalı Başarı Ödülü'nü alanlar arasında ilk kez bir kadın mimar olarak Afife Batur yer almıştır.

2002.. Mimarlık ve Kadın Kimliği başlıklı derleme kitap yayınlanmıştır.

2008.. Mualla Eyüboğlu Anhegger, Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri programında Mimarlığa Katkı Dalı Başarı Ödülü'nü almıştır.

2018.. Kadın Çalışma Grubu ilk toplantısını 21 kadın üyenin katılımıyla gerçekleştirmiştir.

2022.. Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri programında Mimar Sinan Büyük Ödülü'nü ilk kez bir kadın mimar olarak Sevinç Hadi almıştır.

3.3. Kadın Mimarların Mimarlık Ortamında Yer Alışı: Tarihsel Süreç

Türkün Dostoğlu ve Erdoğan Erkarıslan, "Leman Cevat Tomsu: Türk Mimarlığında Bir Öncü, 1913-1988" kitabında kadın mimarların mimarlık ortamında yer alış sürecini şu şekilde anlatmaktadırlar [20]:

“İkinci Meşrutiyet döneminde Osmanlı İmparatorluğu’nun Batılılaşma projesi kapsamında, kadınların eğitim aracılığıyla daha iyi bir eş ve anne olarak toplumsal yaşama katılması amacıyla sadece liseler ve öğretmen okulları değil, üniversitelere de kız öğrenciler kabul edilmeye başlanmıştır. 1933’ de gerçekleşen Üniversite Reformu ile Darülfünun İstanbul Üniversitesi’ne, Sanayi-i Nefise Mektebi ise gelenekçi çizgisinden ayrılarak modern mimarlık öğretilerinin benimsendiği Güzel Sanatlar Akademisi’ne dönüşmüştür” [20].

Doğan ise, mimarlık eğitim kurumları üzerinde durmaktadır [108]:

“Türk mimarisinin gelişimini yönlendiren ve İstanbul’da eğitim sağlayan Fransız Beaux-Arts (GSA) ve Alman Technische Hochschule (İTÜ) modelleri üzerine kurulu eğitim kurumlarına, Amerikan modeliyle Ankara’da 1956’da açılan ODTÜ eklenmiştir. Ankara ve İstanbul dışında açılan yeni mimarlık okulları arasında ise, 1963’te Dokuz Eylül Üniversitesi ve Karadeniz Teknik Üniversitesi, 1970’te Selçuk Üniversitesi ve 1977’de Trakya Üniversitesi yer almaktadır” [108].

Ancak mimarlık eğitim kurumlarının bu denli çoğalmasına karşın kuruldukları yıllarda ve sonrasında bu kurumlarda eğitim gören kız öğrenci sayısının çok az olduğu bilinmektedir. Doğan Hasol, İstanbul Teknik Üniversitesi Vakfı Dergisi’nin 64 numaralı sayısında Nisan-Haziran 2014 ‘Önce İTÜ Vardı...’ başlıklı yazısında 1958 yılındaki kız öğrenci sayısını açıklamaktadır [107]:

“Öğrencilerin büyük çoğunluğu erkekti; kız öğrenci sayısı son derece azdı. Kız öğrenci bolluğu bakımından rekor bizim Mimarlık Fakültesi’nde idi. Biz şanslı sayılırdık: 90 kişilik sınıfımızda 11 kız arkadaşımız vardı. Mimarlık Fakültesi, öteki fakülte öğrencilerinin ziyaretgâhı idi adetâ... Başka fakültelerden arkadaşlarımız bizi çok özledikleri için sık sık ziyaretimize gelirlerdi: Hattâ o kadar ki o müdavimleri, bizim fakültenin öğrencisi sananlar bile vardı” [107].

Şekil 3.4. İTÜ Mimarlık Fakültesi – Taşkışla [107]

Şekil 3.5. Mimarlık öğrencileri, Taşkışla 1958. Soldan sağa: Atilla Erbuğ, Doğan Hasol, Güngör Nalçacı (Aydoslu), Yaprak Ataman (Karlıdağ), Yıldız Sey, Hayzuran Yunt (Hasol), Oya Oktav (Bekiroğlu) [107]

Ruhi Kafescioğlu'nun 2010 yılında YEM Yayınevi tarafından basılan 'Yüksek Mühendis Mektebi'nden İstanbul Teknik Üniversitesi'ne: Bir Dönüşümün Öyküsü ve Anılar' adlı kitabında [109] Türkiye'de teknik eğitimin geçmişi aşağıdaki şekilde yer almaktadır.

Ülkemizdeki Teknik Eğitimin Tarihçesi

Düzenli Okullardan Önceki Kurumlar

16. yüzyıl başları: Hassa Mimarlar Ocağı

1730' lar: Üsküdar Humbaracı Ocağı

1734: Hendesehane

Düzenli Teknik Eğitim Kurumları

1773: Mühendishane-i Bahri-i Hümayun

1873: Orman ve Maadin Mektebi

1874: Galatasaray İdadisi bünyesinde Mühendislik Okulu

1882: Sanayi-i Nefise Mekteb-i Alisi (Mekteb-i Sanayi-i Nefise-i Şahane)

1891: Halkalı Ziraat ve Baytar Mekteb-i Alisi

1909: Mühendis Mekteb-i Alisi

1910: Robert Kolej Mühendislik Bölümü

1910: Orman Mekteb-i Alisi

1911: Kondüktör Mekteb-i Alisi

1922: Zonguldak Başçavuş Mektebi

1922: Kondüktör Mekteb-i Alisi, Nafia Fen Mektebi adını almıştır.

1924: Maadin Mühendisi Mekteb-i Alisi

1928: Sanayi-i Nefise Mekteb-i Alisi (Güzel Sanatlar Akademisi)

1930: Yüksek Ziraat Okulu

1937: Maden Başçavuş Okulu

1941: Maden Teknisyen Mektebi

Mühendishane'den İstanbul Teknik Üniversitesi'ne Gelişmeler

1773: Mühendishane-i Bahri-i Hümayun

1795: Mühendishane-i Berri-i Hümayun

1883: Hendese-i Mülkiye

1909: Mühendis Mekteb-i Alisi

1928: Yüksek Mühendis Mektebi

1929: Arı rozeti Yüksek Mühendis Mektebi sembolü olarak kabul edilmiştir.

1932: Yüksek Mühendis Mektebi İnşaat Şubesi'nin Güzel Sanatlar Akademisi'ne, Yol ve Su şubelerinin İstanbul Darülfünunu Fen Fakültesi Mühendislik Bölümü'ne bağlanması önerisi reddedilmiştir.

1933: İstanbul Üniversitesi Kuruluş Kanunu'nda Yüksek Mühendis Mektebi'nin İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Mühendislik Bölümü'ne bağlanması önerisi reddedilmiştir.

1934: İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'ne bağlı Makine-Elektrik Enstitüsü'nün Yüksek Mühendis Mektebi'ne bağlanmasıyla Elektro-Mekanik Şubesi kurulmuştur.

1934: Muhabere Şubesi, Posta Telgraf Mekteb-i Alisi olarak Yüksek Mühendis Mektebi'ne bağlanmıştır.

1935: Yüksek Mühendis Mektebi; üniversite statüsü, tüzel kişiliği, mali ve idari özerkliği kaldırılarak Nafia Vekaleti'ne bağlı, Yol ve Demiryolu, Su, İnşaat, Elektro-Mekanik ve Muhabere şubelerinden oluşan bir Yüksek Meslek Okulu'na dönüştürülmüştür

1938: Muhabere Şubesi, Muhabere-Elektrik (Zayıf Akım) adını almıştır.

1938: Nafia Vekaleti tasarruf amacıyla birinci ve ikinci sınıfları birleştirerek öğrenim süresini beş yıla indirmiş, bu sistem bir yıl uygulanmıştır.

1938: Elektro-Mekanik Şubesi'nin Elektrik ve Makine şubelerine ayrılmasına ve Elektrik-Muhabere Şubesi'nin adının Elektrik Şubesi olarak değiştirilmesine karar verilmiştir.

1940: İstanbul Teknik Okulu (Eski Nafia Fen Mektebi) kurulmuştur.

1941: İstanbul Teknik Okulu İstanbul Yüksek Mühendis Okulu (İYMO) adıyla Maarif Vekaleti'ne bağlanmıştır. Makine Şubesi'ne bağlı Uçak Mühendisliği Bölümü kurulmuştur. Emin Onat'ın çalışmalarıyla eğitim programı değiştirilen İnşaat Şubesi, Mimarlık Şubesi'ne dönüştürülmüştür.

1944: 19 Temmuz 1944'te kabul edilen yasa ile Mimarlık, Makine, Elektrik ve Elektronik olmak üzere dört fakülteden oluşan İstanbul Teknik Üniversitesi kurulmuştur.

3.3.1. Osmanlı Dönemi'nde Kadın ve Mimarlık

Araştırmacılar ve tarihçiler, 20. yy'ın son çeyreğinden beri, önceki yıllarda çok değinmedikleri 'kadınların tarihi'ni tanıma, tanımlama ve yazmaya yoğunlaşmışlardır. Bu yaklaşımın hayata geçirildiği alanlardan birisi de Osmanlı tarihi ve Osmanlı kadınları olmuştur [110]. Kadın ve erkeğin varlık sahalarının toplumsal yapıda farklılaşmasını merkeze alarak biçimlenen Osmanlı toplum yapısı, kadınlığın erkeklik tarafından biçimlendirilmesinin en önemli örneklerinden birini oluşturmaktadır ve temelini İslamiyet'ten alır. İslamiyet'i benimsemiş olan Osmanlı toplumu, bu inancın gerekleri doğrultusunda oldukça merkezi ve ataerkil bir toplumsal örgütlenme gerçekleştirmiştir. Kadına bakış da bu anlayış doğrultusunda şekillenmiştir. Göçebe yaşam gereği, kadını erkeğe eşit kabul eden Türklerin eski inançlarının yerine, kadını erkek karşısında ikincilleştiren bir inanç yerleşmiştir [106].

Osmanlı'da kadın baniler² vardır. Bu kadın baniler değişen sosyal, ekonomik ve siyasi gelişmelerin öne çıkardığı aileleri temsil etmektedirler. Osmanlı Hanedanı'na mensup kadınların mimari girişimleri, değişen gelişmelerden etkilenmiştir. Hem hanedanlığın kadınları hem de hanedan dışı kadınların mimari hamiliğinde, onlara sunulan imkânlar ve kendi tercihleri etkili olmuştur. Her devirde farklı sosyal gruplardan kadın baniler ön plana çıksa da Osmanlı hanedan kadınları her zaman öncü olmuşlardır. Padişah kızları ve tahtın varislerinin anneleri ön plandadırlar. Varlıklı kadınların diğerlerine nazaran daha fazla mimari girişiminin bulunduğu açık bir husustur [111]. Ayşe Çıkla, Mimarist Dergisi'nin 2004 yılı 14.sayısında farklı kaynaklardan yaptığı alıntılarla bunun örneklerini şu şekilde vermektedir [111]:

"I. Mehmet'in sütannesinin sadece bir mescidi (Ayverdi, 1966) ve II. Beyazıt devrinde yaşamış kethüda hatunun ise İstanbul'un farklı mahallerinde bir mektebi, hamamı ve türbesi bulunmaktayken (Barkan ve Ayverdi, 1970), II. Mehmet'in dayesi bunlarla kıyaslanamayacak kadar çok binanın inşasını üstlenmiştir (Gökbilgin, 1952; Ayverdi, 1973; Barkan ve Ayverdi, 1970). Padişah kızlarının önemli devlet adamları ile evlenmeleri onların mimari girişimlerini güçlendirmiştir (Peirce, 1993)" [111].

Kadınların mimari girişimleri, Osmanlı Devleti'ne farklı dönemlerde başkentlik yapmış olan Edirne, Bursa ve İstanbul'da gözlenmektedir. İstanbul'un fethinden sonra

²Bani: Bir eseri oluşturan ve ortaya koyan kişilere denir [114].

Osmanlı hanedanına mensup erkekler, başkentte hemen mimari faaliyetlere başlamışlardır. Ancak kadınlar o yıllarda sadece birkaç binanın inşasını üstlenmişlerdir. Edirne ve Bursa’da da erkeklerin hayır kurumları kadınlarınkinden çok önce yer almıştır. Bursa’da bina yaptıran kadınların öncüsü Nilüfer Hatun’dur. Nilüfer Hatun’un binaları I. Murat devrinde inşa edilmiştir. Edirne’de kadın baniler kamusal alanda kendilerini ilk defa 1430’lardan sonra göstermişlerdir [111].

Osmanlı hanedanına mensup kadınlar, Osmanlı Devleti’nin kuruluş yıllarında zaviye-imaretler kurmuşlardır. I. Murat tarafından Nilüfer Hatun adına zaviye-imaret türünde bir bina yaptırılmışken, daha sonraki sultanların saltanat devrinde, I. Mehmet’in annesi Devlet Hatun’un zaviyeli camiinde olduğu gibi, zaviyeli camiler öncekilerin yerini almıştır. II. Beyazıt devrinde ise hanedanın kadınları tarafından da inşa ettirilmiş mektepler, mescit veya cami sayısının bir hayli üstüne çıkmıştır. II. Mehmet döneminde kadınların ticari sayılabilecek mimari girişimleri han ve hamamlarla başlamıştır. Ayrıca II. Mehmet döneminde önde gelen kadın baniler çok sayıda hayır kurumu yaptırmışlardır. Kadınların yaptırdığı ilk külliyeler II. Beyazıt Dönemi’nde görülmektedir [111]. Camiler, çeşitli yan binalarla külliyelere dönüşmüşlerdir. Bunların dışında, Osmanlı’da kadınlar çarşı, han gibi ticari yapılar da yaptırmışlardır [110]. Osmanlı’nın erken dönemlerinde kadınlar çoğunlukla mütevazı mimari girişimlerde bulunmuşlardır. Bunlar tek kubbeli camilerdir [111].

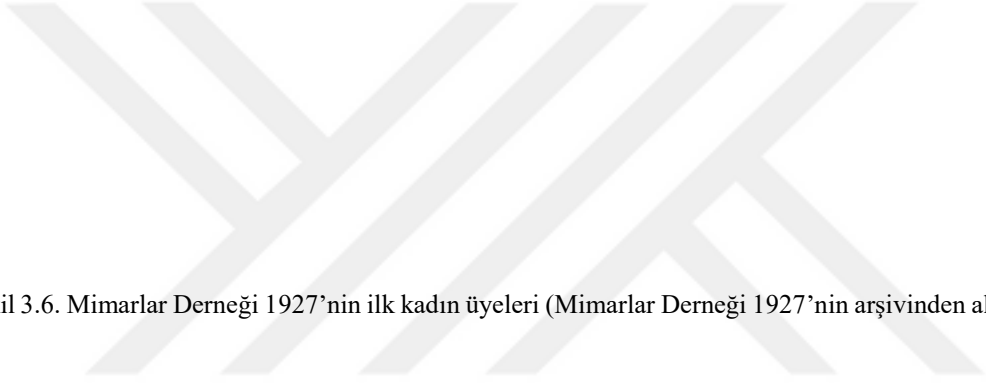
16 ve 17. yy. da özellikle Valide Sultanların isteğiyle İstanbul’da inşa edilmiş çok sayıda yapı bulunmaktadır. Bu dönemde inşa edilen yapılar öncekilere göre daha büyük ve anıtsaldır. Bu yapılar arasında Sultanahmet’teki Haseki Hamamı, Üsküdar’daki Mihrimah Sultan Külliyesi, Avratpazarı Semsî’ndeki Haseki Külliyesi, Edirnekapı Üsküdar’da Nurbanu Sultan tarafından yaptırılan Atik Valide Külliyesi ve Safiye ve Turhan Sultanlar tarafından Eminönü’nde yaptırılan Yeni Valide Camii bulunmaktadır. Saray kadınları tarafından İstanbul’da inşa ettirilen yapıların daha geç bir örneği de yapımına Safiye Sultan tarafından başlanan, tamamlanması Turhan Sultan tarafından gerçekleştirilen Eminönü’ndeki Yeni Valide Camii’dir [110].

Sonuç olarak Osmanlı hanedan kadınları, etkilerini halka duyurmak için mimarlıktan yararlanmışlardır. Hanedan kadınları kendilerine ait serveti harcama konusunda özgür olmuş, servetlerini mimari eserlerin yapımına aktarmaktan kaçınmamışlardır.

3.3.2. Cumhuriyet Sonrasında Kadın ve Mimarlık

Cumhuriyet'in ilk kadın mimarları uzun yıllar mimarlık ortamında zor süreçler geçirseler de günümüz kadın mimarları için öncü olmuşlardır. Türkiye'nin ilk diplomalı kadın mimarları; 1934 yılında mezun olan Münevver Belen ve Leman Cevat Tomsu'dur [20]. Bu ikilinin ardından 1936 yılında Şekure Niltuna, 1939 yılında ise Leyla Asım Turgut gelmektedir. Bu isimlerin tümü Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Mimarlık Bölümü'nden 'yüksek mimar' unvanıyla mezun olmuştur [23]. Bir dergide projesiyle gündeme gelen ilk kadın mimar Leman Cevat Tomsu'dur. Münevver Belen ve Ahsen Kemalettin, Tomsu'dan sonra bir dergide yarışma projeleriyle görünürlük kazanan diğer kadın mimarlardır. Mimarlığın yazınsal boyutuyla ilgili ilki gerçekleştiren kadın mimar ise Nezihe Taner'dir. Taner, Arkitekt Dergisi'nde yayınlanan haber, rapor veya değerlendirme yazıları içinde ilk defa yaptığı projenin müellifi olarak yer almıştır [91].

Mimarlar Derneği 1927'den alınan aşağıdaki görselde, derneğin ilk kadın üyeleri bir arada görülmektedir. Görselin sağ üst köşesinde Türkiye'nin ilk kadın mimarları olarak Leman Cevat Tomsu, Münevver Belen ve Şekure Niltuna bulunmaktadır.

Şekil 3.6. Mimarlar Derneği 1927'nin ilk kadın üyeleri (Mimarlar Derneği 1927'nin arşivinden alınmıştır.)

Türkiye’de ilk kadın mimarlar tüm zorluklara karşın oldukça önemli çalışmalar gerçekleştirmişlerdir.

Şekure Niltuna, eşi Lütfi Niltuna ile Galata Yolcu Salonu Proje Yarışması’na ve Polis Koleji Proje Yarışması’na katılmıştır [23]. Leyla Asım Turgut, Asım Mutlu ile 1944'te Çanakkale Şehitleri Anıtı yarışmasına ve 1946'da Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi yarışmasına katılmıştır [113].

İlk kadın mimar akademisyen Leyla Asım Turgut’tur [23]. 1977’de İstanbul Teknik Üniversitesi’nde ilk kadın dekan olan Hande Suher ise akademik alandaki öncü kadın mimar ve şehir plancısıdır [105]. Bu isimlerin yanı sıra daha erken tarihlerde asistanlık yapan kadın mimarlar da vardır. Leman Cevat Tomsu, 1940’larda Yüksek Mühendis Mektebi’nde (şimdiki adıyla İstanbul Teknik Üniversitesi’nde) I. Bina Bilgisi Kürsüsünde Prof. Emin Onat’ın asistanı olarak görev almıştır [20]. Mualla Eyüboğlu Anhegger, 1945-1946 yıllarında Güzel Sanatlar Akademisi’nde asistanlık görevine başlamış, İstanbul Üniversitesi

Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü'nde tasarı geometri dersleri vermiştir. Şehircilik ve yüksek matematik derslerinde asistanlık yapmıştır. Güzel Sanatlar Akademisi'nde seramik tarihi dersleri vermiştir [115].

Profesyonel çalışma alanında öncülük eden kadın mimarlardan Cahide Tamer, 1947 yılında restorasyonunu üstlendiği Kanlıca'daki Amcazade Hüseyin Paşa Yalısı ile gündeme gelmiş, Türkiye'de restorasyon alanında bir ilk olmuştur. Mualla Eyüboğlu Anhegger, restorasyon alanında öncü bir kadın mimardır. Yine 1950-1960 yılları arasında Arkitekt Dergisi'nde Nezahat Arıkoğlu'nun tasarladığı sekiz adet yapı yayınlanmıştır. Bir kadın mimar olarak o dönem için bu sayı oldukça dikkat çekicidir [105].

Perran Doğancı, kendi bürosunu açan ilk kadın mimardır. Yine profesyonel alanda öncü bir kadın mimar olan Afife Batur ise 1998-2000 yılları arasında TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi'nin ilk kadın başkanı olarak görev yapmıştır [105].

3.3.2.1. Öncü Kadın Mimarlar

Bu bölümde Cumhuriyet'in ilanından sonra eğitim konusunda yapılan düzenlemelere paralel olarak açılan Güzel Sanatlar Akademisi'nde eğitim gören ve mimarlık alanında önemli çalışmalara imza atmış öncü kadın mimarlar ve mimarlık alanında üniversite düzeyinde akademik eğitim veren ilk kurumsal yapı olan İstanbul Teknik Üniversitesi'nin ilk mezunlarından olup mimarlık alanına önemli katkılar yapmış öncü kadın mimarlar üzerinde durulacaktır.

Leman Cevat Tomsu (1913-1988); Güzel Sanatlar Akademisi'nden 1934 yılında ilk iki kadın mimardan birisi olarak mezun olmuştur. Tomsu'yu, Türkiye'nin modernleşme tarihi içinde mimarlık ve kadın tarihi alanlarında değerlendirmek gerekir. Tomsu, güvenlik sorununun yaşandığı işgal yıllarında iyi bir eğitim alabilmek için o dönemdeki birçok çocuk gibi yatılı okula gönderilmiştir. Beş yaşında Erenköy Kız Lisesi'nin yatılı kısmına kaydolmuş, 1929 yılında mezun olmuştur. Yatılı okulda geçirdiği bu uzun süre, Tomsu'ya disiplini ve sabretmeyi öğretmiştir [20].

Leman Cevat Tomsu'nun Güzel Sanatlar Akademisi'ne başladığı 1929 yılının hemen ertesinde eğitimde reform uygulamaları başlamıştır. 1932 yılında Mimar dergisinde yayımlanan '400 Kişilik Yatılı Öğrenci Yurdu Projesi' Tomsu'nun ilk yayımlanmış

alışmasıdır. O dönem için bu büyük bir başarıdır. Çünkü 1937 yılında bile Akademi'nin mimarlık bölümünün sınavlarını kazanan 48 kişiden sadece dördü kadındır. 1941 yılında Yüksek Mühendis Mektebi'nin Mimarlık şubesi'ne dönüştürülmesi Emin Onat sayesinde olmuştur. O yıl mimarlık şubesine beş kız ğrenci girmiştir [109].

şekil 3.7. Leman Cevat Tomsu [116]

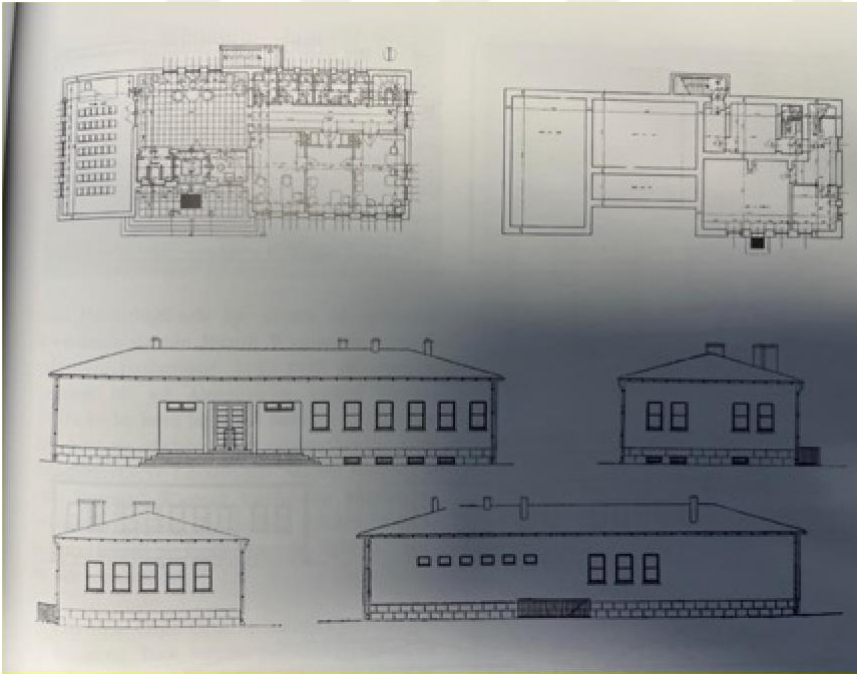

şekil 3.8. Arkitekt Dergisi'nde yayımlanan Leman Cevat Tomsu'ya ait ğrenci projesi [117]

Leman Cevat Tomsu mezuniyetinin hemen ardından 1935 yılında İstanbul Belediyesi İmar Müdürlüğü'nde işe girmiştir. Burada Martin Wagner'in yanında çalışmıştır. 1937-1938 yılları arasında bir yıllığına Almanya'ya gitmiştir. Döndükten sonra 1941 yılında Yüksek Mühendis Mektebi'ne (şimdiki adıyla İstanbul Teknik niversitesi'ne) kabul edilmiştir. Burada Prof. Emin Onat'ın asistanı olarak, I. Bina Bilgisi Kürsüsü'nde görev almıştır. 14 Kasım 1941 tarihinde doçentlik sınavına girmiş, 5 Ocak 1942 tarihinde doçent

olmuştur. ‘Bursa Evleri’ başlıklı doçentlik tezi, sonrasında kitap olarak basılmıştır. İTÜ’de öğretim üyeliğine devam ettiği yıllarda yurtdışında çeşitli etkinliklere katılmıştır. Altı ay Almanya’da, sekiz ay İngiltere’de araştırmalar ve çeşitli bilimsel çalışmalar yapmıştır. **16 Mayıs 1960 tarihinde profesör olmuştur.**

Leman Cevat Tomsu, erkek egemen bir akademik ortamda, dönemin şartlarına rağmen bir kadın olarak hızla yükselmiştir. Bu yükselişi; ulusal mimarlık yarışmalarına katılması, mimari proje ve uygulamalarda gösterdiği çalışma azmi desteklemiştir. Tomsu’nun hayat hikayesine bakıldığında hırslı, detaycı bir kariyer kadınının yanı sıra, Emin Onat’ın gölgesinde kalmış bir mimar olarak görülse de [20], **1938-1954 yılları arasında katıldığı yarışmalarda beşi birincilik olmak üzere 14 ödül almış olması ve 1936-1959 yılları arasında 17 uygulama projesi yapmış olması, dönem mimarlarının işleriyle kıyaslandığında çok önemli bir başarıdır** [119]. Tomsu, CHP Genel Başkanlığı’nın doğrudan görevlendirmesiyle Gerede ve Emirdağ’daki Halkevleri’ni tasarlamıştır. Bu yapılar tek katlı, sade, basit planlı yapılardır. Yapılarda yerel işgücü kullanımına uygun malzemelere ağırlık vermiştir [20].

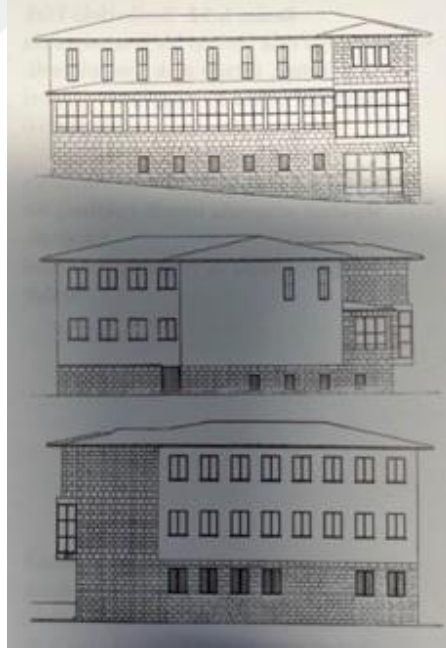
Şekil 3.9. Leman Cevat Tomsu’nun tasarladığı Gerede C. H. Partisi Evleri Kat Planları ve Görünüşleri [20]

Münevver Belen Gözeler (1913-1973); 1934 yılında Güzel Sanatlar Akademisi'nden ilk iki kadın mimardan birisi olarak mezun olmuştur. Türkiye'nin ilk iki kadın mimarından biri olduğu ve mesleğini aktif olarak gerçekleştirdiği için, önemli bir tarihsel kişiliktir. Münevver Belen İzmit'te doğmuştur. İzmit İlkokulu'nu bitirince İstanbul'a gelip, yatılı sınavlarını kazandığı Erenköy Kız Lisesi'ne başlamıştır. Erenköy Kız Lisesi'nde Leman Cevat Tomsu'yla iyi bir dostluk kurmuştur. Kurdukları bu dostluk akademide de devam etmiş,1940'lara kadar dostlukları ve mesleki birliktelikleri sürmüştür. Beraberce yarışmalara girip, projeler gerçekleştirmişlerdir. Belen'in 1940 yılında yaptığı evlilik ve 1941 yılında bir çocuk sahibi olması, arkadaşlık ilişkilerini sekteye uğratmıştır [20].

Belen'in, devlet memuru olduğu için mesleğe ilk adım attığı yıllarda gerçekleştirdiği ve müellifi olarak tescillenmiş yapılar dışındaki çalışmaları bilinmemektedir. Ancak Tomsu ile ortak çalışmaları olan Karamürsel Halkevi Projesi, Gerede Halk Evi Projesi ve Kayseri Halkevi Projesi Arkitekt dergisinde yayımlanmıştır. Yine aynı dergide yayımlanmış olan bireysel iki çalışması daha vardır. Bunlar; Bursa Halkevi ve Şişli Maliye Binası'dır.

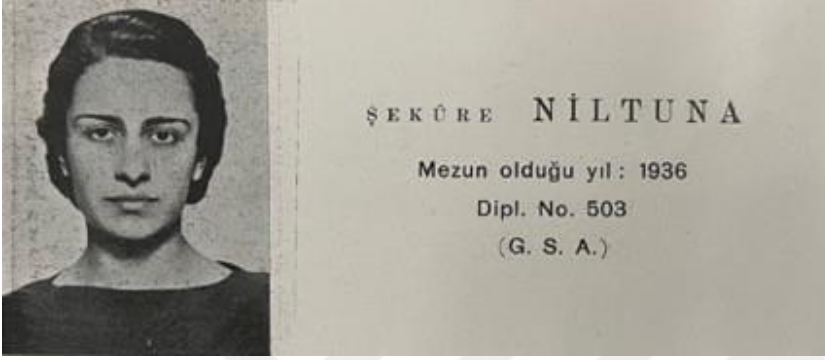
(a).

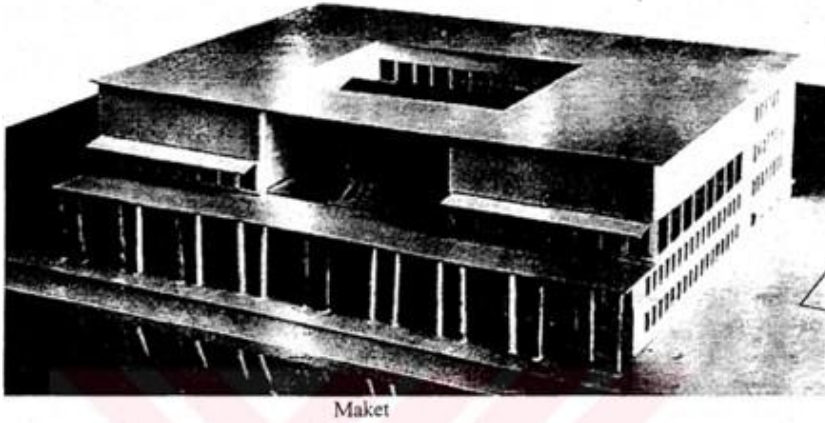
(b)

Şekil 3.10. (a) Münevver Belen Gözeler [20], (b) Leman Cevat Tomsu ve Münevver Belen Gözeler tarafından tasarlanan Gerede Halk Evi Dış Perspektif, Plan ve Görünüşler [20]

Şekure Niltuna (Doğum ve ölüm tarihlerine ulaşamamıştır.); lise öğrenimini Erenköy Kız Lisesi'nde tamamladıktan sonra girdiği Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Mimarlık Bölümü'nden 1936 yılında mezun olmuştur. **Türkiye'nin üçüncü kadın mimarıdır.** Meslek yaşamını İstanbul Belediyesi'nde sürdürmüştür. Eşi Lütü Niltuna ile Galata Yolcu Salonu Proje Yarışması'na ve Polis Koleji Proje Yarışması'na katılmışlardır [23].

Şekil 3.11. Şekure Nituna (1927 Mimarlar Derneği arşivinden alınmıştır).

Şekil 3.12. Şekure Niltuna ve Eşi Lütü Niltuna'nın Galata Yolcu Salonu Proje Yarışması'na katıldıkları projenin maketi [23]

Leyla Asım Turgut (1911-1988); Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Mimarlık Bölümü'nden 1939 yılında mezun olduktan sonra, bu okulda asistanlığa başlamıştır. **Kurumun eğitim kadrosu içinde yer alan ilk kadın mimardır.** Çok iyi düzeyde Almanca bildiği için, Vorhölzer'in asistanlığını yapmıştır [23]. İlk kadın akademisyen olma özelliğini taşıyan Turgut, aynı zamanda da profesyonel yüzücüdür. Turgut daha sonra kendi ofisini

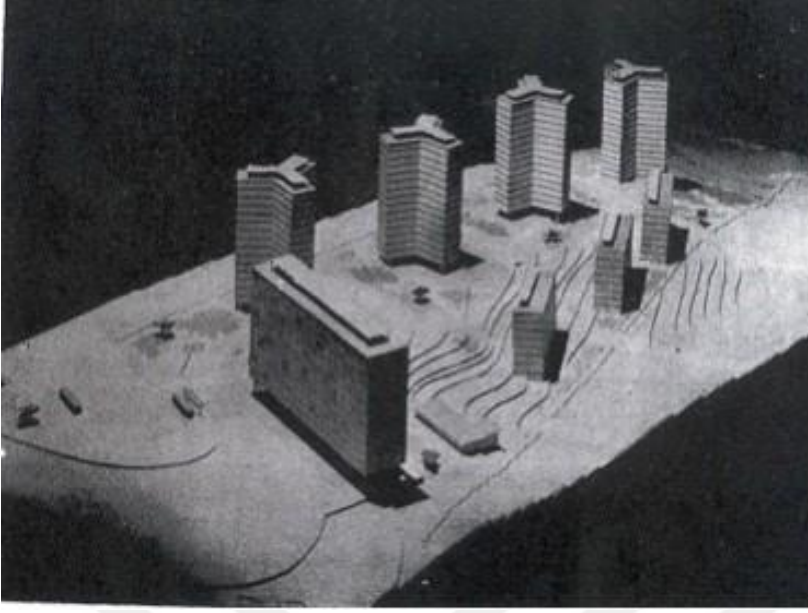
açmak için akademik kariyerini bırakmıştır. Çalışmaları arasında, Ladik'te bulunan ve 1940 yılında Köy Enstitüleri'nin devlet programı kapsamında açılışı yapılan Akpınar Köy Enstitüsü bulunmaktadır. Leyla Turgut, Asım Mutlu ile 1944 yılında Çanakkale Şehitleri Anıtı Yarışmasına ve 1946'da Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Yarışmasına katılmıştır. 1946 yılında iki ikincilik ödülü almıştır. Leyla Turgut'un en önemli eseri, 1958-1962 yılları arasında İstanbul Okmeydanı'nda, devletin ulaşım şirketi İETT çalışanları için Berkok İlkünsal ve şirketin teknik ekibiyle birlikte geliştirdiği lojmanlar dizisidir. Lojman kompleksi 16 katlı büyük bir blok, 16 katlı dört adet yıldız şeklindeki kule ve yedi katlı üç küçük bloktan oluşmaktadır [113].

Şekil 3.13. Leyla Asım Turgut [113]

Şekil 3.14. Leyla Asım Turgut, Akpınar-Ladik Köy Enstitüleri, Ladik, Türkiye, 1940 [113]

Şekil 3.15. Leyla Asım Turgut, Berkok İlkünsal, İETT Sitesi, Okmeydanı, Türkiye, 1957-1962 [113]

Cahide Tamer Aksel (1915-2005); **restorasyon konusunda uzmanlaşmış ilk kadın mimardır.** 1935 yılında, Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü'ne girmiş, 1936 yılında Akademi Türk Süsleme Sanatları Bölümü'nde eğitimine devam etmiştir. 1938 yılında Akademi'de mimarlık eğitimine başlamış ve 1943 yılında diplomasını almıştır. Güzel Sanatlar Akademisi'nin ilk mezunlarından ve **Türkiye'deki Tarihi Eserleri ve Anıtları Koruma Kurulu'nun önde gelen isimlerinden biri olmuştur.** 1947 yılında İstanbul Boğazı'nın en eski yapılarından biri olan Amcazade Hüseyin Paşa Yalısı'ndaki (1699 yapımı) divan salonunun (divanhane) restorasyon projesinde çalışmıştır. 1950-1952 yılları arasında Topkapı Sarayı Harem Bölümü'nde restorasyon projesine katkıda bulunmuştur. 1953-1954 yılları arasında İstanbul Arkeoloji Müzesi'nin tavan restorasyonunu yapmıştır. Türkiye'nin restorasyon tarihinin en büyük ve en önemli iki projesinde çalışmıştır. 1954 yılında, 1970 yılına kadar yürüttüğü İstanbul'daki Yedikuleler Kalesi'nin restorasyon projesine başlamıştır. Mustafa Ayaşlıoğlu ve Selma Emler ile İstanbul'daki Rumeli Hisarı'nın restorasyon projesinde çalışmıştır. **1961 yılında Yedi Kuleler Kalesi'nin restorasyonu için “Chevalier de L'Ordre des Arts et des Lettres” Ödülü'nü almıştır.** **Ayasofya'nın restorasyon çalışmalarında bulunmuştur.** 1974 yılında Vakıflar Müdürlüğü'nden emekli olmuştur [118].

Şekil 3.16. Cahide Tamer Aksel [121]

Şekil 3.17. Cahide Tamer Aksel Ayasofya'nın kubbesi üzerinde, 1956 [120]

Celile Berk Butka (1915-1984); Yüksek Mühendis Mektebi'nden (şimdiki adıyla İstanbul Teknik Üniversitesi) 1942 yılında mezun olmuştur. Uğur Doğan ve Berhan Abay'ın Dr. Meral Ekincioglu ile 'Mimarlık ve Kadın Üzerine' söyleşilerinde, Ekincioglu MIT'deki bilimsel araştırma sürecinden Butka'nın 1946-1947 yılları arasında MIT School of Architecture and Planning'den kabul aldığını aktarmıştır. **Yüksek lisans tezini danışmanı Prof. Alvar Aalto ile yürütüp tamamlamıştır.** Bu durum o yılların Türkiye mimarlık ortamındaki kadın mimarlar adına tarihi bir eşik olarak ifade edilmektedir [122]. Söyleşinin devamında Ekincioglu, Berk Butka için şu değerlendirmeleri yapmıştır:

“Celile Hanım'ın, o dönemin erkek egemen, Türkçe dilinde eğitim verilen, ulusal mimarlık ortamından, MIT gibi uluslararası, çok kültürlü, mimari tasarım eğitimi ve araştırmaları bağlamında “modern” düşüncüyü, teorik, tarihsel, eleştiri ve metodolojik olarak benimsemiş öncü bir üniversite ve mimarlık programına, üstelik master eğitimi seviyesinde transfer olması dikkat çekici. Amerikan Mimarlar

Enstitüsü'nden tarafıma iletilen detaylı özgeçmişine göreyse kendisi, 1959-1972 yılları arasında da ABD'de mimari ofis ve firmalarda mesleki pratiğini yürütmüş" [122].

Celile Berk Butka'nın eşi de kendi gibi mimar olan Kemal Butka'dır. Birlikte ABD'de ikamet ettikleri dönemde, Berk Butka New York'daki ikiz kulelerin inşaat projelendirme sürecine dahil olmuştur [123].

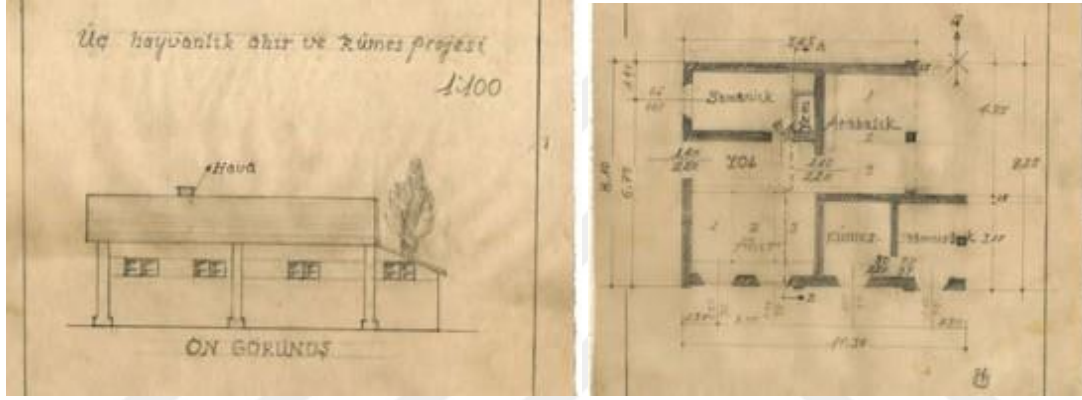

Şekil 3.18. Celile Berk Butka [124]

Mualla Eyüboğlu Anhegger (1919-2009); Güzel Sanatlar Akademisi'nden 1942 yılında mezun olmuştur. **Köy enstitülerinin projelerini çizmiş, Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nde Yapı Kolu Başkanı ve Enstitü Yüksek Bölümü inşaat öğretmeni olarak çalışmıştır.** Çeşitli köy enstitülerinde öğrencileriyle beraber plan ve uygulamalar gerçekleştirmiştir. Anhegger, enstitüdeki öğretmenliği sürecinde Teknik Resim, Mimarlık Bilgisi, İç Süslemeciliği, Zirai Yapıcılık, Sanat ve Uygarlık Tarihi, İşlik ve Seminer Çalışmaları derslerini vermiştir [115]. Mualla Eyüboğlu Anhegger, Yüksek Yapı Kolu'ndaki öğrencilere, mimarlık ve tarımsal yapıcılık dersinde, teknik resim kuralları dahilinde ve uygulanabilir olan bir köy evi, samanlık ve ahır tasarlatmıştır [125].

Şekil 3.19. Mualla Eyüboğlu [115]

Şekil 3.20. Köy Enstitüsü bir öğrenciye Eyüboğlu'nun tasarlattığı üç hayvanlık ahır ve kümes projesinin ön görünüşü ve kat planı [115]

Çokuğraş ve Genç'er'in makalelerinde Mualla Eyübolu ile ilgili aktarımları şu şekildedir [115]:

“Anhegger, 1945-1946 yıllarında Güzel Sanatlar Akademisi'nde asistanlık görevine başlamıştır. Şehircilik ve yüksek matematik derslerinde asistanlık, Güzel Sanatlar'da seramik tarihi ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü'nde tasarı geometri dersleri vermiştir. Prof. Celal Esad Arseven'in Türk Sanatı Tarihi kitabına yardım etmiş ve Fransız Arkeoloji Enstitüsü Müdürü Prof. Albert Gabriel'in Bursa kitabına rölöveler çıkarmıştır. Ayrıca her yıl bir ay “hafriyat mimarlığı” yapmış, Yazılıkaya'da ve Efes'te çalışmıştır. Robert Anhegger ile Yugoslavya, Trakya ve Anadolu'daki Osmanlı eserlerini belgeleme çalışmalarında bulunmuştur. Birlikte Belgrad, Priştine, Kosova, Selanik, Gelibolu, İznik, Söğüt, Yenişehir, Göynük, Mudurnu, Geyve, Çardak, Lapseki, Bilecik, Trabzon ve Gümüşhane'de ilk Osmanlı dönemi yapılarının rölövelerini çıkartmış ve kitabelerini belgelemiştir. 1952 yılında Gayrimenkul Eski Eserler Yüksek Kurulu'nda (GEEAYK) raportör olarak çalışmaya başlamıştır. Sonrasında restorasyon alanına yönelmiş, önce kontrolör olarak sonra da keşifler hazırlayarak çalışmıştır. Başta İstanbul olmak üzere, Sivas, Edirne,

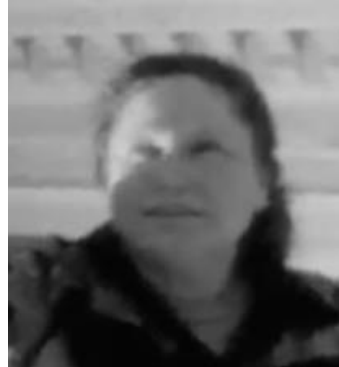
Diyarbakır, Van, Trabzon, Aydın, Elâzığ, Bitlis, Siirt gibi birçok şehirde Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün koruması altındaki Türk-İslam eserlerinin restorasyonunda çalışmıştır. 1961-71 yılları arasında Topkapı Sarayı'nda başta Harem Dairesi olmak üzere birçok bölümün restorasyonunda çalışmıştır. Rumeli Hisarı; Barbaros Hayreddin Paşa Türbesi, Sultan İbrahim Türbesi; Ayasofya'da bulunan I. Mahmud şadırvanı, kütüphane, III. Mehmed Türbesi, II. Selim Türbesi, III. Murad Türbesi; Süleymaniye Külliyesi Tabhane binası, Galata Mevlevihanesi; Siyavuş Paşa Kasrı; Emirgan'da Şerifler Yalısı gibi birçok yapının restorasyonunu da üstlenmiştir" [115].

Oldukça geniş bir alanda meslek hayatına yaptığı katkılar nedeniyle **2008 yılında TMMOB Mimarlar Odası tarafından Mimarlığa Katkı Dalı'nda Başarı Ödülü'**ne layık görülmüştür. Mualla Eyüboğlu Anhegger, 2009 yılında vefat etmiştir. Mesleğinde bu kadar aktif olmasına rağmen, mimarlık tarihi yazınında diğer kadın mimarlar gibi, olması gereken yeri bulamamıştır [115].

Selma Emler (1920-2001); Güzel Sanatlar Akademisi'nden 1944 yılında mezun olmuştur. **Paris'te restorasyon eğitimi almıştır** [234]. Emler Paris'te "Ecole Nationale Supérieure des Beaux-Arts" da (Güzel Sanatlar Milli Yüksek Okulu) iki yıl eğitim gördükten sonra "Cours Supérieurs Des Monuments Historiques" (Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek İhtisas Öğretimi) programının tüm derslerine katılmıştır. [235]. Fransa'daki eğitimi devam ederken 1959 yılında Millî Eğitim Bakanlığı'nın görevlendirmesi ile İspanya'nın başkenti Madrid'de Eski Eserler ve Anıtlar Restorasyonu Beynelmilel Sempozyumu'nda bir bildiri sunmuş ve İspanya'nın çeşitli yerlerinde son 20 yıl içerisinde yapılan başlıca restorasyon çalışmalarını incelemek üzere bir geziye katılmıştır. Topkapı Sarayı'nın birçok bölümünün, Rumeli Hisarı ve İstanbul Surları'nın bazı bölümlerinin, Adile Sultan Kasrı'nın, Saint Irene Anıtı'nın ve daha birçok padişah köşkünün restorasyonunu yapmıştır [234].

(a)

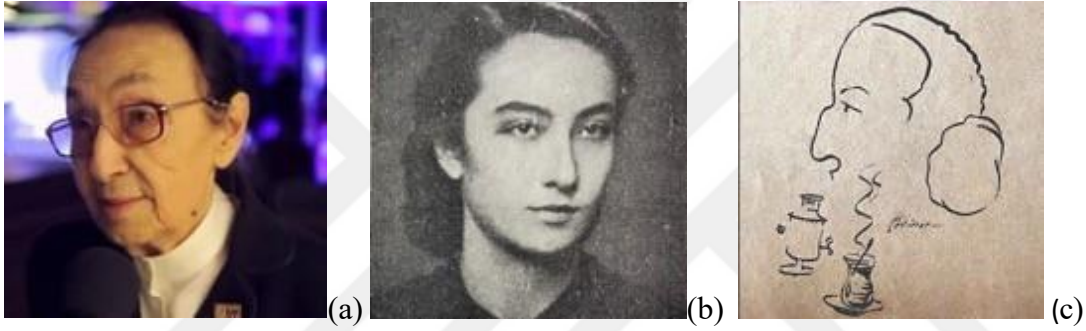

(b)

Şekil 3.21. (a) Selma Emler [237], (b) Selma Emler [234]

Perran Doğancı (1928-2013); İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakóltesi'nden 1951 yılında dereceyle mezun olmuştur. Bir süre Fatin Uran'ın bürosunda çalışmıştır. Sonrasında kendi bürosunu açmıştır. Farklı konularda proje ve kontrol mimarlığı yapmış, arkadaşlarıyla proje yarışmalarına girmiştir. Perran Doğancı, 2000 yılında bürosunu kapatana dek aktif bir şekilde mesleğini sürdürmüştür [126].

Türkiye İş Bankası'nın Kadıköy Şube ve Lojman Binası bilinen kıymetli eserlerinden biridir. Bu yapıda Türkiye'de ilk kez 'Polikromi' kullanılmıştır. Bu sebeple binanın cephesinin pastel ve kısmi olarak da daha canlı renklerle kaplanması yadırganmıştır [127].

Şekil 3.22. (a) Perran Doğancı [128], (b) Perran Doğancı Gençlik Fotoğrafl [129], (c) Bülent Çetinor tarafından çizilen Perran Doğancı profili [129]

Şekil 3.23. Perran Doğancı (ikinci sırada ayakta, soldan dördüncü), Prof. Hess ve sınıf arkadaşları ile İTÜ Mimarlık Fakóltesi Gümüşsuyu ek binası dersliğinde, 1949 [129]

Şekil 3.24. Perran Doğancı'nın tasarımı Türkiye İş Bankası A.Ş. Kadıköy Şube ve Lojman Binası Projesi [127], [131]

Mimarlık Fakültesi'nde okurken sınıftaki 70 öğrenci içerisinde yedi kız öğrenci olduklarını, sınıf arkadaşı Hande Suher aktarmıştır [128]. Suher, yine Mimarlık Dergisi'nin 376. sayısında Perran Doğancı'nın meslek hayatıyla ilgili olarak şunları söylemiştir;

“Sevgili Perran Doğancı tüm meslek yaşamında serbest meslek faaliyetinde bulundu, mimarlık yarışmalarında çeşitli dereceler kazandı, pek çok değerli uygulamalar yaptı. Serbest mimarlar topluluğunda yanılmıyorsam tek kadın mimardı ve bu bağlamda bir ödül aldı. Meslek yaşamında her zaman çok başarılıydı. Mimarlık Fakültesi'ndeki değerli öğrencilerimiz, staj dönemlerinde onun bürosunda deneyimlerini geliştirirlerdi” [128].

Güçlü ve mütevazı kişiliği ile tanınan, özgürlükçü ve demokratik değişimi destekleyen mimari tasarımları olan **Doğancı, kendi bürosunu açan ilk kadın mimardır**. 2013 yılında İstanbul'da vefat eden Doğancı İstanbul Serbest Mimarlar Derneği onur üyesidir [129].

Hande Suher (1929-2016); Türkiye'nin ilk kadın şehir plancılarındandır. Bütün ömrünü eğitim ve öğretime adanmıştır. İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'ne 1946 yılında girmiştir. 1951 yılında İTÜ Mimarlık Fakültesi Şehircilik Kürsüsü'nde asistan adayı olarak fakülte kadrosuna katılmıştır. **1974 yılında İTÜ Mimarlık Fakültesi'nin temsilcisi olarak senatör, seçilmiş ilk kadın dekan ve 1981 yılında İTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü ilk kurucu müdür olarak görev almıştır**. İTÜ Mimarlık Fakültesi'nin bütün enstitülerinde yönetim kurulu üyesi olarak görevine devam etmiştir [104].

(a)

(b)

Şekil 3.25. (a) Hande Suher'in 1951'de İTÜ Mimarlık Fakültesi, Diploma Fotoğrafı [104], (b) 1977, İTÜ Mimarlık Fakültesi Dekanı olarak masasında Hande Suher [104]

(a)

(b)

(c)

Şekil 3.26. (a) Suher, 1971, Torino-İtalya, WES (Women Engineers and Scientists) toplantısında bildiri sunarken [104], (b) 2 Ağustos 1975, AHE Mimarlık ve Şehircilik Atölyesi, İstanbul Sheraton Oteli'nde açılış konuşması yaparken [104], (c) Hande Suher'in 2 Haziran 1996 emeklilik gününde cübbesiyle son fotoğrafı [104]

1952 yılında Altay Erol ile Adana Ticaret Bankası proje yarışmasına, 1954 yılında yine Erol'la Ankara Büyük Mağaza proje yarışmasına katılmış; bu projeden mansiyon ödülü kazanmışlardır. Yine aynı yıl Ankara İmar Planı uluslararası proje yarışmasında mansiyon almışlardır. 1955 yılında Tekin Aydın ve Altay Erol ile Ankara'da Türk Dil Kurumu binası proje yarışmasında ikincilik ödülü almışlardır [104].

Yarışma projelerine daha rahat hazırlanabilmek adına PİA adında bir ofis kurmuşlar, yine aynı yıl Ankara'da kooperatif binası proje yarışmasında ikinci olmuşlardır. 1956 yılında ekiplerine dahil olan Yalçın Emiroğlu ile ofis olarak katıldıkları Gaziantep Şehitler Abidesi proje yarışmasında mansiyon almışlardır. Sonrasında 1956 yılında doçent olmasına karşın, eylemli doçent kadrosuna geçememesi, yurtdışındaki yarışma projelerine katılma isteği ve Fransızcasını ilerletme arzusu doğrultusunda, üniversiteden de izin alarak bir yıllığına

Cenevre'ye gitmiştir. Burada öncesinde irtibat kurmuş olduğu mimarlık ofisinde, Beyrut Radyo Televizyon Yayınevi projesi için çalışmaya başlamıştır. Bu süreçte Zürih, Lozan ve Cenevre'deki fakültelerde şehircilik projelerini incelemiştir [104].

Cenevre'deyken kuruluşuna vekaletle katılmış olduğu AHE Mimarlık ve Şehircilik Atölyesi, Suher İstanbul'a döndüğünde de faaliyetlerini sürdürmektedir. 1958 yılında İstanbul Bayrampaşa'da Stadyum Proje Yarışmasında mansiyon ödülü, aynı yıl Ataköy Otel projesinde birincilik ödülü almışlardır. 1960 yılında Bayındırlık Bakanlığı tarafından düzenlenen Malatya Bölge Teknik Tarım Okulu Mimari Proje Yarışmasında birincilik ödülü kazanmışlardır [104].

1975 yılının 'Dünya Kadın Yılı' olarak tanımlanması bağlamında tasarım ekibi içinde yer aldığı Taksim Sheraton Otel'i'nin açılış konuşmasını Hande Suher yapmıştır. 1959 yılında Türk mimarlarının uluslararası bir proje yarışmasını kazanması sonucu inşa edilen yapı, övünç kaynağı olmuştur. Suher, AHE Atölyesi'nde çalıştığı sürece fakültedeki görevlerini de aksatmadan yerine getirdiğini özellikle belirtmiştir [104].

Şekil 3.27. (a) AHE Mimarlık ve Şehircilik Atölyesi, İstanbul Sheraton Otel'i, yapım aşamasında [104], 2 Ağustos 1975, (b) AHE Mimarlık ve Şehircilik Atölyesi, İstanbul Sheraton Otel'i, tamamlanmış hali [104]

Suher kitabında;

“İTÜ gibi erkek egemen bir toplulukta, çok ayrıcalıklı bir durum olarak 1977-1980 yılları arasında, ‘ilk kadın dekan’ olarak seçilmem ve görevlendirilmem benim için büyük bir kıvanç konusu olmuştur”

Demektedir [104].

Şekil 3.28. 1977, İTÜ Mimarlık Fakültesi Dekan seçildiği gün, bir önceki dekan Prof. Doğan Kuban geleneksel anahtarı verirken [104]

Şekil 3.29. Dekan olarak ilk konuşmasını yaparken Hande Suher [104]

Neriman Birce (1915-2008); 1940 yılında Güzel Sanatlar Akademisi'nin dokuz mezunu içindeki tek kadındır. 1948-1973 yılları arasında Bayındırlık Bakanlığı'nda

çalışmıştır. **Bayındırlık Bakanlığı'nda Yapı İşleri Genel Müdürlüğü, Yapı Dairesi Başkanlığı ve Yapı İşleri Genel Müdür Yardımcılığı görevlerini üstlenmiştir.** 1955-1973 yılları arasında 26 yarışmada jüri üyeliği, bir yarışmada ise raportörlük görevi yapmıştır [132]. Sonrasında birçok proje yarışmasına katılmıştır. Emlak Bankası'nın 1950 yılında düzenlemiş olduğu düşük maliyetli konutlar kategorisinde birincilik ödülü almıştır. Dönemin ünlü kamu yapılarından bazılarını tasarlamıştır [119]. Ankara Yüksek İhtisas Hastanesi'nin mimarıdır. Hastane, 1956-1959 yılları arasında projelendirilip, uygulanmıştır. Birce'nin Ankara'daki konut projelerinden en bilineni, 1957 yılında Adnan Kocaaslan ve Aktan Okan ile tasarladığı 'Gül Bahçesi Apartmanı'dır [133]. **Koç Üniversitesi VEKAM ve Başkent Üniversitesi ortak çalışması olan 'Ankara'da İz Bırakan Mimarlar' projesi kapsamında yer alan tek kadın mimardır** [134].

Şekil 3.30. Neriman Birce'nin 1927 Mimarlar Derneği kayıt defterindeki bilgileri (1927 Mimarlar Derneği Arşivi'nden alınmıştır.)

Şekil 3.31. Birce'nin Yüksek İhtisas Hastanesi, Ankara, 1953 [132]

4. TÜRKİYE’DE KADIN VE MİMARLIK KONULU ÇALIŞMALAR

Türkiye’de son on yıllarda tartışılmaya başlanan ‘kadın mimar’ kavramı, ‘kadın ve mimarlık’ konusu ve kadınların mimarlık ortamında oluşturduğu ‘cinsel kimliğe bağlı farklılıklar’, araştırılmaya çok açıktır.

Türkiye’de kadın ve mimarlık konulu çalışmaların 1990’lı yıllara kadar gündeme gelmediği, 1990’lı yılların sonu ve 2000’li yılların başı itibariyle gündemde olmaya başladığı görülmektedir. Konuyla ilgili olarak Nadiye Akyüz’ün 2016 yılında yazdığı "Serbest Mimarlık Pratiğinde Kadın Mimarların Görünürlüğü; Trabzon Örneği" isimli yüksek lisans tezinde şu değerlendirme yapılmıştır [146];

"Ankara Mimarlar Odası Şubesi’nin düzenlediği Kadın Mimarlar 2014 Raporunda 1990 yıllarına kadar kadın mimarlara ilişkin ayrıntılı çalışmaların yapılmamış olduğu belirtilmektedir. Bu nedenle Türkiye’de kadın mimarlarla ilgili birlikler, kurumlar, kuruluşlar olarak Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) Kadın Üyeler Çalışma Grubu ve İnşaat ve Kadın Derneği (İVKAD) sıralanabilir. TMMOB Kadın Üyeler Çalışma Grubu, Yönetim Kurulu tarafından 2009 yılında kadına cinsiyetinden kaynaklı olarak uygulanan her türlü olumsuz davranış ve politikalara karşı mücadele yöntemlerini tanımlama ve görüş oluşturma amacıyla kurulmuştur. TMMOB Kadın, Kadın Çalışma Grubu, İl Kadın Komisyonu Kadın (İKK Kadın), Oda Kadın, Şube Kadın komisyonu üyeleri ve geçmişte bu organlarda çalışmış asıl ve yedek üyelere olmaktadır. Amacı, mühendis, mimar, şehir plancısı kadınların meslek alanlarında, Oda çalışmalarında ve Oda organlarına katılımı sayı ve etkinliklerini artırmak; kadın bilincinin gelişmesine destek olacak etkinlikler düzenlemek, meslek alanındaki kadınların mesleki, sosyal, kültürel, dayanışmasını sağlayacak yönde projeler oluşturmaktır. Gerekğinde TMMOB çalışma ilkeleri ve Kadın Üyeler Çalışma grubu amaç ve ilkeleri doğrultusunda diğer sivil toplum ve meslek kuruluşları ile iş birliği içinde ortak projeler üreterek yaşama geçirmektir." [146, s: 24, 25]

Mimarlar Odası’nın mesleki örgütlenme alanındaki bu çalışmaları dışında, akademik alanda da pek çok kadın mimar, konuyla ilgili birçok bilimsel çalışma yapmaya başlamıştır.

Bu bölümde 2000 yılı sonrasında artan bu çalışmaların sınıflandırılması yapılarak, çalışmayı ortaya koyan kadın mimarlar ve çalışmaları üzerinde durulacaktır.

4.1. Yayınlar: Makaleler/Bildiriler/ Kitaplar

Yıldız Cıbroğlu'nun 2004 yılında Mimarist Dergisi'nin 14. sayısında yayınlanan 'Kadın ve Yapı İlişkisi' isimli yazısı, kadının cinsel kimliğiyle yapı geleneği arasındaki ilişkiyi, antikiteden günümüze kadar genel bir bakış açısıyla ve kronolojik bir sıralamayla anlatmıştır [1]. TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi'nin çıkardığı Bülten Dergisi'nin 2005 yılı 30.sayısında yayınlanan, Gül Berrak Sert'in kaleme aldığı 'Kadın ve Mimarlık' isimli yazıda 'bina üreten mimarlar arasında cinsiyet ayrımı' ve 'kadın ve şehir' alt başlıklarında detaylı bir şekilde konuya değinilmiştir [6]. TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi tarafından 2010 yılında yayınlanan 'Kamu Yararını Öncelikli Gören Bir Yaşam Öyküsü, İnsanlar Anıldıkça Yaşar, Prof. Dr. Hande Suher' ve 'Mimarlar Odası Tarihinden Portreler, Afife Batur' kitapları, Cumhuriyet'in öncü kadın mimarlarına ve o dönemin mimarlık ortamındaki kadın mimarlara ışık tutan kitaplardır. Neslihan Türkün Dostoğlu ve Özlem Erdoğan Erkarşlan'ın yazdığı, 2013 yılında basılan 'Leman Cevat Tomsu: Türk Mimarlığında Bir Öncü, 1913-1988' kitabıyla ilgili Elvan Altan Ergut ve Belgin Turan Özkaya tarafından, Mimarlık Dergisi'nin 2013 yılında yayınlanan 373. sayısında bir 'Yayın Değerlendirme' yazısı yayınlamıştır. Yine 2013 yılında International Journal of Architecture and Planning'de yayınlanan, Şengül Öymen Gür ve Şengül Yalçinkaya Erol'un yazdığı 'Ev: Kadın Büyürken...' isimli makale, kadının evdeki cinsiyet rolleri bağlamında mekân algısını konu almaktadır [92]. 2017 yılında Fatih Sultan Mehmet İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi'nde yayınlanan, Özlem Akyol ve Çiğdem Polatoğlu tarafından kaleme alınan 'Kadın Bedeninin Değişen Toplum Düzenlerinde Mimari Tasarıma Yansıması' isimli makalede, 'dişil biçim, eril biçim, anaerkil, ataerkil, toplumsal cinsiyet ve mimarlık' anahtar kelimeleri ekseninde, kadın ve erkeğin toplum düzenindeki rolüne bağlı olarak, mimari temsile bir yorum getirilmiştir [5]. 2018 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi, Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi'nde yayınlanan 'Konutun Cinsiyeti' isimli araştırma makalesi, cinsiyet ile mimari mekân arasındaki ilişki üzerinde durmaktadır. Makale farklı kültürlerin farklı dönemlerde cinsiyet olgusu ile mimari ürün arasında kurduğu ilişkiyi irdelerken, evsel alanda yaşanan cinsiyete dayalı mekânsal ayrışmaya odaklanmaktadır [140] Asena Soyluk ve Zeynep Yeşim İlerisoy tarafından yazılan 'Medeniyette Kadının Rolü; Kadın Mimarlar ve Zaha Hadid Örneği' isimli tam metin bildiri ise 2019 yılında, Taras Shevchenko International Congress On Social Sciences'da yayınlanmıştır. Bu bildirideki amaç, geçmişten günümüze kadın

figürünün yapı ile kurduğu ilişkileri gözden geçirmek; Zaha Hadid örnekleme ile medeniyet ve kadın, mimarlık ve kadın arasındaki kuvvetli bağı ortaya koymak biçiminde ifade edilmektedir [141]. 2021 yılında Eylem Akdemir ve Fatma Demet Aykal tarafından yazılan ‘Kadının Mekandaki Rolü ve Yöresel Konut Mimarisine Etkisi’ adlı makale, Kent Akademisi- Kent Kültürü ve Yönetimi Dergisi’nin 14. cildinin 2. sayısında yayınlanmıştır. Makalede, tarihsel gelişmeler ışığında kadının eviyle olan bağı ve toplumsal baskının evin organizasyonuna nasıl etki ettiği ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Kadının konuta etkisi açık bir şekilde gösterilirken bu etkiye neden olan parametreler açıklanmıştır [142].

4.2. Tezler

YÖK’ün Tez Merkezi tarandığında, 1998 yılına kadar ‘kadın ve mimarlık’ konularını içeren bir tez yazılmadığı görülmektedir. 1998 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü’nde Yeşim Yağcı’nın yazdığı “Kadın-Konut Etkileşiminde Rol Oynayan Tasarım Parametrelerinin Belirlenmesi” isimli yüksek lisans tezi [231], bu anlamda öncüdür. Sonrasında 2000 yılında, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü’nde Nilay Ünsal’ın yazdığı “Mimarlık, Konut ve Kadın” isimli yüksek lisans tezi, bu konuda yazılmış ikinci tez olma özelliğini taşımaktadır. Yine Yekta Özgüven’in 2002 yılında yayınlanan “Türkiye’de Kadın Mimar Kariyerinin Başlangıcı (1934-1960)” isimli yüksek lisans tezi, birçok araştırma için altlık niteliğinde olan çok geniş kapsamlı bir çalışmadır. Nilgün İnceiş tarafından 2006 yılında Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü’nde yapılan “Kentsel Kamusal Mekan Kullanımında Cinsiyet Güvenlik Etkileşimi: Kadın için Mekanın Güvenliğinin Ankara Örneğinde İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde, toplumsal bakış açısıyla kadınların kentsel ve kamusal mekanları güvenle kullanabilme biçimlerinin erkeklerden farklı olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır [143]. 2008 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü’nde Hatice Baştabak tarafından yapılan “Beden ve Cinsiyet Kavramlarının Mimari Tasarım Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezi, konuyu geniş kapsamlı ele alan bir tezdır. Tez çalışmasında mimaride cinsel bir ayrımcılığa gitmek yerine bir varlık olarak bedenimiz ve cinsel kimliğimizle mimarlık alanına nasıl dokunduğumuzu araştırmak, mimari tasarıma farklı bir bakış açısı geliştirmek amaçlamıştır [144]. 2011 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü’nde Sedef Özçelik tarafından yapılan “İnşaat Sektöründe Kadın Profesyoneller” isimli yüksek lisans tezinde, “Türkiye’deki kadın mimarların işgücüne katılım şartlarını belirleyebilmek

amacıyla kadın mimarların inşaat sektörüne bakışı, çalıştıkları kurumda şartları ve sektörde birey olarak şartları nicel ve nitel olarak araştırılmıştır” [145]. 2016 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü’nde Nadiye Akyüz tarafından yapılan “Serbest Mimarlık Pratiğinde Kadın Mimarların Görünürlüğü; Trabzon Örneği” isimli yüksek lisans tezi, “mimarlık piyasasında kadınların görünürlüklerinin az olmasının nedenlerini kadın kimliği, toplumun sosyal kültürel yapısı, mimarlık meslek pratiğinin gereklilikleri, çalışma ortamı, ekipler ve müşteri ilişkileri üzerinden çok yönlü ele almayı amaçlamış, konuyu Trabzon ölçeğinde detaylandırmıştır” [146]. 2017 yılında, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü’nde Merve Sarıçelik’in yaptığı “Mimarlık Kültürünün Oluşumunda Kadının Rolü ve Erken Cumhuriyet Döneminde Mimarlık–Kadın İlişkisi” isimli yüksek lisans tezi, “erkek egemen mimarlık tarih yazımına karşın içerisinde kadının izlerinin arandığı, tarihsel bir sıralama eşliğinde bütüncül bir yaklaşım ortaya koymayı hedeflemektedir” [147]. Yine 2017 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü’nde Özlem Akyol’un yaptığı “Yapılı Çevre Tasarımında Kadın Rollerinin Değişimi” adlı yüksek lisans tezi, “yapı üretimi-tasarımı ve mimarlık faaliyetlerinde kadının üstlendiği farklı rolleri ortaya çıkarmayı ve tarihte işaretlemeyi, bu roller arasındaki ilişkileri tespit etmeyi hedefleyen kapsamlı bir çalışmadır” [148]. 2018 yılında İstanbul Bilgi Üniversitesi, Lisansüstü Programlar Enstitüsü’nde Narin Temel’in yaptığı “Türkiye Mimarlık Dergileri’nde Kadının Toplumsal Kimliği’nin İnşası” isimli yüksek lisans tezi [91], konuyla ilgili çok kapsamlı bir çalışma olarak değerlendirilmektedir. Erciyes Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü’nde Hatice Doğan’ın 2020 yılında yaptığı “Kayseri’de Serbest Mimarlık Pratiğinde Kadın Mimarların Üretimleri ve Mimarlık Kültürüne Katkısı: 1930-2000” isimli yüksek lisans tezi, Kayseri’de ulaşılan kadın mimarların üretimleri üzerinden, Türkiye’deki kadınların mimarlık platformundaki konumları hakkında bilgi edinilmesini amaçlamaktadır [149]. 2021 yılında Bursa Uludağ Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü’nde Mevlüde Aydın’ın yaptığı “Kadın Mimarların Kariyer Engellerinin İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde, “kadınların mimarlık kariyerlerinde karşılaşmaları olası olan kariyer engelleri, farklı kariyer evrelerinde olan kadın mimarların perspektifinden irdelenmiştir. Buna ek olarak kadın mimarların inşaat sektörüne yönelik algıları da araştırılmıştır” [150]. Bu konuda yapılan en güncel tez, 2022 yılında İstanbul Kültür Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nde Elif Mina Sezgin tarafından yapılan “Türkiye Mimarlık Ortamında Kadın Mimarların Yarışmalar Üzerinden İncelenmesi” isimli tezdur. “Tez, mimarlık meslek

pratiğinin önemli bir kısmını oluşturan mimari proje yarışmaları kapsamında ele alınmış ve günümüzde sayıları oldukça artmış olan kadın mimarların görünürlüğünün yarışmalarda az olmasının sebepleri irdelenmiştir” [151].

İncelenen tezlerin anahtar kelimelerinden bir kelime bulutu elde edilmiştir. Bu bulutta bulunan kelimeler, tezlerde ortak olarak en fazla kullanılan anahtar kelimelerin en büyük puntoyla; ortak olarak en az kullanılan kelimelerin de en küçük puntoyla temsil edilmesiyle oluşturulmuştur.

Tezlerde dikkat çeken bazı anahtar kelimeler şu şekildedir; "kadın mimarlar, kadın, cinsel kimlik, toplumsal cinsiyet, kadın mimar, mimar kadınlar, cinsiyet, kadınlar, mimarlık, kadın kimliği, kadın toplumsal kimliği, cam tavan, eril biçim, dişil biçim, beden, mimarlıkta görünürlük, inşaat sektörünün erkek egemen yapısı, şiddet, kadın sığınma evi, kariyer engelleri, kariyer evreleri, toplumsal yapı, kariyer, görünürlük, bani kadınlar, modernite, mimarlıktaki kadınlar, feminist kuram, konut tasarımı ve konut". Tezlerde ortak kullanılan anahtar kelimelerden 'kadın mimarlar' öne çıkmıştır. Sonrasında 'kadın' ve 'cinsel kimlik' gelmektedir. Burada dikkat çeken nokta, kadın mimarların cinsiyetine odaklanması durumudur. Anahtar kelimelere bakıldığında cinsiyet vurgulu kelimelerin ön planda tutulduğu, mesleki kavramların sonrasında geldiği görülmektedir. Sadece anahtar kelimelere bakıldığında bile, mesleğin ataerkil yapısını görmek mümkündür. Bunun dışında "konut" ve "konut tasarımı" anahtar kelimelerinin de kadın ve mimarlık konularıyla ilgili tezlerde yer alması, kadınların mimarlık pratiğinde konut projeleriyle daha çok ilişkilendirildiğini göstermektedir. Bunun nedeni, büyük ölçekli projelerden çok, konut ve iç mekân tasarımı, kadının güvenli alanı kabul edilen 'ev' ile bağdaştırılmasıdır.

‘kadın ve mimarlık’ başlığında altı makaleyi Türkçe ve İngilizce olarak okuyucuya sunan, çok kapsamlı bir kitaptır. Neslihan Türkün Dostoğlu ve Özlem Erdoğan Erkarlan’ın yazdığı, 2013 yılında basılan ‘Leman Cevat Tomsu: Türk Mimarlığında Bir Öncü, 1913-1988’ kitabı, Leman Tomsu’yla beraber Münevver Belen’in de Cumhuriyet’in ilk kadın mimarları olarak mesleki ve özel hayatlarını detaylı şekilde bizlere sunan bir kitaptır [152]. Yine Dostoğlu’nun, 2012 yılında TMMOB Mimarlar Odası Diyarbakır Şubesi tarafından yayınlanan Bülten Dergisi’nin 7.sayısında ‘Kadın ve Mimarlık’ isimli makalesi yer almıştır. Özlem Erdoğan Erkarlan, Yekta Özgüven ve Serap Kayaş ile hazırladıkları, kolektif bir çalışma olan ve 2002 yılında yayınlanan ‘Mimarlık ve Kadın Kimliği’ kitabı da konu hakkında oldukça önemli bir altlık niteliğindedir. Yine Özlem Erdoğan Erkarlan ile hazırladıkları ‘Türkiye’de Kadın Mimarların Statüsü Üzerine Niceliksel Analiz’ başlıklı yazı, 2010 yılında TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Dosya Dergisinin 19. sayısında yayınlanmıştır. Dostoğlu ayrıca bu tezde de bahsi geçen 2022 yılında Elif Mina Sezgin tarafından, İstanbul Kültür Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Mimarlık Ana Bilim Dalı, Mimari Tasarım Bilim Dalında ‘Türkiye Mimarlık Ortamında Kadın Mimarların Yarışmalar Üzerinden İncelenmesi’ isimli yüksek lisans tezinin danışmanlığını yapmıştır. (EK 3).

Özlem Erdoğan Erkarlan; 2000’li yılların başında, önceki araştırma alanları ile bağlantılı olarak cinsiyet ve mekan konularında çalışmaya başlamıştır. “Erken Cumhuriyet Döneminde Türk Kadın Mimarların Modernliğin Kültürel İnşasında Üstlendiği Rol” başlıklı makalesi ile 2002 yılı Milka Bliznakov Eş Mansiyon ödülünü almıştır. Editörlüğünü Neslihan Türkün Dostoğlu’nun yaptığı, 2005 yılında yayınlanan ‘Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı ve Şehirciliği-1, Cumhuriyet Döneminde Kadın ve Mimarlık’ kitabında ‘Türkiye’de Kadın Mimarlar ve Cinsiyet Ayrımcı Çevre Sorunu’ isimli makalesi yer almaktadır. Erdoğan Erkarlan’ın ‘Mimarlık Okulunda Hayatta Kalma Kılavuzu’ isimli bir çeviri kitabı da bulunmaktadır. (EK 4).

Şengül Öymen Gür; Özgür Aşık ile kaleme aldığı ‘Diotima ya da Kadınlar’ başlıklı makalesi, 2004 yılında Mimarist Dergisi’nin 14. sayısında yayınlanmıştır. Yine Şengül Yalçınkaya Erol ile yazdığı ‘House: While Woman Grows’ (Ev: Kadın Büyürken) başlıklı makalesi, 2013 yılında, Iconarp International Journal of Architecture and Planning Dergisi’nin 1.sayısında yayınlanmıştır. Söz konusu makale kadın ve mimarlık konusunda yapılacak araştırmalar için oldukça önemli bir kaynak niteliğindedir. (EK 5)

Öte yandan konu ile ilgili önemli çalışmalar yapan akademisyenler olarak Prof. Dr. Tomris Elvan Altan Altuğ, Prof. Dr. Gülsüm Baydar, Prof. Dr. Havva Meltem Gürel, Prof. Dr. Belgin Turan Özkaya isimleri ön plana çıkmaktadır.

Tomris Elvan Altan Altuğ; mimarlık tarihi kapsamında Türkiye'deki kadın mimarlarla ilgili araştırmaları ve bu konuyla ilgili yapılan tezlerde danışmanlıkları vardır. 2003 yılında Pelin Gürol tarafından Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde yazılan "Erken Cumhuriyet Dönemi'nde Türkiye'de Kadın Eğitimi İçin İnşa Etmek: 30lar Ankarası'nda İsmet Paşa Kız Enstitüsü" isimli yüksek lisans tezinin eş danışmanlığını yürütmüştür. 2010 yılında Dosya Dergisi'nin 19. Sayısında, Ayşe Belgin Özkaya ile yazdığı "Türkiye'nin İlk Kadın Mimarları" başlıklı makalesi yayınlanmıştır. Ayşe Belgin Özkaya ile yazdığı "Leman Cevat Tomsu: Türk Mimarlığı'nda Bir Öncü, 1913-1988" başlıklı makalesi 2013 yılında Mimarlık Dergisi'nde yayınlanmıştır. 2019 yılında "Ankara'da İz Bırakan Mimarlar IX: Neriman Birce" panelinde, "Neriman Birce" başlıklı açılış sunuşunu gerçekleştirmiştir. 2021 yılında düzenlenen "GoetheEnstitüsü/KadınMimar Sergisi"nde danışmanlık yapmıştır [154]. (EK 6).

Gülsüm Baydar; cinsiyet, kadın ve mimarlık, mekân ve cinsiyet konularıyla ilgili çalışmaları bulunmaktadır. 2009 yılında XXI dergisinde yayınlanan "Mimarlık Kadınlık Farklılık" başlıklı makalesi bulunmaktadır. 2010 yılında "1. Uluslararası Avrupa Mimarlık Tarihi Ağı Toplantısı"nda "Denise Scott Brown ile Röportaj" başlıklı bildirisi sunulmuştur. 2011 yılında "Kent ve Mekân Ekseninde Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları TMMOB" toplantısında "Cinsiyetsiz Mekânlar Mekânsız Cinsiyetler" başlıklı bildirisi sunulmuştur. 2012 yılında XXI dergisinde yayınlanan "Kadının Mekânsızlığı ve Melek Celal" başlıklı bir makalesi bulunmaktadır. 2014 yılında "Aracı Şehir Konferansı- AMPS"de "Cinsellik Kentsel Mekân ve Direniş" başlıklı bildirisi sunulmuştur [153]. (EK 7).

Havva Meltem Gürel; araştırma ve ilgi alanları arasında toplumsal cinsiyet ve mimarlık konuları yer almaktadır. Bu konularla ilgili pek çok yayını bulunmaktadır. 2006 yılında Anthony Kathryn ile yazdığı "Kanon ve Boşluk: Cinsiyet, Irk ve Mimari Tarih Metinleri" başlıklı makalesi, Mimarlık Eğitimi Dergisi'nde yayınlanmıştır. 2007 yılında Kingston Üniversitesi'nde düzenlenen "9. Dorich House Yıllık Konferansı, Modern İç Mekanı Tasarlamak" başlıklı kongrede "20. Yüzyıl Ortalarında Türk Modernitesinin ve Modern Konutun Temsilcisi Olarak Kadın" başlıklı bildirisi yayınlanmıştır. 2009 yılında

yazdığı “İç Mekanı Tanımlama Ve Yaşama: 1950'ler Ve 1960'larda Türkiye'de 'Modern' Apartman Dairesi Ve 'Kentli' Ev Kadını” başlıklı makalesi, Bir Feminist Coğrafya Dergisi’nde yayınlanmıştır. 2018 yılında Meltem Eranıl Demirli ile yazdığı “Kadınlara Alan Açmak: İzmir Kültür Parkı'nda Matineler” başlıklı makalesi, Bir Feminist Coğrafya Dergisi’nde yayınlanmıştır [155]. Mimarın fotoğraflı özgemişi ekte sunulmuştur (EK 8).

Ayşe Belgin Turan Özkaya; araştırma alanları arasında toplumsal cinsiyet kuramı, tarih yazımı yer almaktadır [238]. Editörlüğünü yaptığı ‘Cinsiyet ve Mimarlık’ başlıklı yazısı, Elvan Altan Ergut koordinatörlüğünde, 2010 yılında Dosya Dergisi'nin 19. sayısında yayınlanmıştır [132]. Elvan Altan Ergut ile 2013 yılında Mimarlık Dergisi'nin 373. sayısında yayınlanan "Yayın Değerlendirme" başlıklı altında "Leman Cevat Tomsu: Türk Mimarlığında Bir Öncü, 1913-1988" kitabının değerlendirmesini yapmışlardır [119]. 2020 yılında Havva Gizem Güner ile "Cinsiyet, Cinsellik ve Mimarlık Tarihi, Bildiriler, Mekânlar/Zamanlar/Kişiler: Uluslararası Doktora Araştırma Sempozyumu" nun kitabını derlemişlerdir. Bu bildiri kitabının "Cinsiyet, Cinsellik ve Mimarlık Tarihi" başlıklı önsözünü yazmıştır [89]. (EK 9).

Kadın ve mimarlık konusunda önemli araştırmalar ve yayınlar yapan Dr. Meral Ekincioglu, Doç. Dr. Şengül Yalçinkaya Erol ve Doç. Dr. Yekta Özgüven gibi akademisyenlerin de bu başlık altında yer alması gerekmektedir.

Meral Ekincioglu; Amerika’da doktora sonrası bilimsel çalışmalarına devam eden Ekincioglu’nun uzmanlık alanı ‘mimarlıkta kadın ve cinsiyet’tir. Doktora tez çalışmaları için Harvard ve Columbia üniversitelerinde tez araştırmaları yapmıştır. Doktora sonrası bilimsel araştırma projesi için Massachusetts Institute of Technology (MIT)’de, İkinci Dünya Savaşı sonrası Türkiye’den ABD’ye gelmiş bazı öncü kadın mimarların eğitim ve profesyonel kariyerlerinin tarihini, belge ve arşiv incelemelerine dayalı olarak yürütmüştür [156]. (EK 10).

Şengül Yalçinkaya Erol; 2013 yılında International Journal of Architecture and Planning’de yayınlanan, Şengül Öymen Gür ile yazdığı ‘Ev: Kadın Büyürken...’ isimli makale, kadının evdeki cinsiyet rolleri bağlamında mekan algısını konu almaktadır [92]. Makale, konu ile ilgili araştırmalar için başvuru kaynakları arasındadır. (EK 11).

Yekta Özgüven; 2002 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Mimarlık Tarihi ve Kuramı Yüksek Lisans Programı’nda yazdığı

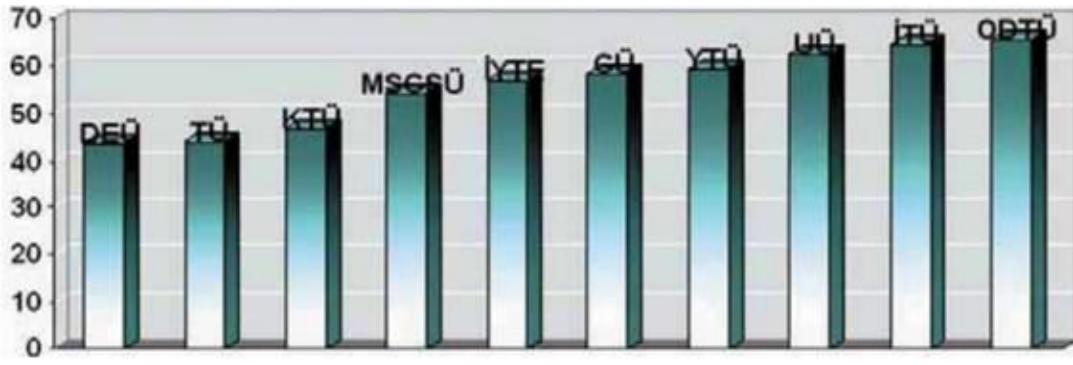
“Türkiye’de Kadın Mimar Kariyerinin Başlangıcı (1934-1960)” isimli yüksek lisans tezi, bu alanda yapılan en kapsamlı tez çalışmalarından birisi olarak değerlendirilmektedir. Aynı yıl “Türkiye’de İlk Kadın Mimarlar” isimli makalesi, Nuray Togay’ın editörlüğünde hazırlanan, Boyut Yayın Grubu’ndan çıkan ‘Mimarlık ve Kadın Kimliği’ adlı kitapta yayınlanmıştır. 2005 yılında, “1934-1960 Yılları Arasında Türkiye’deki Mimarlık Okullarından Mezun Olan Kadın Mimarlar Üzerine Bir Değerlendirme” başlıklı makalesi, editörlüğünü Neslihan Dostoğlu’nun yaptığı, TMMOB Mimarlar Odası tarafından yayınlanan ‘Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı ve Şehirciliği – I: Cumhuriyet Döneminde Kadın ve Mimarlık’ kitabında İngilizce ve Türkçe olarak yer almıştır. 2010 yılında, Serpil Demirtaş’ın editörlüğünde Turkuvaz Kitapçılık ve Yayıncılık tarafından basılan “Yeni Kadın Kimliği: Evin Öznesi / Evin Nesnesi Kadın” başlıklı makalesi, ‘Kadın ve Mekan: Tutsaklık mı? Sultanlık mı?’ adlı kitapta yayınlanmıştır. Aynı makalenin İngilizcesi “New Identity of Women: The ‘Subject’ and the ‘Object’ in the House” ise, 2020 yılında ‘Interdisciplinary Perspectives on Woman and Space in Turkey’de yer almıştır. 2022 yılında hazırladığı “Dünyada ve Türkiye’de İlk Kadın Mimarlar” başlıklı makalesi ise yayın aşamasındadır. (EK 12).

4.4. Araştırmalar

Mimarlık ve kadın konulu araştırmalar 2000’li yıllara gelindiğinde gözle görülür bir biçimde artmıştır. Şengül Öymen Gür ve Şengül Yalçinkaya Erol’un “Ev: Kadın Büyürken” başlıklı makalelerinde yer alan konu ile ilgili açıklamaları şu şekildedir [92]:

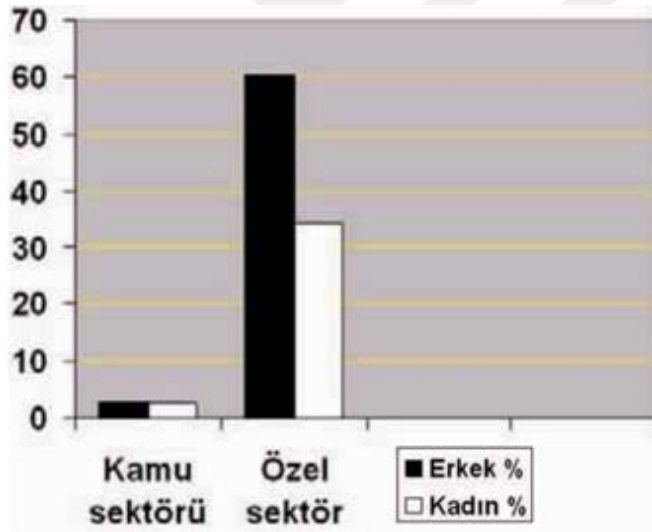
“1990’lı yıllar kadın/mekân ilişkileri üzerine yapılan araştırmaların ve yazılan yazıların büyük artış gösterdiği yıllar olmuştur. Bunun temel nedeni feminist propagandalara mesleki açıdan destek verme arzusudur. Gerçekte bu akımın doğrudan mimari tasarımı etkilemedeki rolü tartışılır olarak kalmıştır.” [92]

Neslihan Türkün Dostoğlu ve Özlem Erdoğan’ın “Türkiye’de Kadın Mimarların Statüsü Üzerine Niceliksel Analiz” [157] başlıklı makalelerinde yaptıkları araştırmada, TMMOB’un kadın üyelerle ilgili çalışmalara 2008 yılında başladığı belirtilmektedir. Bunun yanı sıra yaptıkları araştırma sonucunda elde ettikleri verilerle, Türkiye’deki bazı üniversitelerin 2005-2008 yılları arasında mimarlık bölümünden mezun olan kadın mimar oranlarını gösteren bir grafik oluşturmuşlardır. Bu grafik Türkiye’deki tüm okulları kapsamasa bile, görülen artış çarpıcıdır [157].

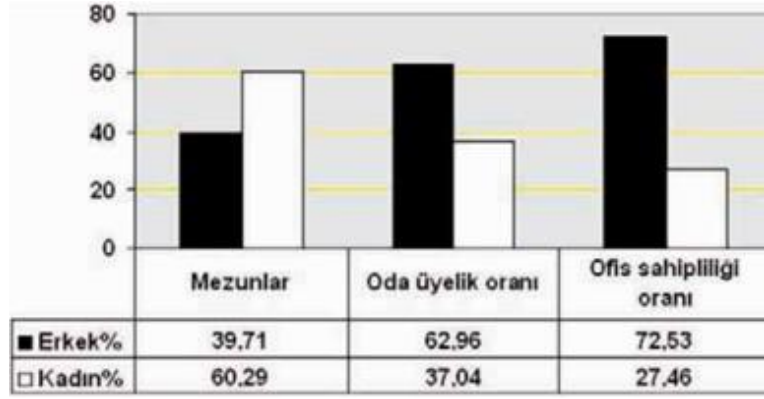
Şekil 4.2. 2005-2008 yılları arasında mimarlık bölümünden mezun olan kadın mimar oranları [157]

Aynı makalede, TMMOB Mimarlar Odası 2008 verilerine göre oluşturulan grafikte ofis sahipliği (özel sektör) açısından kadınların yüzde 27,46; erkeklerin ise yüzde 72,53 oranında temsil edildikleri görülmektedir [157]. Aradaki fark, oldukça dikkat çekici düzeydedir.

Şekil 4.3. Ofis Sahipliği (Özel Sektör) Açısından Kadınların Temsiliyet Oranı [157]

Söz konusu makalede TMMOB Mimarlar Odası kayıtlarına göre, mimarlık mesleğindeki cinsiyet farklılığı endekslerini gösteren bir tablo oluşturulmuştur. Bu tablo oluşturulurken, TMMOB Mimarlar Odası büro tescil kayıtları ve 10 adet devlet üniversitesinin mezunları referans alınmıştır [157].

Şekil 4.4. mimarlık mesleğindeki cinsiyet farklılığı endeksleri [157]

Şengül Öymen Gür ve Şengül Yalçinkaya Erol konu ile ilgili yapmış oldukları araştırmalarını aktardıkları "Ev: Kadın Büyürken" başlıklı makalelerinde bulgularını şu şekilde ortaya koymuşlardır [92]:

“Ülkemiz demografisini örnekleyen kalabalık bir kadın nüfusunun evdeki cinsiyet rollerini belirlemeye yönelik 2013 yılında yapılan açık uçlu bir anket sonucunda, ortalama bir Türk kadınının ev deneyiminin büyük ölçüde mutfaktan ibaret olduğu, evi yöneten kadının aslında evde kendi yeri olmadığı ortaya çıkmıştır. Kadınların evlerinde öncelikli kullandıkları mekânlara bakıldığında 1. sırada yüzde 71 ile mutfak 2. sırada yüzde 37,1 ile salon ve 3. sırada yüzde 54,3 yatak odası gelmektedir. Kadının konutta en çok sevdiği mekânlara bakıldığında salon ve mutfak 1. ve 2. sırada birbirlerine yakın değerler almıştır. 1. sırada en çok sevilen mekân yüzde 33,3 ile salon ve yüzde 31,7 ile mutfak, 2. sırada yüzde 28,2 ile yine salon ve yüzde 27,3 ile mutfak gelmektedir. 3. sırada en çok sevilen mekân ise yüzde 31,8 ile yatak odası gelmektedir. Kadın, aile bireyleri ile evdeki mekânları eşleştirildiğinde mutfak (yüzde 78,5) kendisi, salonu (yüzde 54,1) ve çalışma odasını (yüzde 37,0) erkek ile ve mutfak, salon ve çalışma odasının dışındaki diğer mekânları çocuk ile eşleştirmektedir” [92].

4.5. Etkinlikler: Toplantılar/ Sempozyumlar / Paneller/Sergiler

8 Mayıs 2018 tarihinde, İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından Kadın Eserleri ve Bilgi Merkezi Vakfı’nda ‘Türkiye’de 20.yy’da Kadın Mimarlar ve Eserleri’ başlıklı bir konferans düzenlenmiştir. Konferansın konuşmacısı Mimar Hayriye Sözen’dir. Konferansta, Cumhuriyet’in ilk kadın mimarlarından ve tasarladıkları yapılardan, kadınların kimlikleriyle birlikte dönemin toplumsal dinamikleri içinde var olma mücadelelerinden söz edilmiştir.

Yine kadın ve mimarlık konulu güncel çalışmalar arasında, TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi'nin "Kadın Çalışma Grubunun" ilk toplantısını 21 kadın üyenin katılımıyla 24 Ekim 2018'de gerçekleştirmesi önemli yer tutmaktadır [158].

8-9 Mart 2019 tarihlerinde, İTÜ Mimarlık Fakültesi tarafından 'Kadın, Tasarım, Mekan Ulusal Sempozyumu' düzenlenmiştir. Tüm disiplinlerden, kadınlara yönelik yaklaşım ve değerlendirmeleri sorgulayan araştırmacıların davet edildiği bu sempozyum, bir taraftan farklı disiplinlerden gelen bilgilerin bir araya gelebileceği bir ortam oluşturmayı hedeflerken, bir taraftan da sempozyum sonrası seçilmiş çalışmaların bir kitap olarak yayına dönüşeceği bir veri üretimini de ortaya koymayı amaçlamaktadır [159].

12 Mart 2019 tarihinde, 'MÜKAD' (Mühendis ve Mimar Kadınlar Derneği) ve Atılım Üniversitesi tarafından 'Türkiye'nin Mühendis ve Mimar Kadınları Konuşuyor' isimli bir panel düzenlenmiştir. MÜKAD Başkanı Esmâ Sariaslan Divrikli, konuşmasında, kız öğrencilere nasıl destek olduklarını şu sözlerle ifade etmiştir;

"Bazı mühendislik dalları daha çok erkeklerin egemenliğinde çalışılıyor. Oranlar kadınların aleyhine durumdadır. Bir yerde sayısal eşitliği sağlayamazsanız, olan ve olması muhtemel olan eşitsizlikler ve haksızlıklar vardır. Biz öncelikle bunu giderebilmek için sayısal eşitliği sağlamaya yönelik çalışmalar yapıyoruz. Genç kızlarımıza 'mühendis olabilirsiniz ve başarılı olabilirsiniz' diyoruz. Onları yüreklendirmeye çalışıyoruz. Bu bağlamda üniversite ve sanayi arasında köprü olmaya çalışıyoruz" [160].

Panelde Atılım Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Elif Aydın, Makina Mühendisi Fatma Çölaşan, İnşaat Yüksek Mühendisi Canan Yenel, Mimar Seçkin Sezer Baydar, Elektrik Elektronik Mühendisi Burcu Tüzün ve Endüstri Mühendisi Burcu Uygur Özer konuyla ilgili konuşmalarını gerçekleştirmişlerdir [160].

4 Mayıs 2021 - 31 Aralık 2021 tarihleri arasında Goethe-Institut tarafından düzenlenmiş olan 'Kadın Mimar' sergisi de kadın ve mimarlık konusundaki etkinlikler açısından önemlidir. Kadın Mimar sergisi ile, her iki ülkeden 18 kadın mimarı tanıtmak, tartışmaya açmak ve uzmanların değerlendirmelerini sağlamak hedeflenmiştir. Çevrimiçi serginin açılışı, 4 Mayıs 2021 tarihinde, Dr. Meral Ekincioğlu moderatörlüğünde yapılmıştır. Sergi, Prof. Dr.-Ing. Mary Pepchinski ve Prof. Dr. Özlem Erdoğan Erkarlan tarafından gerçekleştirilmiştir. Serginin odak noktasında, yaptıkları işlerle önemli bulunan kadın mimarlar yer almaktadır [162].

Şekil 4.5. "Kadın Mimar" isimli çevrimiçi serginin afişi [162]

Şekil 4.6. "Türkiye ve Almanya'da Mimarlık Mesleğinde Kadınlar" Sergi Afışı [163]

Sergi 3 Haziran 2021- 31 Temmuz 2021 tarihleri arasında TMMOB İstanbul Büyükşehir Şubesi Karaköy Binası'nda yinelenmiştir

10 Mart 2022 tarihinde TMMOB Mimarlar Odası tarafından 'Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Mimarca Bakmak' isimli, çevrimiçi bir söyleşi düzenlenmiştir. Söyleşide, Prof. Dr. Özlem Erdoğan Erkarıslan ve Yüksek Mimar Büşra Al konuşmacı olmuşlardır. TMMOB Mimarlar Odası Genel Başkanı Prof. Dr. Deniz İncedayı'nın açılış konuşmasını yaptığı programın moderatörlüğünü Prof. Dr. Ayşen Cıraoğlu üstlenmiştir [164].

Şekil 4.7. Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Mimarca Bakmak’ başlıklı söyleşinin afişi [164]

21 Ekim 2022 tarihinde, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi’nde ‘Türkiye Mimarlık Ortamında Kadınlar’ başlıklı bir sempozyum düzenlenmiştir. Sempozyumun amacı, bu konuda çalışmalar yapan akademisyenleri bir araya getirip, konuyla ilgili farkındalık oluşturmaktır [165].

14 Mart 2022 tarihinde İstinye Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi tarafından ‘Öncü Kadın Mimarlar: Kendine Bir Oda Tasarlamak’ Sergisi düzenlenmiştir [159]. Bu sergide Türk kadın mimarlardan Mualla Eyüboğlu Angehher, Selma Emler ve Afife Batur, Dünyadaki kadın mimarlardan ise Theodate Pope Riddle, Julia Morgan, Jane Drew ve Denise Scott Brown ve eserleri yer almıştır.

Şekil 4.8. ‘Öncü Kadın Mimarlar: Kendine Bir Oda Tasarlamak’ sergisi [165]

30 Mart 2023 tarihinde Doğu Akdeniz Üniversitesi (DAÜ) Mimarlık Fakültesi tarafından, Dünya Kadınlar Günü dolayısı ile ‘5 Kadın – 5 Mimar – 5 Bakış, 5 Kadın – 5 Tasarımcı – 1 Sergi’ başlıklı panel ve sergi düzenlenmiştir. Etkinlik, DAÜ Mimarlık Fakültesi Konut Eğitim Danışma ve Araştırma Merkezi (KEDAM) ile DAÜ Kentsel Araştırma ve Geliştirme Merkezi (KENT-AG) iş birliğinde gerçekleştirilmiştir. Etkinlikte ‘Birlikte Daha Güçlüyüz’ sloganı ile toplumda kadınların rolüne ve birlikte üretmenin önemine vurgu yapılmıştır. Prof. Dr. Türkan Ulusu Uraz ve Yrd. Doç. Dr. Seyit Ermiyagil moderatörlüğünde gerçekleştirilen panelde kadın mimarların ailedeki ve toplumdaki rolleri kapsamında meslek uygulamasındaki yerleri sorgulanmıştır. Panelde; sosyal ve kültürel ortamın kadın mimarların mimarlık mesleğindeki uygulama alanlarını ve günlük yaşam pratiklerini nasıl etkilediği, kadınların mimarlık mesleğindeki rolleri ve toplumsal cinsiyet kavramı üzerinde durulmuştur [166].

Şekil 4.9. ‘5 Kadın – 5 Mimar – 5 Bakış, 5 Kadın – 5 Tasarımcı – 1 Sergi’ başlıklı panelden bir fotoğraf [166]

5. TÜRKİYE’DE MİMARLIK ORTAMINDA KADIN MİMARLARIN GÖRÜNÜRLÜĞÜ

Mimarlık mesleği tüm dünyada olduğu gibi, Türkiye’de de zor bir kariyer seçeneği olmuş ve olmaya da devam etmektedir. Kırılamayan erkek egemen mimarlık ortamında, gittikçe artan kız öğrenci sayısına rağmen, görünürlük anlamında eş zamanlı bir artış sağlanamamaktadır. Mimar figürünün kültürel kodlarımıza işlenen halinin ‘erkek’ olması, bu durumu desteklemektedir. Kadınlar rekabetçi mimarlık ortamında, geleneksel rollerinden dolayı ikinci planda kalmaktadırlar. Bu bölümde kadın mimarların farklı alanlarda görünürlüğü ele alınacaktır.

5.1. Mimarlık Süreli Yayınlarında Kadın Mimarlar: Mimar/ Arkitekt/ Yapı/ Arredemento/ Mimarlık Dergilerinden Okumalar

Narin Temel’in 2018 yılında yazdığı ‘Türkiye Mimarlık Dergilerinde Kadın Toplumsal Kimliğinin İnşası’ isimli yüksek lisans tezinde [91], kadınların mimarlık dergilerindeki görünürlük oranlarını sayısal değerlere döktüğü görülmektedir. Narin Temel tezinde [91] ‘Mimar/Arkitekt’ dergisiyle ilgili olarak şu verileri paylaşmaktadır:

“Mimar / Arkitekt Dergisi’nin 1931-1940 yılları arasında basılmış olan 120 sayısının tamamında mimarlık açısından değerlendirilebilecek makaleleri incelediğinde hiçbir kadının makale/ araştırma yazısı veya çeviri yazısı başlığı altında görünürlük kazanmadığı tespit edilmiştir. Bu aralıkta yapı üretimleri içinde dergide kadınların ilk olarak 1935 yılında Leman Tomsu’nun projesiyle gündeme geldiği, devamında ise birçok projenin yine aynı kadın tarafından yapıldığı görülmektedir. 1936 yılında bir kadının haber yazısı yayınlanmıştır. 1940-1950 yılları arasında derginin yayımlanan 108 sayısının tamamının incelenesi sonucunda, kadınların ikisi çeviri yazısı olmak üzere toplamda 10 defa görünürlük kazandığı tespit edilmiştir. On yıllık sürede dergide yayımlanan 315 makale, inceleme ve çeviri yazısının 10 tanesinde görünürlük kazanan kadınlar yüzde 4’lük bir oranla temsiliyet imkanı bulabilmişlerdir. 1950-1960 yılları arasında derginin yayımlanan 71 sayısının tamamının değerlendirmeye alınmasıyla edinilen verilere göre, yüzde 5’lik bir görünürlüğe kavuştuğu tespit edilmiştir. 1950-1960 yılları arasında dergide yayımlanan haber, rapor ve değerlendirme konulu yazıların yalnızca üçünde görünebilen kadınlar, bu alana henüz dâhil olabilirmiş gibi görünmemektedir. 1960-1970 yılları arasında derginin yayımlanan 39 sayısının tamamının incelenmesi sonucunda; kadınların toplamda 17 metinle görünürlük kazandıkları görülmektedir. Yapı tanıtımının kadınlar yüzde 8’lik bir oranla temsiliyet

bulabilmişlerdir. 1970-1980 yılları arasında yüzde 3'lük bir oranla temsil edilir durumda olduğunu görmektedir" [91].

Narin Temel tarafından [91] 1970-1980 yılları arasında Mimar/Arkitekt Dergisinde yayımlanan 40 sayının tamamı değerlendirmeye alınmıştır. Buna göre;

"Kadınların toplamda 11 defa metin yazarak görünürlük kazandıkları tespit edilmiştir. 10 yıllık süre zarfında dergide yayımlanan 183 makale, değerlendirme ve çeviri yazısında kadın mimarların 11 makale ile dergide yüzde 6'lık bir oranda yer aldığı bu metinlerin sekizinin sanat tarihi alanına dâhil edilebilecek türden metinler olduğu, sadece üçünün mimarlık pratiği içinden yazılan metinler olduğu görülmektedir. Bahsi geçen sekiz sanat tarihi makalesinin beşinin İnci Tunay tarafından kaleme alınan "Sur Kapıları" yazı dizisi bağlamında yayımlandığı, kalan üç makalenin de farklı kadın mimarlar tarafından yazıldığı tespit edilmiştir" [91].

Narin Temel tezinde [91] Yapı Dergisi'yle ilgili olarak ise şu verileri paylaşmaktadır:

"1973 yılında yayım hayatına başlayan Yapı Dergisi'nin 1973- 1980 aralığındaki sayılarının tamamı değerlendirmeye alındığında; 1980 yılına kadar geçen yedi yıllık sürede toplam makale sayısının yüzde 12'sine denk gelmektedir. 1973-1980 yılları arasında toplam sayı içinde kadın görünürlüğü yüzde 6'lık bir orana denk gelmektedir. 1980-1990 yılları arasındaki kadınlara ait toplam makalelerin yüzde 15'ine denk geldiği görülmektedir. Yapı tanıtımında kadınlar sadece yüzde 5'lik bir orana denk gelmektedir. Bu süre zarfında yarışma projelerindeki görünürlüklerinin yüzde 15'lik bir orana denk geldiği görülmektedir. 1980-1985 yılları içerisinde toplamda 22'sinin kadınlar tarafından yapıldığına ya da kadınların konu olduğu haber ve tanıtım yazısına rastlanmaktadır. 1985-1990 yılları arasında 60 sayının basıldığı on yıllık süre zarfında kadınların sadece 28 metinde görünürlük kazandığı görülmektedir. 1990-1995 yıllarında yayımlanan arasındaki toplam 72 sayıda kadın yazarların 240 metinde görünürlük kazandığı tespit edilmiştir. Toplamda kadınların metinlerdeki oranı yüzde 24 olarak çıkmıştır. Toplamda haber, rapor ve değerlendirmenin 8'lik bir oranla temsil edildiğini göstermektedir. Yarışma projelerinde yüzde 6'lık bir oranla görünürlük kazanmışlardır. Bu dönemde yapılan yapı tanıtımında yüzde 24'lük bir orana denk gelmiştir. 1995-2000 yıllar arasında yüzde 7'sine denk gelmektedir. 2000-2010 yılları arasında yayımlanan kadın görünürlüğünü toplam sayı içinde yüzde 31 oranında temsil etmektedir. 2000-2010 yılları arasında önceki yıllara göre kadın yazarların görünürlüğü artmıştır. Yarışma projesinde kadın mimarların görünürlüğü yüzde 3'lük bir orana denk gelmektedir. Metinlerde görünürlüklerinin yüzde 11'e denk geldiği görülmektedir. Kadınlar 100 yapıyla toplam sayı içinde yüzde 30 oran ile temsiliyet bulmuşlardır. 2010-2017 arası yayımlanan derginin tüm sayıları incelendiğinde, toplam sayı içinde yüzde 59'a denk gelmektedir. Bu oran kadın görünürlüğü açısından tüm zamanlar içinde en yüksek oran olarak tespit edilmiştir" [91].

Narin Temel tarafından değerlendirilen [91] Yapı Dergisi ile ilgili sonuçlar şu şekildedir;

“Yapı Dergisinin 1973- 1980 aralığındaki sayılarının tamamı değerlendirmeye alınmış; 1980 yılına gelinceye dek, geçen yedi yıllık sürede, toplamda 180 makale/inceleme ve çeviri yazısının sadece 21’inin kadınlar tarafından kaleme alındığı görülmüştür. Bu sayının yayımlanan toplam makale sayısı içindeki oranın yüzde 12’sine denk geldiğini ve 1970’lerdeki Türkiye kadın toplumsal kimliği açısından oldukça düşük olduğunu söylemek mümkündür” [91].

Narin Temel [91] tezinde Arredamento Dergisi’yle ilgili olarak ise şu verileri paylaşmaktadır:

“Yapı dergisi ve Arkitekt dergisinin değerlendirmelerine bakıldığında, kadınların görünürlüklerinin süreklilik arz etmediği görülürken, Arredamento Dergisi’nin 1989-2017 yılları arasında yayımlanan sayılarının yüzde 98’ini oluşturan 302 sayısının incelenmesi sonucunda ise kadınların genel toplam içinde görünürlük oranlarının hiçbir aralıkta yüzde 30’un altına inmemiş olduğu görülmektedir. Arredamento Dergisi’nde kadınların kazanımlarının arttığı kolaylıkla akla gelebilmektedir ancak, kadınların en yüksek görünürlük ortalamasında bile hala erkeklerden oldukça düşük oranlarla temsiliyet bulduğu görülmektedir. Derginin 1989-2000 yılları arasındaki oranlara bakıldığında, kadınların en çok mimarlığın yazınsal boyutuyla ilgilendiği, mimarlık tarihiyle ilişkili metinler kaleme aldığı, çeviriler yaptığı veya mimarlık literatürü açısından önemli sayılabilecek derlemelerle uğraştığı söylenebilir. Ocak 1989- Aralık 1999 yılları arasında yayımlanan 121 sayının içinden 117 sayının incelenmesi neticesinde, toplamda 1174 makale, inceleme, söyleşi ve çeviri yazısının olduğu tespit edilmiştir. Toplam sayı içinden kadınlar 515 metinle yüzde 44 oranında temsil imkanı bulmuşlardır” [91].

Narin Temel tarafından [91] Arredamento Dergisi'nin değerlendirmesi şu şekildedir;

“Arredamento Dergisinin tüm sayıları incelenmiş; kadın mimarların serbest piyasada yeterince yer alamadıkları ortaya konulmuştur. Hiçbir kategoride yüzde 35’ten aşağıya düşmeyen oranlar yapı üretimleri içinde hiçbir durumda yüzde 30’un üzerine çıkmamıştır. 1989-2000 yılları arasında derginin “Arredamento Dekorasyon” adıyla yayımlanıyor olmasından dolayı dergiye konu olan tasarımlar daha çok iç mekân ve konut olmuş, bu durum kadınları yüzde 30 oranında görünür kılmıştır” [91].

Türk Yüksek Mimarlar Birliği tarafından 1953 yılına dek tam 13 yıl kesintisiz olarak Mimarlık Dergisi yayınlanmıştır. Derginin başlığında “Yapı Sanatı, Şehircilik ve Güzel Sanatlar Dergisi” yazmaktadır. Dergi 1953 yılında altı sayı birden yayınlanarak, yayını kesmiştir. Mimarlık Dergisi 1963 yılından itibaren, TMMOB Mimarlar Odası tarafından, günümüze kadar düzenli olarak aynı adla yayınlanmaktadır [167].

Tez çalışması kapsamında **Mimarlık Dergisi**’nin 1944 yılından 2000 yılına kadar (2000 yılı dahil) tüm sayıları incelenmiş, kadın mimarların görünür olma durumları yayınlanan yazılar üzerinden değerlendirilmeye çalışılmıştır. 2000 yılı sonrasında ise kadın mimarların görünür olma halleri farklı alanlardan verilerle ele alınmıştır.

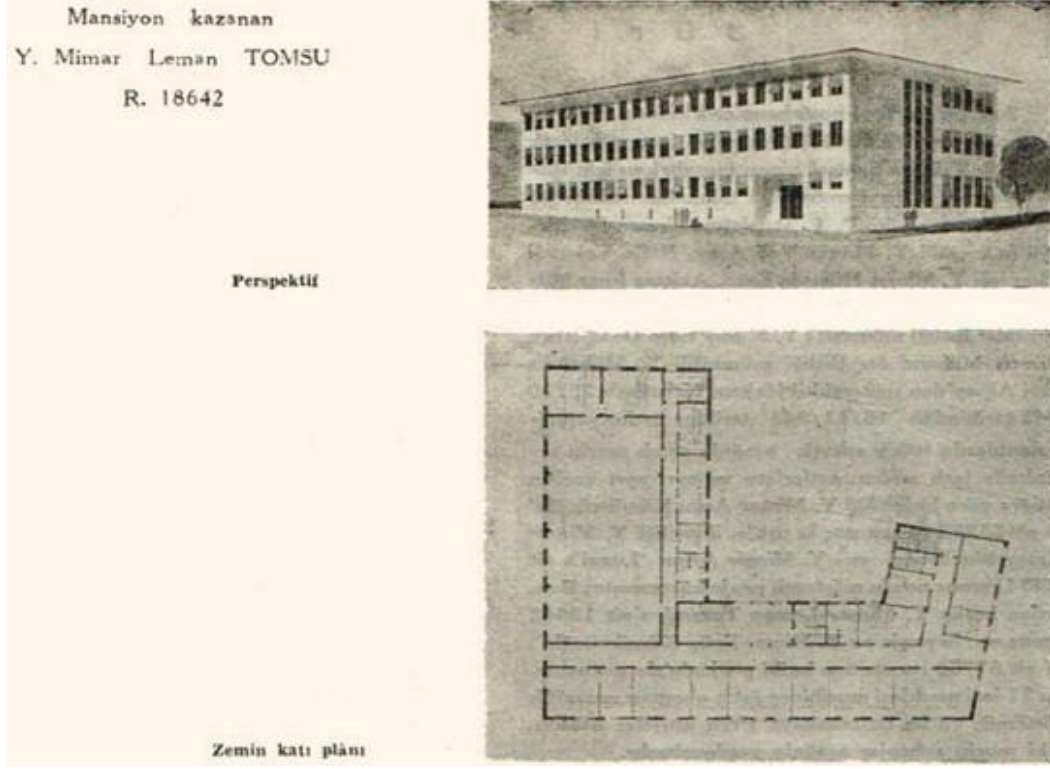
1944 yılında çıkarılan 1.sayıda kadın mimarların projelerine rastlanmamıştır. Ancak bu sayının 32 ve 33. sayfalarında yeni mezun mimarlara yer verilmiştir. Toplam 29 yeni mezun mimardan, sadece altısı kadındır. Bunlar; Şemsa Demiren, Nezahat Sügüder, Nezihe Kömürcüoğlu, Mesadet Bara, Cahide Aksel ve Melahat Arsava'dır. Nezihe Kömürcüoğlu hariç tümü Güzel Sanatlar Akademisi'nden mezun olmuşlardır. Nezihe Kömürcüoğlu Berlin'de eğitim görmüştür [168].

Şekil 5.1. Güzel Sanatlar Akademisi'nden 1944 yılında haziran ayı mezunu kadın mimarlar (Nezihe Kömürcüoğlu Berlin'de eğitim görmüştür) [168]

2.sayıda Leman Cevat Tomsu'nun mansiyon kazandığı Ankara Otomatik Telefon Santrali Proje Müsabakası projesi yer almıştır [169]. Bu sayıda başka bir kadın mimarın projesine rastlanmamıştır. Aynı yıl çıkarılan 3.sayıda ise Yüksek Mimar Leyla Turgut'un Yüksek Mimar Asım Mutlu ile katılıp mansiyon kazandıkları Çanakkale Zafer ve Meçhul Asker Abidesi proje yarışması yer almaktadır. Bu sayının 24. sayfasında Güzel Sanatlar Akademisi'nin Yüksek Mimarlık Şubesi'nden mezun olan genç yüksek mimarların isimleri

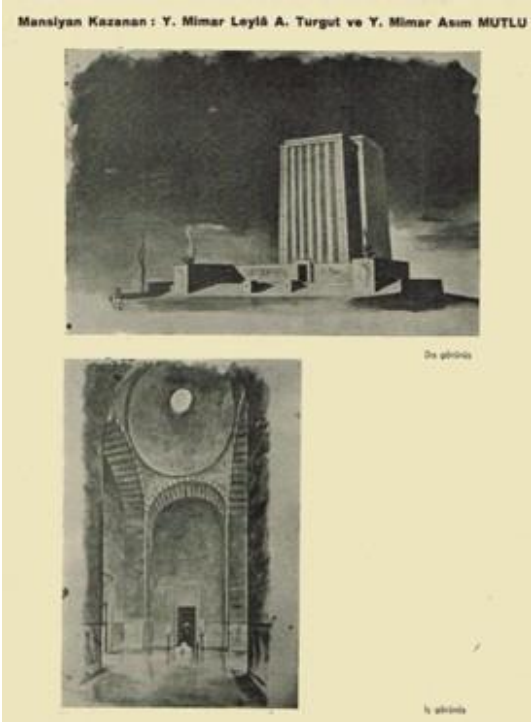
yayınlanmıştır. Bu 16 genç mimardan sadece biri kadındır; Makbule Yalkılday. 30. sayfada ise Yüksek Mimar Nezihe Taner'in 'Arazinin Parsellere Ayrılışı ve Sokaklar' isimli bir çeviri yazısı bulunmaktadır [170].

Şekil 5.2. Leman Cevat Tomsu'nun mansiyon kazandığı Ankara Otomatik Telefon Santrali Proje Müsabakası projesi [169]

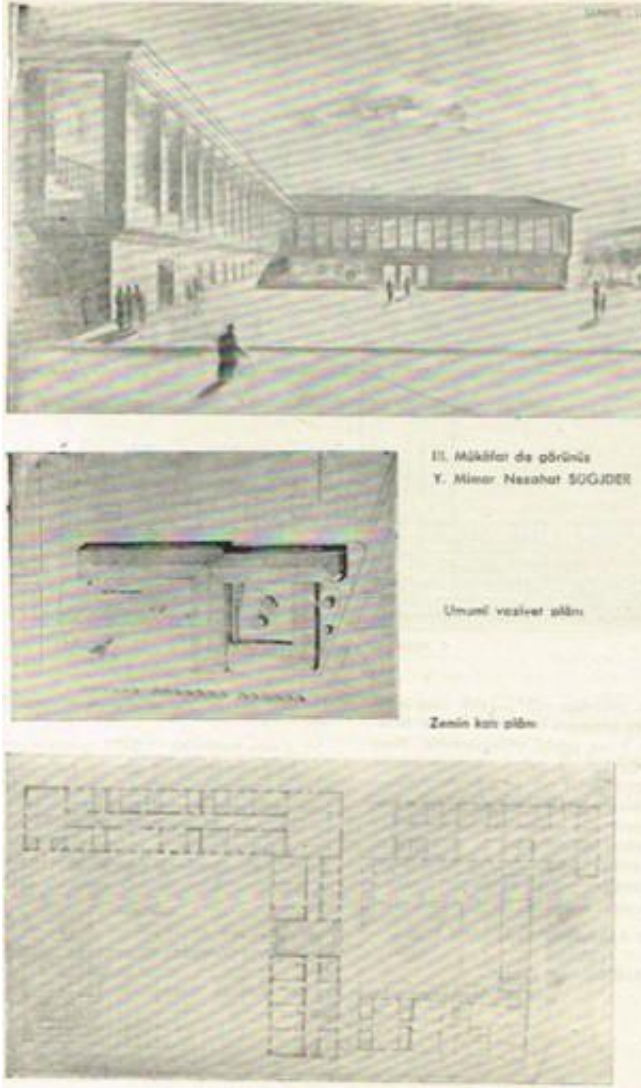
Şekil 5.3. Makbule Yalkıyday [170]

Şekil 5.4. Çanakkale Zafer ve Meçhul Asker Abidesi projesi [170]

Aynı yıl çıkarılan 4.sayıda Adana Belediye Sarayı Proje yarışmasında Yüksek Mimar Nezahat Sugüder'in 3.lük ödülü aldığı projesi yayınlanmıştır. Yarışmaya katılan ve ödül alan tek kadın mimar Sugüder olmuştur. Yine bu sayının 24. sayfasında Yüksek Mimar Nezihe Taner'in 3. sayının devamı olan 'Arazinin Parsellere Ayrılışı ve Sokaklar' isimli bir çeviri

yazısı bulunmaktadır [171]. Aynı yıl çıkarılan 5.sayıda Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Mimari şubesinden ders yılı sonunda mezun olan 19 yüksek mimardan sadece üçünün kadın olduğu görülmektedir. Bunlar; Selman Emler, Ülker Arıkoğlu ve Yegan Anlı'dır [172]. Derginin 6. sayısında yer alan 27 mezundan ise sadece biri kadındır. Selma Demren. Bu sayıda kadın mimarların ürettiği proje ya da bir yazıya rastlanmamıştır [173].

Şekil 5.5. Nezahat Sugüder'in 3.lük ödülü aldığı projesi [171]

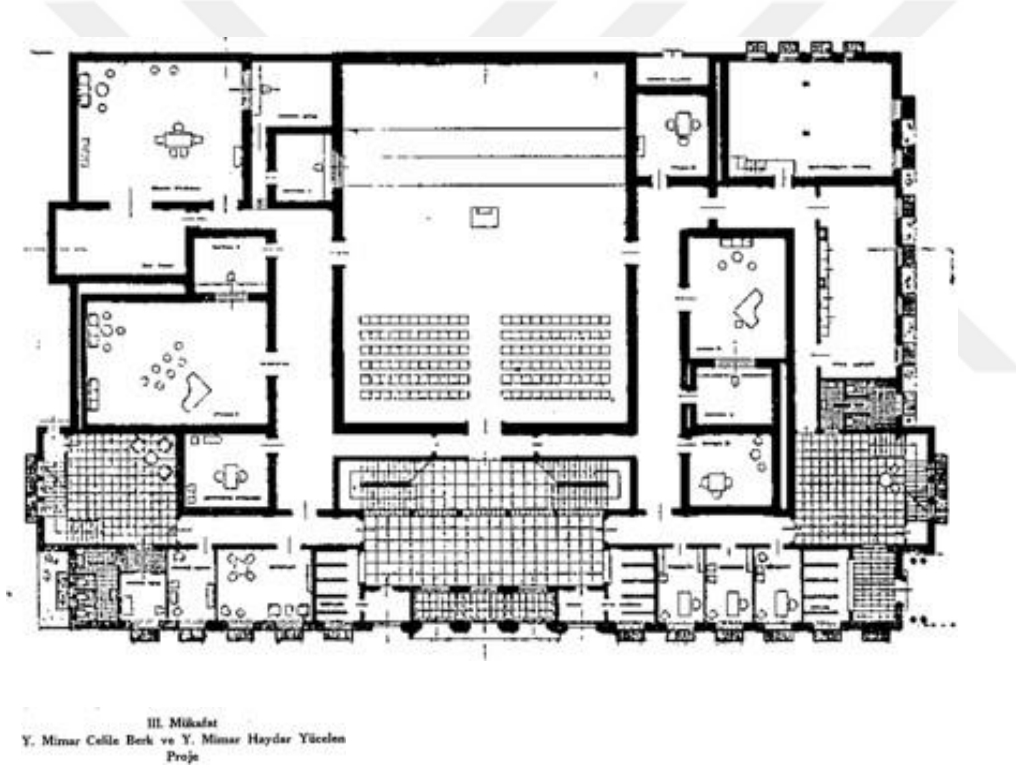
Şekil 5.6. İlk üç kadın mimar, Güzel Sanatlar Akademisinin Yüksek Mimari şubesinden ders yılı sonunda mezun olan 19 yüksek mimardan sadece üçü [172] ve sondaki kadın mimar, kendi dönemi içinde mezun olan tek kadın Selma Demren [173]

1945 yılının 1. sayısında kadın mimarların görünürlüğüne rastlanmamıştır. Bu yılın 2. ve 3. sayısı tek dergi olarak çıkmıştır. Bu sayıda Yüksek Mimar Leman Cevat Tomsu ile H. Kemali Söylemezoğlu'nun mansiyon kazandığı Erzurum D. D. Yolları Mahallesi Proje Yarışması Otel ve Toplantı Binası yer almaktadır. Yine bu sayıda Yüksek Mimar Nezahat Sügüder'in 'Ev ve Aile' isimli, Yüksek Mimar Şemsa Demiren'in ise 'Evlerde Akustik' isimli yazıları yer almaktadır [174].

Şekil 5.7. Leman Cevat Tomsu ve H. Kemali Söylemezoğlu'nun mansiyon kazandığı Erzurum D. D. Yolları Mahallesi Proje Yarışması Otel ve Toplantı Binası [174].

Aynı yıl 4. ve 5. sayı tek dergi olarak çıkmıştır. Bu sayıda Yüksek Mimar Celile Berk'in 3.lük ödülü aldığı "İstanbul Radyoevi Proje Yarışması" yer almaktadır. Bu sayının 35. sayfasında Yüksek Mimar Nezahat Sugüder'in 'Konstrüksiyonda Samimiyet' başlıklı yazısı yayımlanmıştır. Yine bu sayıda Malatya Spor Alanı Proje Müsabakası Jüri Raporu'nda ilk kez bir kadın jüri üyesi yer almıştır. Yüksek Mühendis Sabiha Güreyman. Bu sayının 51. Sayfasında yer aldığı üzere Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Mimari şubesinden mezun olan 14 genç yüksek mimardan sadece biri kadındır. Bu kadın mimar İffet Demirören'dir [175]. 6. Sayıda görüldüğü üzere İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nden mezun olan 19 kişiden sadece ikisi kadındır. Güner Gören ve Yıldız Tolun. Bu sayıda kadın mimarların ürettiği proje ya da bir yazıya rastlanmamıştır [176].

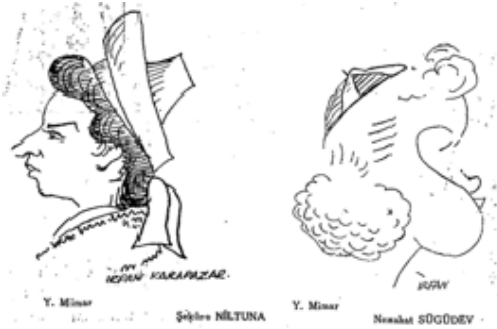

Şekil 5.8. Yüksek Mimar Celile Berk'in 3.lük ödülü aldığı İstanbul Radyoevi Proje Yarışması Zemin Kat Planı [175]

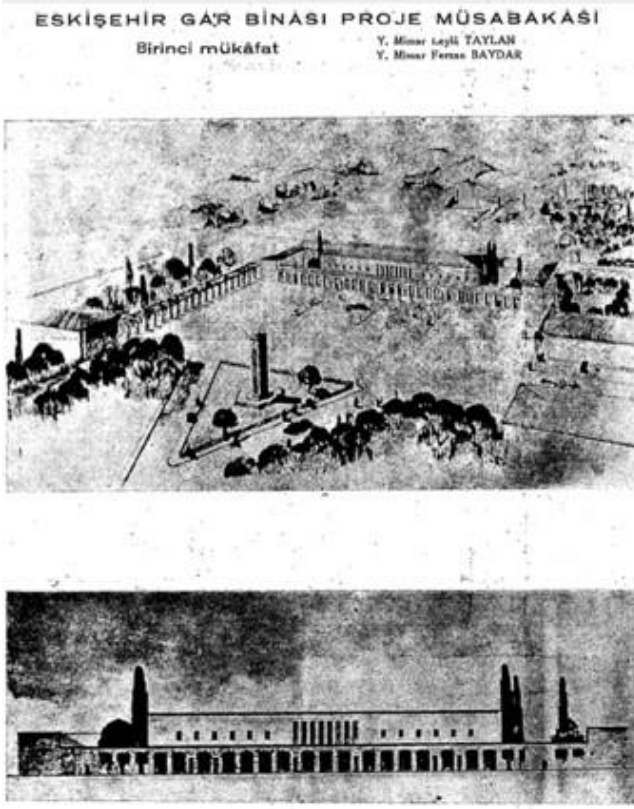

Şekil 5.9. Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Mimari şubesinden son defa mezun olan öğrencilerden tek kadın İffet Demirören [175] ve Teknik Üniversitenin 1945 mezunları Yıldız Tolun ve Güner Gören [176].

1946 yılının ilk sayısı 1-2 olarak tek sayı olarak yayımlanmıştır. Bu sayıda Şekure Niltuna ve Nezahat Sugüder'in karikatürleri dışında, kadın mimarlarla ilgili bir bilgi bulunmamaktadır [177]. Derginin 2.sayısı da 3-4 olarak yayımlanmıştır. Bu sayıda kadın mimarların görünürlüğüne rastlanamamıştır. 1946 yılının 5-6 sayısında ise Ödemiş Kesin İmar Planı ve İzah Notu 'nu hazırlayan ekipte Yüksek Mimar Celile Berk'in ismi vardır. Yine bu sayıda yer aldığı üzere Eskişehir Gar Binası Proje Müsabakası'nda Yüksek Mimar Leyla Taylan, Yüksek Mimar Ferzan Baydar ile birincilik ödülü almıştır [178].

Şekil 5.10. İrfan Karapazar tarafından çizilen karikatürler [177]

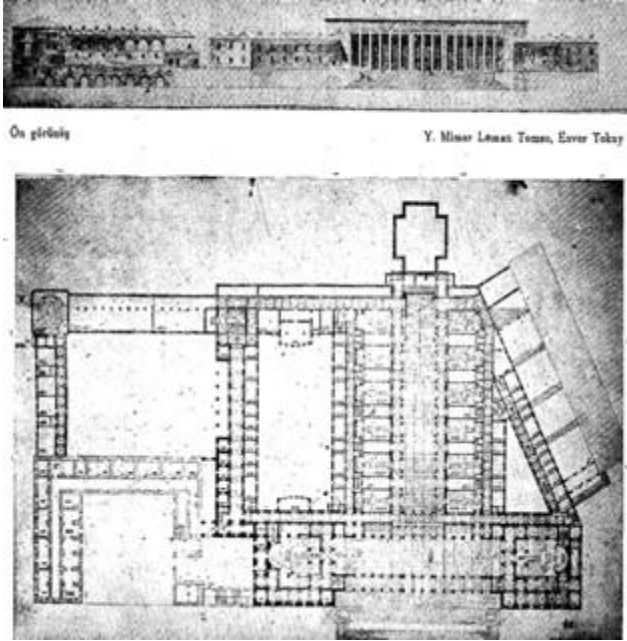

Şekil 5.11. Yüksek Mimar Leyla Taylan, Yüksek Mimar Ferzan Baydar ile Birincilik Ödülü Aldığı Eskişehir Gar Binası Projesi [178]

1947 yılında yayınlanan 1-2 sayılı dergide Tavşanlı Kati İmar Planı İzah Notu'nı Yüksek Mimar Nezihe Taner ve Pertev Taner yazmıştır [179]. Bu yıl yayınlanan 3-4 sayılı dergide ise İstanbul Adalet Sarayı Proje Müsabakası'nda Leman Cevat Tomsu, Enver Tokay ile katılıp mansiyon almıştır [180]. Aynı yıl yayınlanan 5-6 sayılı dergide Yüksek Mimar Nihal Şanlı 'nın 'Sanat Davamız ve Anıt-kabir' başlıklı yazısı yayınlanmıştır. Nihal Şanlı bu yazı yayınlanmadan vefat etmiştir. Aynı dergide Nizamettin Doğu'nun 'Genç Mimar Arkadaşımız Nihal Pertev Şanlı'yı Kaybettik' başlıklı yazısı yayınlanmıştır.

Şekil 5.12. Yüksek Mimar Nezihe Taner ve Pertev Taner'in tasarımı Tavşanlı Kati İmar Planı [179]

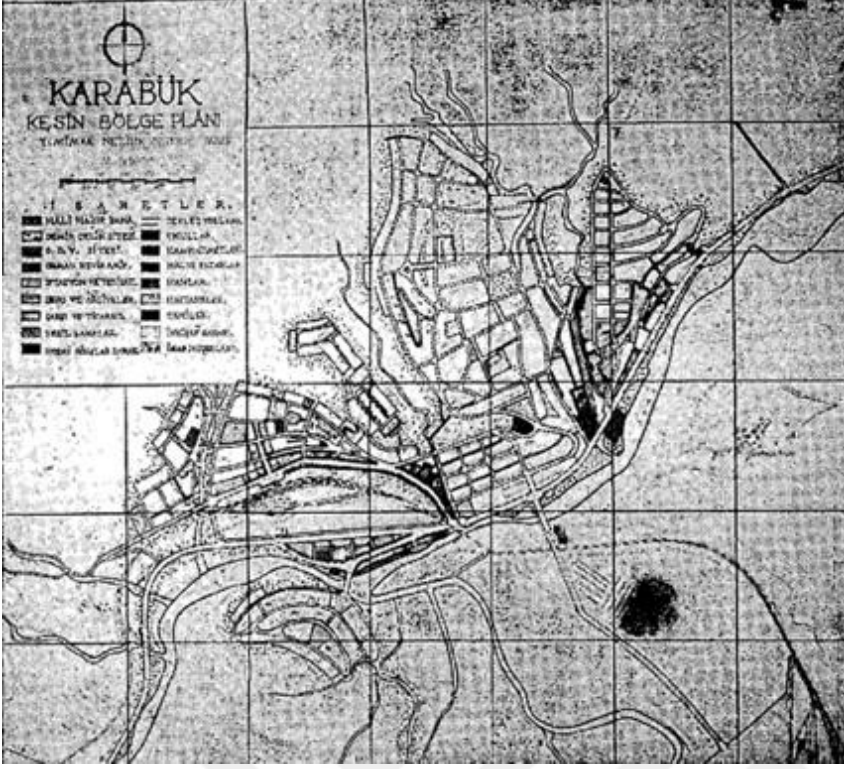

Şekil 5.13. Leman Tomsu ile Enver Tokay'ın mansiyon aldığı proje [180]

1948 yılında yayınlanan 1. sayıda Yüksek Mimar Nezihe Taner'in 'Haftasonu Tatili Evleri' başlıklı yazısı yayınlanmıştır. Bu sayıda Yüksek mimar Nezihe Taner'in Pertev Taner ile hazırladığı 'Kızılcahamam Ev Tipleri' ve 'Kırıkkale İmar Planı ve İzah Notu' başlıklı yazıları bulunmaktadır. Bu yılın 2. sayısında Yüksek Mimar Nezihe Taner'in 'Çocuk Bahçeleri' başlıklı yazısı bulunmaktadır. 3. sayısında Yüksek Mimar Nezihe Taner'in 'Ön Bahçeler' başlıklı yazısı yayınlanmıştır. Bu yılın 4. sayısında ise Ankara'da Cebeci'deki fidanlık yerine yapılacak mahalleye ait müsabakada Yüksek Mimar Leman Cevat

Tomsu'nun ekibiyle beraber ikincilik ödülü aldığı, Yüksek Mimar Leyla Baydar'ın ise Ferzan Baydar ile katıldığı yarışmada üçüncülük ödülü aldığı bilgisi vardır. Aynı yarışmada Yüksek Mimar Necibe Saracoğlu, Kadri Erdoğan ile mansiyon almıştır. Bu yıl yayınlanan 5.sayıda kadın görünürlüğüne rastlanamamıştır. Yine bu yıl yayınlanan 6. sayıda İzmit Belediye ve Otel Binası Proje Müsabakası'nda Doçent Yüksek Mimar Leman Cevat Tomsu'nun mansiyon aldığı bilgisi yer almaktadır.

1949 yılının 1. sayısında Emlak Bankası Ucuz Evler Proje Müsabakası'nda iki odalı ev tiplerinde Yüksek Mimar Neriman Birce ve ekibinin birincilik ödülü aldığı bilgisi vardır. Yine beş odalı iki katlı ev tiplerinde Yüksek Mimar Neriman Birce ve ekibinin ikincilik ödülü aldığı bilgisi yer almaktadır. Yine bu sayıda Ankara Belediyesi Ucuz Evler Proje Müsabakası'nda tek katlı iki odalı ev tiplerinde Yüksek Mimar Zehra Alagöz'ün üçüncülük ödülü aldığı, yine iki katlı üç odalı ev tiplerinde Yüksek Mimar Zehra Alagöz'ün ikincilik ödülü aldığı belirtilmektedir. Tek katlı üç odalı ev tiplerinde Yüksek Mimar Neriman Birce'nin üçüncülük ödülü aldığı belirtilmiştir. Yine bu sayıda 1948 yılı Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Mimarlık Kolu mezunlarından 36 kişiden sadece üçünün kadın olduğu bilgisi vardır. Bu kadın mimarlar Rezzan Dilmen, Selma Pekergin ve Nema Semah'tır. Derginin 2. sayısında Yüksek Mimar Nezihe Taner'in Pertev Taner ile hazırladığı 'Karabük İmar Planı' başlıklı yazı ve çizimler yayınlanmıştır [181].

Şekil 5.14. Y. Mimar Nezihe Taner'in Pertev Taner ile hazırladığı 'Karabük İmar Planı' [181]

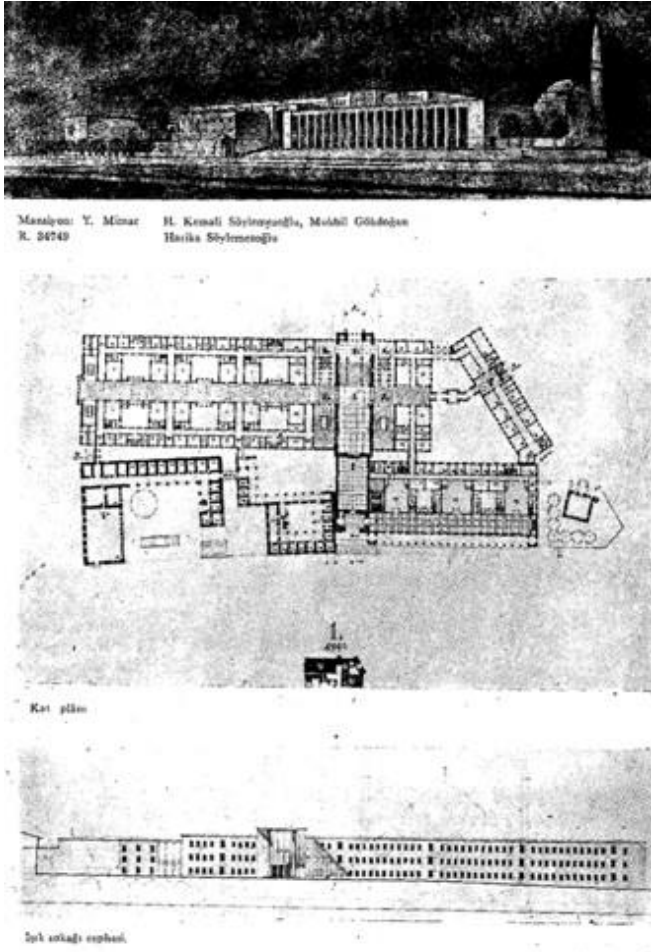
3-4 sayılı dergide kadın görünürlüğüne rastlanmamıştır. Bu yıl yayınlanan 5-6 sayılı dergide ise İstanbul Adalet Sarayı Proje Müsabakası'nda Harika Söylemezoğlu ve ekibinin mansiyon ödülü aldığı belirtilmiştir [182].

1950 yılının 1., 2., 3. ve 4. sayısında kadın görünürlüğüne rastlanmamıştır. Bu yılın 5-6 sayılı dergisinde ise 1950 yılı Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Mimarlık kolu mezunları paylaşılmıştır. Paylaşılan 43 mezundan sadece üçü kadındır. Bu kadın mimarlar; Ülker Çek, Şükran Şiper ve Ferhan İmre'dir. Bunun dışında bu sayıda da kadın bir mimara ait proje ya da yazıya rastlanamamıştır.

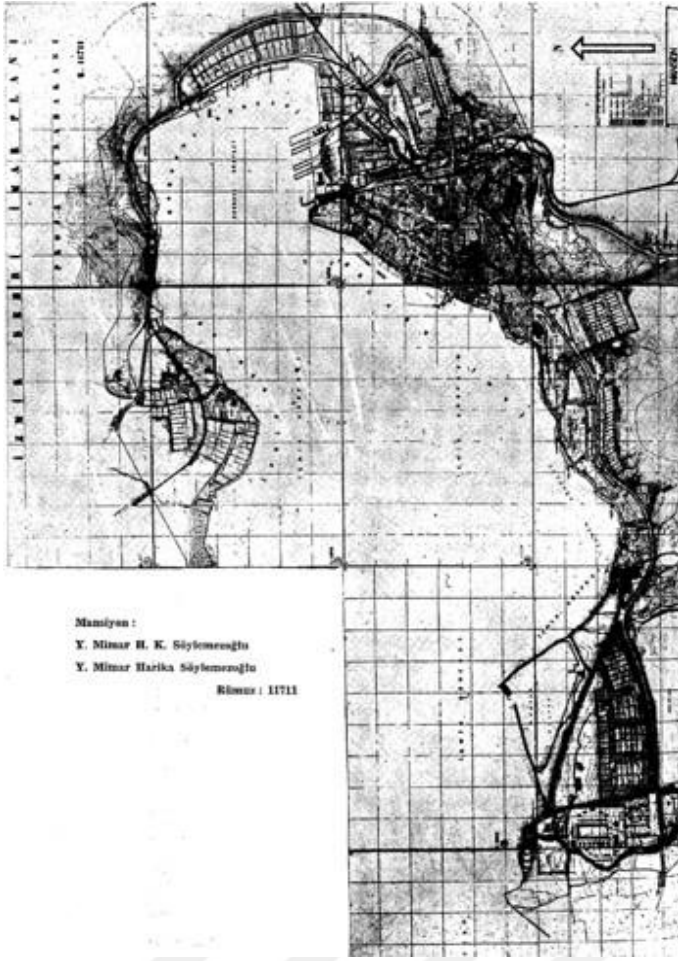
1951 yılı 1-2 ve 3-4 sayılı dergilerde kadın mimar görünürlüğüne rastlanamamıştır. Bu yılın 5-6 sayılı dergisinde ise, Gureba Hastanesi Ortopedi ve Psikiyatri Pavilyonları Projesi müsabakasında, Yüksek Mimar Leyla Baydar'ın Yüksek Mimar Ferzan Baydar ile 1000 TL'lik mükafat aldığı belirtilmiştir.

1952 yılı 1-2 sayılı dergide Yüksek Mimar Harika Söylemezoğlu'nun İzmir Şehri Milletlerarası İmar Planı Müsabakasında üçüncülük ödülü aldığı proje yayınlanmıştır [183]. Aynı yılın 3-4 sayılı dergisinde Eskişehir İmar Planı Müsabakası'nda ikinci mükafatı alan

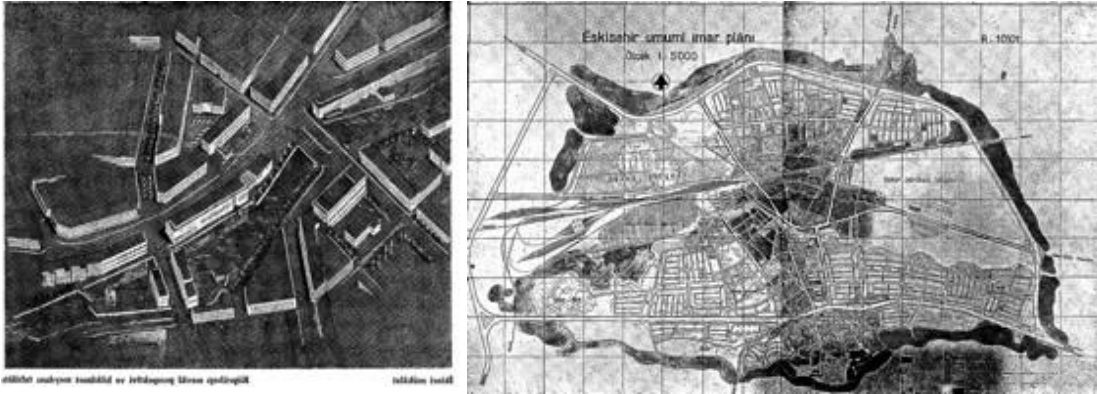
Melahat Topaloğlu ve beraberindeki ekip bilgisi vardır. Bu sayıda Yüksek Mimar Leyla Baydar ve Yüksek Mimar Ferzan Baydar'ın 'General Ekrem Baydar Evi' konut projeleri yayınlanmıştır. Aynı sayıda Anadolu Kulübü Büyükkada Otelı Proje Müsabakasında Yüksek Mimar Gülseren Seçkin'in üçüncülük ödülü aldığı, Yüksek Mimar Celile Butka'nın ise Yüksek Mimar Kemal Butka ile mansiyon aldığı bilgisi yer almaktadır [184]. Bu yılın 5-6 sayılı dergisinde kadın görünürlüğüne rastlanamamıştır.

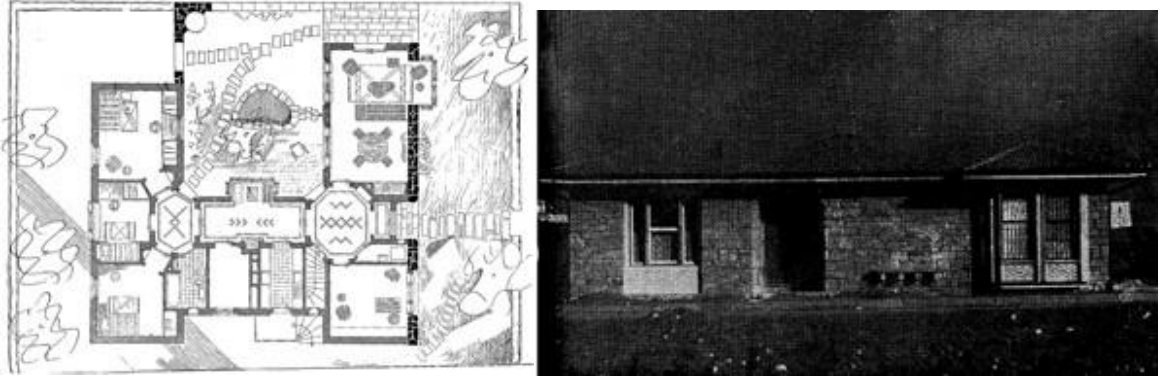
Şekil 5.15. İstanbul Adalet Sarayı Proje Müsabakası'nda Harika Söylemezoğlu ve ekibinin mansiyon ödülü aldığı yarışmadaki proje [182]

Şekil 5.16. Y. Mimar Harika Söylemezoğlu'nun İzmir Şehri Milletlerarası İmar Planı Müsabakası'nda üçüncülük ödülü aldığı proje [183]

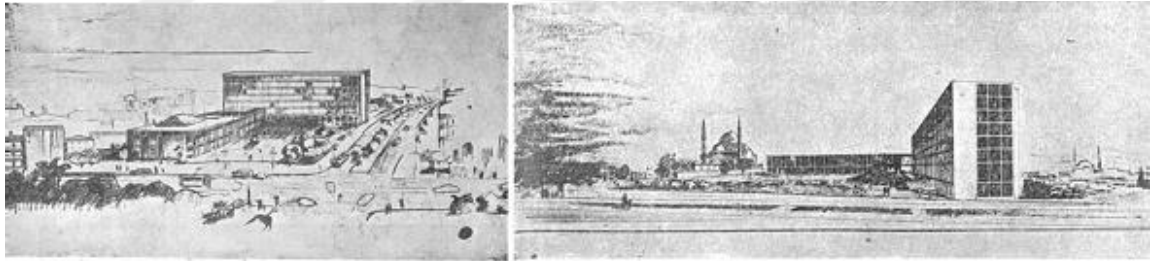

Şekil 5.17. Eskişehir İmar Planı Müsabakasında ikinci mükafatı alan Melahat Topaloğlu ve beraberindeki ekibin projesi [184]

Şekil 5.18. Yüksek Mimarlar Leyla Baydar ve Ferzan Baydar'ın 'General Ekrem Baydar Evi' konut projeleri [184]

1953 yılında yayınlanan 1-6 sayılı dergide Anıtkabir İnşaatı'nda kontrol şefi olarak Yüksek Mühendis Sabiha Güreyman'ın görev aldığı belirtilmiştir. Yine bu sayıda yayınlanan Malatya İmar Planı Müsabası'nda birincilik ödülü alan ekibin içerisinde Yüksek Mimar Melahat Topaloğlu yer almaktadır. İstanbul Belediye Sarayı Proje Müsabakası'nda ikincilik ödülü alan ekipte ise Yüksek Mimar Harika Söylemezoğlu vardır. Bu sayıda 'Sabiha Güreyman'ın Anıtkabir' başlıklı yazısı yayınlanmıştır [185].

Şekil 5.19. Y. Mimar Harika Söylemezoğlu'nun olduğu ekibin İstanbul Belediye Sarayı Proje Müsabakasında ikincilik ödülü alan projesi [185]

Mimarlık Dergisi bu sayıların ardından yayını kesmiştir. Dergi tekrar yayın hayatına başladığı 1963 yılından itibaren, TMMOB Mimarlar Odası tarafından, günümüze kadar, düzenli olarak aynı adla yayınlanmaktadır [186]. Mimarlık Dergisi'nin bu ikinci döneminde yayınlanan sayılarda kadın mimarlara ait bilgiler, görsel alıntılar yapılmadan aktarılmıştır.

1963 yılında yayınlanan derginin 1. sayısında Mualla Mezheboğlu'nun Forum mecmuasının 1961 Mayıs sayısında yayınlanan bir yazıdan derlediği alıntı yazısı yer almıştır. 2. sayısında Sivas Belediye Sitesi Mimari Proje Yarışmasında 1.'lik ödülünü Yüksek Mühendis Mimar Yaprak Ataman'ın aldığı proje yayınlanmıştır. Yine bu sayının 14. sayfasında Mualla Mezheboğlu'nun çevirisini yaptığı 'Eero Saarinen' başlıklı yazı yayınlanmıştır. 3. sayıda İTÜ'ye bağlı olarak öğretim yapılan İTÜ Teknik Okulu'nun kuruluşunun 110. Yıldönümü sebebiyle Maçka'da yapılan kutlama töreninde diploma alan bir kız öğrencinin fotoğrafı yayınlanmıştır. Yine bu sayıda 450 yataklı Zonguldak İşçi Hastanesi Proje Yarışması sonucunda 1.'lik ödülünü Şaziment Arolat ile Neşet Arolat'ın aldığı proje yayınlanmıştır. Bu yarışmada mansiyon ödülü kazananlar arasında kadın mimar olarak Perihan Gökçe'nin ismi geçmektedir. 5. sayının 2. sayfasında İzmir Teknik Okulu Proje Yarışması'nın raportörü olarak Yüksek Mimar Selma Özerk'in ismi geçmektedir. 5. sayıda yer alan 560 Yataklı Beyoğlu İşçi Hastanesi Proje Yarışması'nda ikincilik ödülünü alan ekipte Perihan Gökçe de vardır. Bu sayıdan itibaren TMMOB Mimarlar Odası adına yayın komitesinde Perran Doğancı'nın adı geçmektedir. 6. sayıda yayınlanan İstanbul Üniversitesi Kütüphane Binası Mimari Proje Yarışması'nın asli jüri üyeleri arasında tek kadın olarak Cahide Tamer bulunmaktadır.

1964 yılında yayınlanan 7.sayıda yer aldığı üzere, Pakistan-İslamabad Büyükelçiliği Binası Mimari Proje Yarışması'nda jüri üyeleri arasındaki tek kadın Perran Doğancı'dır. Yine bu sayıda İmar ve İskan Bakanlığı 1963-1964 Yılı Seminer Programı'nda konferans verecek isimler arasında bulunan tek kadın Leyla Sayar'dır. 8.sayıda herhangi bir kadın görünürlüğüne rastlanmamıştır. Aynı yıl yayınlanan 9.sayıda Hande Suher'in 'bölge şartları içinde standartlaşma' başlıklı yazısı yayınlanmıştır.

1965 yılında yayınlanan 15.sayıda Altuğ Çinici'nin eşi Behruz Çinici'yle beraber birinci oldukları 'Orta Doğu Teknik Üniversitesi' projesi yer almaktadır. 16.sayıda yer aldığı üzere 'Edirne Hükümet Konağı Proje Yarışması'nda Şaziment Arolat ve Neşet Arolat'ın projesi satın alma ödülü almıştır. Yine Şaziment Arolat ve Neşet Arolat'ın 'Beykoz Ortaokulu Proje Yarışması'nda ikincilik ödülü aldıkları bilgisi vardır. Bu yılda yayınlanan 17.sayıda ise Yüksek Mimar Betül Talu ve Erdem Talu'nun proje ve tatbikatını üstlendiği 'Ege Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi'projesi yer almaktadır. Ege Üniversitesi'nin vaziyet planının Perran Doğancı tarafından yapıldığı belirtilmiştir. 19.sayıda, Şaziment Arolat ve Neşet Arolat'ın ikincilik ödülü aldıkları Beykoz Ortaokulu'nun plan ve kesitleri

yayınlanmıştır. Yarışmanın danışman jüri üyeleri arasında tek kadın olarak Fatma Varış'ın ismi bulunmaktadır. Bu yıl yayınlanan 20.sayıda 'Denizli Atatürk Anıtı Proje Yarışması'nda Semahat Acuner'in mansiyon ödülü aldığı belirtilmiştir. 21.sayıda sayıda 'Konya İmar Planı Yarışması'nda Melahat Topaloğlu'nun Bülent Berksan ve Mehmet Ali Topaloğlu ile ikincilik ödülü aldığı bilgisi vardır. 22.sayıda ise Nur Karahasanoğlu'nun bir çeviri yazısı bulunmaktadır.

1966 yılında yayınlanan 28.sayıda Nur Karahasanoğlu'nun 'Birleşik Amerika'da Yeni Kurulan Bir Şehir: Reston' başlıklı yazısı yayınlanmıştır. 31.sayıda, Yüksek Mühendis-Mimar Yıldız Say'ın 'Çift Eğrilikli Yüzeylerin Akustik Dizaynının Kontrolünde Bir Metod, Analitik-Grafik Metod' başlıklı yazısı yayınlanmıştır. Bu yıl yayınlanan 34.sayıda Erzurum Yönetici Merkez Düzenlemesi ve Belediye Sitesi Mimari Proje Yarışması'nda asil jüri üyesi olarak adı geçen tek kadın Yüksek Mühendis Mimar Mutahhar Baykam'dır. 36.sayıda Hayzuran Hasol'un bir çeviri yazısı bulunmaktadır. 37.sayıda Hande Suher'in 'Şehircilik Özel Sayısı: Giriş' başlıklı bir yazısı yayınlanmıştır. 38.sayıda Filiz Kantoğlu ve Mine İnceoğlu'nun çeviri yazıları bulunmaktadır.

1967 yılında yayınlanan 40.sayıda, Erzurum Belediye Sitesi Yarışması'nda Mine İnceoğlu'nun, Necati İnceoğlu ile 1.mansiyon ödülünü aldığı belirtilmiştir. 41.sayıda Filiz Kantoğlu'nun 'Çağdaş Dizayn' başlıklı bir derleme yazısı yayınlanmıştır. 43.sayıda 'Vatan Caddesi Mevzii İmar Planı Yarışması'nda Gönül Aslanoğlu'nun 1.mansiyon ödülünü aldığı bilgisi vardır. Yine bu sayıda Altuğ Çinici ve Behruz Çinici'nin tasarladığı 'Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin mimari projesi yayınlanmıştır. 44.sayıda yayınlanan 'Brasilia Büyükelçilik Binası, Mimari Proje Yarışması'ndaki jüri üyeleri arasındaki tek kadının Neriman Birce olduğu görülmektedir. Bu yarışmada Şaziment Arolat, Neşet Arolat ile 2.mansiyon ödülü almıştır. 44.sayıda Oya Oktav'ın 'Serbest Sütun-İki Yarışma Üzerine' başlıklı bir yazısı yayınlanmıştır. Yine bu sayıda yayınlanan Varşova Büyükelçilik Binası Mimari Proje Yarışması'nda 4.mansiyon ödülünü Olcay Ünlüsayın, Bedia Karlıyıl ve Figen Obüs'ün kazandığı görülmektedir. Aynı sayıda 'İzmir Hastanesi Yarışması'nda birincilik ödülünü Şaziment Arolat ve Neşet Arolat'ın aldığı, ikincilik ödülünü ise ekip arkadaşlarıyla birlikte Tülay Ardan'ın aldığı bilgisi vardır. 'Ordu Karargah Tesisleri Yarışması'nda ise birincilik ödülü alanların arasındaki tek kadın mimar Sevgi Akansel'dir. 'Edirne Selimiye Camii Civarının Düzenlenmesi Yarışması'nda dördüncülük ödülünü Alev Kılıç ve Servet Kılıç'ın aldığı görülmektedir. 45.sayıda 'Zonguldak Teknik Okulu Yarışması'nda

4.mansiyon ödölünü Nurten Müftüler ve Yalçın Müftüler'in aldığı görölmektedir. Yine bu sayıda yayınlanan 'Ankara Ulus Meydanı Çarşı ve Büro Binası Proje Yarışması'nda jüri üyeleri arasında Neriman Birce bulunmaktadır. Projenin birincilik ödölünü Semra Dikel ve Orhan Dikel almıştır. 4.mansiyon ödölünü ise Birsen Doruk, Teoman Doruk ve ekibinin aldığı görölmektedir. 46.sayıda Altuğ Çinici ve Behruz Çinici'nin 'Orta Doğu Teknik Üniversitesi Merkezi Kütüphane Binası' projesi yer almaktadır. Yine bu sayıda yayınlanan 'Taksim Otel'i'nin mimarları arasında Hande Suher'in olduğu görölmektedir. Bu sayıda Şükufe Yamantürk'ün 'Serbest Sütun, İmar Durumları Kuvvetlinin İsteddiği Şekilde Değişiyor' başlıklı yazısı yayınlanmıştır. Fatih Anıtı Proje Yarışması'nda birincilik ödölünü Sevinç Elmas, Zafer Gülçür ve Erdoğan Elmas'ın aldığı görölmektedir. Aynı sayıda 2.mansiyon ödölünü Misket Baydargil ve Saltuk Baydargil'in aldığı, 5.mansiyon ödölünü ise Sevinç Hadi ve Şandor Hadi'nin aldığı bilgisi yer almaktadır. 'İstanbul Ordu Evi Proje Yarışması'nda üçüncülük ödölünü Nurten Müftüler ve Yalçın Müftüler'in aldığı, 2.mansiyon ödölünü ise Figen Tokmakoğlu'nun aldığı görölmektedir. 'Zonguldak Teknik Okulu Proje Yarışması'nda 4.mansiyon ödölünü Nurten Müftüler ve Yalçın Müftüler almıştır. 'Sivil Savunma Koleji İdare ve Eğitim Tesisleri' proje yarışması jüri üyeleri arasındaki tek kadın Neriman Birce'dir. 'Erzurum Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi ve Araştırma Hastanesi' proje yarışmasının jüri üyeleri arasında ise Perran Doğancı ve Suzan User bulunmaktadır. 47.sayıda Nur Karahasanoğlu'nun 'expo 67' başlıklı bir yazısı yayınlanmıştır. 49.sayıda 'Zonguldak Kız Teknik Öğretmen Okulu Proje Yarışması'nda üçüncülük ödölünü Afife Batur ve Selçuk Batur'un aldığı, 4. mansiyon ödölünü ise Sevinç Elmas'ın Yalçın Oğuz ve Erdoğan Elmas ile aldığı bilgisi vardır. 'Bu yıl yayınlanan 50.sayıda 'Karadeniz Teknik Üniversitesi Makine ve Elektrik Fakülteleri Binaları Proje Yarışması'nda birincilik ödölü alanlar arasında Reyhan Koçhisarlıoğlu da vardır. 'Erzurum Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi ve Araştırma Hastanesi Proje Yarışması'nda üçüncülük ödölünü Semra Dikel, Yılmaz Uğurlu ve Orhan Dikel'in aldığı görölmektedir. Aynı yarışmada 5. mansiyon ödölü alanlar arasında Yaprak Ataman vardır. 'Harp Akademileri Proje Yarışması'nın ikinci evresinde üçüncülük ödölünü Ayşe Hayzuran Hasol ve Doğan Hasol'un aldığı, 3. mansiyon ödölünü ise Siray Erdemir ve Yüksel Erdemir'in aldığı görölmektedir.

1968 yılının 52.sayısında 'KTÜ Makine ve Elektrik Fakülteleri Proje Yarışması'nda jüri üyeleri arasındaki tek kadın Mahbube Yazgan'dır. Yarışmada birincilik ödölü alanlar arasında Reyhan Koçhisarlıoğlu'nun ismi bulunmaktadır. Bu sayıda yayınlanan

yarışmalardan “Sayıştay İlave Binası Yarışması”nda Afife Batur’un Selçuk Batur ile ikincilik ödülü aldığı görülmektedir. 54.sayıda ise Afife Batur’un Selçuk Batur ile ikincilik ödülü aldığı projenin plan, kesit ve görünüşleri yayınlanmıştır. 54.sayıda Perihan Kuturman’ın Türk Fotoğrafının Öncüleri başlıklı bir yazısı yer almaktadır. 55.sayıda Nigân Bayazıt tarafından kaleme alınan ‘Genişletilen Şehirler Problemi’ başlıklı bir derleme yazı yayınlanmıştır. 56.sayıda Ayla Atasoy’un “Mimarlıkta Tasarlama Metotları” başlıklı bir çeviri yazısı bulunmaktadır. Yine bu sayıda Nigân Bayazıt tarafından ‘Bina Tasarlaması Sırasında Karar Verme İşlemi’ ve ‘Matematiğe Dayanan Bazı Metotlar’ başlıklı yazılar yayınlanmıştır. Bu sayıda yayınlanan ‘Trabzon Nazım Planı Yarışması’nın yedek jüri üyelerinin içerisinde Nezihe Taner bulunmaktadır. ‘KTÜ Akademik Merkezi Mimari Proje Yarışması’nın yedek jüri üyeleri arasında Mahbube Yazgan’ın, raportörler arasında da Figen Obüs’ün olduğu görülmektedir. ‘KTÜ Spor Tesisleri ve Sosyal Tesisler Proje Yarışması’nın raportörleri ise Gülay Andaç ve Şükran Atay’dır. 58.sayıda ‘Andiçen Sanat Ödülü’nü heykel alanında Sevinç Arman ve Ayla Bulut’un, tiyatro dekorları alanında Sevil Ilgaz’ın aldığı görülmektedir. ‘Kars Hükümet Konağı Yarışması’nda yedek jüri üyeleri arasında Sevim Dirimen’in olduğu, raportörler arasında da Mahbube Yazgan’ın olduğu bilgisi vardır. ‘Ordu Göğüs Hastalıkları Hastanesi Yarışması’nda ise 2. mansiyon ödülünü Sevinç Elmas ve Erdoğan Elmas’ın aldığı görülmektedir. Zonguldak’ta ‘Toplum Polisi Sitesi Proje Yarışması’nda jüri üyeleri arasında Mahbube Yazgan’ın olduğu, raportörler arasında Sadiye Güngör’ün olduğu bilgisi vardır. 59.sayıda Emine Soytürk tarafından ‘Osmanbey’de Bir Butik’ başlıklı yazıda kendisi için tasarladığı ve gerçekleştirdiği mağazanın plan ve görünüşleri sunulmuştur. Yine bu sayıda ‘Ankara Milli Kütüphane Binası Mimari Proje Yarışması’nda raportör olarak Gülçin Özden ve Cemile Erdem’in isimleri geçmektedir. ‘Muş Göğüs Hastalıkları Hastanesi Proje Yarışması’nda birincilik ödülünü Sevinç Elmas ve Erdoğan Elmas’ın aldığı, üçüncülük ödülünü Tülay Taşcıoğlu ve Adnan Taşcıoğlu’nun aldığı, 2. mansiyon ödülünü Rezzan Karagülle’nin aldığı, 3. mansiyon ödülünü ise Semra Dikel ve Orhan Dikel’in aldığı görülmektedir. Bu yarışmada satın alma alanlar arasında, Nurten-Yalçın Müftüoğlu ve Nursel-Muammer Onat isimleri bulunmaktadır. 61.sayıda sözkonusu yarışmalarda ödül alan mimarlar arasında Filiz Öngör, Nursel Onat ve Muammer Onat bulunmaktadır. Raportörler arasında Sevim Dirimen’in ismi geçmektedir. Bu yıl yayınlanan 62.sayıda Hayzuran Hasol’un ‘Deniz Şehri’ başlıklı bir derleme yazısı bulunmaktadır.

1969 yılında yayınlanan 63.sayıda haber yapılan yarışma projelerinde ödül alan isimler arasında tek kadın olarak Sevinç Hadi'nin Şendor Hadi ile ismi geçmektedir. Bu sayıda Sevim Eti'nin '1945 Sonrası Günümüz Sanatı' başlıklı bir yazısı yer almaktadır. 64.sayıda Hande Suher tarafından kaleme alınan 'Landscape Planning: Arazi Düzenleme, Anlam ve Kapsamı' başlıklı bir yazı yayınlanmıştır. Yine bu sayıda, Gönül Aslanoğlu tarafından yazılan 'Tarihte Peyzaj Anlayışı-Eski Yunan Peyzaj Anlayışı' başlıklı yazı ve Nur Gürel tarafından yazılan 'Çevrenin Korunması ve Ussal Kullanılması' başlıklı yazı yer almaktadır. 65.sayıda Sevim Eti tarafından yazılan 'Venedik Biennale'si Gözüyle Günümüz Sanat Problemleri' başlıklı bir yazı yayınlanmıştır. Bu sayıda bahsi geçen yarışma projelerinde ödül alan mimarlar arasında Sevinç Hadi'nin ve Şandor Hadi'nin olduğu görülmektedir. 66.sayıda ödül alan mimarlar arasında Nursel Onat ve Muammer Onat bulunmaktadır. 67.sayıda haber yapılan yarışma projelerindeki jüri üyeleri arasında Suzan User ve Gülçin Yarkın'ın isimleri bulunmaktadır. 68.sayıda haber yapılan yarışma projelerindeki jüri üyeleri arasında Semra Dikel'in olduğu, raportörler arasında ise Tülay Taşcıoğlu ve Gülçin Yarkın'ın oldukları görülmektedir. Yine bu sayıda 'Meslekte 30 Yıl' başlığı altında toplanan isimler arasında Leman Cevat Tomsu'nun, Ahsen Yapanar'ın ve Leyla Turgut'un isimleri geçmektedir. 70.sayıda yayınlanan yarışma projelerinde ödül alan mimarlar arasında Güner Gezim ve Gürkan Gezim, Sevinç Elmas ve Erdoğan Elmas ve Ayla Karacabey'in isimleri vardır. 71.sayıda yayınlanan yarışma projelerinde ödül alan mimarlar arasında Şaziment Arolat ve Neşet Arolat, Filiz Erkal ve Coşkun Erkal ve Seyhan Süzer yer almaktadır. Aynı sayıda Mine İnceoğlu ve Necati İnceoğlu'nun 'Bir Eğitim Araştırması' başlıklı yazıları yayınlanmıştır. 72.sayıda yayınlanan yarışma projesinde ödül alan mimarlar arasında Nursel Onat ve Muammer Onat bulunmaktadır.

1970 yılında yayınlanan 76.sayıda, Jale Yılmabaşar Ertugan'ın "1970'te Türk Sanatı: Seramik" başlıklı bir yazısı yayınlanmıştır. 78.sayıda Yıldız Sey'in 'Akustik Kriterler Açısından Malzeme Özellikleri' başlıklı bir yazısı bulunmaktadır. 80.sayıda Afife Batur ve Selçuk Batur'un birlikte yazdıkları "Sanayi, Sanayi Toplumu ve Sanayi Yapısının Evrimi Üzerine Bazı Düşünceler" başlıklı bir yazı yayınlanmıştır. 82.sayıda Aliye Pekin Çelik tarafından yazılan "Sosyal Konutun Orijini: Komün Evleri" ve "Gecekonudan Sosyal Konuta Geçiş Üzerine Araştırma" başlıklı iki yazı ve Nigân Bayazıt tarafından yazılan 'Az Katlı Yüksek Yoğunluklu Konutlar' başlıklı bir yazı yayınlanmıştır. 86.sayıda yer aldığı

üzere ‘İstanbul’da Yapılan Açık Oturum’a katılanlar arasında Betül Sipahioğlu ve Cavidan Sümer de vardır.

1971 yılında yayınlanan 89.sayıda, Gönül Aslanoğlu Evyapan tarafından yazılan ‘Merkez Kavramının Tarih İçinde Gelişimi’ başlıklı bir yazı yer almaktadır. 93.sayıda İrem Acaroğlu’nun “Yüksek Öğretim Kurumlarında Çalışan Odamız Üyelerinin Sorunları; ODTÜ ve KTÜ’deki Durum” başlıklı yazısı yayınlanmıştır. 94.sayıda Afife Batur tarafından yazılan ‘Özel Yüksek Okullar Sorunu Hâlâ Çözümlemedi’ başlıklı bir yazı bulunmaktadır. 95.sayıda, Şule Malhan’ın Faruk Malhan ile çevirisini yaptığı ‘Çok Yönlü Binalar’ başlıklı bir yazı yayınlanmıştır. Aynı sayıda Sevinç Elmas ve Erdoğan Elmas’ın müellif oldukları ‘Muş Göğüs Hastalıkları Hastanesi’nin projesi yer almaktadır. 96.sayıda da yine Şule Malhan’ın Faruk Malhan ile çevirisini yaptığı ‘Çok Yönlü Binalar’ başlıklı bir yazı yayınlanmıştır. Bu sayıda mimari proje ekibinde Ayla Karacabey’in de olduğu ‘Salgın ve Tropikal Hastalıklar Hastanesi’ ve tasarımı Şaziment Arolat’ın Neşet Arolat ile yaptığı ‘SSK Zonguldak Hastanesi’ projeleri bulunmaktadır. 98.sayıda Nadire Göktuğ’un Mete Göktuğ ve Hasan Çakır ile yazdığı ‘Deprem Sonrası Uygulamaları’ başlıklı yazısı yayınlanmıştır.

1972 yılında yayınlanan 99.sayıda Müjgan Şerefhanoglu’nun Şazi Sirel ile yazdığı ‘Topkapı Sarayı Müzesi Harem Dairesi Aydınlatması’ yazısı bulunmaktadır. 102.sayıda yer alan yarışmada mansiyon alan isimler arasında Semra Kutluay vardır. Yine bu sayıda meslekte 30 yılını dolduran mimarlar arasında Harika Söylemezoğlu, Celile Butka ve Oya Tanman bulunmaktadır. Yarışma projelerinde mansiyon alanlar arasında Betül Talu ve Erdem Talu, ödül alanlar arasında Şaziment Arolat ve Neşet Arolat ve Tülay Taşcıoğlu’nun isimleri görülmektedir. 106.sayıda Gönül Aslanoğlu Evyapan’ın yazdığı ‘Peyzaj Mimarlığı ve Peyzaj Planlaması’ başlıklı yazı, Aygen Bilge’nin yazdığı ‘Çemberlitaş ve Kıztaşı’nın Onarımları’ başlıklı yazı, Necva Akçura’nın Tuğrul Akçura ile yazdığı “Kasaba Ölçeğinde Çevre Değerlerini Koruma Amaçlı Bir İnceleme: Bodrum” başlıklı yazı yayınlanmıştır. 107.sayıda Yıldız Sey’in Atilla Yücel ile yazdığı ‘Uluslararası Mimarlar Birliğinin XI. Kongresi’ ve “Türkiye’de Köy Konutu Sorununun Kapsam ve İçeriği, Çözüm Alternatiflerinin Belirlenmesinde Temel Strateji ve Yöntem Sorunlarının Tartışılması” başlıklı yazı bulunmaktadır. 110.sayıda yarışmalarda kadın jüri üyeleri olarak Tülay Taşcıoğlu ve Gülçin Özden’in isimleri görülmektedir.

1973 yılında yayınlanan 111.sayıda ‘Mimarlık Yayın 10. Yılını Doldurdu’ başlıklı yazının yazarları arasında Afife Batur’un olduğu görülmektedir. 113.sayıda Müjgân Şerefhanoglu tarafından yazılan ‘Akşam Yüksek Öğretimi ve Aydınlatma Sorunu’ başlıklı bir yazı yayınlanmıştır. 114.sayıda meslekte 30 yılını dolduran üyeler arasında Melahat Öngen, Makbule Yalkılday ve Cahide Tamer’in isimleri geçmektedir. Yine bu sayıda İrem Acaroğlu tarafından yazılan “Geniş Kapsamlı Planlama Yaklaşımı ve Zonguldak Metropolitan Alan Planlaması” başlıklı yazı yayınlanmıştır. 115.sayıda İnci Aslanoğlu tarafından yazılan “Birinci Endüstri Devrimiyle Makinenin Mimarlık-Sanat-Zenaat İlişkileri Üzerinde Etkileri” başlıklı yazı yer almaktadır. 116.sayıda Aliye Pekin Çelik tarafından yazılan ‘İklimsel Araştırmalarda Bir Atılım’ başlıklı yazı yayınlanmıştır. Bu sayıda yayınlanan “Ankara, Sarayköy Çocuk Bakım Yurdu ve Yetiştirme Sitesi Mimari Proje Yarışması”nda birincilik ödülünü alan mimarlar Sevinç Elmas ve Rezzan Önen’dir. 118.sayıda Necva Akçura tarafından yazılan “Yabancı Ülkelerde Eski Eserlerin Korunması” başlıklı yazı yayınlanmıştır. Bu sayıda “4.Balkan Ülkeleri Mimarları Konferansı 24-30 Eylül 1973 Bükreş” başlığının altında TMMOB Mimarlar Odası’nı konferansta temsil eden isimler arasında Necva Akçura ve Tuğrul Akçura ve Afife Batur’un isimleri bulunmaktadır. 119.sayıda yarışma projelerinde ödül alan mimarlar arasında Filiz Erkal ve Coşkun Erkal ve Şaziment Arolatve Neşet Arolat isimleri geçmektedir. 120.sayıda haber yapılan yarışma projeleri içinde ödül alan mimarlar arasında Asuman Demirkaya, Sevinç Şahin, Filiz Erkal ve Coşkun Erkal ve Ayşe Biçer’in isimleri vardır. 122.sayıda Zeynep Rona ve Zehra Güreyman tarafından yazılan ‘Mimar Seyfi Arkan (1903-1966)’ başlıklı bir yazı yayınlanmıştır.

1974 yılında yayınlanan 125.sayıda meslekte 30 yılını dolduran mimarlar arasında Nezahat Arıkoğlu, Selma Emler, Yegan Berktaş ve Fatma Karacık bulunmaktadır. Bu sayıda Müjgân Şerefhanoglu’nun yazdığı ‘Yapılarda Gün Işığı ile Lamba Işığı Bileşimi’ ve ‘Yapay Işık Kaynakları ve Bakım Sorunu’ başlıklı iki yazı bulunmaktadır. Proje yarışmalarında ödül alan mimarlar arasında Filiz Erkal ve Coşkun Erkal, Nesrin Erdem ve Sevinç Hadi ve Şandor Hadi isimleri bulunmaktadır. Aynı sayıda Ayla Uyanık’ın Kılıç Uyanık ile yazdığı ‘Samsun Subaşı Meydanı Yeraltı Çarşısı Projesi’ yazısı yayınlanmıştır. 132.sayıda Aydan Bulca tarafından yazılan ‘Seçmeli Turizm Bibliyografyası’ başlıklı yazı yayınlanmıştır. 133.sayıdaki haberler bölümünde, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şube Başkanı’nın Aydan Bulca olduğu haberi yer almaktadır. Ödül alan yarışma projelerinde ise Nesrin

Yatman veAffan Yatman, Nuran Karaaslan ve Merih Karaaslan ve Filiz Erkal ve Coşkun Erkal isimleri görülmektedir. Yine bu sayıda Mine Kuban tarafından yazılan ‘Mesleki Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar’ ve ‘Eğitim Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar’ başlıklı iki yazı bulunmaktadır.

1975 yılında yayınlanan 135.sayıda yarışma projelerinde ödül alan mimarlar arasında Nükhet Ünsal, Filiz Erkal ve Coşkun Erkal ve Nuran Karaaslan ve Merih Karaaslan bulunmaktadır. 136.sayıda yarışma projelerinde ödül alan mimarlar arasında Nükhet Ünsal, Nesrin Yatman ve Affan Yatman ve Nuran Karaaslan ve Merih Karaaslan yer almaktadır. 139.sayıda Afife Batur tarafından yazılan ‘Tarihi Çevre Korumasında Siyasal ve İdeolojik Boyutlar’ başlıklı ve Gönül Tankut tarafından yazılan ‘Boğaziçi Koruma Kararı üzerine’ başlıklı bir yazı bulunmaktadır. Bu sayıda yayınlanan yarışma projelerinde ödül alan mimarlar arasında Sevinç Elmas, Nuran Karaaslan ve Merih Karaaslan ve Filiz Erkal ve Coşkun Erkal isimleri yer almaktadır. 141.sayıda Aydan Bulca tarafından yazılan ‘Ankara'daki Yeşil Alanların Bugünkü Kullanış Biçimleri’ başlıklı yazı bulunmaktadır. Yine bu sayıda bahsi geçen yarışmalarda mansiyon alan mimarlar arasında Nuran Karaaslan ve Merih Karaaslan isimleri vardır. 142.sayıda İrem Acaroğlu tarafından yazılan ‘Deprem ve Geri Kalmışlık’ başlıklı bir yazı bulunmaktadır. Bu sayıda söz konusu yarışmalarda mansiyon alan mimarlar arasında Nuran Karaaslan ve Merih Karaaslan, Nükhet Ünsan ve Sibel Bozdoğan yer almaktadır. 143.sayıda İrem Acaroğlu’nun ‘Ulaştırma İstatistikleri Sempozyumu’ başlıklı yazısı vardır. Bu sayıda yer alan yarışmalarda mansiyon alan mimarlar arasında Ulviye Kızılkaya, Şule İnankul ve Vesile Gönül Arslaner ve M. Arslan Arslaner bulunmaktadır.

1976 yılında 146.sayıda Vildan Okyay ile Özcan Altaban’ın ‘Büyük Kentlerde Sosyal ve Fiziksel Altyapının Durumu’ başlıklı ve Berrak Seren ile Ziya Tanalı’nın yazdığı ‘Elazığ Fırat Üniversitesi Veteriner Fakültesi Yapıları’ başlıklı yazılar yayınlanmıştır. 147.sayıda Feride Oymak’ın çevirisini yaptığı ‘Deprem Sonrası İçin Konut Önerileri’ başlıklı, Afife Batur’un çevirisini yaptığı ‘Üsküp Radyo ve Telekomünikasyon Merkezi’ başlıklı, İrem Acaroğlu’nun ‘Kentbilim İlkeleri’ başlıklı, yine İrem Acaroğlu’nun Suavi Akansel ile yazdığı ‘Kıyılardan Yararlanma ve Kıyı Planlaması Konusunda Üç İlginç Örnek’ başlıklı, Filiz Erkal’ın Coşkun Erkal ile yazdığı ‘Merkez Bankası Konya Şube Binası’ başlıklı ve Yıldız Sey’in Mete Tapan ile yazdığı ‘Mimari Proje Yarışmalarında Değerlendirme Sorunları’ başlıklı yazılar yayınlanmıştır. 148.sayıda Deniz Tütengil’in

çevirisini yaptığı ‘Hangi Mimar? Hangi Öğretim?’ başlıklı ve Afife Batur ve Deniz Tütengil’in çevirisini yaptığı ‘Avrupa Sosyalist Ülkelerinde Mimarların Yetişimi’ başlıklı yazılar yayınlanmıştır. Dergide ‘KTÜ Mimarlık Bölümü Öğrenci Çalışmalarından Örnekler’ bölümünde öğrenci projelerini yönetenler arasında tek kadın olarak Nurten Aksugür’ün ismi görölmektedir. 149.sayıda Deniz Tütengil’in çevirisini yaptığı ‘İtalya’da Kentsel Mücadeleler’ ve ‘Yeni Saraylar’ başlıklı, Afife Batur’un çevirisini yaptığı ‘Yükselen Bir Geleceğe Doğru’ başlıklı, Zeynep Nayır’ın yazdığı ‘Olivetti Şirketi Konut ve Sosyal Hizmetler Merkezi’ başlıklı ve Aydan Bulca tarafından yazılan ‘İzmit: 1976’ başlıklı yazılar bulunmaktadır.

1977 yılında 150.sayıda Vesile Gönöl Aslaner’in Mustafa Arslan Aslaner ile yazdığı “Devlet Arşiv Sitesi” başlıklı, Esen Terzibaşoğlu Ergun ve Saadet Bağçacı’nın Ali Rıza Gülerman ile yazdıkları “Endüstrileşme ve Kentleşmenin Mekânsal Yapı Üzerindeki Etkileri Örnek Çalışma: Safranbolu” başlıklı yazıları yayınlanmıştır. Bu sayıda sözü edilen yarışmalarda ödöl alan mimarlar arasında Semra Kurultay, Semra Atabay, Ayşen Maden, Emel Gökdere, Melek Saraçer ve Mustafa Saraçer ile Serap Orgun, Aysun Arıbaş, Semra Ünal, İrem Acaroğlu, Nur Esin, Candan Soyüsü, Tölin Tan, Güliz Kıvanç, Asuman Yurtseven ve Günseli Akaydın’ın isimleri vardır. 151.sayıda Tansı Şenyapılı tarafından yazılan ‘Tanzimatçılarının Yerel Yönetim Anlayışı’ başlıklı, Aydan Bulca tarafından yazılan ‘İzmit Yeni Yerleşimler Projesi’ başlıklı yazılar yayınlanmıştır. 152.sayıda Yıldız Mamıkoğlu tarafından yazılan ‘Ankara’nın Tarihsel Dokusu ve Koruma Çalışmaları’ başlıklı bir yazı yer almaktadır. 153.sayıda Füsun Akarsu tarafından çevirisi yapılan ‘Depremler’ başlıklı bir yazı yayınlanmıştır. Bu sayıda bahsi geçen yarışma projelerinde ödöl alan mimarlar arasında Suzan Aygöl’ün, Nuran Karaaslan’ın ve Merih Karaaslan’ın, Sibel Dostoğlu’nun ve Haldun Dostoğlu’nun, Neslihan Türkün’ün, Sevinç Hadi’nin ve Şandor Hadi’nin ve Azize Ecevit’in ve Özgür Ecevit’in isimleri bulunmaktadır. Yine bu sayıda Selma Kurra’nın yazdığı “Trafik Gürültüsü İşitsel Konfor ve Mimari Tasarım’ başlıklı ve Nebahat Tokatlı’nın yazdığı ‘Kent Toprakları Sorununa İlişkin Bir Çalışma’ başlıklı yazılar yayınlanmıştır.

1978 yılında 154.sayıda Müjgan Şerefhanoglu’nun yazdığı ‘Yapılarda Sürekli Bakım ve Onarım Sorunu’ başlıklı, Afife Batur’un yazdığı ‘Mimarlıkta Uluslararası İlişkiler ve TMMOB Mimarlar Odası’ başlıklı, Nur Fersan’ın çevirilerini yaptığı “Bulgaristan Halk Cumhuriyeti’nde Konut Yapımı ve Kent Arazilerinin Kullanımı” ve “Romanya Sosyalist

Cumhuriyeti'nde Kent Arsaları ve Konut Konusunda Güncel Siyaset ve Eğilimler” başlıklı, Leyla Toker’in çevirilerini yaptığı “Kıbrıs'ta Konut ve Arazi Sorunlarının Eleştirel Analizi” ve “Yugoslavya'da Konut Sorununun Gelişimine Bir Bakış” başlıklı, Zehra Gürayman’ın çevirisini yaptığı “Yugoslavya'da Bina Yapımında ve Arsa Düzenlemesinde Planlama , Karar ve Yatırım Mekanizmaları” başlıklı yazılar yayınlanmıştır. 155.sayıda Zeynep Çelik ve Ayşe Yönder’in çevirisini yaptığı ‘Suriye'de Mimarlık Eğitimi Üzerine’ başlıklı, Afife Batur’un yazdığı ‘Türkiye'de "Sürekli Eğitimin" Genel Durumu’ başlıklı, Çiğdem Berdi’nin Deniz Baytin ile yazdığı ‘Yapı Malzemesi Kavramı’ başlıklı yazılar yer almaktadır. 156.sayıda Sibel Dostoğlu’nun Haldun Dostoğlu ile yazdığı ‘Milton Keynes Şehri’ başlıklı, Olcay Ünlüsayın’ın ‘INA- CASA ve Toplu Sosyal Konut Üzerine’ başlıklı, Emel Teymur’un Necdet Teymur ile yazdığı ‘Konut Sorununun Kavranması Sorunu’ başlıklı, Afife Batur’un ‘Toplu Konutun Tarihsel Gelişimi ve İki Örnek’ başlıklı, Aliye Pekin Çelik’in ‘Yirmilerde Toplu Konut Hareketlerine Bir Bakış’ başlıklı, Aydan Bulca’nın ‘Toplu Konut Üretiminde Yerel Yönetim Öncülüğü’ başlıklı, Emine Adam’ın Mehmet Adam ile yazdığı ‘İngiltere’de Toplu Konut’ başlıklı, Berrak Seren’in Yasemin Aysan ile yazdığı ‘Türk-İş Balgat Yapı Kooperatifi’ başlıklı ve Çiğdem Gökhan’ın Deniz Baytin ile yazdığı ‘Yapıda Endüstrileşme’ başlıklı yazılar yayınlanmıştır. 157.sayıda Feride Oymak’ın çevirisini yaptığı “Azgelişmişliğin Mimarisi ya da Tasarımda Kendi Kaderini Tayine Giden Yol” başlıklı, Sibel Akay’ın çevirisini yaptığı ‘Bulgaristan’ın Mimari Mirası’ başlıklı, Nur Fersan’ın çevirisini yaptığı ‘Bulgaristan’da Modern Kent Anlayışı ve Uygulaması’ başlıklı, Çiğdem Gökhan’ın Deniz Baytin ile yazdığı ‘Hafif Agregalar ve Perlit’ başlıklı yazılar yer almaktadır.

1979 yılında 158.sayıda Yıldız Mamıkoğlu ve Mustafa Akpolat’un çevirilerini yaptığı ‘Koruma Alanları’ ve ‘Mimari Mirasın Korunmasında Halkın Katılımı’ başlıklı, Gönül Tankut’un yazdığı ‘Antalya Kaleiçi Sit Planlaması’ başlıklı, Çiğdem Gökhan’ın Deniz Baytin ile yazdığı ‘Standartlaşma ve Boyutsal Eşgüdüm’ başlıklı ve Sibel Dostoğlu’nun yazdığı ‘Endüstri Tasarımı ve Tasarımcısının Yükümlülükleri’ başlıklı yazılar yayınlanmıştır. 159.sayıda Sibel Dostoğlu’nun çevirisini yaptığı ‘Mücadelenin Demokratikleştirilmesi mi? Demokrasinin Mücadeleden Arındırılması mı?’ başlıklı, Çiğdem Gökhan’ın Deniz Baytin ile yazdığı ‘Standartlaşma ve Modüler Eşgüdümün Türkiye’deki Uygulamaları’ başlıklı ve Nigat Bayazıt’ın Ural Aba ile yazdığı ‘Halk Eğitim Merkezi Olarak Bir İlkokul Projesi’ başlıklı yazıları yer almaktadır. Bu sayıda yayınlanan

yarışma sonuçlarında, ödül alan mimarlar arasında Nesrin Yatman ve Affan Yatman, Müberra Kutbay, Esmeray Erpul, Neşe Akıncı, Nilgün Şenyuva, Füsün Kavaklıoğlu, Pınar Karacasu, Hülya Yürekli ve Ferhan Yürekli, Nuran Karaaslan ve Merih Karaaslan ve Nevin Durudoğan isimleri bulunmaktadır. 160.sayıda Çiğdem Gökhan'ın Deniz Baytin ile yazdığı 'Çimento' başlıklı yazı yayınlanmıştır. ODTÜ 4.Sınıf Öğrencileri tarafından yazılan 'Bir Tasarım Stüdyosu Eleştirisi' başlıklı yazıyı derleyenler arasında Aysun Ünsay, Ayperi Tözeren ve Nurdan Akalın bulunmaktadır. 161.sayıda ise Çiğdem Gökhan'ın Deniz Baytin ile yazdığı 'Yapımda Makinalaşma' başlıklı, Azize Ecevit'in Özgür Ecevit ile yazdığı 'Sosyal Sigortalar Kurumu Muğla Şube Müdürlüğü Binası' başlıklı, Aysel Veral'ın Oktay Veral ile yazdığı 'Devlet Malzeme Ofisi Ankara Yenimahalle Tesisleri' başlıklı yazılar yayınlanmıştır.

1980 yılında 162.sayıda Zerrin Yılmaz ve Eşher Berköz'ün yazdığı "Isıtma ve Buhar Tesislerinde Ekonomi Sağlanması ve Hava Kirliliğinin Azaltılması Yönetmeliği'nin Değerlendirilmesi" başlıklı, Nazlı Aksoy tarafından yazılan "İstanbul Belediyesi İmar Yönetmeliğinin 3.14-a Maddesinin Güneşlenme Açısından Değerlendirilmesi" başlıklı, Neşe Deriş ve Vildan Ok'un yazdığı 'Güneşle Isıtma Tesisatının Ekonomik Olurluk İncelemesi' başlıklı, yine Neşe Deriş'in yazdığı 'Düz Toplayıcı Kriterleri' başlıklı, Çiğdem Gökhan'ın Deniz Baytin ile yazdığı 'Yapımda Makinalaşma 2' başlıklı ve derlemesini Fatma Ilgıt'ın yaptığı 'ODTÜ Mimarlık Fakültesi Güneş Evi' başlıklı yazılar yayınlanmıştır. Bu sayıda yer alan yarışmalarda ödül ve mansiyon alan isimler arasında Nazan Sağlam, Gülay Sunal ve Haldun Sunal, Nuran Karaaslan ve Merih Karaaslan, Seval Özer, Alev Buğday bulunmaktadır.

1981 yılında yayınlanan 163.sayıda Nur Demirbilek'in Cengiz Yener ile yazdığı 'Güneşle Edilgen Isıtmada Ölçülendirme' başlıklı yazı yayınlanmıştır. Bu sayıda yer alan haberler bölümünde, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi'nde sayman olarak Neslihan Dostoğlu'nun, Adana temsilciliğinde Naime Köker'in, Bodrum'da Neşe Gökbel'in görev aldıkları paylaşılmıştır. 165.sayıda Sibel Dostoğlu'nun 'Tarih, Mimarlık Tarihi ve Bazı Kavramlar' başlıklı yazısı yayınlanmıştır. 166.sayıda Aydan Bulca tarafından yazılan 'Çevre Sorunlarını Doğru mu Kavırıyoruz?' başlıklı bir yazı yer almaktadır. 167.sayıda Nilgün Kömürcüoğlu'nun aralarında olduğu üç yazar tarafından 'Kasımpaşa'da Çürüklük Sokağı Üzerine Notlar' başlıklı bir yazı yayınlanmıştır. 168.sayıda Leyla Baydar tarafından yazılan 'Sinan'dan Bugüne' başlıklı, Jale N. Erzen tarafından yazılan 'Sinan Camilerinde Üslup

Değişmeleri' başlıklı yazılar yayınlanmıştır. 170.sayıda yer alan 'Yüksek Denizcilik Okulu Mimari Proje Yarışması'nda Nuran Karaaslan ve Merih Karaaslan'ın mansiyon aldıkları görülmektedir. 171.sayıda yer alan 'Anayasa Mahlemesi Mimari Proje Yarışması'nda Nuran Karaaslan ve Merih Karaaslan'ın ve Vesile Gönül Aslaner ve Mustafa Arslan Aslaner'in ödül aldıkları bilgisi vardır.

1982 yılında 175.sayıda Mübeccel Kıray tarafından yazılan 'Toplum, Toplumsal Değişme ve Katılım' başlıklı bir yazı yayınlanmıştır. 177.sayıda Meral Köroğlu tarafından yazılan 'Beritanlı Aşireti Mekansal Örgütlenme I' başlıklı ve Gülsüm Nalbantoğlu'nun çevirisini yaptığı '20. Yüzyıl Başlarında Mimarlık Mesleği II' başlıklı yazılar yer almaktadır. 178.sayıda Meral Köroğlu tarafından yazılan 'Beritanlı Aşireti Mekansal Örgütlenme II' başlıklı ve Gülsüm Nalbantoğlu'nun çevirisini yaptığı '20. Yüzyıl Başlarında Mimarlık Mesleği III' başlıklı yazılar yayınlanmıştır. 179.sayıda Meral Köroğlu tarafından yazılan 'Beritanlı Aşireti Mekansal Örgütlenme III' başlıklı ve Filiz Yenişehirlioğlu tarafından yazılan "XVI. yy. Osmanlı Dönemi Yapılarında Görülen Mimari Süsleme Programlarında Mimar Sinan'ın Katkısı Var mıdır?" başlıklı yazılar yer almaktadır. 181.sayıda yine Meral Köroğlu tarafından yazılan 'Beritanlı Aşireti Mekansal Örgütlenme IV' başlıklı ve Gülsüm Nalbantoğlu tarafından yazılan 'Çevrenin Kavramlaştırılması ve Çevre Estetiği Üzerine Notlar' başlıklı yazılar yayınlanmıştır. 184.sayıda Tülay Balcıoğlu ve Haldun Ertekin tarafından yazılan 'Mimarlık Söylemi ve Tasarım' başlıklı bir yazı vardır. 185.sayıda Lale Hazar Kavukçu'nun 'Siteler'de Bir Gezinti' başlıklı yazısı ve Hüsnüye Şahin'in 'Temel Göstergebilim Kavramları' başlıklı yazısı yayınlanmıştır.

1983 yılında 187.sayıda, aralarında Bedia Doğan ve Gamze Kaymak'ın olduğu bir grubun yazdığı 'Kaleköy'de Bir Ekip Çalışması' başlıklı yazı yayınlanmıştır. 188.sayıda S. Semra Dinler ve A. Nur İzol'un yazdığı "Aphrodisias Kazısı Nedeniyle Boşaltılan Geyre Köyü ve Kamulaştırılan Köy Evleri" başlıklı, Nigan Bayazıt'ın yazdığı 'Performans Kavramının Türkiye'de Uygulanmasıyla İlgili Problemler' başlıklı, Ayşe Elagöz'ün yazdığı "Resmi Daire Yapılarında Enerji Tutumluluğu İçin Proje Aşamasında Alınabilecek Önlemler" başlıklı yazılar yer almaktadır. 190.sayıda Figen Gülalp'ın yazdığı 'Toplumsal İş bölümü ve Mekan' başlıklı yazı yayınlanmıştır. 191.sayıda Gülsüm Nalbantoğlu'nun Necdet Teymur ile yazdığı "Yayın Tanıtma: Çevre Araştırmaları İçin Bir Bakış Açısı: Çevre Söylemi" başlıklı yazı bulunmaktadır. Yine bu sayıda yayınlanan yedi kişilik bir grubun yazdığı "Cumalıkızık-Tarihsel Dokusunu Koruyan Bir Osmanlı Vakıf Köyünün Evrimi"

başlıklı yazının tek kadın yazarı Figen Ayçetin'dir. 193.sayıda İnci N. Aslanoğlu'nun yazdığı 'Bauhaus'a Kadar Endüstriyel Tasarım- Mimarlık İlişkileri' başlıklı ve Gülsüm Nalbantoğlu'nun çevirisini yaptığı 'Hegel ve Sanat Tarihi' başlıklı yazılar yayınlanmıştır. 194.sayıda Zehra Gürayman tarafından çevirileri yapılan 'İslam Mimarlığında Simgeler ve İşaretler I' başlıklı, 'Çağdaş Müslüman ve İslam Kentsel Çevresinin Değişimi' başlıklı, 'Hazırlanmış Eleştiri' başlıklı, 'İslam'da Mimarlık: Biçim Arayışı' başlıklı ve 'Üçüncü Dünyada Kentsel Konut: Mimarın Rolü' başlıklı yazılar bulunmaktadır. 196.sayıda Zeynep Çelik'in bir söyleşisi, Sibel Dostoğlu'nun "Bir Toplantı, Bir Tartışma: Mimari Kültür İçin Bir Çerçeve" ve "Belirsiz Sınırlar? Güvencesiz Meslek? Mimarlık" başlıklı yazıları, Saliha Erkonak ve Gülnaz Teymur'un yazarları arasında bulunduğu "Doğu Karadeniz Bölgesi Kentsel Doku Araştırması: Amasya ve Tokat'ta Birer Sokak" başlıklı yazı, Zehra Gürayman'ın çevirisini yaptığı 'İslam Mimarlığında Simgeler ve İşaretler II' başlıklı yazı bulunmaktadır. 197.sayıda Saliha Erkonak ve Gülnaz Teymur'un yazarlarının içinde bulunduğu "Doğu Karadeniz Bölgesi Kentsel Doku Araştırması: Amasya ve Tokat'ta Birer Sokak II" başlıklı yazı yayınlanmıştır.

1984 yılında 200.sayıda Şengül Öymen Gür tarafından yazılan 'Yöre Mimarlığı: Nostalgia' başlıklı ve Ayşen Akpınar'ın çevirisini yaptığı 'Oluşturucu İmgeler' başlıklı yazılar yer almaktadır. 201.sayıda Gül Asatekin ve Emre Madran tarafından yazılan 'Mimarlıktan' başlıklı, Füsun Atacan Gürer ve Ayşegül Pekdemir tarafından yazılan 'Tarihi Çevre Korumasında İlk Aşama: Saptama – Belgeleme' başlıklı, N. Gül Asatekin tarafından yazılan 'Ankara Kalesi Koruma Geliştirme Çalışmaları Hakkında' başlıklı, Zühal Özcan'ın çevirisini yaptığı 'ICOMOS Danışma Kurulu Toplantılarından Notlar' başlıklı, çevirisini yapanlar arasında Çiğdem Kafesçioğlu'nun da olduğu 'Yaşasın Bütün Eski Yapılar' başlıklı yazılar yayınlanmıştır. 203.sayıda bahsi geçen yarışmalarda ödül alan mimarlar arasında Çiğdem Parlar, Nuran Karaaslan ve Merih Karaaslan, Çiçek Tuncer, Ayşe Karademir, Süreyya Saruhan, Gonca Gündoğdu, Gönül Bayülgen, Şengül Şişmanoğlu, Meral Nakipoğlu, Nurdan Sever'in isimleri bulunmaktadır. 204.sayıda İpek Göldeli'nin çevirisini yaptığı 'Mimarlık ve Kent Planlamada Yapısalcılık' başlıklı ve Sibel Dostoğlu'nun 'Modern Mimarlığın Ötesi' başlıklı yazılar yayınlanmıştır. 205.sayıda sözü geçen yarışmalarda jüri üyeleri arasında Kezban Erdem'in, Leyla Baydar'ın, Şükran Başaran'ın, Aydanur Mursal'ın, Gülsün Sağlamer'in, Jale Uçku'nun, Gülay Andaç'ın, Nermin İdikat'ın, Gülin Ağış'ın, isimleri geçmektedir. Ödül alan mimarlar arasında ise Nuran Karaaslan ve Merih Karaaslan,

Semra Uygur ve Özcan Uygur, Nursel Tutluoğlu ve Cihangir Tutluoğlu, Sevtap Başkurt, Nigar Gülercan, Pınar Yeltin, Funda Armutçu Oğlu, Belgin Duman, Nur Sarper, Ayşe Karademir ve Elif Balkır'ın isimleri bulunmaktadır. Yine bu sayıda Fatmagül Berktaş'ın 'Uygulamaya Geçerken Çevre Yasası' başlıklı, Nazan Kavukçu'nun da çevirmenleri arasında olduğu 'Doğa Kavramının İdealist Yorumu' başlıklı yazılar yayınlanmıştır. 207.sayıda ödül alan mimarlar arasında Nuran Karaaslan ve Merih Karaaslan ve Jülide Dikmen ve Nedim Dikmen bulunmaktadır. Sibel Dostoğlu'nun yazdığı 'Colin Rowe ve Bir Uzlaştırma Kuramı' başlıklı, Füsün Akarsu'nun yazdığı 'Piaget'ye göre Çocukta Mekan Kavramının Gelişimi' başlıklı yazılar yer almaktadır. 208.sayıda söz edilen yarışmalarda ödül alan mimarlar arasında Tülay Özbek, Zekiye Kendir, Çiçek Gedik, Nermin Kılınç, Belma Akalp, Ayşe Ergül, Oya Asutay, Mehtap Susmaz, Ayşe Karademir, Arzu Elmadağlı, Nuran Karaaslan ve Merih Karaaslan, Ayşe Bayoğlu, Jülide Dikmen ve Nedim Dikmen, Ayşegül Açıkgöz, Neşe İtez ve Aytek İtez, Sevinç Mutçalı, Zekiye Yağcı'nın isimleri vardır. Bu sayıda, Nazan Kavukçu'nun Mehmet Adam ile yazdığı "Berlin Geleneksel Yapı Sergilerinin Dördüncüsüne Hazırlanıyor" başlıklı yazısı ve çevirisini yaptığı "Oranların Sanatı" başlıklı yazısı yayınlanmıştır. 209.sayıda söz edilen yarışmalarda ödül alan mimarlar arasında Nuran Karaaslan ve Merih Karaaslan, Gül Özbir, Aysu Akalın, Emine Eken, Seniha Solmaz, Azize Ecevit ve Özgür Ecevit, Çiçek Tuncer, Feride Önal, Nalan Müesser Semerci, Jülide Dikmen ve Nedim Dikmen, Özlen Çağıl ve Abdullah Çağıl, Ayşe Bayoğlu, Semra Uygur ve Özcan Uygur, Çiğdem Parlar, Ebru Malkoç'un isimleri yer almaktadır. 201.sayıda İnci Aslanoğlu'nun yazdığı 'Ernst A. Egli Mimar, Eğitimci, Kent Plancısı' başlıklı yazı bulunmaktadır.

1985 yılında 211.sayıda Sibel Dostoğlu tarafından yazılan 'Modern Mimarlığın Tarih Yazımı Üzerine' başlıklı, İnci Aslanoğlu tarafından yazılan 'Musiki Muallim Mektebi' başlıklı yazılar yayınlanmıştır. Bu sayıda bahsi geçen yarışmalarda jüri üyesi olarak Gönül Tankut ve Gülsün Sağlamer'in isimleri görülmektedir. Bu yarışmalarda ödül alan mimarlar arasında ise Mine İnceoğlu ve Necati İnceoğlu, Oya Asutay, Sibel Yücel ve Sema Gülsever'in isimleri bulunmaktadır. 212.sayıda İnci Aslanoğlu tarafından yazılan 'Pertevniyal Lisesi (Valde Mektebi)' başlıklı yazı yer almaktadır. Bu sayıda yarışmalarda ödül alan mimarlar arasında Emine Eken, Feride Önal, Çiçek Tuncer, Gönül Bayülgen ve Cengiz Bayülgen, Berrin Sidel, Yasemin Kaptan, Derya Ünal ve Mete Ünal ve Zehra Kaya Dinçer'in isimleri görülmektedir. 214.sayıda Ferhunde Özbay tarafından yazılan 'Yayın

Tanıtma' başlıklı bir yazı yayınlanmıştır. Bu sayıda bahsi geçen yarışma projelerinde ödül alan mimarlar arasında Elif Balkur, Lale Vensürel, Semra Uygur ve Özcan Uygur, Ece Tarım ve Bülent Tarım, Selma Akyazıcı, Pervin Bilgen, Nahide Tan, Nuray Adal ve Atilla Aday, Filiz Abaka, Aynur Yavan, Ayfer Uğur, Hale Yumuk, Çiğdem Tacal, Gülnur Özdağlar, Esra Balaban, Bahar Gökpar, Özlem Alsolik, Havva Ardıç, Hülya Sertel ve Belgin Yazar'ın isimleri bulunmaktadır. 215.sayıda Afife Batur'un "Sunuş: Modern Mimarlık Hareketinin Mimarlık Tarihi Eğitimindeki Yeri ve Uygulamaya Etkisi" başlıklı yazısı vardır. Yine bu sayıda Afife Batur'un Selçuk Batur ve arkadaşlarıyla birlikte yazdığı "Modern Mimarlık Hareketinin Mimarlık Yayınlarında Ele Alınışı ve Yayınların Uygulamaya Etkisi" başlıklı bir yazı yayınlanmıştır. Şengül Öymen Gür'ün 'Post-Modern Mimarlığın Dili, Charles Jencks' başlıklı bir yayın tanıtma yazısı bulunmaktadır. Mine Kazmaoğlu'nun kısa bir haber yazısı vardır. Azize Ecevit ve Özgür Ecevit, Gül Özbir, Emine Dişli, Nuran Karaaslan ve Merih Karaaslan, Nükhet Erbay, Zekiye Yağcı, Ayşe Bayoğlu, Jülide Dikmen ve Nedim Dikmen, Aysu Akalın, Nesrin Yatman ve Affan Yatman, Cevriye Topçuoğlu ve Berna Özcan ise yarışmalarda ödül alan kadın mimarlardır. 217.sayıda Sevgi Aktüre'nin "'İslam Kenti" Teması Üzerine Çeşitlemeler' başlıklı, Sibel Dostoğlu'nun 'Modernizmin Ötesi Tartışmalarında Klasizm Sorunu' ve 'Görünmez Kentler / Invisible Cities' başlıklı, Mine Kazmaoğlu'nun çevirisini yaptığı 'Klasik Melankoliler' başlıklı yazılar bulunmaktadır. Bu sayıda yarışmalarda ödül alan mimarlar arasında Azize Ecevit ve Özgür Ecevit, Aslı İdil ve Baran İdil, Figen Özbay, Arife Özçelik, Nuran Karaaslan ve Merih Karaaslan, Semanur Koç, İ. Seda Özyılmaz, Çiçek Tuncer, İlgi Aşkun ve Alpay Aşkun, Emine Eken ve Ayşe Alagöz bulunmaktadır. 218.sayıda Ayla Çevik'in 'Bilimsel Devrimlerin Yapısı' başlıklı bir yayın tanıtma yazısı, Aydan Keskin Balamir'in "Mimarlık Söyleminin Değişimi ve Eğitim Programları" başlıklı, yine Aydan Keskin Balamir'in çevirisini yaptığı 'Tasarım Eğitiminin Tasarımına İlişkin Bazı İlkeler' başlıklı yazılar bulunmaktadır. Bu sayıda söz edilen yarışmalarda ödül alan mimarlar arasında ise, Gülay Andaç, Şükran Başaran ve Nuran Karaaslan'ın isimleri yer almaktadır. 219.sayıda Gülsün Sağlamer'in 'Mimarlık' ve 'Mimarlıkta Bilgisayar Uygulamaları' başlıklı yazıları, İnci Aslanoğlu'nun 'Ankara Sergievi Binası' başlıklı, Vedia Dökmeci'nin 'Bilgisayarın Şehir Planlamada Kullanılması' başlıklı yazılar yer almaktadır. Arzu Erdem'in ise 'Otomatik Mimari Tasarım Olanaklı mıdır?' başlıklı çeviri yazısı vardır.

1986 yılında yayınlanan 220.sayıda yarışmalarda ödül alan mimarlar arasında Mine Doruk, Ece Tarım ve Bülent Tarım, Vildan Ok ve Ziya Ok, Nursel Onat ve Muammer Onat, Candan Töre, Nesrin Yatman ve Affan Yatman, Nuran Karaaslan ve Merih Karaaslan, Çiçek Gedik'in isimleri görülmektedir. 221.sayıda Mine Kazmaoğlu'nun Uğur Tanyeli ile yazdığı "1980'li Yılların Türk Mimarlık Dünyasına Bir Bakış" başlıklı yazı bulunmaktadır. Bu sayıdaki yarışma projelerinde seçici kurul listesinde adı geçen tek kadın Nilüfer Topçuoğlu'dur. Bahsi geçen yarışmalarda ödül alan mimarlar arasında Gülnur Özdağlar, Havva Ardiç, Sevinç Mürşitoğlu, Yasemen Şahintürk, Gülgün Selamoğlu, Çiğdem Taçal, Nesrin Yatman ve Affan Yatman, Nuran Karaaslan ve Merih Karaaslan, Arzu Bora, Fulya Öztürk, Figen Özbay, Arife Özçelik, Ulviye Öcal, N. Çiçek Gedik ve Yasemin Bakuer isimleri bulunmaktadır.

1987 yılında yayınlanan 223.sayıda yarışmalarda ödül alan mimarlar arasında Zeynep Keser, Filiz Öngüç ve Gamze Gürsoytrak vardır. Nuran Karaaslan ile Merih Karaaslan'ın 'Altındağ Belediye Sarayı ve Çevre Düzenlemesi Projesi' başlıklı, Nesrin Yatman ile Affan Yatman'ın 'Türkiye Kızılay Derneği Rant Tesisleri Projesi' başlıklı, Yasemin Erk ile Hasan Özbay'ın 'Altındağ Belediye Sarayı Yarışması'nda "İki Karşı Proje" başlıklı yazıları yayınlanmıştır. 224.sayıda yarışmalarda ödül alan mimarlar arasında Semra Uygur ve Özcan Uygur, Şükran Başaran bulunmaktadır. 225.sayıda yarışmalarda ödül alan mimarlar arasında Tülin Çetin ve Yeşim Kamile Orbay'ın isimleri vardır. 226.sayıda İ. Sevil Özsarıyıldız'ın 'Hollanda- Rotterdam'da "Boomwoning" Deneme Konut' başlıklı yazısı bulunmaktadır. "İç Mekân Donatım Elemanları ve Tasarımı" konulu sempozyumda konuşmacı olana tek kadın Çiğdem Ebru'dur. 227.sayıda Şule Özökren tarafından yazılan 'Türkiye'de Konut Kooperatifçiliğinin Gelişim Süreci' başlıklı ve Yıldız Sey tarafından yazılan 'Mimarlık Eğitiminde Konut' başlıklı yazılar yayınlanmıştır. Bu sayıdaki yarışmalarda ödül alan mimarlar arasında Handan Dülger, Arzu Yılmaz ve Ümit Yılmaz, Nuran Zeren, Ayşe Işık, Zeynep Su, Arife Özçelik, Şule İnankul, Güzin Konuk, Gülşen Kılıçreis, Dilek Erbil, Filiz Atay, Nurdan Südor, Gülnaz Gezgin, Nursel Onat ve Muammer Onat, Selma Özkoçak ve Mustafa Özkoçak, Mehtap Susmazer, Altuğ Çinici ve Behruz Çinici, Mine İncooğlu ve Necati İncooğlu, Selda Çapraz, Çiğdem Öviz, Derya Akşit ve Ferit Akşit, Arzu Ünal, Almila Sağdıç ve Barbaros Sağdıç, Fatma Ülke Aren, Ayla Karacabey, Yaprak Karlıdağ, Nilgün Kıyak, Çiğdem Parlar, Cemile Keçik, Sevim Onursal, Hande Suher

ve Esat Suher, Lale Berköz, Nilgün Ergun, Arzu Yılmaz, Yeşim Marulyalı, Hande Akarca bulunmaktadır.

1988 yılında yayınlanan 228.sayıda yarışmalarda ödül alan mimarlar arasında Nuran Türkmen ve Muhlis Türkmen, Ayla Taşke, Nuran Karaaslan ve Merih Karaaslan, Oya Asutay ve Alparslan Asutay; jüri üyeleri arasında ise Şengül Öymen Gür bulunmaktadır. Nur Akın'ın yazdığı "Türkiye'de Tarihi Çevre Koruma, Örnekler ve Sorunlar" başlıklı, N. Gül Asatekin'in yazdığı 'Kuşadası- Kaleiçi Sağıklaştırma Yenileme Projesi' başlıklı yazılar yer almaktadır. 229.sayıda Altuğ Çinici ve Behruz Çinici'nin 'Subay ve Astsubay Orduevi', "Marina Hoteli ve Yat Kulübü" başlıklı ve "Prens Abdül Aziz Bin Ahmed Bin Abdel Sarayı" başlıklı üç proje tanıtım yazısı bulunmaktadır. Bu sayıda yer alan yarışmalarda ödül alan mimarlar arasında S. Tülin Akman, Necva Akçura, Ebru Ertan yer almaktadır. 230.sayıda Nuran Karaaslan'ın "Sinan'ın Eserlerini Görmek ve Zal Mahmut Paşa Külliyesi Üzerine Bir Yorum" başlıklı bir yazısı bulunmaktadır. 231.sayıda yer alan yarışmalarda mansiyon ödülü alan mimarlar arasında Nimet Aydın, Tülay Taşcıoğlu ve Adnan Taşcıoğlu, Çiçek Uluğ ve Murat Uluğ, Çiğdem Yücel ve Ayşegül Açıkgöz vardır.

1989 yılında yayınlanan 233.sayıda Aynur Göka'nın 'Başkanların Profilleri' başlıklı ve Şengül Öymen Gür'ün '80'li Yıllarda Apartman Örnekleri' başlıklı yazıları bulunmaktadır. 234.sayıda Gülsün Sağlamer ve Hülya Yürekli ve Ferhan Yürekli tarafından yazılan "Trabzon Belediyesi ve İl Özel İdaresi Turistik Oteli" başlıklı, Şengül Öymen Gür'ün yazdığı 'Trabzon'da Mimarlık' başlıklı, Saliha E. Aydemir'in yazdığı 'Planlarla, Plansız Gelişen Kent' başlıklı, Ayşe Velioğlu'nun yazdığı 'KTÜ'de Mimarlık Eğitimi' ve 'Taş Yapının Cepheleri' başlıklı, Zerrin Enön'ün yazdığı 'Kalıcı Olmak veya Olmamak' başlıklı, Nilgün Kuloğlu ve Tümerkan İbiş'in 'Trabzon'da Rölöve Çalışmaları' başlıklı yazıları yayınlanmıştır. 235.sayıda Emel Nugay Aközer'in 'Bilmediğimiz Vitruvius ve Eleştiri Geleneği' başlıklı bir yayın tanıtma yazısı, Filiz Erkal'ın ve Coşkun Erkal yazdığı 'Atatürk Kültür Merkezi, Ankara' başlıklı, Gülçin Küçükkaya'nın yazdığı 'Koruma Bilincinin, Kent Ölçeğinde Örgütlenmesi' başlıklı yazılar yer almaktadır. Bu sayıda yarışmalarda ödül alan mimarlar arasında Nesrin Yatman ve Affan Yatman, Nuran Karaaslan ve Merih Karaaslan, Aynur Sırtoğlu, Fatma Gülşen Gülmez, A. Ayça Bilsel, Ayşe Maden ve Fatoş Lostar bulunmaktadır. 237.sayıda Nergis Ögüt'ün 'Eleştirinin Eleştirisi' başlıklı, Saliha E. Aydemir'in İmar Mevzuatı' başlıklı, A. Ayça Bilsel, S. Güven Bilsel ve F. Cânâ Bilsel'in 'Kentsel Tasarım Tekniği' başlıklı, Zuhale Ulusoy'un 'Eski Sanayi

Kentlerinin Geleceği' başlıklı yazıları yayınlanmıştır. Bu sayıda yarışmalarda ödül alan mimarlar arasında Çiçek Uluğ'nun ve Murat Uluğ'nun ismi bulunmaktadır. 238.sayıda Aslı Özbay'ın 'Mimarlıktan' başlıklı, Altuğ Çinici ve Behruz Çinici'nin 'Sincan-Elvanköy Kent Planlaması' başlıklı, Nevnihal Erdoğan ve Halil Dincel'in 'Gecekondunun Potansiyeli' başlıklı Semahat Sevinç ve Ülker Seymen'in 'İslah İmar Planlarıyla Geri Dönülmez Adımlar Atılmadan' başlıklı, Ayla Çevik'in 'Mekânsal Görüntüleme ve Kuramsal Sorunlar' başlıklı ve Aydan Keskin Balamir'in 'Göreme'deki Cam Piramitler' başlıklı yazıları yer almaktadır. Yine bu sayıda Neslihan Tayanç ve Yasemen Güreşçioğlu'nun hazırladığı haberler yer almaya başlamıştır.

1990 yılında 239.sayıda Aydan Keskin Balamir'in 'Sempozyum Ardından: Eleştiri-Özeleştiri' başlıklı, Aslı Özbay'ın 'Mimarlık'tan' başlıklı yazıları yayınlanmıştır. 240.sayıda Sedef Tunçağ'ın Erbil Coşkun ile yazdığı 'Tevfik Fikret Lisesi, İzmir' başlıklı, A. Gülçin Küçükçaya'nın yazdığı "Edirne Kaleiçi Sivil Mimarisi'nde Greek Revival Tarzında Bir Yapı İlhan Koman'ın Doğduğu Ev" başlıklı yazılar bulunmaktadır. 241.sayıda Şengül Ö. Gür'ün 'Ulusal Teknolojik Düzeyimizin Bir Göstergesi: Atakule ve Yaşam' başlıklı, Emel Aksözer'in 'Kuram Nedir?' başlıklı, Rana Nergis Ögüt'ün 'Günümüzde Kültür, Mimarlık ve Gerçeklik' başlıklı, Nur Akın'ın "Arnavutluk'ta İki Müze-Kent: Berat ve Ergeri'de Koruma" başlıklı yazıları yer almaktadır. 242.sayıda Manolya Tokalı'nın 'Oral Vural' başlıklı, Aydan Keskin Balamir'in "Türkiye'deki Mimarlık Tartışmaları Bir Söz Kalabalığı Mıdır?" başlıklı, Deniz Mazlum'un 'Çok Yönlü Bir Sanatçı Şadan Bezeyiş' başlıklı, Aydan Erim'in 'Mimarlık'tan' başlıklı yazıları yayınlanmıştır. 243.sayıda Nigan Bayazıt'ın "İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi'nde Bilgisayar Destekli Tasarlama Eğitimi" başlıklı, Derya Oktay'ın 'Tasarımda Kullanıcı Katılımı' başlıklı, Yeşim Turhan, Özden Nar'ın 'Ataköy'de Bir Alışveriş Merkezi: Atrium' başlıklı, Pervin Bilgen ve Esin Bayır'ın 'Korunmayı Bekleyen Miras: Eski Tarsus Evleri' başlıklı, Alev Erkmen'in 'Krier-Eisenman: Avrupa Şehrinin Yeniden İnşası' başlıklı, Ayla Çevik'in 'Eisenman Üzerine' başlıklı ve Ayla Çevik'in çevirilerini yaptığı 'Eisenman Üzerine' ve 'Modernizm ve Post Modernizme Karşı Bir Manifesto' başlıklı, Zeynep Aktüre'nin çevirini yaptığı 'Benim İdeolojim Seninkinden İyidir' başlıklı yazıları yer almaktadır. Bu sayıda yarışmalarda ödül ve mansiyon alan mimarlar arasında Nesrin Yatman ve Affan Yatman, Jülide Dikmen ve Nedim Dikmen, Semra Uygur ve Özcan Uygur, Filiz Erkal ve Coşkun Erkal, Aynur Gençata ve Cengiz Gençata, Semra Teber, Ferhan Teber ve Sedvan Teber ve Arzu Kahraman'ın isimleri vardır.

1991 yılında 244. sayıda Aydan Keskin Balamir'in yazdığı “Çağdaş Macar Mimarlığında Ulusal Kimlik Arayışları” başlıklı ve Şengül Ö. Gür'ün yazdığı “Alternatif Çevreler Üretmek Bir Karar Sorunu Mu?” başlıklı yazılar yayınlanmıştır. Semra Uygur'un Özcan Uygur ile tasarladığı “Türkiye İhtisas Hastanesi Ek Yapı Projesi” yayınlanmıştır. 245. sayıda Aydan Erim'in “Mimarlık'tan” başlıklı yazısı yer almaktadır.

1992 yılında 246. sayıda Sema E. Soygeniş'in çevirisini yaptığı “Gelecek Daha Yeni Başlıyor” başlıklı, Alev Erkmen'in çevirisini yaptığı “Büyük Projeler: Grand Projects” başlıklı, Aydan Erim'in yazdığı “Atina'da Bir Akrapol ya da Akrapolün Etrafında Bir Atina” başlıklı yazılar yayınlanmıştır. Sema E. Soygeniş'in Murat Soygeniş ile hazırladığı “ABD ve Kanada'dan Müze Binaları” başlıklı araştırma yazısı yayınlanmıştır. 247. sayıda Neriman Şahin'in yazdığı “Koruyucu Kent Yenilemesi ve Yerel Yönetimler Berlin- Ankara” başlıklı, Zeynep Aktüre'nin yazdığı “Botta ve Kentte Mimarlık” başlıklı, Aydan Keskin Balamir'in “Dünya Kadın Mimarları Kongresinden İzlenimler” başlıklı, Ayşe Gülçin Küçükkaya'nın “Revival Classic Restorasyon Anlayışı ile Kalem İş Dekorasyonunda Yitirdiklerimiz ve Eski Cami” başlıklı, Yurdanur Dülgeroğlu'nun “Bir Toplu Konut Sempozyumunun Ardından” başlıklı yazıları yayınlanmıştır. 248. sayıda Ayşıl Yavuz'un “Mimar Sinan Eserleri Bugün Ne Durumda?” başlıklı, Sibel Bozdoğan ve Gülru Necipoğlu Kafadar'ın yazdığı “New York Times Seyahat Eki Editörüne” başlıklı yazıları yayınlanmıştır. 249. sayıda N. Gül Asatekin'in yazdığı “Ankara Kaleiçi: Salt Fiziksel Çevre Mi Korumaya Değer? Ya İçinde Yaşayanlar?” başlıklı, Necva Akçura'nın yazdığı “Günümüzde Tarihi Çevre Koruması Konusunda Görüşler” başlıklı, Güzin Türel'in yazdığı “Ankara Kenti Yeşil Alanlarının Kullanım Etkinliklerinin Bugünkü Durumu ve Artırılması Konusunda Öneriler” başlıklı yazılar yayınlanmıştır. 250. sayıda Türkan İnce'nin “Ağa Han Ödülleri İçin Tekzip” başlıklı, Aslı Özbay'ın “Mimarlık'tan” başlıklı, Alev Erkmen'in “Oyma Klişeden Bilgisayar Dizgisine Batı Mimarisinde Kitap-Kurtluğu” başlıklı yazılar yer almaktadır.

1993 yılında 251. sayıda Aslı Özbay'ın “Mimarlık'tan” başlıklı, Selma Göker'in “Kollogyumun Ardından” başlıklı, Esra Akcan'ın “Mimarlar Yarışıyor” başlıklı derleme yazısı, Ayla Çevik'in “20. Yüzyılda Bir Masal Kahramanı: Tadao Ando” başlıklı, yine Ayla Çevik'in çevirisini yaptığı “Mimarlığın Kenarından” başlıklı, Kadriye Seyithanoğlu'nun “Demir Tatil Köyü” başlıklı yazılar yayınlanmıştır. 252. sayıda Aslı Özbay'ın “Mimarlık'tan” başlıklı, Yonca Al (Hürol)'ın “Yapı Sistemlerinin Mimari Biçimlenme Anlayışına Bağlı Biçimlenme Olanak ve Kısıtları 1” başlıklı, Alev Erkmen'in çevirisini

yaptığı “Türkiye'nin Unutulmuş Gürcü Kiliseleri” başlıklı, Selma Göker'in “İngiltere'den Gelen Uğultular” başlıklı, Esra Akcan'ın Can Çinici ile yazdığı “Ağa Han Mimarlık Misyonu ve Demir Evler” başlıklı, Afife Batur'un “Utarit İzgi İçin” başlıklı, yazıları yayınlanmıştır. 253. sayıda Aslı Özbay'ın “Mimarlık'tan” başlıklı, yine Aslı Özbay'ın “UIA Kongresi Üzerine Yorumlar - Değerlendirmeler” başlıklı derleme yazısı, Yıldız Sey'in “2000'li Yılların Eşiğinde Türkiye'de Mimarlık Konuları” başlıklı derleme yazısı, Aliye Pekin Çelik'in “Hızlı Şehirleşme, Fakirlik ve Mimarlar” başlıklı, Aslı Özbay'ın “GAP Kültür Sanat Merkezi” başlıklı, Aydan Balamir'in “Carlo Scarpa” başlıklı, Yonca Al (Hürol)'ın “Yapı Sistemlerinin Mimari Biçimlenme Anlayışına Bağlı Biçimlenme Olanak ve Kısıtları 2” başlıklı, Alev Erkmen'in “Scarpa'nın Detaylarında Tematik Ögeler” başlıklı deneme yazısı ve Aydan Balamir'in çevirisini yaptığı “Scarpa'yı Uğurlarken : Elveda Sevgili Maestro” yazısı yayınlanmıştır. 254. sayıda Aslı Özbay'ın “Mimarlık'tan” başlıklı, Aydan Erim'in “Ben Chicago'dayken” başlıklı, Gönül Evyapan'ın “Peyzaj Tasarımı Deyim Olarak Anlam ve Kapsamı” başlıklı, Gül Asatekin'in “Saraçlar Çarşısı Yarışmasının Ardından Bir Karşıt Görüş” başlıklı yazısı yayınlanmıştır. 255. sayıda Aslı Özbay'ın yazdığı “Mimarlık'tan” başlıklı, Aydan Balamir'in yazdığı “Türkiye Mimarlığı II. Sempozyumu'ndan Bir Kesit” başlıklı, Esra Akcan'ın yazdığı “Sempozyumdan Aksedenler” başlıklı, Sedef Tuncağ'ın Erbil Coşkuner ile yazdığı “İzmir Sahilinde Bir Apartman Venüs” başlıklı ve Selma Göker'in “Riba'nın Mimarlar Listesi Sorunu” başlıklı yazıları yer almaktadır.

1994 yılında 256. sayıda Aslı Özbay'ın “Mimarlık'tan” başlıklı, Sevgi Lökçe'nin Olcay Aykut ile yazdığı “Mimarlık Eğitiminde Beklenen Değişimler Kongresinin Ardından” başlıklı, Tezcan Karakuş'un “Mimarlık Meslek Yasasına Dair” başlıklı, Selma Göker'in “Vitra Yangın İstasyonundan Waterloo Demiryolu İstasyonuna” başlıklı, Sonay Çevik'in “Bir Şehrin Hikayesi” başlıklı yazıları yayınlanmıştır. 257. sayıda Aslı Özbay'ın “Mimarlık'tan” başlıklı, Aydan Erim'in “Bir Mimar: Nejat Ersin” başlıklı, Esra Akcan'ın “Sanatın ve Mimarlığın Görelî Özerkliği / Özgürlüğü Üzerine” başlıklı, A. Zeynep Onur'un “Gürcistan'da Bir Kent Batum” başlıklı yazıları yayınlanmıştır. 258. sayıda Aslı Özbay'ın “Mimarlık'tan” başlıklı, Sevinç Hadi'nin Şandor Hadi ile yazdığı “IV. Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri 1994 Yapı Dalı Ödülü” başlıklı, Gülay Keleş Usta'nın Ayhan Usta ile yazdığı “IV. Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri 1994 Grafik Sunuş Ödülü” başlıklı, A. Banu Tevfikler'in Senih Çavuşoğlu ve Serdar Kayaalp ile yazdığı “IV. Ulusal Mimarlık

Sergisi ve Ödülleri 1994 Grafik Sunuş Ödülü” başlıklı, Şebnem Yalınay’ın yazdığı “Mimari Anlatımın Estetikleşmesi” başlıklı, Hilal Angay’ın yazdığı “Bir Karadeniz Gezisinden İzlenimler Bir Taraf Beton Bir Taraf Mavi” başlıklı yazılar yayınlanmıştır. 259. sayıda Aslı Özbay’ın “Mimarlık'tan” başlıklı, Gülay Keleş Usta’nın Ayhan Usta ile yazdığı “Söylem ve İroni” başlıklı, Dilek T. Derman’ın Bünyamin Derman ile yazdığı “Zübeyde Hanım Yarışmasının Ardından” başlıklı, Zeynep Çelik’in yazıp Alev Erkmen’in çevirdiği “Yayın Tanıtım: Üçüncü Dünya Mimarları” başlıklı yazılar yayınlanmıştır. 260. sayıda Alev Erkmen’in “Mimarlık'tan” başlıklı, Aslı Özbay’ın “Bolu'da Devletin Yerini Dolduran Mimar: İzzet Baysal” başlıklı, Gülay Keleş Usta’nın “Trabzon Sahil Bandırma İmaj Arama Çabaları ve Bir Uygulama” başlıklı, Yonca Al (Hürol)’ın “Yüksel Binalar ve Çağdaşlaşma” başlıklı yazıları yer almaktadır.

1995 yılında 261. sayıda Alev Erkmen’in yazdığı “Mimarlık'tan” başlıklı, Bedriye Kaba’nın yazdığı “Yeni Mahalle, Yenir Mahalle, Yenik Mahalle” başlıklı, Gül Asatekin’in yazdığı “Türkiye’de Kuram/Kılgı İlişkileri 1- Restorasyon Teriminin Yüklendiği Yeni Anlam” başlıklı, Pervin Bilgen’in “Konut Kaynakçası” başlıklı yazılar yayınlanmıştır. 262. sayıda Aydan Erim’in yazdığı “Habitat II Stockholm'den Vancouver'e... Rio'dan İstanbul'a... I” başlıklı, Gül Asatekin’in, Gaye Çağlayan’ın yazdığı “Bireysel Yaratıcılığın Dışavurumu Üzerine Tezler Frankfurt Okulu ve Yeni Nesnelcilik Karşıtlığı” başlıklı, Kıvılcım Keskiner’in yazdığı “Marmaris Yarışması'nın Düşündürdükleri Her Şeye Rağmen Mimarlık” başlıklı yazılar yayınlanmıştır. 263. sayıda Aydan Erim’in “Habitat II Stockholm'den Vancouver'e... Rio'dan İstanbul'a... 2” başlıklı, Neslihan T. Dostoglu’nun “Modern Sonrası Mimarlık Anlayışları” başlıklı, Nuran Ünsal’ın “Basın ve Gençlik Kültür Merkezi” başlıklı, Hülya Vurnal İkizgül’ün “Binlerce Çakıtaşının Serüveni” başlıklı, Feriha Büyükuşal’ın “Mozaik Sanatı ve Hülya Vurnal İkizgül’ün Fransa Sergisi” başlıklı, Aslı Ataöv’ün “Türkiye'deki İtalyan Elçilikleri” başlıklı yazıları yayınlanmıştır. 264. sayıda Alev Erkmen’in “Mimarlık'tan” başlıklı, Aydan Erim’in “Habitat II Stockholm'den Vancouver'e... Rio'dan İstanbul'a... 3” başlıklı, Ayla Çevik’in “Mimarlık Eğitimi Nasıl Bir Gelecek” başlıklı, Zeynep Onur’un “Mimarlık Eğitiminde Simülasyon Oyunları” başlıklı, Selda Başbuğoglu’nun “Danyal Tefik Çiper” başlıklı, Aydan Keskin Balamir’in “Gemi Ev’le Gecikmiş Bir Tanışma” başlıklı, Şule Karaaslan’ın “Kentsel Tasarımda Mimarın Rolü” başlıklı yazılar yayınlanmıştır. 265. sayıda Alev Erkmen’in “Mimarlık'tan” başlıklı, Gül Asatekin’in “Kültür Varlıklarının Korunması ve Mimarlıkta Uzmanlaşma” başlıklı, Aslı

Özbay'ın derlemesini yaptığı “Yarışma Kollukyumundan Notlar Radikalizm... Militarizm... Akademizm...” başlıklı, Alev Erkmen'in Merih Karaaslan ile yazdığı “Yüksel Erdemir” başlıklı yazıları yayınlanmıştır. 266. sayıda Alev Erkmen'in “Mimarlık'tan” başlıklı yazısı yer almaktadır.

1996 yılında 267. sayıda Alev Erkmen'in “Mimarlık'tan” başlıklı, Emine Komut'un “Diğerleri'nin Konut Sorunları Sempozyumu Üzerine” başlıklı, Aslı Ataöv'ün “Kent Planlamasına Bir Yaklaşım: Siena, Bergamo, Ascoli ve Kortrijk” başlıklı, Alev Erkmen'in derlemesini yaptığı “Kollokyumdan Seçme Tartışmalar veya Bir Yarışmanın Anatomisi” başlıklı, Aydan Keskin Balamir'in “Bir Mühendis Var Mimardan İçeri” başlıklı, Sevgi Lökçe'nin “Aydınlanma = I/D” başlıklı, Gönül Aslanoglu Evyapan'ın “Louis Kahn'ın Birlikte Çalıştığı İki Mühendis : Auguste Komendant ve Robert Le Ricolais” başlıklı yazılar yayınlanmıştır. 268. sayıda Alev Erkmen'in “Mimarlık'tan” başlıklı, Aydan Erim'in "Habitat II Stockholm'den Vancouver'e... Rio'dan İstanbul'a... 4 New York Güncesi" başlıklı, Şengül Öymen Gür'ün "Habitat II Denince Aklıma Bursa Geldi" başlıklı, Şule Karaaslan'ın "Londra Doklar Bölgesi Yenileme Girişimlerinde Kentsel Koruma ve Kentsel Tasarım İlkeleri" başlıklı, Sevin Aksoylu'nun "Hollanda'da Çevre Duyarlı ve Enerji Sakımlı Konut Alanı Tasarımı" başlıklı, Aslı Özbay'ın derlemesini yaptığı "Ulusal Sergi'de Ayrıcalıklı Mimarlık Tartışması" başlıklı yazılar yayınlanmıştır. 269. sayıda Alev Erkmen'in “Mimarlık'tan” başlıklı, Aydan Erim'in "Gündemdeki Habitat'ın Habitat Gündemi" başlıklı, Aydan Keskin Balamir'in "Karamsar Sorularla N'Habitat?" başlıklı, Gül Hafızogulları'nın "Çevre Duyarlı Kentleşme Politikaları" başlıklı, Demet Irkl'nın "Sürdürülebilir Bir Geleceğe Mimarın Katkısı" başlıklı, F. Nur Demirbilek ve Zerrin Yılmaz'ın "İklimle Dengeli Mimarlık" ve "Mimarlık Eğitimi ve Enerji" başlıklı yazıları yayınlanmıştır. 270. sayıda Alev Erkmen'in “Mimarlık'tan” başlıklı, Nuray Özaslan'ın "Tarihsel Kent ve Çağdaş Kentsel Tasarım Sorunu" başlıklı yazıları yer almaktadır. 271. sayıda Alev Erkmen'in çevirisini yaptığı "Farklılık ve Sınır: Çağdaş Mimarlıkta Bireyselleşme" başlıklı yazısı yayınlanmıştır. 272. sayıda Güniz Baykam'ın "Mimarlık No 271'e İki Tepki" başlıklı, Zeynep Önen'in çevirisini yaptığı "Büyüklik" başlıklı; Aydan Balamir, Sevinç Yavuz ve Nihal Bursa'nın birlikte yazdıkları "Bina Kabuğunun İçeriden Çatlatılması" yazılar yer almaktadır.

1997 yılında 273. ve 274. sayıda kadın görünürlüğüne rastlanamamıştır. 275. sayıda Aslıhan Demirtaş'ın Can Çinici ile yazdığı "Bir Jüri Tutanağının Anatomisi" başlıklı yazısı bulunmaktadır. 276. sayıda Derya Özkan'ın çevirisini yaptığı "Konsrüksiyonun Ontolojisi

Modern Mimarlık Teorilerinde Teknoloji Nihilizmi Üzerine Giriş" başlıklı, Gülnur Özdağlar Güvenç ve Derya Özkan'ın çevirisini yaptığı "Mimarlık ve Mühendislik Tasarımı" başlıklı, Alev Erkmen'in çevirisini yaptığı "Jacques Herzog ve Pierre De Meuron ile Söyleşi" başlıklı yazılar yayınlanmıştır. 277. sayıda Aslı Doğay'ın çevirisini yaptığı "Beden Mekan" başlıklı, Neşe Gurallar Yeşilkaya'nın çevirisini yaptığı "Dışardan Mimarlık: Beden, Mantık, Cinsellik" başlıklı, Gönül Çelik'in çevirisini yaptığı "Aidiyetsiz" başlıklı, Esra Akın Fidanoğlu'nun çevirisini yaptığı "Tschumi'de Haz Meselesi" başlıklı yazılar yayınlanmıştır. 278. sayıda Yonca Al (Hürol)'ın "Diyar" başlıklı yazısı yer almaktadır.

1998 yılında 279. sayıda kadın görünürlüğüne rastlanamamıştır. 280. sayıda Yonca Al (Hürol)'ın Sercan Yıldırım ile yazdığı "Akademik Ortam-Mimarlık Ortamı" başlıklı ve Hülya Yürekli'nin "Türkiye'nin Konumu ve Mimarlarımız" başlıklı yazıları yer almaktadır. 281. sayıda Aydan Erim'in "Bir Durum Değerlendirmesi" başlıklı yazısı bulunmaktadır. 282. sayıda Aydan Balamir'in "Herhangi Zamanın Güncesi" başlıklı, Özlem Berk'in "M1:333 Yenilikçi Avusturya Mimarisi" başlıklı, Nuran Zeren Gülersoy'un "Türk Kenti" başlıklı yazılar yer almaktadır. 283. sayıda Afife Batur'un "Harik Risalesi 1998" başlıklı, Burcu Göksoy'un çevirisini yaptığı "... Çözümlemesi Gereken Problemlerin Karmaşıklığı Açısından... Başka Bir Örnek Hatırlamıyorum..." başlıklı, Nur Akın'ın "Bir Yapı Monografisi" başlıklı yazıları yer almaktadır. 284. sayıda Afife Batur'un "Dosya 75. Yıl-Sunuş" ve "Yeniden: Çankaya" başlıklı, Nur Altinyıldız'ın "Varlığı Korumak- Yokluğu Örtmek" başlıklı, Yıldız Keskin'in "Cumhuriyetin 75. yıldönümünde Devrim Mimarisi Olarak Köy Enstitülerine "Resmi Geçit" " başlıklı, Gönül Tankut'un "Ankara'nın Planlı İmarı ve Şehir Mimarisi" başlıklı, Feral Eke'nin "75 Yıllık Cumhuriyetimizde İmar" başlıklı yazıları yer almaktadır.

1999 yılında 285. sayıda Nilüfer Çınarlı'nın "75 Yılda Türkiye'de Planlama, Kentleşme, Koruma Politikaları ve Mimarlık Paneli" başlıklı derleme yazısı ve Gülsüm Sağlamer'in "İstanbul Teknik Üniversitesi: Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Çağdaşlaşmanın Öncüsü Bir Üniversite" başlıklı yazıları yer almaktadır. 286. sayıda Emel Kayın'ın "İzmir'in Tarihi Kuleleri ve Asansör Kulesi" başlıklı, Bilge Yıldırım'ın "Foça Kule Evleri" başlıklı, Mine Hamamcıoğlu'nun "Birgi'den Marjinal Bir Kule Örneği: Küpuçuranlar Kulesi Korunması Üzerine Düşünceler" başlıklı, Aylin Orbaşlı'nın "Foster ve Rogers: Mimari ve Kentsel Tasarım Üzerine" başlıklı yazıları yer almaktadır. 287. sayıda Türkan Ulusu Uraz ve Belkıs Uluoğlu'nun yazdığı "Mimarlıkta Uygulamanın Bilgisi Artık Eğitimin Tek Amacı

Değil" başlıklı, Hülya Yürekli'nin Ferhan Yürekli ile yazdığı "Gelibolu Yarımadası Yarışması Üzerine" başlıklı yazılar yer almaktadır. 288. sayıda Aslı Erdoğan'ın "İki Deprem Arasında..." başlıklı, Tuğba Akçaoğlu'nun Bir Liseli Gencin "Kentli" Yorumu: "Kalabalık Değil Kentli" başlıklı yazıları yer almaktadır. 289. sayıda Aydan Balamir'in Namık Erkal ile yazdığı "Sunuş: Mimarlık Bilgisine İçerden ve Dışardan Bakışlar" başlıklı, Türkan Ulusu Uraz'ın "Mimarlık Bilgisi "Eskizler" ve Düşündürdükleri" başlıklı, İdil Üçer'in çevirisini yaptığı "Mekanın Tektoniği" başlıklı, Zeynep Mennan'ın "Geri-Dönüşümlü Bir Tema: Mimarlığın Asal Sorunu" başlıklı, Neslihan Dostoğlu'nun "Yapı ve Yaşam 1999 Kongresi'nden İzlenimler" başlıklı, Ayten Erdem'in "Göynük Kenti, Geleneksel Konut Mimarisi" başlıklı, Leyla Tavşanoğlu'nun "İstanbul Çarpık ve Dengesiz" UIA Genel Başkanı Vassilis Sgoutas ile Söyleşi" başlıklı yazıları yer almaktadır. 290. sayıda Emine Komut'un "Bir Sergi: Kentsel Yerleşmeler ve Doğal Afetler" başlıklı, Afife Batur'un "Osmanlı Mimarlığının 7 Yüzyılı "Uluslararası Bir Miras" Uluslararası Kongresi" " başlıklı, Nur Akın'ın "Güneydoğu'da Bir Son Nokta: Halfeti ve Birecik Barajı" başlıklı, Zeynep Ahunbay'ın "Dünya Kültür Mirası Ölçütleri Açısından Hasankeyf ve Kurtarıma Olasılıkları" başlıklı, Betül Şengezer ve Hatice Kansu'nun "Afet Bakış Açısıyla Mevzuatımız: Kurumsal Yapının Düzeltilmesine İlişkin Model Önerisi" başlıklı yazıları yer almaktadır.

2000 yılında 291. sayıda Zeynep Aktüre'nin çevirisini yaptığı "Derin Çevrebilim'e Karşı Toplumsal Çevrebilim Çevrebilim Hareketine Karşı Bir Meydan Okuma" başlıklı, Göksun Akyürek'in "Atatürk Orman Çiftliği; Kent ve Kır İçin Bir Uzlaşma Modeli" başlıklı, Dilek Yıldız'ın Hasan Şener ile yazdığı "Dünden Bugüne Koşuyolu..." başlıklı, Yasemen Say Özer'in Oğuz Özer ile yazdığı "Gelibolu Yarımadası Barış Parkı Uluslararası Fikir ve Tasarım Yarışması 3. Ödül" başlıklı, Hülya Yürekli'nin Ferhan Yürekli ile yazdığı "Mimarlık Bilgisi ve Aktarımının Serüveni" başlıklı, Ülkü Altınoluk'un Harun Batırbaygil ile yazdığı "Türkiye'de Mesleki Yetkinlik, Etik Yarışma Ortamı ve Kurumsallaşma Zorunluluğu: Mimarlık Örneği" başlıklı, Yasemin Sayar'ın "Türkiye'de Modernleşme ve Milliyetçilik: Milli Kimlik Sorunu ve Mimari İfadesi" başlıklı, Figen Kars'ın "Yangın Riskine Karşı Can Güvenliği Açısından Kaçış Yollarının Planlanma İlkeleri" başlıklı yazıları yer almaktadır. 292. sayıda Ülkü Altınoluk'un "Dosya: Endüstri Arkeolojisi Kapsamındaki Binalarda İşlev Dönüşümü" başlıklı, Sevgi Lökçe'nin "Havaalanı Yarışmalarında Yaşanan Son Deney" başlıklı yazıları yer almaktadır. 293. sayıda Şengül Öymen Gür'ün "Mimarlıkta

Temel Egitim Dersi Uygulaması" başlıklı, Emel Kayın'ın "Hayatı Yeniden Yorumlamaya Başlamak ve Mimarlık Birinci Sınıf Eğitimi" başlıklı, Nilgün Kuloğlu'nun "Bir Temel Eğitim Dersi Uygulaması ve Deneyimler" başlıklı, Çiğdem Baytin'in "Mimari Anlatım" Anlatım İçin Yeterli mi?" başlıklı, Berna Üstün'ün Faruk Atalayer ile yazdığı "Temel Tasarım Eğitim ve Öğretimi" başlıklı, Zeynep Onur'un "Mimarlık Eğitimine Başlamak" başlıklı, Neslihan Türkün Dostoğlu'nun "Mimarlık Eğitiminde İlk Yılın Önemi" başlıklı, Afet Erengöz ve Tülin Vural'ın Levent Arıdağ ile yazdıkları "Temel Tasarım ve Yaratıcılık" başlıklı, Tuğyan Aytac Dural'ın "Dönüş(tür)me Sürecinde Temel Tasarım Eğitimi" başlıklı, Sema Erder'in "Güven Yitiren Konutlar" başlıklı yazıları yer almaktadır. 294. sayıda Gönül Tankut'un "Heracles Programı Üzerine" başlıklı yazısı bulunmaktadır. 295. sayıda Fügen Selvitopu'nun yazdığı "Deprem Hasar Senaryoları ve İzmir RADIUS Projesi" başlıklı, Betül Şengezer'in Ercan Koç ve Ali Kılıç ile yazdığı "17 Ağustos 1999 Sonrası Sakarya Bölgesi Üzerine" başlıklı, Zeynep Aktüre Şiram'ın yazdığı "Venedik'te Mimarlık" başlıklı yazılar yer almaktadır. 296. sayıda Neslihan Türkün Dostoğlu'nun "XII. Uluslararası Yapı ve Yaşam Kongresi ile İlgili Bir Değerlendirme" başlıklı, Aydan Erim'in çevirisini yaptığı "Bugünün Amerikasında Mimarlık Eğitimi ve Meslek Pratiği" başlıklı, Mine Kazmaoğlu'nun "Türkiye Mimarlık Yıllığının Anlamı Ne?" başlıklı, Leyla Karşı Alpogut'un "III. Türkiye Büyük Millet Meclisi Binası Yarışma ve Yapım Süreci" başlıklı, Nurhan Ercan'ın "Zeugma Yalnız Değil" başlıklı, Arzu Yeşilyurt'un "Bir Foça Ütopyası: "Birlikte Yaşasaydık" başlıklı, Emine M. Komut'un "Saraybosna: Savaş Anılarından Gelecek Umutlarına" başlıklı yazılar yer almaktadır.

Tez kapsamında 1944 yılında yayınlanmaya başlayan Mimarlık Dergisinin 1944-2000 aralığındaki tüm sayıları değerlendirmeye alınmıştır. Dergide yapılan araştırmalar sonucunda kadın mimarların pratik hayattan daha çok mimarlığın yazınsal boyutuyla ilgilendikleri, mimarlık tarihiyle ilgili yazılar yazdıkları, çeviriler yaptıkları ya da mimarlık literatürü bakımından önem arz edecek derlemelerle daha çok meşgul oldukları söylenebilir. Bunun bir nedeni Mimarlık Dergisinin içeriğinin akademik olması ve dergide yazarların çoğunlukla akademisyen olmalarıdır. Bu bağlamda derginin bazı sayılarında kadın görünürlüğü erkek görünürlüğünden çok fazlayken, bazı sayılarda yok denecek kadar azdır.

Burada dikkat çeken bir diğer nokta, kadın mimarların kendileri gibi mimar olan eşleriyle birlikte yarışmalara katılmış olmalarıdır. Yüksek Mimar Harika Söylemezoğlu, eşi Hamit Kemali Söylemezoğlu ile; Yüksek Mimar Melahat Topaloğlu, eşi M. Ali Topaloğlu

ile; Yüksek Mimar Leyla Baydar eşi Ferzan Baydar ile, Yüksek Mimar Celile Butka eşi Kemal Butka ile, Yüksek Mimar Nezihe Taner eşi Pertev Taner ile, Afife Batur eşi Selçuk Batur ile, Sevinç Hadi eşi Şandor Hadi ile, Şaziment Arolat eşi Neşet Arolat ile, Nuran Karaaslan eşi Merih Karaaslan ile, Altuğ Çinici eşi Behruz Çinici ile yarışmalara katılmıştır. Bu örneklerden yola çıkılarak, görünürlük kazanan kadın mimarların, bir erkek mimar birlikteliğinden destek alarak cinsiyet eşitsizliğini kırmaya çalıştıkları söylenebilir.

5.2. Mimarlık Ortamında Görünür Olan Kadın Mimarlar

Yaşadıkları tüm sorunlara karşın mimarlık ortamında görünür olan kadın mimarlar bu başlık altında ele alınmıştır. Özellikle son on yıllarda mimarlık ortamında ön plana çıkan kadın mimarlar; mesleki alanda, akademik alanda ve meslek örgütlerinde kadın mimarlar olarak üç kategoride incelenmiştir. Mesleki alanda öncü kadın mimarlar da kendi aralarında ödüllü kadın mimarlar, ofis sahibi/yöneticisi kadın mimarlar ve tasarım/uygulama alanında yetkin kadın mimarlar olarak üç alt grupta değerlendirilmiştir.

5.2.1. Mesleki Alanda Kadın Mimarlar

Mesleki alandaki kadın mimarlar için Temel [91] tezinde şöyle bir değerlendirme yapmaktadır:

“Kendisini yarışma projeleriyle kanıtlamış olan kadınların daha sonrasında serbest piyasada yer edinebilir duruma geldiği, hatta öyle ki bu yarışma projelerinde kazanılan derecelerin, kadınların meslekteki gidişatlarının teminatı şeklinde görülüp bunun üzerinden değerlendirildikleri görülmektedir” [91].

Kadınların mesleki pratikte görünür olmaları için, öncesinde bir yarışma projesiyle isimlerini görünür kıldıkları görülmektedir. Erkek mimarlar serbest piyasada, herhangi bir yarışma projesine katılmaya gereksinim duymadan mesleğe başladıkları halde, kadın mimarlar öncesinde yarışma projelerine katılarak, kendilerini kanıtlama ihtiyacı duymuşlardır. Bu kadın mimarların da birçoğu, eşleriyle birlikte kurduları ofislerde meslek hayatlarını sürdürmektedirler. Kendi ismiyle, bir erkek mimarın eşliği olmadan mesleki pratiğini devam ettiren kadın mimar sayısı oldukça azdır. Bu da mimarlık mesleğinin, bu yüzyılda bile, ataerkil meslek olarak görülmeye devam ettiğinin başka bir göstergesi olarak görülebilir.

5.2.1.1. Ödüllü Kadın Mimarlar

1988 yılından itibaren TMMOB Mimarlar Odası tarafından iki yılda bir düzenlenen "Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri", bir ödül ve sergi etkinliğidir. Bu ödüller; "Sinan Ödülü, Mimarlığa Katkı Dalı Ödülü, Yapı Dalı Başarı Ödülü, Yapı / Koruma Dalı Ödülü, Proje / Düşler-Düşünceler Ödülü, Koruma-Yaşatma Dalı Başarı Ödülü, Yapı / Yaşam Çevresi Ödülü, Proje Dalı Başarı Ödülü" gibi farklı kategorilerde sahiplerini bulmaktadır. 2000 yılına kadar bu yarışmalarda ödül alan bir kadın mimara rastlanmamıştır. 2000 yılında 7. dönemi gerçekleştirilen "Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri'nde Mimarlığa Katkı Dalı Başarı Ödülü'nü alanlar arasında Afife Batur'un ismi bulunmaktadır [187]. 2022 yılında ise ilk kez bir kadın mimar olarak "Mimar Sinan Büyük Ödülü" nü Sevinç Hadi almıştır [188].

Bu bölümde "Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri"nde 2000 yılından, günümüze kadar olan ödül programları ele alınmıştır.

2002 yılında 8. dönemi gerçekleştirilen "Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri"nde Yapı Dalı Başarı Ödülü'nü alanlar arasında Melkan Tabanlıoğlu'nun; Yapı / Koruma Dalı Ödülleri'ni alan mimarlar arasında Zeynep Ahunbay'ın; Yapı / Yaşam Çevresi Ödülleri'ni alan mimarlar arasında Elif Özdemir ve Melkan Tabanlıoğlu'nun; Proje Dalı Ödülleri'ni alan mimarlar arasında Melkan Tabanlıoğlu, İpek Yürekli, Sevim Aslan'ın; Proje / Düşler-Düşünceler Dalı'nda Burcu Serdar Köknar'ın isimleri yer almaktadır [189].

2004 yılında 9. dönemi gerçekleştirilen "Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri'nde Yapı Dalı Başarı Ödülü'nü alanlar arasında Semra Uygur'un ve Gülnur Özdağlar Güvenç'in isimleri yer almaktadır. Proje Dalı Fikir Sunumu Ödülü'nü Gülseren Kayın Öker; Yapı Dalı Onarım Özel Ödülü'nü F. Feyza Cansever almıştır [190].

2006 yılında 10. dönemi gerçekleştirilen "Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri"nde Mimarlığa Katkı Dalı Ödülü'nü alanlar arasında Ayla Ödekan'ın; Yapı Dalı Başarı Ödülü'nü alanlar arasında Tülin Hadi ve Zeynep Ataş'ın'ın; Koruma-Yaşatma Dalı Başarı Ödülleri'ni alanlar arasında Halide Sert'in; Çevre Dalı Başarı Ödülleri'ni alanlar arasında Didem T. Omacan'ın isimleri bulunmaktadır [191].

2008 yılında 11. dönemi gerçekleştirilen "Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri"nde Mimarlığa Katkı Dalı Başarı Ödülü'nü Jale Erzen almıştır. Mimarlığa Katkı Dalı "Seçici Kurul Özel Ödülü'nü Mualla Eyuboğlu Anhegger'e ithaf edilmiştir. Yapı Dalı Başarı

Ödülünü alanlar arasında Melkan Gürsel Tabanlıoğlu; Proje Dalı Başarı Ödülünü alanlar arasında Esin Tercan; Fikir Sunumu Dalı Başarı Ödülünü alanlar arasında ise Seda Bildik Erdoğan ve Esra Carus Gülaydın'ın isimleri vardır[192].

2010 yılında 12. dönemi gerçekleştirilen "Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri"nde Yapı Dalı / Koruma-Yaşatma Ödülünü alan mimarlar arasında T. Gül Köksal'ın ismi bulunmaktadır.

2012 yılında 13. dönemi gerçekleştirilen "Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri"nde Yapı Dalı Ödülleri'ni alan mimarlar arasında Gonca Paşolar, E. Didem Durakbaşı, Tülin Hadi'nin isimleri vardır. Yapı Dalı / Koruma-Yaşatma Ödülleri'ni alan mimarlar arasında Gülsün Tanyeli, Arzu Erdem, Nurbın Paker Kahvecioğlu'nun isimleri bulunmaktadır [193].

2014 yılında 14. dönemi gerçekleştirilen "Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri"nde Yapı Dalı Ödülleri'ni İTÜ Merkezi Derslik Binası'yla Ahsen Özsoy ve Hasan Şener; Yapı Dalı / Koruma-Yaşatma Ödülünü TCDD Hangar Binaları Restorasyonu (Nazilli- Aydın) ile Şerife Türk Derin almıştır. [194].

2016 yılında 15. dönemi gerçekleştirilen "Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri"nde İnci Aslanoğlu ve İhsan Bilgin "Mimarlığa Katkı Dalı Başarı Ödülü" almıştır [195].

Mimarlar Odası Antalya şubesi koordinatörlüğünde, Kepez Belediyesi tarafından gerçekleştirilen Turgut Cansever Ulusal Mimarlık Ödülleri 2016'da "Başarı Ödülü"nü "Maxx Royal Kemer Resort Hotel, Kemer – Antalya Projesi"yle Sevilay Uğur Çekim ve Abdurrahman Çekim almıştır [196].

2018 yılında 16. dönemi gerçekleştirilen "Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri"nde Mimarlığa Katkı Dalı Ödülünü Sibel Bozdoğan, Yapı Dalı Ödülü'nü "Diyarbakır Yenışehir Belediyesi Projesi"yle Semra Uygur ve Özcan Uygur, Yapı / Çevre (Kamusal Alan Tasarımı) Dalı Ödülünü "Bostanlı Yaya Köprüsü & Gün Batımı Terası Projesi"yle Evren Başbuğ ve Hülya Arkon almıştır [197].

2020 yılında 17. dönemi gerçekleştirilen "Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri"nde Yapı Dalı Ödülü'nü Pınar Gökbayrak, Burçin Yıldırım; Yapı / Koruma Dalı Ödülü'nü Ayşe Karademir ve Süreyya Saruhan; Proje / Koruma Dalı Ödülü'nü Eda Yazkurt Pelenk ve Burak Pelenk; Fikir Sunumu Dalı Ödülü'nü Ecenur Sezgin almıştır [198].

KTMMOB Mimarlar Odası tarafından dördüncüsü düzenlenen "Mimarca Mekan Anlatımı Metin Yarışması 2021"de birincilik ödülünü Özge Kırçıl, ikincilik ödülünü Çiğdem Güven, üçüncülük ödülünü Esin Yılmaz almıştır [199].

2022 yılında 18. Dönemi gerçekleştirilen “Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri”nde; Mimar Sinan Büyük Ödülü'nü Sevinç Hadi, Mimarlığa Katkı Dalı Ödülü'nü Zeynep Ahunbay, Mimarlığa Katkı Dalı Seçici Kurul Özel Ödülü'nü Yıldız Sey almıştır. Anma Programı'na (2022-2024) Leman Cevat Tomsu alınmıştır [200].

Tez kapsamında “Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri” programında sırasıyla ödül alan Ayla Ödekan, İnci Aslanoğlu, Sevinç Tüjümet Hadi, Zeynep Ahunbay, ve Sibel Bozdoğan'ın biyografilerine yer verilmiştir.

Ayla Ödekan (Doğum tarihine ulaşılammıştır.); 1965 yılında İstanbul Üniversitesi Sanat Tarihi Bölümü Bizans Kürsüsü'nden mezun olmuştur. 1967 yılında Chicago Üniversitesi Sanat Tarihi Bölümünde yüksek lisansını tamamlamıştır. Doktorasını asistan olarak görev yaptığı İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Tarihi Programında 1976 yılında tamamlamıştır. Sonrasında bu bölümde öğretim üyesi olmuştur. 1988-1996 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümünde, 1996-1999 yılları arasında Mimar Sinan Üniversitesi Sanat Tarihi Bölümünde öğretim üyeliği yapmıştır. 1999 yılında tekrar İstanbul Teknik Üniversitesi'ne dönmüş, 2006 yılında emekli olmuştur [206]. **2006 yılında 10. dönemi gerçekleştirilen "Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri" programında Mimarlığa Katkı Dalı Ödülü'nü almıştır [207].**

Şekil 5.20. Ayla Ödekan [208]

İnci Aslanoğlu (1935-2018); TED Ankara Koleji'nde ortaöğretimini tamamladıktan sonra, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden 1960 yılında lisans, 1961 yılında yüksek lisans derecesini almıştır. İTÜ'den Restorasyon ve Mimarlık Tarihi alanında 1979 yılında doktora eğitimini tamamlamıştır. Aslanoğlu, 1963 yılında ODTÜ Mimarlık Bölümü'nde başladığı akademik kariyerini 2002 yılında emekli olana kadar sürdürmüştür. "Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı (1923-1938)" kitabı ile dönem mimarlığının kapsamlı bir arşivini oluşturmuştur. İnci Aslanoğlu Türkiye'deki mimarlık tarihi yazımını etkilemesi nedeniyle ve yüzün üstünde imzayla aday gösterilerek **2016 yılında 15. dönemi gerçekleştirilen “Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri” programında “Mimarlığa Katkı Dalı Başarı Ödülü” almıştır** [203].

Şekil 5.21. İnci Aslanoğlu [204]

Sibel Bozdoğan (1950-); 1976 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'ni bitirdikten sonra, Fulbright bursu kazanmıştır. Sonrasında mimarlık tarihi doktorası için ABD'ne giderek Philadelphia, University of Pennsylvania'da doktora eğitimini tamamlamıştır. 1983-1984 yıllarında Londra'da Architectural Association'daki Tarih ve Teori programında asistan olarak çalışmış, ODTÜ'de 1984-1986 yılları arasında ders vermiştir. 1986 yılında ABD'de yaşamaya başladıktan sonra, Rensselaer Polytechnic Institute (1986-1991), Massachusetts Institute of Technology (1991-1999) ve Harvard University, Graduate School of Design'da (2000-2002) mimarlık ve kimlik, modern mimarlık tarihi ve teorisi, Türkiye'de ve Batı dışı ülkelerde modern mimarlık, teknoloji ve modernlik gibi konularda dersler vermiştir. Türkiye'de ve yurt dışında pek çok makale yayımlamıştır. Suha Özkan ve Engin Yenal'la birlikte “Sedad Eldem: Architect in Turkey” i (Singapore: Concept Media, 1987) yazmıştır. Bir makalesinin de yer aldığı, “Rethinking

Modernity and National Identity in Turkey” (Seattle: University of Washington Press, 1997) kitabını Reşat Kasaba ile yayına hazırlamıştır. **2018 yılında 16. dönemi gerçekleştirilen “Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri” nde Mimarlığa Katkı Dalı Ödülü’nü kazanmıştır.** “Modernizm ve Ulusun İnşası” kitabı, ABD’de Mimarlık Tarihçileri Cemiyeti’nin (Society of Architectural Historians) her yıl verdiği en önemli ödül olan “Alice Hitchcock Book Prize” ile ödüllendirilmiştir [205].

Şekil 5.22. Sibel Bozdoğan [205]

Sevinç Tüjümet Hadi (1934-2020); Mersin’de doğmuştur. Lise eğitiminin ardından girdiği İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi’ni 1959 yılında bitirmiştir. 1960 ve 1961 yıllarında Almanya’da konut ve ofis projeleri yapmıştır. Türkiye’ye döndükten sonra 1962 yılında Prof. Nezih Eldem ile Taşkışla’da, İTÜ İnşaat Fakültesi Kütüphanesi’nin proje ve uygulamasında çalışmıştır. Aynı yıl İstanbul’da kurduğu serbest mimarlık ofisinde, bazı kentlerin planlarını yapmıştır. 1964 yılından itibaren eşi Şandor Hadi ile çalışmaya başlamıştır. Birlikte birçok mimari proje yarışmasına katılıp, ödüller kazanmışlardır. En önemli projeleri Boğaziçi Üniversitesi Aptullah Kuran Kütüphanesi (1978-80) ve Milli Reasürans Genel Müdürlük Binası (1984) projeleridir. Milli Reasürans Projesi, 1992 yılında TMMOB Mimarlar Odası Ulusal Sergisinde proje alanında [135]; 1994 yılında ise yapı alanında ödüle layık görülmüştür. 2012 yılında Serbest Mimarlar Derneği Büyük Ödülü’nü, Sevinç Hadi ve Şandor Hadi’ almıştır. Sevinç Tüjümet Hadi **2022 yılında 18. dönemi gerçekleştirilen “Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri” programında Mimar Sinan**

Büyük Ödülü'nü kazanmıştır. 1965'ten vefatına kadar üniversitelerde mimarlık dersleri vermiştir [136].

(a)

(b)

Şekil 5.23. (a) Sevinç Hadi [137], (b) Sevinç Hadi, kızıyla birlikte Milli Reasürans Kompleksi şantiyesinde, 1986 [137]

Şekil 5.24. Sevinç ve Şandor Hadi'nin projesi Milli Reasürans Kompleksi, 1988-1992 [138]

Şekil 5.25. 12 Kasım 2002 tarihinde TRT2’de yayınlanan Nevzat Sayın’ın Sevinç Hadi ile röportajından bir fotoğraf [139]

Zeynep Ahunbay (1946-); 1970 yılında İTÜ Mimarlık Fakültesi’nden mezun olmuştur. 1971 yılında aynı fakültede Mimarlık Tarihi ve Restorasyon Kürsüsü’nde asistanlık yapmış, 1975 yılında doktora eğitimini tamamlamıştır. 1977-1978 öğretim yılında İngiltere’de “Gelişmiş Mimarlık Etüdleri Enstitüsü” nde koruma konusunda yüksek lisans eğitimini bitirmiştir. 1980 yılında doçent olmuştur. Halen İTÜ Mimarlık Fakültesi Restorasyon Anabilim Dalı’nda profesör öğretim üyesidir. **2022 yılında 18. dönemi gerçekleştirilen "Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri" programında Mimarlığa Katkı Dalı Ödülü’nü almıştır.** Ahunbay, bu ödülün öncesinde 2017 yılında da ‘Vehbi Koç’ ödülünü kazanmıştır [201]. Jüri raporunda ödülün Zeynep Ahunbay’a verilmesiyle ilgili şunlar yer almaktadır;

“Zeynep Ahunbay’ın Türkiye’deki eğitim ve kariyer yaşamını uluslararası boyuta taşımasında, hem Türkiye koşullarının, Cumhuriyet Aydınlanması ile ona sunduğu deneyimin payı vardır, hem de bütün meslektaşlarının teslim ettiği dur durak bilmeyen çalışkanlığı etkindir. Bu ödül, tüm mesleki alanlarda ülkenin çok ihtiyacı olan akılcı ve kararlı tavırları özendirecektir...” [202].

Şekil 5.26. Prof. Dr. Zeynep Ahunbay [202]

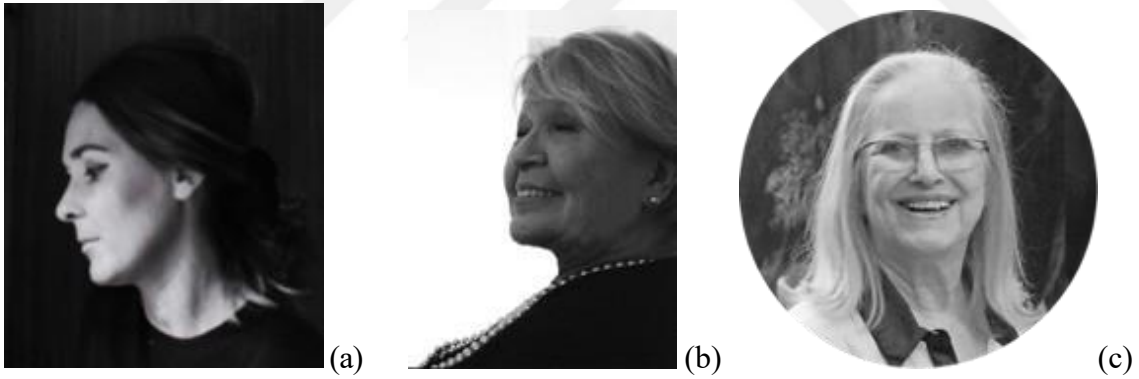
Mimarlık alanında Mimarlar Odası ödülleri dışında uluslararası alanda proje ödülleri kazanan Altuğ Çinici, Şaziment Sayılğan Arolat ve Ayşe Hayzuran Hasol'un biyografileri de tez kapsamına alınmıştır.

Altuğ Çinici (1935-); İTÜ Mimarlık Fakültesi mezunudur. **Eşi ve ortağı Behruz Çinici'yle birlikte katıldıkları yarışmalarda kazandıkları birçok ödül vardır.** 1961 yılında ODTÜ Kampüs Binaları Proje Yarışması'nda birincilik ödülü kazanmışlardır. Kampüsün ilk yapılan binası mimarlık fakültesi olmuştur. Yarışmayı takiben 1963 yılında Çinici Mimarlık'ı İstanbul'dan Ankara'ya taşımışlardır. Proje hayata geçirildikten sonra, iklim koşullarına ve mekansal planlamalara uygun olarak ağaçlandırılmıştır. ODTÜ Kampüsü ağaçlandırma projesi ile 1995 senesinde **Aga Khan Ödülü'nü** almaya hak kazanmıştır [209].

Şaziment Sayılğan Arolat (1935-); 1959 yılında İTÜ Mimarlık Fakültesi'ni bitirmiştir. Fakülte öğrenim döneminde, bazı mimarlık ofislerinde çalışmış, arkadaşlarıyla birlikte mimari proje yarışmalarında ödüller kazanmıştır. 1959 – 1961 yılları arasında Almanya-Stuttgart'ta proje mimarı olarak çalışmıştır. ODTÜ Kampüsü İnşaat Fakültesi Laboratuvarları'nın projelendirilmesinde görev almıştır. 1962 yılında Ankara'da eşi M. Neşet Arolat'la birlikte, serbest mimarlık ofisi kurmuştur. 1968 yılında bürolarını İstanbul'a taşımışlardır. Halen “Arolat Mimarlık Mühendislik AŞ” nin ortaklarından biri olarak çalışmaktadır. TMMOB Mimarlar Odası, Türk Serbest Mimarlar Derneği üyesidir. **Eşi ve ortağı M. Neşet Arolat ile pekçok yarışmada birincilik ödülü almışlardır.** Birincilik ödülü aldıkları projelerden bazıları; TED Ankara Koleji, İstanbul Maya İş Merkezi, Şişe Cam Spor Kompleksi, İstanbul STFA Teknik Eğitim Merkezi, İstanbul Garanti Bankası

Genel Müdürlüğü, İzmir Hükümet Konağı, İzmir Devlet Hastanesi, SSK Zonguldak Hastanesi'dir [210].

Ayşe Hayzuran Hasol (1938-); 1956 yılında Atatürk Kız Lisesi'ni, 1961 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'ni bitirmiştir. 1961-1964 yılları arasında İstanbul Belediyesi Planlama Müdürlüğü'nde İstanbul Bölgesi Şefliği yapmıştır. 1964- 1969 yılları arasında Işık Mühendislik Mimarlık Yüksek Okulu'nda asistan, 1969-1971 yılları arasında Ankara Üniversitesi İnşaat Dairesi'nde mimar, 1971-1985 yılları arasında ise Mimar Sinan Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak çalışmıştır. Tasarladığı projelerden bir bölümü dergilerde yer almış ve sergilenmiştir. **Eşi ve ortağı Doğan Hasol ile katıldıkları proje yarışmalarında uluslararası çeşitli ödüller kazanmışlardır** [211]. Bodrum Yalıkavak'ta tasarladıkları 'Aegean Hills Konutları', 2007 CNBC International Awards ile 2007 Houses Overseas Awards'a layık görülmüştür. İstanbul'daki Soyak Kristal Kule projesi ise 2014 Emporis Skyscraper Ödülü, 2016 the Chicago Athenaeum International Architecture ve LEED Silver Certified ödüllerini almıştır [212]. Çalışmalarını eşi Doğan Hasol ve kızı Ayşe Hasol Erkin ile kurdukları 'Has Mimarlık'ta sürdürmektedir.

Şekil 5.27. (a) Altuğ Çinici [230], (b) Şaziment Sayılğan Arolat [214], (c) Ayşe Hayzuran Hasol [212]

5.2.1.2. Uluslararası Alanda Ofis Sahibi/ Ofis Yöneticisi Kadın Mimarlar

Meral Ekincioğlu'nun Uğur Doğan ve Berhan Abay ile yaptığı söyleşide söz ettiği uluslararası tanınırlık bağlamında öncü kadın mimarlar arasında iki kadın mimar bulunmaktadır. Bu kadın mimarlar Meral Işık ve Nuray Anahtar'dır.

Meral Işkır; ABD’de ofis açan Türk kadın mimarlar arasındadır. İTÜ’de mimarlık lisansını tamamladıktan sonra, Amerika’ya gitmiş, 1974 yılında sınıfında ilk ve tek kadın öğrenci olarak, “Catholic University of America”dan kentsel tasarım alanında yüksek lisans derecesini almıştır [122]. On yıl sonra, 30 yıllık, 100 kişilik bir mimarlık ve kentsel tasarım firmasının ilk kadın ortağı olmuştur. **1999 yılında kendi ofisi olan ‘SK+I’yi kurmuştur. Işkır, bugün dünya çapında işler yapan bir ofisi yönetmektedir.** Meral Işkır 2019 yılında “Catholic University of America” tarafından ‘2019 Joseph Miller Ödülü’nü almıştır [215]. Işkır ödül töreninde; “1972 senesinde eğitime başladığımda sınıftaki tek kadın bendim. 47 yıl önce eğitim gördüğüm bu okuldan ödül almak gurur verici” açıklamasını yapmıştır [216].

Şekil 5.28. Meral Işkır 2019 Joseph Miller Ödülü’nü alırken [216]

Nuray Anahtar; yurtdışında mimarlık ofisi açan kadınlar arasında öncü olarak nitelendirilmektedir. 1990 yılında ABD’de kurmuş olduğu “**NOA Architecture Planning Interiors**” ödüllü bir tasarım firmasıdır [217]. Mimari, iç mimari ve alan planlama hizmetleri sunmaktadır. Mimarlık ofisine sonrasında eşi Yavuz Anahtar’ı da dahil etmiştir [122]. 2003-2009 yılları arasında ‘Montgomery County Tarihi Koruma Komisyonu’nunda komisyon üyesi olarak üç yıllık iki dönem görev yapmıştır. Maryland, Virginia, Washington DC ve Georgia’da kayıtlı mimar ve ‘NCARB’ sertifikalıdır [217].

(a)

(b)

Şekil 5.29. (a) Mimar Meral Işık [215], (b) Mimar Nuray [217]

5.2.1.3. Tasarım/Uygulama Alanında Yetkin Kadın Mimarlar

Pek çok çalışmada ortaya konulduğu üzere uygulama alanında görünürlük kazanan kadınların bir kısmının erkeklerle anılan mimarlık ofislerinin tasarım ekibinde bulunmaları ile görünür oldukları, bir kısmının yine erkeklerle ortaklı bir şekilde işleyen ofislerde görünürlük kazandıkları, bir kısmının ise mimar eşleriyle beraber görünür oldukları anlaşılmaktadır. Bu durumun kendisi kadınların sınırlı veya dolaylı bir görünürlükle temsil edilebilir olduğuna işaret etmektedir [91].

Tez kapsamında tasarım / uygulama alanında yetkin olan kadın mimarlar olarak Semra Uygur'un ve Melike Altınışik'in seçilme nedeni Türkiye'de ve dünyada ikonik yapı projelerine imza atmış olmalarıdır.

Semra Uygur (1956-), Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nden 1980 yılında lisans, 1984 yılında yüksek lisans derecesini almıştır. Eşi Özcan Uygur ile 'Uygur Mimarlık' şirketinde 35 yılı aşkın bir süredir devam eden mimarlık hayatlarında, yeni projeler üretmeye devam etmektedirler. Sekizi birincilik olmak üzere, katıldıkları yarışmalarda 38 ödül ve mansiyon kazanmışlardır. Uygur Mimarlık, mimari tasarım alanında üretim yapmakla birlikte özellikle eğitim ve kültür yapılarına ağırlık vermektedir. **Türkiye'nin en önemli kültür yapılarından olan Ankara'daki Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası (CSO) binasının tasarımcılarından**dir. Projeleri 1992 yılında yarışmayla elde edilen yapı çok zahmetli ve uzun bir yapım sürecinden sonra 2020 yılında açılmıştır. Açılış davetiyesinde Semra Uygur'un yapının tasarımcılarından biri olduğu unutulmuş, bu durum mimarlık çevreleri tarafından büyük bir tepkiyle karşılanmıştır [218].

Şekil 5.30. (a) Semra Uygur [239] ve (b) Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konser Salonu, Ankara, 1992-2020 [218]

Melike Altınışık (1980-); 2003 yılında İTÜ Mimarlık Fakültesi'nden yüksek şeref derecesiyle mezun olmuştur. 2006 yılında Londra'da Architectural Association Tasarım Araştırma Laboratuvarı'ndan (AADRL), mimarlık ve şehircilik alanında yüksek lisans derecesi almıştır. 2013 yılında kendi ofisi olan 'MAA İstanbul Ofisi'ni kurmuştur. Kendi ofisini kurmadan önce 2006-2013 yılları arasında Londra'da Zaha Hadid Architects'de çalışmıştır [219]. Türkiye ve dünyada çok sayıda ikonik projeye imza atmıştır. **İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2011 yılında açtığı fikir yarışması ile projelendirilen İstanbul TV ve Radyo Kulesi, Melike Altınışık Architects tarafından tasarlanmış ve inşaatı 2021 yılında tamamlanmıştır.** 369 m yüksekliğindeki, fütüristik olarak yorumlanan, "İstanbul TV- Radyo Kulesi" ve Seul'deki dünyanın ilk öncü Robot ve Yapay Zeka Müzesi (RAIM) ileri teknolojiye sahip yapılardır.

Şekil 5.31. (a) Melike Altınışık [219] ve (b) İstanbul TV-Radyo Kulesi [220]

5.2.2. Akademik Alanda Kadın Mimarlar

Tez çalışması için önemli bir altlık oluşturan Meral Ekicioğlu'nun araştırmalarına konu olan kadın mimarlara bakıldığında Aliye Pekin Çelik, Reyhan Tansal Larimer ve Ayla Karacabey isimleri kendi dönemlerinde, akademik alanda uluslararası tanınırlık bağlamında dikkat çekmektedir [122].

Ayla Karacabey (1939-2012); ilgi alanları tasarım ve mimarlık tarihi, kentsel tasarım ve planlamadır. 1954 yılında İstanbul Amerikan Kız Koleji'nden, 1956 yılında Vassar Koleji'nden mezun olmuş, 1960 yılında hem Harvard Üniversitesi Tasarım Enstitüsü'nde kentsel tasarım alanında yüksek lisans derecesini, hem de Columbia Üniversitesi'nde mimarlık alanında felsefe yüksek lisans derecesini almıştır. 1973 yılında yine Columbia Üniversitesi mimarlık, mimari teknoloji ve kentsel planlama alanında yüksek lisansını tamamlamıştır. **1971 yılında Harvard Üniversitesi'nde üniversitenin yetiştirdiği en seçkin 40 kadından biri seçilmiştir. 1974 yılında Amerikan Mimarlar Odası tarafından, konut dalındaki çalışmalar arasında ilk kez projesi yer alan ilk Türk kadın mimar olmayı başarmıştır.** Karacabey hakkında “Cumhuriyet Dönemi'nde, Bursa'dan Amerika'ya Bir Türk Kadınının Başarı Öyküsü” isimli sergi düzenlenmiştir [221].

Reyhan Tansal Larimer (1940-); İstanbul'daki Amerikan Kız Koleji'ne (şimdiki adıyla Robert Koleji) devam etmiş, 1962 yılında Virginia'daki Sweet Briar College'dan matematik lisans derecesi alarak mezun olmuştur. Henry Kamphoefner tarafından NCSU Tasarım Okulu'na kabul edilmesi önerilmiştir. NCSU Tasarım Okulu'ndan 1966 yılında mimarlık lisans derecesi ile mezun olmuş, aktif bir yazar ve editör olarak **Harwell Hamilton Harris'in eserlerini ve Kahn, Corbusier, Soleri ve Aalto üzerine dört kitap yayınlamıştır.** Mezun olduktan sonra 1966'dan 1974'e kadar, daha önce tasarım okulu sırasında yaz stajı yaptığı Louis Kahn ile, Kahn öldüğünde, 1981 yılına kadar David Wisdom and Associates ile, bir yıl UVA'da ders verdikten sonra 1983'e kadar Scott Brown ile çalışmıştır. Pennsylvania Üniversitesi'nde 15 yıl boyunca restorasyon çalışmalarına odaklanmıştır Larimer, 2000 yılından bu yana Yale Üniversitesi'nde, üniversitenin tıbbi tesislerindeki yeni ve restorasyon projelerini yönetmiş, Yale'den 2020 yılında emekli olmuştur [28].

Aliye Pekin Çelik (1945-); 1967 yılında ODTÜ Mimarlık Fakültesi'nden mezun olmuştur. “Old Boys School” olarak bilinen Princeton Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nden

mezun olan ilk kadındır. **Princeton Üniversitesi'nde yazdığı yüksek lisans teziyle 1970 yılında Amerikan Mimarlar Birliği'nden ödül almıştır.** 1970 yılından 1981 yılına kadar Türkiye'de araştırma projelerine katılmıştır. 1981 yılından başlayarak Birleşmiş Milletler bünyesinde görev almıştır. 1997 ve 2009 yılları arasında çalışmaları nedeniyle "Amerikan Mimarlar Birliği"nden bir ödül daha almıştır [222].

Şekil 5.32. (a) Ayla Karacabey [221], (b) Reyhan Tansal Larimer [28] ve (c) Aliye Pekin Çelik, 2016 [222]

Bu isimlerin dışında tez çalışması kapsamında yapılan araştırmalarda ulaşılan birçok değerli isim bulunmaktadır. Ayten Çetiner, Latife Kübra Gürer ve son dönem mimarlık akademik ortamında uluslararası başarılı çalışmalar yapan Esra Akcan bu isimler arasında yer almaktadır.

Ayten Çetiner (1932-2023); 1954 yılında İTÜ Mimarlık Fakültesi'nden mezun olmuştur. Prof. Dr. Kemal Ahmet Aru'nun öğrencilerindendir. Şehirciliğe karşı duyduğu ilgiyi, en sevdiği dersin şehircilik olduğunu, Kemal Ahmet Aru'ya yazdığı mektupta dile getirmiştir. **Akademik alanda pekçok sorumluluk üstlenmiştir.** İTÜ Mimarlık Fakültesi Şehircilik Enstitüsü Yönetim Kurulu üyeliği, İTÜ Şehircilik Enstitüsü Dergisi Yayın Komisyonu üyeliği ve yazı işleri müdürlüğü, İTÜ Mimarlık Fakültesi doçentlik bilim dallarıyla ilgili komisyon üyeliği, 'Şehirlerin Yenilenmesi' konulu Milli Komite Üyeliği ve İTÜ Tasarım Enstitüsü Eğitim Yapıları Komisyonu Üyeliği gibi birçok akademik görevde bulunmuştur [223]. **1972 yılında İTÜ Mimarlık Fakültesi tarafından yayınlanmış "Şehircilik Çalışmalarında Donatım İlkeleri" adlı bir kitabı bulunmaktadır.**

Latife Kübra Gürer (Doğum tarihine ulaşılammıştır.); 1950 yılında İTÜ Mimarlık Fakültesi'nden mezun olmuştur. 1976 yılında İTÜ Mimarlık Fakültesi'nde doktorasını

tamamlamış, yine aynı kurumda 1970 yılında profesör olmuştur. 2013 yılından beri Nişantaşı Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü'nde öğretim üyeliği devam etmektedir [224]. **Sanat, yaratıcılık ve temel tasarım alanlarında çok sayıda kitap yayınlamıştır.** 1971 yılında yayınlanan "Temel Dizaynda Görsel Algı", 1976 yılında yayınlanan "Mimarlıkta Yaratıcılık ve Eğitim", 1982 yılında yayınlanan "Temel Dizaynda Mekan Form Üzerine Bir Çalışma", 1983 yılında yayınlanan "Perspektif ve Gölge", 1990 yılında yayınlanan "Temel Tasarım", 1992 yılında yayınlanan "Görsel Sanat Eğitimi Ve Mekan Form" ve 2005 yılında yayınlanan "İzdüşümler" adlı kitapları bulunmaktadır.

Esra Akcan (Doğum tarihine ulaşılammıştır.); Türkiye'de eğitim görmüş ve New York'ta Columbia Üniversitesi'nden doktorasını almıştır. Modern mimarlık ve şehircilik üzerine yaptığı araştırmalar, Avrupa ve Batı Asya'nın tarihlerinin ortak yanlarını ön plana çıkarmaktadır. **Çalışmaları Berlin'de “Wissenschaftskolleg”, “Graham Vakfı”, “Clark Enstitüsü”, “Getty Research Institute”, “Kanada Mimarlık Merkezi”, “Mellon Vakfı”, “Alman Akademik Değişim Servisi” ve “Kress Vakfı” tarafından desteklenmiştir.** Birden fazla dilde akademik kitap ve profesyonel dergilerde 100'den fazla makale yazmıştır [225]. 2012 yılında basılan ‘Çeviride Mimarlık’ (Architecture in Translation) kitabında yapıyı çevre ve mimaride “Türk-Alman ilişkilerini”, özelde “konut yapılarını” incelemiştir [226].

(a)

(b)

(c)

Şekil 5.33. (a) Prof. Dr. Ayten Çetiner [223], (b) Prof. Dr. Latife Kübra Gürer [224], (c) Esra Akcan [225]

5.2.3. Meslek Örgütlerinde Kadın Mimarlar

Mimarlık bölümünden mezun olan, hatta bu alanda akademik kariyer yapan kadın mimarlardan, kendi alanları dışında mimarlık örgütlenmesi ile ilgilenenler de olmuştur. Bu bölümde meslek örgütlerinde farklı sorumluluklar üstlenen kadın mimarlara değinilmektedir. (EK 13).

Afife Emiroğlu Batur (1935-2018); Adana’da dünyaya gelmiş; babasının işi dolayısıyla Türkiye’nin birçok şehrinde yaşama fırsatı elde etmiştir. Liseden mezun olduktan sonra, İTÜ Mimarlık Fakültesi’nin sınavlarına girip kazanmıştır. O dönem sınavı kazanıp bölüme kabul alan öğrencilerin arasındaki tek kız öğrencidir. Önceden okulu bırakan bir kız öğrencinin dönmesi ve birinin de yatay geçişle aralarına katılmasıyla üç kız öğrenci olmuşlardır. Öğrenciliği sırasında tüberküloza yakalanıp, üniversite eğitimine iki yıl ara vermiştir. Bu aradan dolayı dönem arkadaşlarının katıldığı birçok yarışmaya katılamamıştır. Okula geri döndükten sonra, dönemin isim yapmış mimarlarından Perran Doğancı’nın yanında staj yapıp, Kemali Söylemezoğlu’nun ofisinde çalışmıştır. 1958 yılında mezun olmuştur. Hocaları arasında ilk kadın mimarlardan Leman Cevat Tomsu da vardır. İleri düzeyde Fransızca bilmektedir [105]. 1988 yılında profesör olduktan sonra, çalışmalarını daha çok restorasyon, tarihî çevrenin korunması, Osmanlı mimarlığı ve kültürü ile çağdaş mimarlığın ilişkileri üzerine yoğunlaştırmıştır. **Afife Batur’un mimarlık tarihi alanında sunduğu makaleler, bildiriler ve kitaplar akademik dünya ve mimarlık ortamı için çok değerli bir mirastır [161]. 1998-2000 yılları arasında TMMOB Mimarlar Odası Büyükşehir Şubesi’nin ilk kadın başkanı olarak sorumluluk üstlenmiştir.** Öncesinde de 1971 yılında merkez yönetim kurulunda ikinci başkanlık yapmıştır. Kadın olduğu için hocalarından olumlu ya da olumsuz hiçbir ayırım görmediğini ifade etmesine rağmen, doktorasının geç bitirmesinde iki çocuk annesi olmasının payı olduğundan söz etmektedir [105].

Aydan Bulca Erim (1938-); Lise eğitimine Kanada’da başlamış, TED Ankara Koleji’nde tamamlamıştır. Sonrasında ODTÜ Mimarlık Fakültesi’nin ilk öğrencilerinden biri olmuştur. 1960 yılında lisans, 1961 yılında yüksek lisans eğitimlerini tamamlamıştır. Bir yıl, BM bursu ile özel öğrenci olarak Pennsylvania Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Kent Planlama Bölümü’nün derslerine katılmış, Dennis Scott-Brown’un öğrencisi olmuştur. Çalışma yaşamına İmar ve İskan Bakanlığı’nın Bölge Planlama Dairesi’nde başlamış, 1967

yılında öğretim görevlisi olarak ODTÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümüne geçmiştir. İzmit Belediyesi'nin Yenilikçi Yerleşim Projesi'nin müdürlüğünü yapmış, belediye bağlamli çalışmaları daha sonra önce Ankara Büyükşehir Belediyesi Danışma Kurulu daha sonraki yıllarda da Çankaya Belediye Meclisi üyeliği ile sürmüştür. Kamudaki çalışma yaşamı Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı Uluslararası İlişkiler Daire Başkanı olarak sona ermiştir. Bütün bu yıllar boyunca **TMMOB Mimarlar Odası Genel Merkezi, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi, Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA) ve Mimarlar Derneği'nde çeşitli görevler üstlenmiştir. TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi'nin 1975 yılında ikinci kadın başkanı olmuştur**³ [227]

Deniz İncedayı (1962-), 1979 yılında İstanbul Alman Lisesi'nden, 1986 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden mezun olmuştur. MSGSÜ Mimarlık Bölümü Bina Bilgisi Anabilim Dalı'nda 2003 yılında Doçent, 2009 yılında Profesör kadrosuna atanmıştır. Halen öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. **Mimari tasarım, kent ve çevre konularında ulusal ve uluslararası çok sayıda akademik yayına sahiptir.** Öğretim üyeliğinin yanı sıra, rektör yardımcılığı, senato üyeliği, mimarlık bölüm başkanlığı, enstitü müdür yardımcılığı, bilim dalı ve anabilim dalı başkanlıkları vb. gibi çok sayıda idari görev yürütmüştür. TMMOB Mimarlar Odası'nda yönetim kurullarında, çeşitli komisyon ve kurullarda görev almıştır. **2010-2014 yılları arasında TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi Yönetim Kurulu Başkanlığı, 2020-2022 yılları arasında ise TMMOB Mimarlar Odası Genel Başkanlığı görevlerini üstlenmiştir. TMMOB Mimarlar Odası'nın ilk kadın genel başkanı olmuştur.** Uluslararası alanda, Uluslararası Mimarlar Birliği'nde (UIA) Başkan Yardımcılığı, Konsey Üyeliği, UNESCO-UIA Eğitim Komisyonu ve Validasyon Konseyi Üyeliği ile "Küresel Sürdürülebilir Mimarlık Ödülleri" Daimi Jüri Üyeliği, Avrupa Mimarlar Konseyi (ACE) Eğitim Komisyonu Üyeliği ve çok sayıda komite ve konsey üyelikleri, jüri üyelikleri ile validasyon heyeti başkanlıkları bulunmaktadır [228].

³ TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi'nin ilk kadın başkanı İrem Acaraoğlu'dur. Acaraoğlu 16.Dönemde (1971) Yönetim Kurulu Başkanlığını üstlenmiştir. 12 Mart 1971 muhtırasından sonra Orta Doğu Teknik Üniversitesi Rektörlüğü'ne getirilen Emekli General Şefik Erensü ile ters düştüğü gerekçesiyle 1973 yılında üniversiteden ihraç edilen Şehir Planlama bölüm başkanı İrem Acaraoğlu, 1978'de okutman olarak döndüğü ODTÜ'den bu sefer de otoriteyi sarsmak gerekçesiyle tekrar kovulacaktır. Acaraoğlühakkında kapsamlı bilgiye ulaşamadığı için tez kapsamına dahil edilememiştir.

Şekil 5.34. (a) Afife Batur [236], (b) Aydan Bulca Erim [227], (c) Deniz İncedayı [232]

6. SONUÇ

Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de mimarlık öğrencileri arasında kız öğrencilerin oranının giderek artmasına rağmen, kadın mimarların mimarlık ortamında görünürlüğünde denk düzeyde bir artış görülememektedir. Cumhuriyet’ten bu yana incelenen pek çok kadın mimarın hayatlarında karşılaştıkları engellerin halen benzer olması bu tez çalışmasının önemini ortaya koymaktadır. Son yıllarda değişen tek şey, kadın mimarların mimarlık ortamında görünürlüğünün artması ile ilgili çalışmaların çoğalması ve gündem olmasıdır. Tez çalışmasında ‘görünür olma’ ifadesiyle anlatılmak istenen, ‘bilinen’ ve “tanınan” olmaktır. Yeni nesil kadın mimarlardan, kendilerine öncülük eden hemcinslerini mimarlık tarihi sahnesinde görmeyi ve onlarla ilgili farkındalık yaratmayı amaçlayanlar olduğu için konuyla ilgili son on yıllarda daha çok akademik araştırma yapılmaya başlanmış, çeşitli etkinlikler ile farkındalık yaratılmaya çalışılmıştır. Kadın ve mimarlık konularına, kadın mimarların üretimleri bağlamında, eril biçim- dişil biçim gibi cinsiyetin formlara etkisi bağlamında, mekânın cinsiyeti ve toplumsal cinsiyet bağlamında farklı bakış açıları ile yaklaşan araştırmalar gerçekleştirilmiştir. Ancak Dünyada kadın mimarlar ve mimarlıkta cinsiyet konularında literatür daha zengin olsa da Türkiye’de bu konuda halen tatmin edici sayıda kaynak bulunamamaktadır. Konuyla ilgili akademik çalışma yapan isimlerin giderek çoğalması ise umut vericidir. Kadınların tasarım güçlerinin, proje ve uygulama alanındaki mesleki üretimlerinin görünür olması, akademik ortamdaki katkılarının ve öncü rollerinin bilinir olması, mesleki örgütlenme alanındaki deneyimlerinin yol gösterici olması için daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğu açıktır. Konuyla ilgili dikkat çekici olan, bu konularda çalışma yapanların tümünün kadın olmasıdır. Bu durum mimarlık ortamında kadın mimarların görünürlüğü konusunun erkek mimarların çok da ilgisini çekmediği ya da mimarlık ortamındaki eril rolün devamını arzuladıkları biçiminde yorumlanabilir. 1998’den bugüne kadar yazılmış tezlerin yazarlarına bakıldığında (Yüksek Öğretim Tez Merkezi’nde bu konuyla ilgili ilk tez bu tarihte yayınlanmıştır.), tümünün kadın olduğu görülmektedir. Yine yayınlanmış makaleler, bildiriler, kitaplar ve gerçekleştirilen etkinlikler incelendiğinde, bu konuyla sadece kadınların ilgilendiği, konu ile ilgili akademik çalışmaların yine sadece kadınlar tarafından yapıldığı anlaşılmaktadır. Böylelikle ‘kadın mimarların görünür olma’ durumunun yine sadece kadınların ilgisini çektiğini ya da başka

bir deyişle 'görünür olamama' probleminin yalnızca kadınların gündeminde olduğunu söylemek mümkündür.

Türkiye'de kadın mimarlar ile ilgili çalışmaların özellikle 2000'li yıllarda artış gösterdiği, bu yıllara kadar bu konudaki çalışmaların oldukça az olduğu; kadın mimarların sadece yarışma projeleriyle ve dergilerdeki yazılarıyla isimlerini duyurabildikleri bu tez çalışması ile ortaya konulmuştur. Öte yandan 2000'li yıllardan başlayarak günümüze kadar 'kadın ve mimarlık' konularını içeren ve kadın mimarların üretimlerine değinen, yine kadınlar tarafından gerçekleştirilmiş çalışmaların artması oldukça önemli bulunmaktadır.

Mimarlar Odası'nın düzenlediği ödül törenlerinin de kadın mimarların görünür olma durumları üzerine oldukça olumlu bir etkisi olmuştur. 1988 yılından günümüze kadar her iki yılda bir düzenlenen "Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri", birçok kadın mimarın farklı dallarda ödül almasına olanak tanımış, bu sayede mimarlık ortamında kadın mimarların görünürlükleri artırmıştır.

Öte yandan mimarlıkta kadın görünürlüğü probleminin bir yaşam tarzı zorlaması olduğunu ve bazı alanlarda, özellikle inşaat sektöründe gerçek eşitliğinin asla elde edilemeyeceği, çünkü kadınların görünür olma konusunda seçimler yapmak zorunda kaldıkları söylenebilir. Geleneksel olarak standartlaştırılmış beceri ve bilgi (dolaylı olarak cinsiyet) yoluyla yaratılan mesleklerde alan açılmasının zor olması kadın mimarların zihinsel kabulleriyle de ilgilidir.

"Cumhuriyet Döneminde Kadın ve Mimarlık" kitabında yayınlanan, Ayda Eraydın ve Asuman Türkün'ün birlikte yazdıkları "Cinsiyet Ayrımcılığının Sürdüğü Bir Toplumda Kadın Olmak" başlıklı makalede [233] konu hakkında şunlar söylenmiştir;

"Bütün koşullar göz önüne alındığında, belirli bir meslek dalında ilerlemeye çalışan kadınların işlerinin erkeklere göre çok daha zor olduğu açıktır. Bu nedenle, belirli alanlarda sivrilebilmiş ve belli konumlara gelmiş kadınların sayısının sınırlı olduğu ve bunların da toplumun kurallarına baş kaldıracabilecek güç ve destekleri olduğu görülmektedir. Ancak bu desteklere rağmen kadınların çok daha fazla ödün verdiği ve çok daha fazla mücadele etmek zorunda kaldığı aslında bütün kadınların yaşayarak öğrendikleri bir gerçekliktir" [233, s.14].

Mimarlık ortamında kabul gören kadın mimarların pek çoğunun eşleriyle birlikte çalıştıkları mimarlık ofisleriyle ön plana çıktıkları görülmektedir. Kendi isimlerinden çok, ofis ismiyle markalaştıkları, ikili olarak anıldıkları, ödül alan kadın mimarların

çoğunluğunun yarışmalara eşleriyle birlikte katıldıkları, hatta ödüllerin sadece eşleri tarafından alındığı tez kapsamında ortaya çıkan dikkat çekici bir bulgudur.

Bu tez, konu ile ilgili olarak gelecekte yapılacak araştırmalar için altlık oluşturabilecek nitelikte bir çalışma olarak düşünülmektedir. Tez çalışmasının bir diğer önemi Dünyadaki ve Türkiye’deki alanında ilk olan ve öncü olan kadın mimarlara dikkat çekmesi ve bilinir olmalarını sağlamaya çalışmasıdır. Tez bu kapsamda sınırlı da olsa bir belgeleme çalışması olarak değerlendirilmektedir. Tez kapsamında birçok kadın mimar üzerinde durulmuştur. Ancak bu kadın mimarların daha kapsamlı araştırılması gerektiği açıktır. Ayrıca mimarlık ortamında yeterince görünür olmayan daha pek çok ilk ve öncü ve önemli kadın mimar bulunmaktadır. Bu kadın mimarların da görünür olabilmeleri için daha fazla çalışma yapılmasına ihtiyaç vardır.

İddialı bir biçimde girdikleri mimarlık ortamında mesleki, akademik ve örgütsel açıdan başarılı olmalarına rağmen, kadın mimarların görünür olma durumlarının tartışmaya açık bir konu olarak halen varlığını sürdürmesi yapılacak yeni çalışmalarla üstesinden gelinebilecek bir problem olarak görülmektedir.

KAYNAKLAR

- [1] Y. Cıbroğlu, Kadın ve Yapı İlişkisi, *Mimarist*, Sayı: 14, 67-72, 2004.
- [2] A. Adams, *Architecture in the Family Way: Doctors, Houses and Women, 1870–1900*, Kanada: Queen's University Press, 1996.
- [3] A. Akgün, “Mimari Tasarımda Yaratıcılık ve Cinsiyet”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniveristesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2002.
- [4] C. Marshall, *Sosyoloji Sözlüğü*, İstanbul: Bilim Sanat Yayınları, 1999.
- [5] Ö. Akyol ve Ç. Polatoğlu, Kadın Bedeninin Değişen Toplum Düzenlerinde Mimari Tasarıma Yansıması. *FSM İlmi Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, Sayı: 10, 1-23, doi: 10.16947/fsmia.372567, 2017.
- [6] G. B. Sert, Kadın ve Mimarlık. TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi, *Bülten*, Sayı: 30, 24-26, 2005.
- [7] Ş. Öymen Gür ve Ö. Aşık, Diotima ya da Kadınlar, *Mimarist*, Sayı: 14, 47-53, 2004.
- [8] S. Yeler, G. M. Yeler ve E. Çağlar, Yapı Mimarisinde Kadın Etkileri. Trakya Üniversitesi, *Teknik Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 6, 2014.
- [9] Architizer. 10 Female- Led Firms at The Forefront of Architecture. [Çevrimiçi]. Available: architizer.com/blog/inspiration/industry/female-led-architecture-firms-2021/ [Erişildi: 24 Mayıs 2023].
- [10] M. Doğan, “Mimarizm Mimarlık ve Tasarım Yayın Platformu, “Mimarlık ve Tasarım Yayın Platformu, “İşimiz 'Erkek İş' Değil, Kadınların Gücüne İnanıyoruz”. 8 Mart 2016. [Çevrimiçi]. Available: mimarizm.com/haberler/gundem/isimiz-erkek-isi-degil-kadinlari-gucune-inaniyoruz_124887. [Erişildi: Aralık 2022].
- [11] E. Sezer, “Türkiye’de Kadın Hareketinin Tarihsel Gelişimi ve Tekirdağ Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Edirne, 2018.

- [12] G. Bilen, “Türkiye’de Kadın Hareketleri ve İslami Düşünceye Mensup Kadınların Feminizme Yaklaşımı”, Yüksek Lisans Tezi, Bitlis Eren Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Bitlis, 2022.
- [13] S. Örnek, ABD’de Kadın Haklarının Gelişimi, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, KOSBED*, Sayı: 29, 105 – 129, 2015.
- [14] A. Yapar Gönenç, “Fransa’da ve Türkiye’de Kadın Hareketleri”, *İletişim Fakültesi Dergisi*, Cilt:0, Sayı: 27, 67, 68, 2012.
- [15] M. K. Coşkun, Süreklilik ve Kopuş Teorileri Bağlamında Türkiye’de Eski ve Yeni Toplumsal Hareketler. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt: 61, Sayı:1 (67), 67-102, 2006.
- [16] Z. Toprak, Türkiye’de Siyaset ve Kadın: Kadınlar Halk Fırkası’ndan 'Arşulusal Kadınlar Birliği Kongresi'ne (1923-1935). *Kadın Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 2, 5-12, 1994.
- [17] G. Taş, Feminizm Üzerine Genel Bir Değerlendirme: Kavramsal Analizi, Tarihsel Süreçleri ve Dönüşümleri. *Akademik Hassasiyetler Dergisi*, Cilt:3, Sayı: 5, 163-175, 2016.
- [18] Evrensel, 8 Mart 1857, New York Tekstil İşçilerinin Grevi. 6 Mart 2017. Son Güncelleme Tarihi: 8 Mart 2020. [Çevrimiçi]. Available: evrensel.net/haber/311100/8-mart-1857-new-york-tekstil-iscilerinin-grevi_ [Erişildi: 18 Mayıs 2023].
- [19] K. Kinnunen, Builders of Finland. [Çevrimiçi]. Available: aaltouniversity.shorthandstories.com/builders-of-finland/. [Erişildi: 25 Nisan 2023].
- [20] N. Türkün Dostoğlu ve Ö. Erdoğan Erkarlan, *Leman Cevat Tomsu: Türk Mimarlığında Bir Öncü, 1913-1988*, Ed: N. Türkün Dostoğlu ve Ö. Erdoğan Erkarlan, Mimarlığa 4. Emek Verenler Dizini 6, Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Yayınları, 2013.
- [21] N. Dostoğlu, Kadın, Mimarlık ve Kent, Tarihte Kadınlar ve Yapılı Çevre. 5 Mart 2019. [Çevrimiçi]. Available: iku.edu.tr/index.php/tr/haberler/kadin-mimarlik-ve-kent. [Erişildi: 9 Şubat 2023].

- [22] T. S. Tağmat, Pritzker Ödülü'nün Sahibi Zaha Hadid: Kısıtlamalardan Uzak Mekan Temsili ve Üretimi, *Mimarlık*, Sayı: 317, 2004.
- [23] Y. Özgüven, "Türkiye'de Kadın Mimar Kariyerinin Başlangıcı (1934-1960)", Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2002.
- [24] M. Ekincioglu, Massachusetts Institute of Technology Tarihinde Bir Feminist Mimari Eşik, *Serbest Mimar*, Haziran, Sayı: 33, 64-69, 2019.
- [25] Illinois Distributed Museum. Mary Louisa Page. [Çevrimiçi]. Available: distributedmuseum.illinois.edu/exhibit/mary-louisa-page/ [Erişildi: 22 Mayıs 2023].
- [26] Wikipedia. Mary Louisa Page. Son Güncelleme Tarihi: 2 Haziran 2021. [Çevrimiçi]. Available: en.wikipedia.org/wiki/Mary_L._Page [Erişildi: 22 Mayıs 2023].
- [27] M. McLeod ve V. Rosner (Ed.). *Pioneering Woman of American Architecture*, Louise Blanchard Bethune. [Çevrimiçi]. Available: pioneeringwomen.bwaf.org/louise-blanchard-bethune/ [Erişildi: 05 Mayıs 2023].
- [28] NCModernist. *Pioneering Women Architects In North Carolina*. [Çevrimiçi]. Available: ncmodernist.org/newomen.htm [Erişildi: 5 Mayıs 2023].
- [29] Wikipedia. Louise Blanchard Bethune. Son Güncelleme Tarihi: 18 Mart 2023. [Çevrimiçi]. Available: en.wikipedia.org/wiki/Louise_Blanchard_Bethune [Erişildi: 5 Mayıs 2023].
- [30] V. Caven ve M. Diop, *Women and Equality In Architecture: An Anglo-French Comparative Study In: Egbu, C. and Lou, E.C.W. (Eds.) Procs 27th Annual ARCOMConference, 5-7 September 2011, Leeds, UK, Association of Researchers in Construction Management*, 217-226, 2011.
- [31] Wikipedia. Signe Hornborg. Son Güncelleme Tarihi: 17 Ekim 2022. [Çevrimiçi]. Available: en.wikipedia.org/wiki/Signe_Hornborg. [Erişildi: 10 Nisan 2023].
- [32] Signe Hornborg. 11 Mayıs 2022. [Çevrimiçi]. Available: unadonnaigiorno.it/signe-hornborg/. [Erişildi: 17 Nisan 2023].
- [33] McLeod, M. ve Rosner, V. (Ed.). *Pioneering Woman of American Architecture*, Sophia Gregoria Hayden Bennett, 2023 Beverly Wills Architecture

- Foundation. [Çevrimiçi]. Available: pioneeringwomen.bwaf.org/sophia-gregoria-hayden-bennett/. [Erişildi: 5 Ocak 2023].
- [34] Connecticut History.Org. Theodate Pope Riddle (1867- 1946), Connecticut History, A CTHumanities Project. Theodate Pope Riddle. [Çevrimiçi]. Available: connecticuthistory.org/people/theodate-pope-riddle/ [Erişildi: 04 Mayıs 2023].
- [35] Wikipedia. Theodate Pope Riddle. Son Güncelleme Tarihi: 19 Ekim 2022. [Çevrimiçi]. Available: en.wikipedia.org/wiki/Theodate_Pope_Riddle [Erişildi: 04 Mayıs 2023].
- [36] K. Reggev, Madame Architect. A Room Of Her Own: Where Early Female Architects Lived. 1 Mart 2021. [Çevrimiçi]. Available: madamearchitect.org/ink/2021/3/1/a-room-of-her-own-where-early-female-architects-lived. [Erişildi: 5 Mayıs 2023].
- [37] Wikipedia. Signe Lagerborg. Son Güncelleme Tarihi: 28 Ocak 2022. [Çevrimiçi]. Available: en.wikipedia.org/wiki/Signe_Lagerborg-Stenius. [Erişildi: 18 Nisan 2023].
- [38] Signe Lagerborg. [Çevrimiçi]. Available: uppslagsverket.fi/sv/sok/view-170045-LagerborgSigne. [Erişildi: 18 Nisan 2023].
- [39] Wikipedia. Wivi Lönn. [Çevrimiçi]. Available: en.wikipedia.org/wiki/Wivi_L%C3%B6nn [Erişildi: 19 Nisan 2023].
- [40] Stonehurst The Robert Treat Paine Estate. Ida Annah Ryan. [Çevrimiçi]. Available: stonehurstwaltham.org/ida-annah-ryan. [Erişildi: 04 Mayıs 2023].
- [41] Wikipedia. Albertina Östman. [Çevrimiçi]. Available: fi.wikipedia.org/w/index.php?search=Albertina+%C3%96stman&title=Toiminnot:Haku&ns0=1&searchToken=cbe8r104zcb12u015ladv7yz. [Erişildi: 04 Mayıs 2023].
- [42] Finna. Fi. [Çevrimiçi]. Available: finna.fi/Record/musketti.M012:HK19670529:2. [Erişildi: 04 Mayıs 2023].

- [43] Wikipedia. Eleanor Raymond. [Çevrimiçi]. Available: en.wikipedia.org/wiki/Eleanor_Raymond#cite_note-cole-1 [Erişildi: 4 Mayıs 2023].
- [44] Wikipedia. Florence Luscomb. Son Güncelleme Tarihi: 22 Şubat 2022. [Çevrimiçi]. Available: en.wikipedia.org/wiki/Florence_Luscomb [Erişildi: 3 Mayıs 2023].
- [45] National Park Service. [Çevrimiçi]. Available: nps.gov/people/florence-luscomb.htm [Erişildi: 4 Mayıs 2023].
- [46] K. D. Murphy, The Vernacular Moment: Eleanor Raymond, Walter Gropius, and New England Modernism between the Wars. *Journal of the Society of Architectural Historians*, Sayı: 70 (3), 308–329, 2011.
- [47] İç Mekanlar ve Simgeler, Amerikalı Tasarımcılar, Elsie de Wolfe. [Çevrimiçi]. Available: interiorsicons.com/blog/elsie-de-wolfe [Erişildi: 6 Ocak 2023].
- [48] Wikipedia. Elsie de Wolfe. Son Güncelleme Tarihi: 5 Ocak 2023. [Çevrimiçi]. Available: en.wikipedia.org/wiki/Elsie_de_Wolfe [Erişildi: 5 Ocak 2023].
- [49] Britannica. Julia Morgan. Son Güncelleme tarihi: 29 Ocak 2023. [Çevrimiçi]. Available: britannica.com/biography/Julia-Morgan [Erişildi: 15 Mart 2023].
- [50] Wikipedia. Julia Morgan. Son Güncelleme Tarihi: 12 Mart 2023. [Çevrimiçi]. Available: en.wikipedia.org/wiki/Julia_Morgan [Erişildi: 15 Mart 2023].
- [51] Julia Morgan, Ölümünden 56 Yıl Sonra En Büyük Ödülü Kazandı. 17 Ocak 2014. [Çevrimiçi]. Available: berkeleyside.org/2014/01/17/56-years-after-her-death-julia-morgan-wins-top-award [Erişildi: 15 Mart 2023].
- [52] [Çevrimiçi]. Available: istinyemimarlik.com/ [Erişildi: 23 Mart 2023].
- [53] M. McLeod ve V. Rosner (Ed.). *Pioneering Woman of American Architecture*, Julia Morgan, 2023 Beverly Wills Architecture Foundation. [Çevrimiçi]. Available: pioneeringwomen.bwaf.org/julia-morgan/ [Erişildi: 24 Mart 2023].
- [54] Wikipedia. Eileen Gray. [Çevrimiçi]. Available: tr.wikipedia.org/wiki/Eileen_Gray [Erişildi: 5 Ocak 2023].

- [55] E. Shapiro, Tasarım İkonu: Eileen Gray. Yayın Tarihi: 9 Haziran 2014- Son Güncelleme: 3 Nisan 2019. [Çevrimiçi]. Available: dwell.com/article/eileen-gray-designs-6ee2758f [Erişildi: 5 Ocak 2023].
- [56] Şiirsel Modernizm, Eileen Gray. [Çevrimiçi]. Available: agacinizinde.com/portre/eileen-gray [Erişildi: 5 Ocak 2023].
- [57] B. Bilgiç, Margarete Schütte-Lihotzky ve Sosyal Mimarlık Üreten Bir Kadın Olmak, 4 Haziran 2019. [Çevrimiçi]. Available: arkitera.com/haber/margarete-schutte-lihotzky-ve-sosyal-mimarlik-ureten-bir-kadin-olmak/ [Erişildi: 21 Mart 2023].
- [58] Charlotte Perriand, Mozaik Ev Ofis Mobilya ve Aydınlatma. [Çevrimiçi]. Available: mozaikdesign.com/designers/charlotte-perriand/ [Erişildi: 15 Aralık 2022].
- [59] M. McLeod, Perriand: Reflections of Feminism and Modern Architecture, *Harvard Design Magazine*, Sayı: 20, Spring/Summer 1-3, 2004.
- [60] Charlotte Perriand: Hatırlanan Yaratıcı Bir Yaşam. 19 Ağustos 2020. [Çevrimiçi]. Available: barnebys.com/blog/charlotte-perriand-a-creative-life-remembered. [Erişildi: 15 Aralık 2022].
- [61] T. Harrod, Tasarım, Ölüm Yazısı, Eva Zeisel Ölüm İlanı. 15 Ocak 2012. [Çevrimiçi]. Available: theguardian.com/artanddesign/2012/jan/15/eva-zeisel [Erişildi: 5 Ocak 2023].
- [62] Wikipedia. Eva Zeisel. Son Güncelleme Tarihi: 11 Aralık 2022. [Çevrimiçi]. Available: en.wikipedia.org/wiki/Eva_Zeisel#Education [Erişildi: 5 Ocak 2023].
- [63] P. Kirkham, “*The Evolution of the Eames Lounge Chair and Ottoman*,” in *The Eames Lounge Chair: An Icon of Modern Design*, ed. David Hanks. Grand Rapids, Mich.: Grand Rapids Art Museum; London: Merrel, 43, 2006.
- [64] S. Liv Buur, Bir İkonun Hikayesi, Eames Shell Sandalyesini Yapmak. 31 Ağustos 2017. [Çevrimiçi]. Available: vitra.com/en-us/magazine/details/the-story-of-an-icon [Erişildi: 5 Ocak 2023].

- [65] M. McLeod ve V. Rosner, (Ed.). *Pioneering Woman of American Architecture*, Ray Kaiser Eames, 2022 Beverly Wills Architecture Foundation. [Çevrimiçi]. Available: pioneeringwomen.bwaf.org/ray-kaiser-eames/ [Erişildi: 20 Aralık 2022].
- [66] Wikipedia. Ray Eames. [Çevrimiçi]. Available: en.wikipedia.org/wiki/Ray_Eames [Erişildi: 5 Ocak 2023].
- [67] R. Baratto, *Gündem: Lina Bo Bardi*. 4 Aralık 2019. [Çevrimiçi]. Available: archdaily.com/575429/spotlight-lina-bo-bardi [Erişildi: 6 Ocak 2023].
- [68] Archdaily. Lina Boardi. [Çevrimiçi]. Available: www.archdaily.com/575429/spotlight-lina-bo-bardi/5481cfe0e58ecec79500000a-cortesia-de-institut [Erişildi: 5 Ocak 2023].
- [69] Wikipedia. Florence Knoll. Son Güncelleme Tarihi: 24 Kasım, 2022. [Çevrimiçi]. Available: en.wikipedia.org/wiki/Florence_Knoll#cite_note-4-7 [Erişildi: 5 Ocak 2023].
- [70] Knoll Designer Bios, Florence Knoll. [Çevrimiçi]. Available: knoll.com/designer/Florence-Knoll [Erişildi: 5 Ocak 2023].
- [71] Wikipedia. Grete Jalk. [Çevrimiçi]. Available: en.wikipedia.org/wiki/Grete_Jalk [Erişildi: 5 Ocak 2023].
- [72] Grete Jalk. [Çevrimiçi]. Available: hgallery.com/grete-jalk [Erişildi: 31.01.2023].
- [73] [Çevrimiçi]. Available: re-thinkingthefuture.com/product-design/a5009-10-products-by-nanna-ditzel/ [Erişildi: 15 Aralık 2022].
- [74] Nanna Ditzel, fredericia.com/nanna-ditzel [Erişildi: 15 Aralık 2022].
- [75] Wikipedia. Nanna Ditzel. Son Güncelleme Tarihi: 12 Kasım 2022. [Çevrimiçi]. Available: en.wikipedia.org/wiki/Nanna_Ditzel [Erişildi: 15 Aralık 2022].
- [76] Mimdap. Cini Boeri. 18 Eylül 2020. [Çevrimiçi]. Available: mimdap.org/2020/09/cini-boeri/ [Erişildi: 5 Ocak 2023].
- [77] Wikipedia. Gae Aulenti. 11 Aralık 2022. [Çevrimiçi]. Available: en.wikipedia.org/wiki/Gae_Aulenti [Erişildi: 6 Ocak 2023].

- [78] Gae Aulenti. [Çevrimiçi]. Available: mozaikdesign.com/designers/gae-aulenti/ [Erişildi: 6 Ocak 2023].
- [79] L. Fusco, Gae Aulenti, Mimarlık ve Tasarımın İtalyan Hanımefendisi. 3 Ekim 2020. [Çevrimiçi]. Available: designwanted.com/design-icon-gae-aulenti/ [Erişildi: 6 Ocak 2023].
- [80] [Çevrimiçi]. Available: elledcoration.co.uk/design/people/a34023976/design-hero-gae-aulenti/ [Erişildi: 6 Ocak 2023].
- [81] I. Narro, Denise Scott Brown, La Arquitecta Posmoderna Que Reclama Su Pritzker. 19 Temmuz 2020. [Çevrimiçi]. Available: revistaad.es/disenio/iconos/articulos/denise-scott-brown-arquitecta-posmoderna-reclama-pritzker/26603 [Erişildi: 18 Mayıs 2023].
- [82] R. Etherington, Dezeen. Denise Scott Brown Petition For Pritzker Recognition Rejected. 14 Haziran 2013. [Çevrimiçi]. Available: dezeen.com/2013/06/14/pritzker-jury-rejects-denise-scott-brown-petition/ [Erişildi: 18 Mayıs 2023].
- [83] Wikipedia. Denise Scott Brown. [Çevrimiçi]. Available: tr.wikipedia.org/wiki/Denise_Scott_Brown [Erişildi: 18 Mayıs 2023].
- [84] V. Quirk, ArchDaily. Denise Scott Brown: A Must-Read Interview. 8 Ocak 2014. [Çevrimiçi]. Available: evrensel.net/haber/311100/8-mart-1857-new-york-tekstil-iscilerinin-grevi [Erişildi: 18 Mayıs 2023].
- [85] T. Tellioğlu Şeren, Zaha Hadid'i Yaşatacak 15 Proje. 1 Nisan 2016. [Çevrimiçi]. Available: mimarizm.com/haberler/gundem/zaha-hadid-i-yasatacak-15-proje_124977 [Erişildi: 9 Ocak 2023].
- [86] D. Yazman, "Hollanda'nın Dağları Binalardır", Arkitera. Mart 2012. [Çevrimiçi]. Available: arkitera.com/haber/hollandanin-daglari-binalardir/ [Erişildi: 15 Aralık 2022].
- [87] Wikipedia. Delft Library. [Çevrimiçi]. Available: en.wikipedia.org/wiki/TU_Delft_Library [Erişildi: 15 Aralık 2022].

- [88] Bir Firma: Mecanoo, Bir Kadın Mimar: Francine Houben. Mayıs 2016. [Çevrimiçi]. Available: mimdap.org/2016/05/63305/ [Erişildi: 15 Aralık 2022].
- [89] B. Turan Özkaya, *Mekanlar/ Zamanlar/ İnsanlar. Cinsiyet, Cinsellik ve Mimarlık Tarihi*. B. Turan Özkaya ve G. Güner (Der.). Ankara: ODTÜ Basım İşliği, 2020.
- [90] Ö. Erdoğan Erkarıslan, N. Türkün Dostoğlu [Ed.], Türkiye’de Kadın Mimarlar ve Cinsiyet Ayrımcı Çevre Sorunu. Dünyada ve Türkiye’de Değişim, *Kadın ve Mimarlık: Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı ve Şehirciliği-1 Cumhuriyet Döneminde Kadın ve Mimarlık*, Ankara: Yalçın Matbaacılık, 2005.
- [91] N. Temel, “Türkiye Mimarlık Dergilerinde Kadın Toplumsal Kimliğinin İnşası”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Lisansüstü Programlar Enstitüsü, Mimarlık Tarihi Ana Bilim Dalı, İstanbul, 2018.
- [92] Ş. Öymen Gür ve Ş. Yalçınkaya Erol, House: While Woman Grows, *Iconarp International Journal of Architecture and Planning*, Sayı: 1 (2), 101-131, 2013.
- [93] S. Sunay, TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi, Neden Mimarlık ve Kadın Çalışmaları. 7 Aralık 2018. [Çevrimiçi]. Available: mimarist.org/neden-mimarlik-ve-kadin-calismalari/ [Erişildi: 09 Şubat 2023].
- [94] TMMOB Mimarlar Odası. [Çevrimiçi]. Available: mo.org.tr/ [Erişildi: 09 Şubat 2023].
- [95] F. Kanbir, Türkiye Cumhuriyeti’nde Kadın Hareketleri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:21(1), 209-224, 2017.
- [96] D. Koç, II. Meşrutiyet’ten İşgale: Osmanlı Kadın Dergilerinde Gayrimüslimlerin İzini Sürmek. *OTAM*, Sayı: 45, 187-208, 2019.
- [97] E. Gülcü ve S. Tunç, Osmanlı Basın Hayatında Kadınlar Dünyası Dergisi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:3, Sayı:2, 155-176, 2012.
- [98] Y. Nazım, Evrensel. Dünyada Kadın Mücadelesi ve Bir Tarihçe. 6 Mart 2017. [Çevrimiçi]. Available: evrensel.net/haber/310957/dunyada-kadin-mucadelesi-ve-bir-tarihce. [Erişildi: 17 Mayıs 2023].

- [99] E. Yüksel, İl. Meşrutiyet Sonrası Osmanlı Toplumunda Kadın. *Yeditepe Üniversitesi Tarih Bölümü Araştırma Dergisi*, Cilt:2, Sayı:5, 77-92, 2018.
- [100] M. Metintaş, Erken Cumhuriyet Döneminde Feminizm Hareketlerinin İlerleyen Dönemde Türk Sosyolojisine Yansımaları. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Yakın Tarih Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 3, 109-117, 2018.
- [101] M. F. Demirdağ, Küreselleşme ve Feminizm Üzerine Bir Araştırma. *Sosyolojik Düşün Dergisi*, Cilt:2, Sayı:1, 55-63, 2017.
- [102] H. Ateş ve Ö. Yavuz, Adalet ve Kalkınma Partisi Döneminde Kadınlara Yönelik Dönüşümlerin Değerlendirilmesi. *BJSS Balkan Journal of Social Sciences / Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, ICOMEP 2017/Özel Sayı, 28-47, 2017.
- [103] F. Bulut, 68 Kuşağı Gençlik Olaylarının Uluslararası Boyutu ve Türkiye’de 68 Kuşağına Göre Atatürk ve Atatürkçülük Anlayışı. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Sayı: XI/23, 123-149, 2011.
- [104] H. Suher, ‘Kamu Yararı’ nı Öncelikli Gören Bir Yaşam Öyküsü, *İnsanlar Anıldıkça Yaşar.* İstanbul: TMMOB Mimarlar Odası Büyükşehir Şubesi-Yem Yayın, 2010.
- [105] H. B. Tuna (Ed.). *Mimarlar Odası Tarihinden Portreler- Afife Batur*, İstanbul: TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi, 2019.
- [106] A. Yılmaz, Osmanlı’dan Cumhuriyet’e: Kadın Kimliğinin Biçimlendirilmesi. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi (ÇTTAD)*, Sayı: IX/20-21, 191-212, 2010.
- [107] D. Hasol, Önce İTÜ Vardı... *İstanbul Teknik Üniversitesi Vakfı Dergisi*-64/Nisan-Haziran 2014. 01 Nisan 2014. [Çevrimiçi]. Available: doganhasol.net/once-itu-vardi.html [Erişildi: 30 Mart 2023].
- [108] H. Doğan, “Kayseri’de Serbest Mimarlık Pratiğinde Kadın Mimarların Üretimleri ve Mimarlık Kültürüne Katkısı: 1930-2000”, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kayseri, 2020.
- [109] R. Kafescioğlu, *Yüksek Mühendis Mektebi’nden İstanbul Teknik Üniversitesi’ne: Bir Dönüşümün Öyküsü ve Anılar*, İstanbul: YEM Yayın, 2010.

- [110] F. M. Sümertaş, Kadınlar ve Güç: 16-17 yy. İstanbul Mimarlığının Bani Kadınları, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi, *Bülten*, Sayı: 30, 24-26, 2005.
- [111] A. Çıkla, Erken Dönemde Osmanlı Devleti'nde Kadın Baniler (1299-1512), *Mimarist*, Sayı: 14, 86-89, 2004.
- [112] S. Allaback, *The First American Women Architects*, United States of America: University of Illinois Press, 2008.
- [113] J. Quixal, Leyla Asım Turgut 1911-1988. 26 Eylül 2016. [Çevrimiçi]. Available: undiaunaarquitectura2.wordpress.com/2016/09/26/leyla-asim-turgut-1911-1988/ [Erişildi: 28 Mart 2023].
- [114] Haber Türk. [Çevrimiçi]. Available: haberturk.com/bani-ne-demek-ne-anlama-geliyor-tdk-bani-anlami-nedir-3248634 [Erişildi: 12 Haziran 2023].
- [115] I. Çokuğraş, ve C. İ. Gençer, Mimar, Çok Yönlü Bir Cumhuriyet Mimarı: Mualla Eyüboğlu Anhegger, *Mimarlık*, Sayı: 403, 55-59, 2018.
- [116] A. Sarsar, Cumhuriyet Mimarlığının Sembol Kadını Leman Cevat Tomsu. 01 Temmuz 2021. [Çevrimiçi]. Available: bisantiye.com/cumhuriyet-mimarliginin-sembol-kadini-leman-cevat-tomsu/ [Erişildi: 21 Şubat 2023].
- [117] Güzel San'atlar Akademisi Talebe Sergisi, *Arkitekt Dergisi*, Sayı: 19-20, 238, 1932.
- [118] M. Ekincioğlu, Archnet. Cahide Tamer. 15 Eylül 2015. [Çevrimiçi]. Available: archnet.org/authorities/6445 [Erişildi: 25 Mayıs 2023].
- [119] B. Turan Özkaya ve E. Altan Ergut, Yayın Değerlendirme, Leman Cevat Tomsu: Türk Mimarlığında Bir Öncü, 1913-1988, *Mimarlık*, Sayı: 373, 2013.
- [120] Arkeolojik Haber. Cahide Tamer. 8 Mayıs 2019. [Çevrimiçi]. Available: arkeolojikhaber.com/haber-cahide-tamer-21060/ [Erişildi: 25 Mayıs 2023].
- [121] İstanbul Kadın Müzesi. Cahide Tamer Aksel. [Çevrimiçi]. Available: istanbulkadinmuzesi.org/cahide-tamer-aksel [Erişildi: 25 Mayıs 2023].
- [122] U. Doğan ve B. Abay, Meral Ekincioğlu ile Söyleşi: Meral Ekincioğlu ile "Mimarlık ve Kadın" Üzerine (Yüz yüze Görüşme). Mimarizm Mimarlık ve Tasarım Yayın Platformu. 13 Mart 2020. [Çevrimiçi]. Available:

mimarizm.com/haberler/soylesi/meral-ekincioglu-ile-mimarlik-ve-kadin-uzerine_131110. [Erişildi: 30 Nisan 2023].

[123] Wikipedia. Kemal Butka. Son Güncelleme Tarihi: 30 Nisan 2022. [Çevrimiçi]. Available: en.wikipedia.org/wiki/Qemal_Butka [Erişildi: 7 Mayıs 2023].

[124] Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı, Özel Arşiv Koleksiyonu. Celile Berk Butka. [Çevrimiçi]. Available: kadineserleri.org/wp-content/uploads/2020/07/24-%C3%96zel-Ar%C5%9Fiv-Celile-Butka.pdf. [Erişildi: 30 Nisan 2023].

[125] A. Özkucur, *Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü*, Ankara: Selvi Yayınları, 1990.

[126] Mimarizm. [Çevrimiçi]. Available: mimarizm.com / 12 Aralık 2013 [Erişildi: 2 Mart 2023].

[127] *Arkitekt*, Sayı:287, 51, 1957.

[128] H. Suher, Anma, Ebediyen Kaybettiğimiz Gerçek Dostlar: Perran Doğancı ve Yalçın Emiroğlu. *Mimarlık*, sayı: 376, 2014.

[129] Goethe Institut. Neyyire Perran Doğancı, Mimarlık Bürosu Sahibi İlk Kadın Mimar. [Çevrimiçi]. Available: goethe.de/ins/tr/tr/kul/sup/ekt/ney.html. [Erişildi: 2 Mart 2023].

[130] E. Boyacıoğlu, Anma. Leyla Baydar’a Veda. *Mimarlık*, Sayı:385, 2015. [Çevrimiçi]. Available: mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=399&RecID=3742 [Erişildi: 25 Mayıs 2023].

[131] İş Bankası Lojman Binası. [Çevrimiçi]. Available: hayhakmodernizm.tumblr.com/post/137676654062/kad%C4%B1k%C3%B6y-i-%C5%9F-bankas%C4%B1-%C5%9Fube-ve-lojman-binas%C4%B1

[132] B. Turan Özkaya, Ed. ‘Cinsiyet ve Mimarlık’, *Dosya 19* (Koordinatör: E. Altan Ergut), 2010.

[133] Koç Üniversitesi, Digital Collections. Ankara’da İz Bırakan Mimarlar Neriman Birce paneli. 29 Mart 2019. [Çevrimiçi]. Available:

libdigitalcollections.ku.edu.tr/digital/collection/VKB/id/2400/ [Erişildi: 28 Nisan 2023].

- [134] Ankara'da İz Bırakan Mimarlar. [Çevrimiçi]. Available: ankaradaizbirakanmimarlar.com/09-birce [Erişildi: 28 Nisan 2023].
- [135] T. Şamlıoğlu, *Mekansal Bir Deneyim Olarak: Milli Reasürans Çarşısı, Mimari Yansımalar; Şengül Öymen Gür'e Armağan Kitabı*, İstanbul: YEM Yayın, 2020.
- [136] Mimarizm, MİM'in Sekizinci Bölüm Konuğu Sevinç Hadi. 11 Kasım 2020. [Çevrimiçi]. Available: mimarizm.com/haberler/gundem/mim-in-sekizinci-bolum-konugu-sevinc-hadi_131810. [Erişildi: 28 Nisan 2023].
- [137] S. Tulay, Design Architecture Communication. Mercek, Sevinç ve Şandor Hadi. 2020. [Çevrimiçi]. Available: dacistanbul.com/dac-edito/mercek-sevinc-ve-sandor-hadi/ [Erişildi: 27 Nisan 2023].
- [138] Y. Namal, Türkiye'de İkinci Kuşak Bir Macar: Mimar Şandor Hadi, *Toplumsal Tarih*, sayı: 206, 84, 2011.
- [139] N. Karakoç, MİM'in 8. Bölüm Konuğu Sevinç Hadi. 11 Kasım 2020. [Çevrimiçi]. Available: arkitera.com/haber/mimin-8-bolum-konugu-sevinc-hadi/ [Erişildi: 28 Nisan 2023].
- [140] G. Kan Ülkü, Konutun Cinsiyeti. *Süleyman Demirel Üniversitesi Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi*, Sayı: 32, 63-80, 2018.
- [141] A Soyluk ve Z. Y. İlerisoy, Medeniyette Kadının Rolü; Kadın Mimarlar ve Zaha Hadid Örneği. *International Congress on Social Sciences Taras Shevchenko, II. International Congress on Social Sciences, Congress Book*, February 1-3, 620-631, 2019.
- [142] E. Akdemir ve F. D. Aykal, Kadının Mekandaki Rolü ve Yöresel Konut Mimarisine Etkisi. *Kent Akademisi Kent Kültürü ve Yönetimi Dergisi*, Cilt: 14 Sayı: 2, 2021.
- [143] N. İnceiş, "Kentsel Kamusal Mekan Kullanımında Cinsiyet Güvenlik Etkileşimi: Kadın için Mekanın Güvenliğinin Ankara Örneğinde İncelenmesi", yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2006.

- [144] H. Baştabak, “Beden ve Cinsiyet Kavramlarının Mimari Tasarım Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2008.
- [145] S. Özçelik, “İnşaat Sektöründe Kadın Profesyoneller” Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2011.
- [146] N. Akyüz. “Serbest Mimarlık Pratiğinde Kadın Mimarların Görünürlüğü; Trabzon Örneği”, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Trabzon, 2016.
- [147] M. Sarıçelik, “Mimarlık Kültürünün Oluşumunda Kadının Rolü ve Erken Cumhuriyet Döneminde Mimarlık-Kadın İlişkisi”, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 2017.
- [148] Ö. Akyol, “Yapılı Çevre Tasarımında Kadın Rollerinin Değişimi”, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2017.
- [149] H. Doğan, “Kayseri’de Serbest Mimarlık Pratiğinde Kadın Mimarların Üretimleri ve Mimarlık Kültürüne Katkısı: 1930-2000”, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 2020.
- [150] M. Aydın, “Kadın Mimarların Kariyer Engellerinin İncelenmesi” Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bursa, 2021.
- [151] E. M. Sezgin, “Türkiye Mimarlık Ortamında Kadın Mimarların Yarışmalar Üzerinden İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, 2022.
- [152] N. Türkün Dostoğlu, (Ed.). *Dünyada ve Türkiye’de Değişim, Kadın ve Mimarlık: Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı ve Şehirciliği-1 Cumhuriyet Döneminde Kadın Ve Mimarlık*, Ankara: Yalçın Matbaacılık, 2005.
- [153] Yaşar Üniversitesi, Akademik Özgeçmiş, [Çevrimiçi]. Available: [staff.yasar.edu.tr/Create/Cv/VG1wbm\\$xxUkhaekZ45UIU1MIRWukZkMDE2V1RJ45\\$XYSR/tr](http://staff.yasar.edu.tr/Create/Cv/VG1wbm$xxUkhaekZ45UIU1MIRWukZkMDE2V1RJ45$XYSR/tr) [Erişildi: 14 Temmuz 2023].

- [154] Ankara'da İz Bırakan Mimarlar. Neriman Birce. [Çevrimiçi]. Available: ankaradaizbirakanmimarlar.com/panel-09-neriman-birce [Erişildi: 14 Temmuz 2023].
- [155] Yaşar Üniversitesi, Akademik Özgeçmiş, [Çevrimiçi]. Available: [staff.yasar.edu.tr/Create/Cv/VGxS\\$xmVWUkhaM2xOTUU1MIRtcEJkMDE2YXpB45.\\$xYSR/en](http://staff.yasar.edu.tr/Create/Cv/VGxS$xmVWUkhaM2xOTUU1MIRtcEJkMDE2YXpB45.$xYSR/en) [Erişildi: 14 Temmuz 2023].
- [156] Meral Ekincioglu. [Çevrimiçi]. Available: meralekincioglu.com/biography1.html [Erişildi: 8 Mayıs 2023].
- [157] N. Türkün Dostoğlu ve Ö. Erdoğan Erkarıslan, Türkiye'de Kadın Mimarların Statüsü Üzerine Niceliksel Analiz, *TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Dosya*, Sayı: 19, 22- 26, 2010.
- [158] Kadın Eserleri. [Çevrimiçi]. Available: kadineserleri.org/2866-2/ [Erişildi: 8 Mayıs 2023].
- [159] E. Kunt vd. *Kadın, Tasarım ve Mekan Ulusal Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitapçığı*, İstanbul, 2019.
- [160] Mukad. 12 Mart 2019. Türkiye'nin Mühendis ve Mimar Kadınları Konuşuyor. [Çevrimiçi]. Available: mukad.org.tr/turkiyenin-muhendis-ve-mimar-kadinlari-konusuyor/ [Erişildi: 7 Mayıs 2023].
- [161] Gürsel, E. 2019. Anma, Afife Batur'un Geçmişle Günceli Barıştıran Kültür Anlayışı, *Mimarlık Dergisi*, Sayı:405, 13.
- [162] Mimarizm, Kadın Mimar. 29 Nisan 2021. [Çevrimiçi]. Available: mimarizm.com/etkinlikler/sergiler/kadin-mimar_132395 [Erişildi: 8 Mayıs 2023].
- [163] TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi. Türkiye ve Almanya'da Mimarlık Mesleğinde Kadınlar Sergisi. [Çevrimiçi]. Available: mimarist.org/etkinlik/turkiyede-ve-almanyada-mimarlik-mesleginde-kadinlar-sergisi-mimarlar-odasi-istanbul-buyukkent-subesinde/ [Erişildi: 8 Mayıs 2023].

- [164] Bi_özet. Sektörel Gündemin Özeti. 9 Mart 2022. [Çevrimiçi]. Available: bi-ozet.com/2022/03/09/tmmob-mimarlar-odasindan-toplumsal-cinsiyet-esitligine-mimarca-bakmak-soylesisi/ [Erişildi: 24 Mayıs 2023].
- [165] İstinye Üniversitesi. Kadın Mimarlar Sergisi. [Çevrimiçi]. Available: gstm.istinye.edu.tr/tr/haberler/oncu-kadin-mimarlar-sergisi [Erişildi: 24 Mayıs 2023].
- [166] Doğu Akdeniz Üniversitesi. Haberler/Etkinlikler. Haberler. 30 Mart 2023. [Çevrimiçi]. Available: emu.edu.tr/tr/haberler/haberler/daude-5-kadin-5-mimar-5-bakis-5-kadin-5-tasarimci-1-sergi-etkinligi-gerceklestirildi/1206/pid/4355 [Erişildi: 24 Mayıs 2023].
- [167] Mimarlar Derneği 1927. [Çevrimiçi]. Available: mimarlikdergisi.md1927.org.tr/ [Erişildi: 13 Mart 2023].
- [168] *Mimarlık*, Sayı: 1, 32-33, 1944.
- [169] *Mimarlık*, Sayı:2, 1944.
- [170] Makbule Yalkıyday, *Mimarlık*, Sayı:3, 24-30, 1944.
- [171] *Mimarlık*, Sayı: 4, 1944.
- [172] *Mimarlık*, Sayı: 5, 1944.
- [173] *Mimarlık*, Sayı: 6, 1944.
- [174] *Mimarlık*, Sayı: 2-3, 1945.
- [175] *Mimarlık*, Sayı: 4-5, 1945.
- [176] *Mimarlık*, Sayı: 6, 1945.
- [177] *Mimarlık*, Sayı: 1-2, 1946.
- [178] *Mimarlık*, Sayı: 5-6, 1946.
- [179] *Mimarlık*, Sayı: 1-2, 1947.
- [180] *Mimarlık*, Sayı: 3-4, 1947.
- [181] *Mimarlık*, Sayı: 2, 1949.

- [182] *Mimarlık*, Sayı: 5-6, 1949.
- [183] *Mimarlık*, Sayı: 1-2, 1952.
- [184] *Mimarlık*, Sayı: 3-4, 1952.
- [185] *Mimarlık*, Sayı: 1-6, 1953.
- [186] Ç. Ünalın, *Cumhuriyet Mimarlığının Kuruluşu ve Kurumsallaşması Sürecinde Türk Mimarlar Cemiyeti'nden Mimarlar Derneği 1927'ye*, Ankara, 2002.
- [187] Wikipedia. Ulusal Mimarlık Ödülleri. [Çevrimiçi]. Available: tr.wikipedia.org/wiki/Ulusal_Mimarlık_%C4%B1k_%C3%96d%C3%BClleri [Erişildi: 17 Temmuz 2023].
- [188] Mimarizm Mimarlık ve Tasarım Yayın Platformu, Yarışmalar, Ödüller [Çevrimiçi]. Available: mimarizm.com/yarismalar/oduller/2022-xviii-ulusal-mimarlik-sergisi-ve-odulleri-nde-buyuk-oduller-ve-odul-adaylari-aciklandi_133531, 06 Nisan 2022 [Erişildi: 17 Temmuz 2023].
- [189] Yapı. 4 Nisan 2002. [Çevrimiçi]. Available: yapi.com.tr/haberler/8-ulusal-mimarlik-sergisi-ve-odulleri-2002_612.html [Erişildi: 17 Temmuz 2023].
- [190] Ödül ve Sergi: 9. Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri, *Mimarlık Dergisi*, Sayı: 317, [Çevrimiçi]. Available: mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=Ozet&DergiSayi=29&MenuID=139 [Erişildi: 17 Temmuz 2023].
- [191] *Mimarlık Dergisi*, Ödül ve Sergi: 10. Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri, Sayı: 330, [Çevrimiçi]. Available: mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=47&RecID=1132 [Erişildi: 17 Temmuz 2023].
- [192] DOSYA: XI. Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri, 2008, *Mimarlık Dergisi*, Sayı:342 [Çevrimiçi]. Available: mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=353&RecID=1819 [Erişildi: 17 Temmuz 2023].
- [193] Mimarizm Mimarlık ve Tasarım Yayın Platformu, Yarışmalar, Ödüller [Çevrimiçi]. Available: mimarizm.com/yarismalar/oduller/2012-ulusal-mimarlik-odulleri-sahiplerini-buldu_122430 [Erişildi: 17 Temmuz 2023].

- [194] Arkitera. Ulusal Mimarlık Ödülleri. [Çevrimiçi]. Available: arkitera.com/haber/2014-ulusal-mimarlik-odulleri-sahiplerini-buldu/ [Erişildi: 17 Temmuz 2023].
- [195] E. Merdim. Arkitera. 16 Mayıs 2016. [Çevrimiçi]. Available: arkitera.com/haber/2016-ulusal-mimarlik-odulleri-sahiplerini-buldu/ [Erişildi: 17 Temmuz 2023].
- [196] TMMOB Mimarlar Odası Antalya Şubesi [Çevrimiçi]. Available: antmimod.org.tr/kepez-belediyesi-turgut-cansever-ulusal-mimarlik-odulleri-2016-yapi-dali-sonuclandi [Erişildi: 17 Temmuz 2023].
- [197] TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi, “2018 / XVI. Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri” Sahiplerini Buldu”, 11 Nisan 2018 [Çevrimiçi]. Available: mimarist.org/2018-xvi-ulusal-mimarlik-sergisi-ve-odulleri-sahiplerini-buldu/ [Erişildi: 17 Temmuz 2023].
- [198] N. Karakoç. Arkitera. 21 Eylül 2020. [Çevrimiçi]. Available: arkitera.com/haber/2020-ulusal-mimarlik-odulleri-sahiplerini-buldu/ [Erişildi: 17 Temmuz 2023].
- [199] Yapı Mimarlık Tasarım Kültür Sanat Dergisi, Mimarca Mekan Anlatımı Metin Yarışması 2021 Ödül Töreni [Çevrimiçi]. Available: yapidergisi.com/mimarca-mekan-anlatimi-metin-yarismasi-2021-odul-toreni/ [Erişildi: 17 Temmuz 2023].
- [200] Mimarizm Mimarlık ve Tasarım Yayın Platformu, Yarışmalar, Ödüller [Çevrimiçi]. Available: mimarizm.com/yarismalar/oduller/2022-xviii-ulusal-mimarlik-sergisi-ve-odulleri-nde-buyuk-oduller-ve-odul-adaylari-aciklandi_133531, 06 Nisan 2022 [Erişildi: 17 Temmuz 2023].
- [201] Wikipedia. Zeynep Ahunbay. Çevrimiçi. Available: tr.wikipedia.org/wiki/Zeynep_Ahunbay [Erişildi: 12 Haziran 2023].
- [202] Ö. Gürses, 28 Şubat 2017. Sözcü. Bizde Restorasyon İşleri Müteahhitlere Veriliyor. [Çevrimiçi]. Available: sozcu.com.tr/2017/gundem/bizde-restorasyon-isleri-muteahhitlere-veriliyor-1704088/ [Erişildi: 12 Haziran 2023].

- [203] N. Karakoç, Arkitera, Prof. Dr. İnci Aslanoğlu Vefat Etti, 13 Mart 2018, [Çevrimiçi]. Available: arkitera.com/haber/prof-dr-inci-aslanoglu-vefat-etti/ [Erişildi: 17 Temmuz 2023].
- [204] Mimarlar Derneği 1927. [Çevrimiçi]. Available: md1927.org.tr/etkinlikler/2016-2017-etkinlikleri/ekim-2016/prof-dr-inci-aslanoglu-ziya-tanali [Erişildi: 19 Temmuz 2023].
- [205] Metisyazarlar. Sibel Bozdoğan. [Çevrimiçi]. Available: metiskitap.com/catalog/author/741 [Erişildi: 9 Mayıs 2022].
- [206] Koç Üniveristesi, Sevgi Gönül Bizans Araştırmaları Merkezi, Ayla Ödekan Sözlü Tarih Görüşmesi, 11 Ocak 2018, İstanbul [Çevrimiçi]. Available: gabam.ku.edu.tr/arastirma/projeler/gabam-projeleri/turkiyede-bir-bizansci-olmak-sozlu-tarih-projesi/gorusme-videolari/ayla-odekan/ [Erişildi: 17 Temmuz 2023].
- [207] Mimarlık Dergisi. [Çevrimiçi]. Available: mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=47&RecID=1132 [Erişildi: 17 Temmuz 2023].
- [208] [Çevrimiçi]. Available: sanat.itu.edu.tr/hakkimizda/akademik-kadro/ayla-odekan [Erişildi: 17 Temmuz 2023].
- [209] DAC. Mercek, Altuğ ve Behruz Çinici. [Çevrimiçi]. Available: dacistanbul.com/dac-edito/mercek-altug-ve-behruz-cinici/ [Erişildi: 12 Haziran 2023].
- [210] Mimdaporg. 8 Şubat 2007. Mimar Portreleri, Arolat Mimarlık. [Çevrimiçi]. Available: mimdap.org/2007/02/arolat-mimarlyk/ [Erişildi: 11 Haziran 2023].
- [211] Arkiv. Ayşe Hayzuran Hasol. [Çevrimiçi]. Available: arkiv.com.tr/mimar/ayse-hayzuran-hasol/10291 [Erişildi: 11 Haziran 2023].
- [212] Has Mimarlık. [Çevrimiçi]. Available: hasmimarlik.com.tr/tr/partners [Erişildi: 11 Haziran 2023].
- [213] Arkiv, Şaziment Sayılğan Arolat [Çevrimiçi]. Available: arkiv.com.tr/mimar/saziment-arolat/18668 [Erişildi: 11 Haziran 2023].

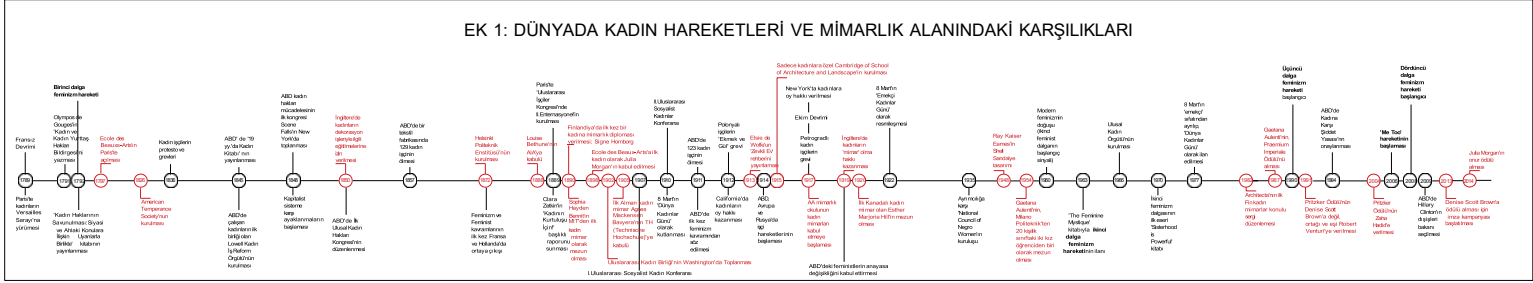
- [214] İstanbulSMD, Şaziment Sayılğan Arolat [Çevrimiçi]. Available: ismd.org.tr/istanbulsmduyeler/asil-uyeler/saziment-arolat [Erişildi: 11 Haziran 2023].
- [215] Ski Arch. [Çevrimiçi]. Available: skiarch.com/about-ski/people/meral-iskir/ [Erişildi: 8 Mayıs 2023].
- [216] Forum USA. Türk Kadın Mimar ABD'nin En Prestijli Ödüllerinden Birine Layık Görüldü. 27 Mart 2019. [Çevrimiçi]. Available: forumusa.com/turk-toplumu/turk-kadin-mimar-abdnin-en-prestijli-odullerinden-birine-layik-goruldu/ [Erişildi: 8 Mayıs 2023].
- [217] Noa Architects. [Çevrimiçi]. Available: noaarchitects.com/about-us [Erişildi: 8 Mayıs 2023].
- [218] Goethe Institut. Semra Uygur, Kültür ve Eğitim Yapılarının Mimarı [Çevrimiçi]. Available: goethe.de/ins/tr/tr/kul/sup/ekt/uyg.html [Erişildi: 11 Haziran 2023].
- [219] Melike Altınışık. [Çevrimiçi]. Available: melikealtinisik.com/2-index/2806-melike-altinisik/ [Erişildi: 11 Haziran 2023].
- [220] Ö. İtez, 7 Nisan 2021. Arkitera. İstanbul TV ve Radyo Kulesi (Küçük Çamlıca Televizyon Kulesi). [Çevrimiçi]. Available: arkitera.com/proje/istanbul-tv-ve-radyo-kulesi/ [Erişildi: 11 Haziran 2023].
- [221] M. Ekincioglu ve P. Karacar, *Türkiye'de Disiplinlerarası Mimarlık Eğitimi ve Pedagojisinde Öncü Bir Kadın, Konferans Bildiriler Kitabı*, 8th International Conference on Gender Studies: Gender & Art and Other Gender Studies, Erbil, SU, Gunce, K. (Eds), Eastern Mediterranean University Press, e-ISBN: 978-605-9595-51-3, 34- 56, 2022.
- [222] M. Ekincioglu, 05 Temmuz 2016. *Skopbülten*. Mimarlıkta Cinsiyet Politikalarını Hack'lemek: Old Boys School'dan Birleşmiş Milletler'e Aliye Pekin Çelik. [Çevrimiçi]. Available: e-skop.com/skopbulten/tezler-mimarlikta-cinsiyet-politikalarini-hacklemek-old-boys-school-dan-birlesmis-milletlere-aliye-pekin-celik/2994 [Erişildi: 11 Haziran 2023].

- [223][Çevrimiçi]. Available: katalogtarama.cekulvakfi.org.tr/resimler/3/20/1692/rap0000006.pdf [Erişildi: 11 Haziran 2023].
- [224][Çevrimiçi]. Available: akademik.yok.gov.tr/AkademikArama/view/viewAuthor.jsp [Erişildi: 11 Haziran 2023].
- [225] [Çevrimiçi]. Available: 1000kitap.com/yazar/esra- [Erişildi: 9 Mayıs 2023].
- [226] Z. B. Atasoy, 26 Şubat 2013. Mimarlık Tarihi Söyleşileri: Esra Akcan. [Çevrimiçi]. Available: arkitera.com/soylesi/mimarlik-tarihi-soylesileri-esra-akcan/ [Erişildi: 9 Mayıs 2023].
- [227] Mimarlar Derneği 1927, Ustalara Saygı, Aydan Bulca Erim, Ersen Gürsel, 20 Şubat 2019, [Çevrimiçi]. Available: md1927.org.tr/etkinlikler/2018-2019-etkinlikleri/subat-2019/ustalara-saygi-aydan-bulca-erim-ersen-guersel
- [228] Mimarizm, MİM'in Yeni Konuğu Deniz İncedayı. 26 Temmuz 2023. [Çevrimiçi]. Available: mimarizm.com/haberler/gundem/mim-in-yeni-konugu-deniz-incedayi_132674?sourceId=132598 [Erişildi: 11 Haziran 2023].
- [229] A. Abayhan, 9 Haziran 2021. İstanbul. Fotoğraflarla 1980'lerde Feminist Hareket. [Çevrimiçi]. Available: istdergi.com/tarih-belge/fotograflarla-1980lerde-feminist-hareket [Erişildi: 21 Mayıs 2023].
- [230] Arkiv. Altuğ Çinici. [Çevrimiçi]. Available: arkiv.com.tr/mimar/altug-cinici/34566. [Erişildi: 12 Haziran 2023].
- [231] Y. Yağcı, "Kadın-Konut Etkileşiminde Rol Oynayan Tasarım Parametrelerinin Belirlenmesi", İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1998.
- [232] S. Kalkan, 16 Ağustos 2010. Prof. Dr. Deniz İncedayı ile Mimarlar Odası ve Kent Gündemi. [Çevrimiçi]. Available: mimdap.org/2010/08/prof-dr-deniz-yncedayy-ile-mimarlar-odasy-ve-kent-gundemi-uzerine/ [Erişildi: 11 Haziran 2023].
- [233] A. Eraydın ve A. Türkün, Cinsiyet Ayrımcılığının Sürdüğü Bir Toplumda Kadın Olmak. Dünyada ve Türkiye'de Değişim, *Kadın ve Mimarlık: Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı ve Şehirciliği-1 Cumhuriyet Döneminde Kadın ve Mimarlık*, N. Türkün Dostoğlu [Ed.], Ankara: Yalçın Matbaacılık, 2005.

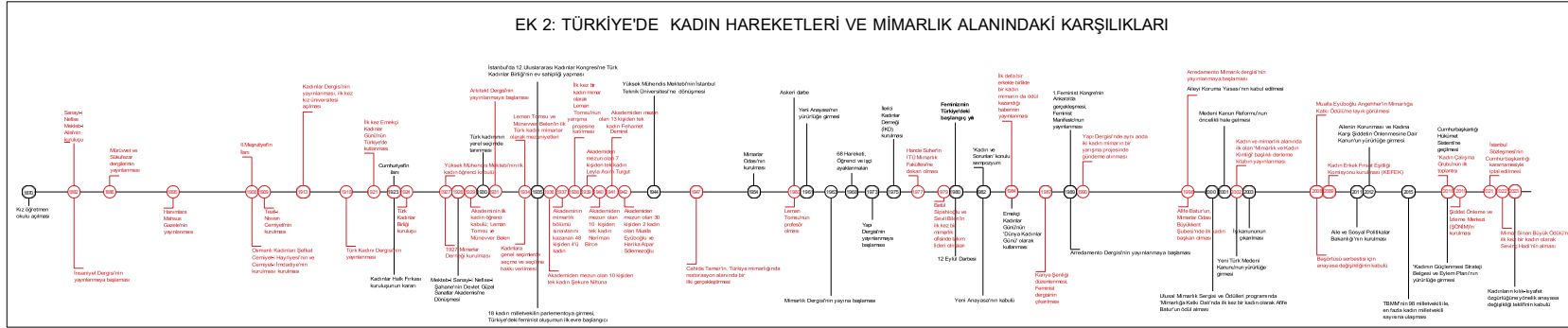
- [234] "Selma Emler". TRT. Facebook TRT Arşiv Kanalı. 1975. 8 Mart 2021, [Çevrimiçi]. Available: facebook.com/trtarsiv/videos/457253071986336/ [Erişildi: 13 Temmuz 2023].
- [235] Wikipedia. Mahmure Selma Emler, [Çevrimiçi]. Available: tr.wikipedia.org/wiki/Mahmure_Selma_Emler / [Erişildi: 13 Temmuz 2023].
- [236] Mimdap. Afife Batur. [Çevrimiçi]. Available: mimdap.org/2019/02/afyfe-batur/ [Erişildi: 19 Temmuz 2023].
- [237] Twitter, Köy Enstitüsü, 5 Ekim 2017 Çevrimiçi]. Available: twitter.com/koy_enstitusu/status/915811751723184128) [Erişildi: 19 Temmuz 2023].
- [238] [Çevrimiçi]. Available: archist.arch.metu.edu.tr/en/faculty [Erişildi: 19 Temmuz 2023].
- [239] Yapı Dergisi. Semra Uygur. [Çevrimiçi]. Available: yapidergisi.com/semra-uygur-ve-ozcan-uygur-mimarlik-ideolojinin-insasidir faculty [Erişildi: 11 Haziran 2023].

EKLER

EK 1: Dünya’da Kadın Hareketleri ve Mimarlık Alanındaki Karşılıkları

EK 2: Türkiye’de Kadın Hareketleri ve Mimarlık Alanındaki Karşılıkları

EK 3: Özgeçmiş: Neslihan Türkün Dostoğlu⁴

Araştırma Alanları; Mimari Tasarım, Çevre ve Davranış Çalışmaları, Tarihi Çevre Analizi, Mimarlık Eğitimi, Kadın ve Mimarlık olarak özetlenebilir. Orta ve lise öğrenimini Robert Kolej’de tamamladıktan sonra ODTÜ Mimarlık Bölümü’nde 1978 yılında lisans, 1981 yılında yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. 1986 yılında Fulbright bursu ile gittiği University of Pennsylvania’da doktora derecesini almıştır. Amerika’dan Türkiye’ye dönüşünün ardından Anadolu Üniversitesi’nde görev yapmış (1988-1990) ve Uludağ Üniversitesi Mimarlık Bölümü’nün 1994 yılında eğitime başlaması ile akademik kariyerine bu kurumda devam etmiştir. 2003 yılında profesör unvanını aldığı Uludağ Üniversitesi’nde 16 yıl görev yapmış, ayrıca, Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu üyeliğinde bulunmuştur (1998-2008). 2010 yılında İstanbul Kültür Üniversitesi Mimarlık Bölümü akademik kadrosuna katılan Neslihan Dostoğlu’nun yurtiçinde ve yurtdışında yayımlanmış kitapları, kitap editörlükleri, kitap bölümleri, önemli dergilerde yayımlanmış makaleleri, kongre bildirileri ile çeşitli mimari proje yarışmalarında ve meslekte başarı ödülleri bulunmaktadır. Halen İstanbul Kültür Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Dekanı olarak görev yapmaktadır. Bursa’nın UNESCO Dünya Miras Listesi’ne adaylık sürecinde 2011 yılında Alan Başkanı olarak atanmış ve Bursa’nın 2014 yılında UNESCO Dünya Miras Listesi’nde yer almasında önemli rol oynamıştır. Dostoğlu, ayrıca 2019- 2021 döneminde Mimarlık Fakültesi Dekanları Konseyi (MİDEKON) Dönem Başkanı olarak görev yapmıştır.

EK 4: Özgeçmiş: Özlem Erdoğan Erkarlan⁵

Lisans, yüksek lisans ve doktora derecelerini Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nden almıştır. Halen Yaşar Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nde yarı zamanlı öğretim elemanı olarak ders vermektedir. Türkiye'de kadın ve mimarlıkla ilgili pek çok sergi, konferans ve panelin düzenlenmesinde rol almıştır. Kadın ve mimarlık, cinsiyet ve mimarlık konularında çalışmalarına devam etmektedir.

EK 5: Özgeçmiş: Şengül Öymen Gür⁶

University of Pennsylvania (UPENN), GSAS mezunudur (PhD-1978); Fulbright (1972-77) ve DAAD (2002; 2008) burslarını kazanmış, DAAD katkısıyla yaptığı araştırmalarda Alman modern mimarlığını ve modern sonrası mimarlığını yerinde incelemiş ve çeşitli makaleler yayınlamıştır. 1971-2009 yılları arasında Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nde görev yapmış, 1989 yılında profesör olmuştur. Bu süre içinde lisans düzeyinde proje derslerinin yanı sıra modern mimarlık, post-modern mimarlık konusunda ve yüksek lisans programında Mimarlık Kuram ve Kavramları, Mimarlıkta Yeni Gelişmeler, Araştırma Yöntem ve Teknikleri, Konut Sorunu gibi çeşitli dersler vermiştir. Halen İstanbul Beykent Üniversitesi öğretim üyesidir. CICA (International Committee of Architectural Critics) ve WA (World Architecture) gibi uluslararası kuruluşların aktif üyesi, IAPS, DRS, CIB W84, IAHS ve benzeri uluslararası kuruluşların dönemsel üyesi, BTI (Bund Türkischer Ingenieure und Akademiker e. V) ve SEA'nın (The Sustainable Environment Association) onur üyesidir. Space Studies of Planning and Architecture'ın (<https://spacestudies.co.uk/>); danışma kurulu üyesi ve editörü, Yakın Mimarlık (KKTC) ve FSM Mimarlık dergilerinin editörü, Beykent Üniversitesi ve Anadolu Üniversitesi Scientific Studies Journals'ın bilim alanı editörü, SRE, e-Books, JADE, JAAP, MEGARON, A/Z, Gazi, KARAM, Uludağ, Trakya, Tasarım + Kuram dergilerinin hakemidir. YAPI dergisi için aylık Görüş köşesini yazmaktadır. Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) da dahil olmak üzere birçok kurum için araştırmalar yapmış ve Mimarlık Vakfı Araştırma Ödülü almıştır. 30 civarında kitabın ve 500'ün üstünde uluslararası ve ulusal makalenin yazarıdır. Ülkesine 100'ün üzerinde akademisyen yetiştirmiştir. Evli ve iki çocuk annesidir.

⁶ Şengül Öymen Gür tarafından iletilmiştir.

EK 6: Özgeçmiş: Tomris Elvan Altan Altuğ⁷

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nde 1985-1989 yılları arasında lisans; 1989-1991 yılları arasında yüksek lisans eğitimini, 1993-1999 yılları arasında State University of New York at Binghamton'da doktora eğitimini tamamlamıştır. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nde; 1990-2001 yılları arasında araştırma görevlisi, 2001 yılında öğretim görevlisi, 2001-2011 yılları arasında yardımcı doçent olarak, 2011-2015 yılları arasında doçent olarak, 2015 yılından itibaren de profesör öğretim üyesi olarak akademik hayatına devam etmektedir.

⁷ Orta Doğu Teknik Üniversitesi Akademik Veri Yönetim Sistemi. Prof. Dr. Tomris Elvan Altan Altuğ. [Çevrimiçi]. Available: avesis.metu.edu.tr/tomris/deneyim

EK 7: Özgeçmiş: Gülsüm Baydar⁸

1973-1979 yılları arasında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nde lisans, 1979-1981 yılları arasında yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. 1983-1989 yılları arasında California Üniversitesi'nde doktora eğitimini sürdürmüştür, 1988- 1990 yılları arasında aynı üniversitede öğretim görevliliği yapmıştır. 1990- 1997 yılları arasında Singapur Ulusal Üniversitesi'nde yardımcı doçent öğretim üyesi olarak bulunmuştur. 1997-2005 yılları arasında Bilkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü'nde görev yapmış, 2001- 2002 yıllarında Adelaide Üniversitesi'nde, 2002-2003 yılları arasında Massachusetts Teknoloji Enstitüsü'nde (MIT) doçent misafir öğretim üyesi olarak bulunmuştur. 2005-2012 yılları arasında İzmir Ekonomi Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Mimarlık Bölümü'nde, önce bölüm başkanı, sonrasında dekan vekili olarak görev almıştır. 2012 yılından bu yana Yaşar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nde profesör öğretim üyesi olarak akademik hayatına devam etmektedir.

⁸ Yaşar Üniversitesi. Akademik Özgeçmiş. Profesör Doktor. Gülsüm Baydar. [Çevrimiçi]. Available: [staff.yasar.edu.tr/Create/Cv/VG1wbm\\$xxUkhaekZ45UIU1MIRWUkZkMDE2V1RJ45\\$xySR/tr](http://staff.yasar.edu.tr/Create/Cv/VG1wbm$xxUkhaekZ45UIU1MIRWUkZkMDE2V1RJ45$xySR/tr)

EK 8: Özgeçmiş: Havva Meltem Gürel⁹

1982-1986 yılları arasında Illionis Üniveristesi'nde mimarlık ve iç mimarlık lisans eğitimi, aynı kurumda 1986-1990 yılları arasında yüksek lisans eğitimi ve 2003-2007 yılları arasında doktora eğitimi almıştır. 1997 yılında Illinois Üniversitesi Urbana-Champaign'de misafir öğretim üyeliği yapmıştır. 1994- 2007 yılları arasında Bilkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü'nde çalışmış, 2011 yılında Bilkent Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nü kurmuştur. 2018 yılında Yaşar Üniversitesi'nin akademik kadrosuna katılmıştır. Halen Yaşar Üniversitesi'nde profesör öğretim üyesi olarak akademik hayatına devam etmektedir.

⁹ Yaşar Üniversitesi. Akademik Özgeçmiş. Profesör Doktor. Havva Meltem Gürel. [Çevrimiçi]. Available: [staff.yasar.edu.tr/Create/Cv/VGxSSxmVWUkhaM2xOTUU1MlRtcEJkMDE2YXpB45\\$XYSR/tr](http://staff.yasar.edu.tr/Create/Cv/VGxSSxmVWUkhaM2xOTUU1MlRtcEJkMDE2YXpB45$XYSR/tr)

EK 9: Özgeçmiş: Ayşe Belgin Turan Özkaya¹⁰

1980 -1984 yılları arasında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nde lisans eğitimini, 1984- 1988 yılları arasında aynı üniversitede Fen Bilimleri Enstitüsü Restorasyon Bölümünde yüksek lisans eğitimini, 1989 -1995 yılları arasında Amerika Birleşik Devletleri'nde Cornell University'de Mimarlık Tarihi alanında doktora eğitimini tamamlamıştır. Halen Orta Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Tarihi Yüksek Lisans Programı'nda profesör öğretim üyesi olarak akademik hayatına devam etmektedir.

¹⁰ Orta Doğu Teknik Üniversitesi Akademik Veri Yönetim Sistemi. Prof. Dr. Ayşe Belgin Özkaya. [Çevrimiçi]. Available: avesis.metu.edu.tr/belt

EK 10: Özgeçmiş: Meral Ekincioglu¹¹

Mimarlık lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimlerini İstanbul Teknik Üniversitesi'nde tamamlamıştır. Massachusetts Institute of Technology'de (MIT) kesişimsel feminizm ve mimari tarihle bütünleşmesi üzerine kapsamlı bir araştırma projesi yürütmüştür. MIT, Harvard, IWIA Sempozyumu (2017), SAH bursu ile SAH Uluslararası Konferansı (2018) ve MESA Yıllık Toplantısı'nda (2020) konuşmacı ve panelist olarak yer almıştır. Harvard ve Columbia Üniversiteleri'ndeki doktora teziyle ilgili araştırmalarına dayanarak, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nde doktora derecesini almıştır.

¹¹

[Çevrimiçi]. Available: goethe.de/ins/tr/tr/kul/sup/ekt/mer.html

[Çevrimiçi]. Available: meralekincioglu.com/

EK 11: Özgeçmiş: Şengül Yalçinkaya Erol¹²

Lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimlerini Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde tamamlamıştır. 2020 yılından itibaren Karadeniz Teknik Üniversitesi İç Mimarlık Bölümü'nde Bölüm Başkan Yardımcılığı yapmaktadır. 2021 yılından başlayarak aynı bölümde eğitim, akreditasyon ve Ar-Ge Tasarım ve Yenilik Projeleri Değerlendirme Alt Komisyonlarında görev almıştır. Aynı kurumda doçent ünvanını almış olup halen yönetim ve eğitim görevlerine devam etmektedir.

¹² Karadeniz Teknik Üniversitesi Akademik Veri Yönetim Sistemi. Doç. Dr. Şengül Yalçinkaya. [Çevrimiçi]. Available: avesis.ktu.edu.tr/sengulyalcinkaya/yayinlar

EK 12: Özgeçmiş: Yekta Özgüven¹³

Maltepe Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Mimarlık İngilizce Bölümü'nde öğretim üyeliği yapmaktadır. Lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimlerini Yıldız Teknik Üniversitesi'nde tamamlamıştır. 2011 yılından buyana Maltepe Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Mimarlık İngilizce Bölümü'nde öğretim üyesi olarak akademik hayatına devam etmektedir.

¹³ [Çevrimiçi]. Available: https://www.maltepe.edu.tr/Content/Media/AcademicStaff/25112022071818454-31102022032148744-YEKTA_OZGUVEN_OZGECMIS%20TR.pdf